

ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

12 ^{ος} Τόμος 15 Ε	1
ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΗΤΟΙ ΕΚΛΟΓΑΙ	1
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΟΝ ΑΧΡΙΔΗΝ	111

12^{ος} Τόμος 15 Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΗΤΟΙ ΕΚΛΟΓΑΙ *

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ ΤΕ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΥΡΑΘΕΝ

(≡15Ε_010⇒) Χάριν παράσχου, Χριστέ, τοῖς ἐμοῖς πόνοις.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ,

Πῶς χρή ἀναγινώσκειν, ἢ ἀναγινώσκοντι προσέχειν.

Ὅταν ταῖς θείας Βίβλους προσομιλεῖς, μή ἀπλῶς ἔσο κατεσπουδασμένος ἐπιτρέχων ἐξ ἐπιπολῆς καὶ διῶν παρέργως τὰ γεγραμμένα· ἀλλὰ κἄν δέοι πολλάκις, καὶ δὶς καὶ τρίς τὰ αὐτὸ ἐπελθεῖν εἰς ἀκρίβειαν, μή παραιτήση. Πλὴν ἀλλὰ καὶ μέλλων ἀναγινώσκειν, ἢ ἀναγινώσκοντι προσέχειν ἑτέρῳ, δεήθητι πρότερον τοῦ Θεοῦ, «Κύριε, λέγων Ἰησοῦ Χριστέ, διάνοιξον τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας μου, τοῦ ἀκοῦσαι τῶν λόγων σου καὶ συνεῖναι, καὶ τό θέλημά σου ποιῆσαι. Πάροικος ἐγὼ εἶμι ἐν τῇ γῆ, μή ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου».

ΛΟΓΟΣ Α΄.

Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας.

(≡15Ε_012⇒) Σολομώντος Ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι· ἐν δέ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν.

* Τό ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σέ τόμους καὶ ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μέ τή σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιά νά μπορεῖ εὐκόλα ὁ ἀναγνώστης νά συμβουλευέται μετάφραση. Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: **1)** ἀπό τήν ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (<http://www.tlg.uci.edu>), **2)** κείμενα πού δέν περιλαμβάνονται στό TLG ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} καὶ 91^{ος} (τά δακτυλογράφησε ἢ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καὶ **3)** τὰ σχόλια στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπό τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τό κείμενο περάστηκε ἀπό σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καὶ ἔλεγχος.

Τόμος καὶ σελίδα γιά τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15Β_010⇒), δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15Β τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἔνδειξη γιά τήν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τό κείμενο προέρχεται ἀπό ἐκεῖ.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91^{ος} (τό δακτυλογράφησε ἢ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 15 Ε.**

(=724=) Τοῦ αὐτοῦ. Μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδέ πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν· ἔκκλινον δέ τόν πόδα σου ἀπό τῶν τρίβων αὐτῶν· οἱ γάρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὅς καταφρονεῖ πράγματος, καταφρονηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὡσπερ ὄμφαξ ὁδοῦσι βλαβερόν καί καπνός ὄμμασιν, οὕτω παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ.

Σιράχ. Ὁ ποιῶν πανηρά, εἰς αὐτόν κυλισθήσεται, καί οὐ μὴ ἐπιγνῶ πόθεν ἦκει αὐτῷ.

Βασιλείου. Μόνη κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον.

Ἀρετῆς ἄσκησις, τίμιον μὲν κτῆμα τῷ ἔχοντι· ἥδιστον δέ θέαμα τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

Ὡσπερ γάρ τῷ πυρί αὐτομάτως ἔπεται τό φωτίζειν, καί τῷ μύρῳ τό εὐωδεῖν· οὕτω καί ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν ἀναγκαίως ἀκολουθεῖ τό ὠφέλιμον.

Ἀρχὴ πρὸς τὴν ἀνάληψιν τῶν καλῶν ἡ ἀναχώρησις τῶν κακῶν. Ἐκκλινον γάρ, φησὶν, ἀπό κακοῦ, καί ποιήσον ἀγαθόν.

Θεολόγου. Φύσει πρόχειρον ἡ κακία, καί πολὺς ἐπὶ τό χειρόν ὁ δρόμος, ἢ ῥοῦς κατὰ πρानοῦς ῥέων, ἢ καλάμη (≡15E_014⇒) τις πρὸς σπινθῆρα καί ἄνεμον ῥαδίως ἔξαπτομένη καί γινομένη φλόξ, καί συνδαπανωμένη τῷ οἰκείῳ γεννήματι.

Οὐ πάνυ τι ῥαδίον ἐστὶ τῶν ἀρετῶν τὴν νικῶσαν εὐρεῖν, καί ταύτη δοῦναι τὰ πρεσβεῖα καί τὰ νικητήρια· ὥσπερ οὐδέν ἐν λειμῶνι πολυανθεῖ καί εὐώδει τῶν ἀνθέων τό κάλλιστον καί εὐωδέστατον, ἄλλοτε ἄλλου τὴν ὄσφρησιν καί τὴν ὄψιν πρὸς ἑαυτὸ μεθέλκοντος, καί πρῶτον δρέπεσθαι πείθοντος.

Χρυσοστ. Σπάνιον ἡ τοῦ ἀγαθοῦ κτῆσις καί πρόσαντες, κἂν εἰ πολὺ τό μεθέλκον εἶη καί προκαλούμενον.

Ἄμισθος ἡ ἀρετὴ, ἵνα καί ἀρετὴ μείνη, πρὸς τό καλόν μόνον βλέπουσα.

Ποιεῖ περιβοήτους οὐ δεξιά πρᾶξις μόνον, ἀλλὰ κακία νικῶσα πονηράν εὐδοκίμησιν.

Οὐκ ἔστι τόν ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς· ἀλλ' οὐδέν τοῦτο πρὸς τόν ἐνάρετον· διὰ γάρ τῶν τοιούτων λαμπρότερος ἔστι μειζόνως.

Πολλοὶ πολλὰκις αὐτὰς τὰς ἀρετὰς διὰ τοὺς (=725=) πόρους φεύγοντες, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν εὐφημίαν αἰροῦνται ποιεῖν.

Ὡσπερ τό τῆς ζωῆς τέλος ἀρχὴ θανάτου ἐστίν, οὕτως καί τοῦ κατ' ἀρετὴν δρόμου ἡ στάσις, ἀρχὴ τοῦ κατὰ κακίαν γίνεται δρόμου.

Δυσεπίτευκτον μὲν εἶναι τὴν ἀρετὴν, μυρίοις ἰδρῶσι καί πόνοις σπουδῇ καί καμάτῳ μόγις κατορθουμένην, παρά τῆς θείας Γραφῆς ἐδιδάχθημεν.

Χρυσοστ. Εἰ γάρ τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ὁ παραβαίνων τοὺς νόμους, ἀπαραίτητον ὑφίσταται τὴν κόλασιν· πόσω μᾶλλον ἀφορήτοις ἐκδοθήσεται βασάνοις, ὁ τοῦ ἐπουρανοῦ Δεσπότη ἀθετῶν τὰ προστάγματα;

Ὡσπερ ἐπὶ τῆς κιθάρας οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἐπὶ μιᾶς νευρᾶς τὴν μελωδίαν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ πάσας ἐπιέναι δεῖ μετὰ ῥυθμοῦ τοῦ προσηκόντος, οὕτω καί ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν ἀρετῆς, οὐκ ἀρκεῖ ἡμῖν νόμος εἰς σωτηρίαν εἶς, ἀλλὰ δεῖ πάντας αὐτοὺς μετὰ ἀκριβείας φυλάττειν.

(≡15E_016⇒) Μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα φύσει κακός, καί ὁ δεῖνα φύσει καλός. Εἰ γάρ φύσει ἀγαθός, οὐδέποτε δυνησεται γενέσθαι κακός· καί εἰ φύσει κακός, οὐδέποτε γενήσεται ἀγαθός.

Οὐχ ὑπομένει τό σκότος τὴν τοῦ φωτός παρουσίαν· οὐ νόσος ὑγείας ἐπιλαβούσης ἴσταται· οὐκ ἐνεργεῖ τὰ πάθη τῆς ἀπαθείας παρουσίας.

Ἐλευθέραν εἶναι προσήκει παντός φόβου τὴν ἀρετὴν. Ἀδέσποτον γάρ ἀρετὴ καὶ ἐκούσιον, παντός φόβου καὶ ἀνάγκης ἐλευθέρον.

Οὐκ ἔστιν ἄλλην κακίας γέννησιν ἐννοῆσαι, ἢ ἀρετῆς ἀπουσίαν.

Κλήμεντος. Ἡ τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴ σωτηρίας ἐστὶν ἀρχή.

Ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη τετράγωνός ἐστιν, ἴση καὶ ὁμοία ἐν λόγῳ, ἐν ἔργῳ, ἐν ἀποχῇ κακῶν, ἐν εὐποίᾳ, ἐν τελειότητι γνωστικῇ· οὐδαμῆ οὐδαμῶς χωλεύουσα, ἵνα μὴ ἄδικος καὶ ἄνισος φανῇ.

Διδύμου. Σχηματίζου τὴν ἀρετὴν, οὐχ ὅπως ἀπατήσης, ἀλλ' ὅπως ὠφελήσης.

Βασιλείαν Θεοῦ λεκτέον τὴν κατάστασιν τῶν κατὰ τοὺς θείου νόμους τεταγμένως βιούντων.

Πᾶσα πρακτικὴ ἀρετὴ ἐν τῷ γίνεσθαι, καὶ οὐκ ἐν τῷ γεγονέναι, τό εἶναι ἔχει.

Νείλου. Χαῖρε τὴν ἀρετὴν ἠνίκα πράττεις· ἀλλὰ μὴ ἐπαίρου, μὴ ποτε τό ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι γένηται.

Κυρίλλου. Χρὴ τὴν ἀρετὴν μὴ χωλεύειν καθ' ἑκάτερον, ἀλλ' ἔργῳ καὶ λόγῳ ὀρθὴν καὶ ἀπηρτισμένην κατ' ἀμφοτέρα εἶναι.

(≡15E_018⇒ (=728=) Τραχεῖα ἢ ἀρετὴ, καὶ ὀρθῶς οἶμος ἐπ' αὐτὴν· καὶ οὐκ ἂν τι ἔλοιτο ταύτην δίχα πόνου μακροῦ.

Ἐκ τῶν Πατέρων. Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἡ ψυχὴ μιαίνεται· τῷ περιπατεῖν ἐν πόλει καὶ μὴ φυλάσσειν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τῷ ὅλως ἔχειν γνῶσιν μετὰ γυναικῶν, καὶ τῷ ἔχειν φιλίαν μετὰ τῶν ἐνδόξων τοῦ κόσμου, καὶ τῷ ἀγαπῆσαι τὰς σαρκικὰς ὁμιλίας καὶ ματαιολογίας.

Πλουτάρχου. Τῆς ἀγνοουμένης ἀρετῆς ὡσπερ τοῦ κατορωρυγμένου χρυσοῦ ἢ λαμπρότης οὐ βλέπεται.

Ἡ μὲν τροφή τοῖς γυμναζομένοις, ἡ δὲ ἀρετὴ τοῖς πεπαιδευμένοις ἡδεῖα φαίνεται.

Ὁ βίος καθάπερ νόμισμα διαβληθεὶς ἐν ἀρχαῖς, εἰς πάντα τὸν κόσμον ἀδόκιμος γίνεται.

Ἄπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων. Καὶ γάρ ἂν παραυτίκα κρύψης, ὕστερον ὄφθησῃ.

Ἀνθρώπου τινός αὐτόν ἀδικήσαντος, καὶ περιφεύγοντος καὶ ἀπαντᾶν αἰσχυνομένου, συντυχῶν ἄπαξ εἶπεν· οὐ δέ χρὴ ἐμέ φεύγειν, ἀλλ' ἐμέ σέ, φαῦλον ὄντα.

Οὐκ ἔστι κυνός ἀντάξιός οὐδ' ὄνου δειλός ἀνὴρ καὶ ἀναλκίς, ὑπὸ πλούτου καὶ μαλακίας διερῥυηκώς.

Οὕτως ζῆν προαιροῦ, ὡς μήτε τῶν δυνατωτέρων καταφρονεῖσθαι, μήτε τοῖς ὑποδεεστέροις φοβερὸς εἶναι.

Δημοσθ. Ὡσπερ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, τὰ κάτωθεν ἰσχυρότερα εἶναι δεῖ· οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθείσεις, ἀληθεῖς καὶ δικαίας.

Κλειτάρχου. Μὴ τό ἔχειν ἀρετὴν καλόν νόμιζε, ἀλλὰ τό ὡς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ.

(≡15E_020⇒ Ἀρετὴν μὲν ἔχων, πάντα ἔξεις· κακίαν δέ, οὐδέ σεαυτόν.

Σωκράτης. Θεασάμενός τινα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τοῦ μὲν ἀγροῦ ἐπιμελούμενον, τῆς πράξεως δέ ἀμελοῦντα· Ὅρα, ὦ οὗτος, ἔφη, μὴ τὸν ἀγρόν ἐξημερῶσαι βουλόμενος, τὴν ψυχὴν ἀγριώσης.

Καταμαθῶν δέ τινα τῶν γνωρίμων ἐσπουδακότα ὅπως αὐτῷ ἢ εἰκῶν ὁμοία γένηται, πρὸς αὐτόν εἶπε. Σὺ ὅπως μὲν σοι ὁ λίθος ὁμοῖος γένηται ἐσπούδακας· ὅπως δέ μὴ αὐτός λίθῳ ὁμοῖος γένη, οὐ φροντίζεις.

Δημώννακτ. Τούς τῶν σωμάτων ἐπιμελουμένους, ἑαυτῶν δέ ἀμελοῦντας ὠνείδιζεν, ὡς τῶν μὲν οἴκων ἐπιμελουμένους, τῶν δέ ἐνοίκων ἀμελοῦντας.

Δημόκριτ. Τάς μὲν γραμμάς ἀσφαλεστέρας, τὰς δέ πράξεις λαμπροτέρας ἔχειν δεῖ.

(=729=) Θεοῦ ἄξιόν σε ποιήσει, τό μηδέν ἀνάξιον αὐτοῦ πράττειν.

Βίας. Οὕτω πειρῶ ζῆν, ὡς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον βιωσόμενος.

Λάκων. Λάκων ἐρωτηθεὶς, διατί ἀτείχιστός ἐστιν ἡ Σπάρτη· Μὴ ψεύδου, ἔφη· τετείχισται γὰρ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

Διογένης, Ὀνειδίσαντος αὐτῷ τινος, ὡς εἰς ἀκαθάρτους τόπους εἰσέρχεται, ἔφη· Καὶ ὁ ἥλιος, ἀλλ' οὐ μαιίνεται.

Λινδίου. Εὐσέβειν δεῖ φυλάσσειν· πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν· ἡδονῆς κρατεῖν· βία μηδέν πράττειν· τόν τοῦ δήμου ἐχθρόν πολέμιον νομίζειν· οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δέ μή, δόξεις παροινεῖν.

Λυκούργου. Λυκούργος ὁ νομοθέτης, τό μὲν ἀξιοχρεῶν τῶν ἀνθρώπων ἔφη ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι· τό δέ ἀξιοπίστον, ἐν τοῖς τρόποις.

Πυθαγόρου. Φιλήδονον, φιλοσώματον, φιλοχρήματον καὶ (≡15E_022≡) φιλόθεον τόν αὐτόν, ἀδύνατον εἶναι. Ὁ γάρ φιλήδονος πάντως καὶ φιλοχρήματος· ὁ δέ φιλοχρήματος, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἄδικος· ὁ δέ ἄδικος, εἰς μὲν Θεόν ἀνόσιος, εἰς δέ ἄνθρωπον παράνομος.

Ἦν τοῦ σώματος ἀπαλλαγείς οὐ δεῖσῃ, πρὸς ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ Θεόν παρακάλει γίνεσθαι συλλήπτορα.

Διοδώρου. Πάντες ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βιοῦσι μὲν ἀκαριαῖόν τι μέρος τοῦ παντός αἰῶνος· τετελευτήκασι δέ πᾶν τόν ὕστερον χρόνον. Καὶ τοῖς μὲν ἐν τῷ ζῆν μηδέν ἀξιολόγον πράξασι, ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς συναποθνήσκει καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ τόν βίον· τοῖς δέ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν, αἱ πράξεις ἅπαντα τόν αἰῶνα μνημονεύονται, διαβώμεναι τῷ θειοτάτῳ τῆς ἱστορίας στόματι.

Ἐπερίδου. Δεῖ τόν ἀγαθόν ἐπιδείκνυσθαι, ἐν μὲν τοῖς λόγοις, ἃ φρονεῖ· ἐν δέ τοῖς ἔργοις, ἃ ποιεῖ.

Ἰττάχου φιλοσόφ. Τούς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων, Θεοῦ τι μέρος ἔχειν.

Ἀριστοτέλ. Θεοῦ μὲν ἐστὶ πράττειν ἃ βούλεται· ἀνθρώπου δέ, τὰ δέοντα προθυμεῖσθαι.

Ἀντιφάνους. Ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχροὺς πράττη πράγματα, τί τούτων ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷς.

ΛΟΓΟΣ Β΄.

Περὶ φρονήσεως καὶ βουλῆς.

(≡15E_024≡) Σιράχ μ΄. Χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδας, καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρα βουλή εὐδοκιμήσει.

Σιράχ κβ΄. Ἰμάντῳσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομήν, ἐν σεισμῷ οὐ διαλυθήσεται· οὕτω καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήμασι βουλῆς, ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει.

Βασιλείου. Διπλοῦν ἐστὶ τό τῆς φρονήσεως ὄνομα. Ἡ μὲν γάρ τις ἐστὶ φυλακτικὴ τοῦ οἰκείου συμφέροντος, οἷα ἡ τοῦ ὄφους τὴν κεφαλὴν ἑαυτοῦ συντηροῦντος· ἡ δέ τις ἔοικεν εἶναι κακεντρέχεια τρόπων, ὁξέως τό ἴδιον λυσιτελές ἐξευρίσκουσα καὶ συναρπάζουσα τούς ἀκεραιότερους· ὅποια ἦν ἡ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας. Ἡ δέ ἀληθὴς φρόνησις, διάγνωσίς ἐστὶ τῶν τε ποιητέων καὶ οὐ ποιητέων· ἢ

ὁ ἐπακολουθῶν, οὐδέποτε τῷ ὀλέθρῳ τῆς κακίας περιπαρήσεται. Ὁ τοίνυν νοῶν λόγους φρονήσεως, οἶδεν τίνες μὲν σοφισματώδεις, τίνες δέ οἱ κατὰ βίον πρακτέοι καὶ τὰ βέλτιστα ἡμῖν ὑποτιθέμενοι· καὶ ὡς δόκιμος τραπεζίτης, τό μὲν καλόν καθέξει, ἀπό δέ παντός εἴδους πονηροῦ ἀφέξεται.

Ὁ γάρ τό τοῦ ὄψεως φρόνιμον περί τό κακόν, τό τε τῆς περιστερᾶς ἀκέραιον περί τό καλόν ἀναμίξας, οὔτε τό φρόνιμον ἑάσει κακουργόν γενέσθαι, οὔτε τό ἀπλοῦν ἀνόητον.

Χρυσοστ. Πηγὴ καὶ μήτηρ καὶ ρίζα φρονήσεως, ἡ ἀρετὴ· ὡσπερ καὶ πᾶσα πονηρία ἐξ ἀνοίας ἔχει τὴν ἀρχήν, (≡15E_026⇒ ὡσπερ δὴ καὶ ὁ Προφήτης φησὶν· Οὐκ ἔστιν ἴσας ἐν τῇ σαρκί μου, ἀπό προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ὁ δὲ ἐνάρετος καὶ φόβον Θεοῦ ἔχων, πάντων ἐστὶ συνετώτερος. Διό καὶ τίς φησιν· Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου.

Ἰγνατίου. Τέλαιοι ὄντες, τέλεια φρονεῖτε. Θέλουσι γάρ ὑμῖν εὖ πράττειν, Θεός ἔτοιμος εἰς τό παρέχειν.

Πλουτάρχ. Ἡ φρόνησις, οὐ σωμάτων, ἀλλὰ πραγμάτων ὄψις ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τόν ἄνθρωπον· ὅπως ἄριστα χρήσεται τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προστυγχάνουσι, παρέχουσα διασκοπεῖν τό μέλλον. Τό μὲν οὖν σῶμα, πρόσω που μόνον ὠμάτῳται· (=733=) τοῖς δέ ὀπισθεν, τυφλόν ἐστίν. Ἡ δὲ διάνοια, καὶ τὰ παρωχημένα βλέπειν τῇ μνήμῃ πέφυκεν.

Ἄφρων ἀυθημερόν ἐξαγγέλλει ὄργην αὐτοῦ.

Πᾶς ἄφρων, εὐθύς καὶ μικρόψυχος· οὐ γάρ ἐστὶ πάγιος.

Εἰ ποτέ τινα ἐώρακεν ἀμαρτάνοντα, ἔλεγε· Μήποτε καὶ ἐγὼ τοιοῦτῳ περιπέσω.

Μενάνδρου. Ἄπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται.

Βουλευόμενοι παραδείγματα ποιοῦνται παρεληλυθότα τῶν μελλόντων. Τό γάρ ἀφανές, ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

Ἰσοκράτ. Ὁ κακῶς διανοηθεὶς περί τῶν οἰκείων, οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται περί τῶν ἀλλοτρίων.

Δημώννακτ. Ἐν ἀλλοτρίοις παραδείγμασι παίδευε σεαυτόν, καὶ ἀπαθῆς τῶν κακῶν ἔση.

Ἀριστείδου. Τό μὲν νικᾶν ἐν ταῖς μάχαις, καὶ τοῖς φαύλοις πολλάκις περιγίνεται· φρονήσει δὲ καὶ σοφίᾳ κρατεῖν δύνασθαι, μόνον ἐστὶ τῶν εἰδῶτων βουλευέσθαι.

(≡15E_028⇒ Γαΐου. Σωφρονέστερον οἶμαι τοῦ μετὰ τοῦ πάθους ἐγκαλεῖν, τό πρὶ παθεῖν φυλάξασθαι τοῦ μὴ παθεῖν.

Σόλωνος. Συμβούλευε, μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα.

Ἐπικτήτου. Βουλεύου πολλά περί τοῦ λέγειν τι ἢ πράττειν· οὐ γάρ ἕξεις ἄδειαν ἀνακαλέσασθαι τὰ λεχθέντα ἢπραχθέντα.

Βίας. Τό μὲν ἰσχυρόν τῷ σώματι γενέσθαι, φύσεως ἔργον· τό δὲ λέγειν τὰ συμφέροντα τῇ πατρίδι, ψυχῆς ἴδιον καὶ φρονήσεως.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, τίς ἄριστος σύμβουλος, ἔφη· Ὁ καιρός.

Τούς φρονίμους ἔλεγε μᾶλλον ὑπό τῶν ἀφρόνων, ἢ τοὺς ἄφρονας ὑπό τῶν φρονίμων ὠφελεῖσθαι· τούτους μὲν γὰρ φυλάττεσθαι τὰς ἐκείνων ἀμαρτίας· ἐκείνους δέ, τὰς τούτων μὴ μιμεῖσθαι κατορθώσεις.

Δεῖ τόν ἀγαθόν ἄνδρα, μεμνησθαι μὲν τῶν γενομένων, πράττειν δέ τὰ ἐνεστῶτα· περί δέ τῶν μελλόντων ἀσφαλίζεσθαι.

(=736=) Μία ἐστίν ἀρχή τοῦ καλῶς βουλευέσθαι, τό γνῶναι περί ὅτου ὁ λόγος· εἰ δέ μή, τοῦ παντός ἀμαρτάνειν ἀνάγκη.

Εὐριπίδου ἐν Ἀντιόπῃ.
Ψυχῇ μέγας χαλινός ἐστιν ὁ νοῦς.
Τό δ' ἀσθενές μου καί τό θῆλυ σώματος
Κακῶς ἐμέμφθης· εἰ γάρ εὖ φρονεῖν ἔχω,
Κρεῖσσον τόδε ἐστί καρτεροῦ βραχίονος.

Σοφοκλέους ἐν Αἴαντι.
Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
Λατάστασις γένοιτ' ἄν οὐδενός νόμου·
Εἰ τοὺς δίκη νικῶντας ἐξωθήσομεν,
Καί τοὺς ὀπισθεν εἰς τό πρόσθεν ἄξομεν.

(=15E_030=> Ἄλλ' εἰκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γάρ οἱ πλατεῖς,
Οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφλέστατοι,
Ἄλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
Μέγας δέ πλευράς βουῖς, ὑπό σμικρᾶς ὄμως
Μάστιγος ὀρθός εἰς ὁδόν πορεύεται.
Ἄ γάρ φρονῶν εὖ, πάντα συλλαβῶν ἔχει.

ΛΟΓΟΣ Γ΄. Περί ἀγνεΐας καί σωφροσύνης.

(=15E_032=> Ἰώβ λα΄. Εἰ ἐξηκολούθησεν ἡ καρδία μου γυναικί ἀνδρός ἐτέρου· εἰ δέ καί ἐγκάθετος ἐγενόμην ἐπί ταῖς θύραις αὐτῆς, ἀρέσαι καί ἡ γυνή μου ἐτέρῳ.

Σοφίας. Μακαρία στείρα ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι· ἔξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν.

Κρεῖσσον παρθενία μετ' ἀρετῆς· ἀθάνατός ἐστιν ἡ μνήμη αὐτῆς· ὅτι καί παρά Θεῶν γινώσκεται καί παρά ἀνθρώποις. Παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτήν, καί ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν· καί ἐν τῷ αἰῶνι στεφανοφοροῦσα πομπεύει, τόν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα.

Σιράχ. Ὁ ἀντοφθαλῶν ἡδοναῖς, στεφανοῖ ζωὴν αὐτοῦ.

Ματθ. ιθ' Οὐ πάντες χωροῦσι τόν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται.
Εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν ἐγενήθησαν οὕτως, κ. τ. ε

Βασιλείου. Οὔτε οὖν ἐπί σωφροσύνη ἐπαινεῖσθαι προσήκει τοὺς ἀποκοπτομένους τὰ μόρια. Οὐδέ γάρ τοὺς ἵππους ὡς μὴ κερατίζοντας, οὐδέ τοὺς

βοῦς ὡς μή λακτίζοντας ἐπαινοῦμεν· ἀλλὰ τούτους μὲν, εἰ μή λακτίζουσιν, ἐπαινέσομεν· τοῖς δὲ βουσίην, εἰ μή κερατίζουσι, τῆς ἡμερότητος ἀποδεξόμεθα. Οὐ γάρ ἐν ᾧ μή δύναται τις, ἀλλ' ἐν ᾧ δυνάμενος οὐκ εἰς ἀδικίαν κέχρηται τῇ δυνάμει, θαυμάζεται.

(=737=) Νεκρός οὐ στεφανοῦται. Οὐδεὶς δίκαιος δι' ἀδυναμίαν κακοῦ.

(≡15E_034≡) Δεῖ οὖν τόν νοῦν ὡσπερ τινά κυβερνήτην ἄνω καθήμενον τῶν παθῶν, καί οἶονεῖ πλοῖω τῆς σαρκός ἐπιβάντα· καί ἐμπείρως τούς λογισμούς ὡσπερ οἶακας περιστρέφοντα, καταπατεῖν γενναίως τὰ κύματα· ὑψηλότερον δὲ διαμένοντα καί δυσπρόσιτον ὄντα τοῖς πάθεσιν, μηδαμοῦ τῆς ἀπ' αὐτῶν πικρίας, ὡσπερ ἄλμης τινός, ἀνατίπλασθαι.

Θεολόγου. Σύνοικον αἰροῦ μηδ' ἀδελφόν ῥαδίως.

Ἐπέκκαυμα γάρ τῆς νόσου τί δεῖ βλέπειν;

Κρεῖσσον κατηφές ἦθος, ἢ τεθρυμμένον.

Μύρον δοχεῖον σαπρόν οὐ πιστεύεται.

Οὔτε φλόξ μένει τῆς ὕλης δαπανηθείσης, ἀλλὰ τῷ ἀνάπτοντι συναπέρχεται· οὔτε λογισμός ἐμπαθῆς ὑφίσταται μαραινόμενου τοῦ ὑπεκκαύματος.

Ὁφθαλμός πορνεύων οὐ φυλάσσει τήν παρθενίαν. Γλῶσσα πορνεύουσα τῷ πονηρῷ μίγνυται. Πόδες ἄτακτα βαίνοντες ἐκκαλοῦνται νόσον ἢ κίνδυνον τῷ νῷ. Παρθενευέτω καί ἡ διάνοια· μή ῥεμβέσθω καί πλανάσθω. Μή τύπους ἐν ἑαυτῇ φερέτω πονηρῶν πραγμάτων. Καί ὁ τύπος, μέρος πορνείας ἐστί. Μή εἰδωλοποιεῖτω τῇ ψυχῇ τὰ μισούμενα.

Χρυσοστ. Χλεύη, τὰ μὲν τῆς παιδοποιίας ὄργανα τηρεῖν παρθένα, τήν δὲ γλῶσσαν μή τηρεῖν. ἢ γλῶσσαν μὲν τηρεῖν, τήν δὲ ὄρασιν ἢ τήν ἀκοήν ἢ τὰς χεῖρας μή τηρεῖν· ἢ ταῦτα μὲν ἔχειν καί τηρεῖν παρθένα, τήν δὲ καρδίαν μή τηρεῖν, ἀλλ' ἐταιρίζεσθαι τύφῳ καί θυμῷ.

Μή καταμαλάττωμεν ἡμῶν τήν ἰσχύν, μηδέ ἐκκόπτωμεν τὰ νεῦρα ταῖς ὁμιλίαις ταύταις. Καί γάρ ἄφατος καί πολλή ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐντεῦθεν εἰσρεῖ κακία. Τί γάρ, εἰ καί μή αἰσθανώμεθα, τῇ φιλίᾳ μεθύοντες; Τοῦτο γάρ αὐτό πάντων ἐστί δεινότατον, ὅτι οὐδέ ἴσμεν ὅπως ἐκνευρίζομεθα, καί κηροῦ παντός γινόμεθα μαλακώτεροι. Καθάπερ γάρ τις λέοντα γαῦρον καί βλοσυρόν λαβών, εἶτα ἀποκείρας μὲν τήν κόμην, ἀνελών δὲ τούς (≡15E_036≡) ὀδόντας, καί περιελών τούς ὄνυχας, αἰσχρόν ποιεῖ καί καταγέλαστον, καί παιδίους εὐκαταγώνιστον, τόν φοβερόν καί ἀφόρητον, καί ἀπό μόνου τοῦ βρυχήματος τὰ πάντα σείοντα· οὕτω δὴ καί αὐται, πάντας ὄσους ἐάν λάβωσιν, εὐχειρώτους τῷ διαβόλῳ ποιοῦσι· μαλακωτέρους, θερμότερους, ἀναισχύντους, ἀνοήτους, ἀροχόλους, θρασεῖς, ἀκαίρους, ἀγενεῖς, ἀπηνεῖς, δουλοπρεπεῖς, ἀνελευθέρους, ἰταμούς, φλύαρους· καί ἀπλῶς πάντα τὰ γυναικεῖα πάθη τὰ διεφθαρμένα φέρουσαι, εἰς τήν τύτων ἐναπομάττονται ψυχῇν. Ἀμήχανον γάρ τόν γυναικί συνοικοῦντα μετά συμπαθείας τοσαύτης, καί ταῖς ἐκείνων ἐνστρεφόμενον ὁμιλίαις, μή ἀγύρτην τινά εἶναι, καί ἀγοραῖον καί συρφετώδη. Κᾶν (740) γάρ φθέγγηται τι, πάντα ἀπό τῶν ἰστῶν καί τῶν ἐρίων φθέγγεται, τῆς γλῶττης αὐτοῦ τῇ ποιότητι τῶν γυναικείων ἀναχρωσθείσης ῥημάτων· κᾶν ποιῇ τι, μετα πολλῆς τοῦτο ἐργάζεται δουλοπρεπείας, πόρρω τῆς τοῖς Χριστιανοῖς πρεπούσης ἐλευθερίας ἑαυτόν ἀποικίσας, καί οὐδέ πρὸς οὐδέν τῶν μεγάλων κατορθωμάτων γενόμενος χρήσιμος.

Γρηγορ. Νύσσης. Μακαρίζει ὁ Κύριος, οὐ τοὺς ἕξω πάθους βιοτεύοντας (οὐ γάρ δυνατόν ἐν ὑλώδει ζωῆ τόν ἄυλον καθόλου καί ἀπαθῆ καταπορθωθῆναι βίον) , ἀλλά πρὸς τὰς τῆς φύσεως ὁρμὰς βραδέως καί δυσκινήτως ἔχοντας.

Πάσης ὄντως κακίας οἷόν τι δέλεαρ ἢ ἡδονὴ προβληθεῖσα, εὐκόλως τὰς λιχνοτέρας ψυχὰς ἐπὶ τὸ ἄγκιστρον τῆς ἀπωλείας ἐφέλκεται.

Κλήμεντος. Παρθένων φθορά λέγεται, οὐ μόνον πορνεία, ἀλλὰ καί ἡ πρό καιροῦ ἔκδοσις· ὅταν, ὡς εἰπεῖν, ἄωρος ἐκδοθῆ τῷ ἀνδρί, ἦτοι ἀφ' ἑαυτῆς , ἢ παρά τῶν γονέων.

Ἐκ τῶν Πατέρων. Διά τεσσάρων πραγμάτων ἐγείρεται ἡ πορνεία, ἐκ τοῦ φαγεῖν καί πιεῖν εἰς πλησμονήν· καί ὁ κόρος τοῦ ὕπνου, καί τὸ ἀργεῖν καί παίζειν καί ἀργολογεῖν· καί ὁ καλλωπισμὸς τῶν ἱματίων.

Νείλου. Ἀπόστησον ἀπὸ τῆς συμβίου σου τόν εὐνοῦχον (≡15E_038⇒ Σμάραγδον· κἄν γάρ δοκοίη τῶν κάτω διδύμων ἐκτετμηθῆσθαι, ἀλλ' ἄνω ἔχει ἐν τῷ προσώπῳ πῶς τοὺς διδύμους ὀφθαλμούς, ἐμπαθῶς ἐμβλέποντας, καί ἐπισυρομένους ἤδη πονηρὰς μαρτυρίας.

Κυρίλλου. Καπνοῦ δίκην, ἢ καί ὥπερ τινές ἀτμοὶ τῶν ἐμφύτων ἡδονῶν ἀνίσχουσιν ἐν ἡμῖν αἱ ὀρέξεις. Ἄλλ' ὁ μὲν σώφρων καί νεανικός, ἐπιτιμᾷ τοῖς κινήμασι, καί περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἔῃ· ὧ καί ἀδρανές ὄν ἔτι τὸ πάθος ἡττηται ῥαδίως· ὁ δὲ ῥάθυμος καί κατημελημένος, εἰσδέχεται μὲν τὰς τῶν ἡδονῶν ἀρχὰς ὡς ἐννοίας ἔτι ψιλὰς· ἐπιτρέψας δὲ προελθεῖν εἰς πλάτος, δυσχεροστάτην εὐρήσει τὴν ἀντίστασιν. Ὁ γάρ προαλούς καί προηττημένος, οὐ τῶν ἰδίων ἐστίν θελημάτων Κύριος· ὑπόκειται δὲ μᾶλλον καθάπερ τινὶ Βαρβάρῳ τῷ νικήσαντι πάθει.

Μενάνδρου.

Ταμεῖόν ἐστιν ἀρετῆς ἢ σωφροσύνης.

Ἰαμβλίχου ἐξ Ἐπιστολῶν περὶ σωφροσύνης.

(=741=) Πᾶσα μὲν ἀρετὴν τὸ θνητοειδὲς πᾶν ἀτιμάζει, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται. Πολύ δὲ διαφερόντως ἢ σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδὴν, ἅτε δὴ τὰς προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμάζουσα, καί ἐν ἀγνοίᾳ βάθροις βεβῶσα, ὡς φησι Πλάτων. Πῶς γάρ ἢ σωφροσύνη τελείους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ, τὸ ἀτελές καί ἐμπαθές ὅλον ἀφ' ἡμῶν ἐξορίζουσα; Γνοιῆς δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, τὸν Βελλεροφόντην ἐννοήσας, ὡς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζόμενος, τὴν Χίμαιραν καί τὸ θηριῶδες καί ἄγριον καί ἀνήμερον φῶλον πᾶν ἀνεῖλεν. Ὅλως γάρ ἢ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφήσιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοῦς ἔλκει φύσιν καί θηριῶδη καί ἄτακτον.

Μέμνησο λιμοῦ καί δίψους· ταῦτα γάρ δύνανται μεγάλως τοῖς σωφροσύνην διώκουσιν.

Ἐκ τῶν Ἀριστογνοπομμῶν. Κρατεῖ ἡδονῆς, οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρώμενος μὲν, μὴ προεκφερόμενος δέ· ὥσπερ (≡15E_040⇒ καί νηὸς καί ἵππου, οὐχ ὁ μὴ χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετὰγων ὅπου βούλεται.

Ἡσαίου. Ἡγοῦμαι μεγίστην εἶναι τῶν λειτουργιῶν, τό καθ' ἡμέραν βίον κόσμιον καί σώφρονα παρέχειν.

Σωκράτ. τό μέν πῦρ, ὁ ἄνεμος, τόν δέ ἔρωτα, ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

Ἀλέξανδρ. Αἰχμαλώτους λαβῶν τάς Δαρείου θυγατέρας, ἐπειδή συνεβούλευον αὐτῷ οἱ φίλοι, εὐειδέσιν οὔσαις αὐταῖς συγγενέσθαι· Αἰσχρόν, ἔφη, ἐστίν, ἄνδρας νικήσαντας, ὑπό γυναικῶν ἠττηθῆναι.

Ὁ αὐτός εἰς Ἴλλυριούς παραγενόμενος, ἐν τῷ τοῦ Διός βωμῷ κατιδῶν γυναῖκα κάλλει διαφέρουσαν, ἐκπλαγεῖς αὐτῆς τήν εὐμορφίαν, πολύν χρόνον ἐθεᾶτο· τοῦ δέ Ἡφαιστίωνος εἰπόντος, ὅτι εἰκός ἐστι παραλαβεῖν αὐτήν ἐρωμένην, ἔφη, Καί πῶς οὐ δεινόν, εἰ οἱ ἄλλων ἀκρασίας κολάζειν βουλόμενοι, δουλεύοντες ἀκρασίαις ὑπό τῶν ἐκτός ἀνθρώπων φωραθῶμεν;

Κλειτάρχου. Φιλῶν ἅ μή δεῖ, οὐ φιλήσεις ἅ δεῖ. Ἀπλήρωτον γάρ ἡ ἐπιθυμία, διά τοῦτο καί ἄπορον.

Διογένης. Δεινόν ἔλεγεν, εἰ οἱ μέν ἀθληταί καί οἱ κιθαρωδοί, γαστρός καί ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μέν τῆς φωνῆς χάριν· οἱ δέ, τοῦ σώματος· σωφροσύνης δέ ἕνεκα, οὐδεῖς τούτων καταφρονήσει.

(=744=) Δημόνακτ. Ἐνιοι πόλεων μέν δεσπόζουσι, γυναιξί δέ δουλεύουσι.

Ἀντιφῶντ. Ὅστις δέ τῶν αἰσchrῶν, ἢ τῶν κακῶν, μήτε ἐπεθύμησε, μήτε ἤψατο, οὐκ ἔστι σώφρων· οὐ γάρ ἔσθ' ὅτου κρατήσας, αὐτός ἑαυτόν κόσμιον παρέχεται.

Ἐπικτήτου. Οὐδεῖς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μή κρατῶν.

Πυθαγόρου. Ῥώμη ψυχῆς ἀπαθοῦς, σωφροσύνη. Αὕτη γάρ ψυχῆς ἀπαθοῦς φῶς ἐστίν.

(≡15E_042⇒) Δουλεύειν παθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τόν πάθεσι δουλεύοντα, καί ὑπό παθῶν κρατούμενον.

Σοφοκλέους. Ζῆν αἰσchrῶν αἰσchrῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσι.

Δημοσθ. Δεῖ τον εὖ φρονοῦντα, τόν λογισμόν ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν κρείττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

Δημήτριος. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, τούς ἀστείους εἶπε τῶν νέων, ἐν μέν ταῖς οἰκίαις τούς γονεῖς δεῖνα ἰδεῖσθαι· ἐν δέ τῇ ὁδῷ, τούς ἀπαντῶντας· ἐν δέ ταῖς ἐρημίαις, ἑαυτούς.

Μενέδημος. Μενέδημος, νεανίσκου τινός εἰπόντος, Μέγα ἐστὶ τό τυχεῖν ὧν ἂν τις ἐπιθυμῇ, εἶπεν· Πολλῷ μεῖζόν ἐστὶ τό μηδέν ἐπιθυμεῖν ὧν μή δεῖ.

Βίας. Βίας ὁ Πριηνεὺς, εἶπε· Μακάριός ἐστίν ὁ πλουτῶν, καί ὧν ἐπιθυμεῖ ἀπολαύων· ὁ δέ μή ἐπιθυμῶν, μακαριώτερος.

Ξάνθου. Ξάνθος ὁ σοφός, θεασάμενος ἐπὶ θύραις εὐπρεποῦς γυναικός ἄνδρα οἰκοφθόρον, ἔφη· Οὗτος ἡδονὴν μικράν ὠνεῖται μεγάλῳ κινδύνῳ.

Χαρικλείας. Ἡ γάρ τῶν ἐρωτικῶν ἀντίβλεψις, ὑπόμνησις τοῦ πάσχοντος γίνεται, καὶ ἀναφλέγει τὴν διάνοιαν ἢ θεά, καθάπερ ὕλη πυρὶ γενομένη ὑπέκκαυμα. Ὑπέκκαυμα γάρ ἐπιθυμίας λόγος ἐρωτικός.

ΛΟΓΟΣ Δ΄.

Περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος.

(≡15E_044⇒ Μαθ. ιζ΄. Εἴ τις θέλῃ ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρόν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

Παροιμ. κα΄. Οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ σοφία, οὐδέ ἔστιν ἀνδρεία, οὐδέ ἔστι βουλή κατέναντι Κυρίου.

(=745=) Ἴππος ἐτοιμάζεται εἰς ἡμέραν πολέμου· παρά δέ Κυρίου βοήθεια.

Συράχ ιγ΄. Ἰσχυροτέρῳ σου μὴ κοινώνει. Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται.

Ἐφ. στ΄. Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, κ. τ. ἐ.

Βασιλείου. Ὑπένεγκεν τοίνυν οὐκ ἀπαθῶς οὐδ' ἀναισθήτως. Τίς γάρ μισθός ἀναληθίας; ἀλλ' ἐπιπόνως μὲν καὶ σύν ἀλγηδόσι μυρίαίς, πλήν ὑπένεγκε, ὥσπερ τις γενναῖος ἀγωνιστής, τὴν ἰσχύν καὶ τὴν ἀνδρείαν, οὐ μόνον ἐκ τοῦ τύπτειν τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φέρειν στερρῶς τὰς παρ' αὐτῶν πληγὰς ἐπιδεικνύμενος· καὶ ὥσπερ τις κυβερνήτης σοφός καὶ ἀτάραχος ὑπὸ τῆς ἄγαν περὶ τὸν πλοῦν ἐμπειρίας, ὀρθὴν καὶ ἀβάπτιστον καὶ παντός χειμῶνος ὑψηλοτέραν τὴν ψυχὴν διασώζων.

Θεολόγου. Θάρσος καὶ θράσος, κᾶν τοῖς ὀνόμασι πλησιάζει, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχώρισται· ἀνδρείαν τε εἶναι φαμεν καὶ ἀνανδρείαν. Τὸ μὲν γάρ ἐν τοῖς τολμητέοις θαρρῆν, ἀνδρείας ἐστίν, ὥσπερ τὸ ὑφίεσθαι, δειλίας. Οὐ δέ πλεῖον ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θράσεως, ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν ἀσφαλείας.

(≡15E_046⇒ Χρυσοστ. Οὔτε παραιτεῖσθαι δεῖ τοὺς ἀγῶνας, οὔτε πρὸς τούτους ἐπιπηδᾶν. Οὕτω γάρ καὶ ἡμῖν ἡ νίκη λαμπρότερα ἔστι, καὶ ἡ ἥττα τῷ διαβόλῳ καταγελαστοτέρα. Ἐλκυσθέντας μὲν γάρ γενναίως ἐστάναι· μὴ καλουμένους δέ, ἡσυχάζειν καὶ τὸν καιρὸν ἀναμένειν, τῶν ἀγαθῶν· ἵνα καὶ τὸ ἀκενόδοξον, καὶ τὸ γενναῖον ἐπιδειξώμεθα.

Σωκράτης. Θεασάμενος τὰς τῶν Κορινθίων πόρτας ἐσχυρῶς κεκλεισμένα, ἔφη· Μὴ γυναικες ἐνθάδε κατοικοῦσιν;

Μενάνδρου, Ἰσχύς νοῦν οὐκ ἔχουσα, τάφῳ τοὺς ἐμπίπτοντας παραδίδωσιν.

Ἄλεξανδρ. ὁ βασιλεύς. Οὗτος παρακαλούμενος ὑπό τῶν φίλων νυκτός ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις, εἶπεν· Οὐ βασιλικόν ἐστι κλέπτειν τήν νίκην. Θεασάμενος δέ τινα ὁμώνυμον αὐτοῦ δειλόν ὄντα, ἔφη· Νεανίσκε, ἢ τό ὄνομα ἄλλαξον, ἢ τόν τρόπον.

(=748=) Παρακαλούμενος δέ ὑπό τῶν φίλων τεκνοποιήσαι, ἔφη· Μή ἀγωνιάτε· καταλείπω γάρ ὑμῖν τέκνα, τάς ἐκ τῶν ἀγώνων νίκας.

Τοῦ αὐτοῦ ἐνιόντος ἐπί τόν πόλεμος, Ἀριστοτέλης ἔφη· Περίμεινον τό τέλειον τῆς ἡλικίας, καί τότε πολέμει. Ὁ δέ, Φοβοῦμαι, εἶπε, μή περιμένων τό τέλειον τῆς ἡλικίας, τήν τῆς νεότητος τόλμαν ἀπολέσω.

Λάκων ὄνειδιζόμενος ὑπό τινος, ὅτι χωλός ὢν ἕξεισιν ἐπί τόν πόλεμον, Τί τοῦτο; ἔφη· οὐ φευγόντων ἐστί χρεία, ἀλλά μενόντων καί ἀγωνιζομένων.

Λαονίδης . Λεονίδας ὁ Λακεδαιμόνιος, ὀλίγους ἔχων στρατιώτας, εἰς τήν πρός τούς Πέρσας μάχην ἐξεπορεύετο. Εἰπόντος δέ τινος, ὅτι μετ' ὀλίγων παντελῶς ἐκπορεύεται, εἶπεν· Ἀλλά μετά βουλομένων.

Λάκων ἀσθενεως τό σῶμα διακείμενος ἐπί παράταξιν προῆγε· λεγόντων δέ τινων αὐτῷ, Ποῦ τοιοῦτος ὢν πορεύῃ; ἔφη· Ὑπέρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν.

Μουσωνίου. Ἄρπαξε τό καλῶς ἀποθνήσκειν ὅτε ἕξεσι. (≡15E_048⇒ μή μετά μικρόν τό μέν ἀποθνήσκειν σοι παρῆ, τό δέ καλῶς μηκέτι ἕξης.

Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν. Λάκεινα γυνή, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλεύοντος, καί δυσφοροῦντος ἐπί τούτῳ, Μή λυποῦ τέκνον, εἶπε· καθ' ἕκαστον γάρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήση.

Ἐκ τῆς Νικολάου συναγωγῆς. Κέλτοι οἱ τῷ Ὀκεανῷ γεινιῶντες, αἰσχρόν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν· πλημμυρίδος δέ ἐκ τῆς ἕξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ' ὄπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν, ἕως κατακλύζονται, ἵνα μή δοκῶσι φεύγοντες τόν θάνατον φοβεῖσθαι.

Κορίσκου. Κορίσκος εὖ μάλα γέρων ὢν, ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς ἀρρώστιας ἀνέρρωσεν, Ἄπαγε, ἔφη, ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη τῆς ὁδοῦ προκεκοφώς, ἦν δεῖ πάντως πορευθῆναι.

Πύρρου. Πύρρου ἐπιστρατεύσαντος τοῖς Λακεδομονίοις, καί πολλά ἀπειλοῦντος, Κερκυλλίδας εἷς τῶν γερόντων ἀναστάς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶπεν· Εἰ μέν Θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν, μή φοβώμεθα· οὐδέν γάρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ' ἄνθρωπος, γνῶτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν.

Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου Ἱστοριῶν. Δαρεῖος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, μετά τριάκοντα μυριάδων ἐν (749) Μαραθῶνι ἐστρατοπευδεύσατο. Ἀθηναῖοι δέ χιλίους ἔπεμψαν ἐπ' αὐτούς, στρατηγούς αὐτοῖς δόντες, Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυναίγειρον καί Μιλτιάδην. Συμβληθείσης δέ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μέν ὑπέρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τήν ὄρασιν ἀπέβαλεν, καί τυφλός ὢν, ἀνεῖλε τεσσαράκοντα καί ὀκτώ. Καλλίμαχος δέ πολλοῖς πεπαρμένος δόρασι, καί νεκρός ἐστάθη· Κυναίγειρος δέ Περσικάς ἀγομένην ναῦν, κατέχων, ἐχειροκοπήθη· ὅθεν καί εἰς αὐτούς ὑπό Παντελείου τοιαύδε γεγράφηται λέγεται·

ὦ κενεοῦ καμάτου καί ἀπρήκτου πολέμοιο!
Ἡμετέρῳ βασιλεῖ τί λέξομεν ἀντιάσαντες;
(=15E_050=> ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς;
Βαλοῦμεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται.
Μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσῳ
Ἄσματοεις [Ἀσθματ.] ἔστηκε σιδηρεΐαις ὑπὸ ῥίζαις,
Οὐδέ θέλει πεσέειν· τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.
Λέγε, κυβερνήτα, νέκυος προφύγωμεν ἀπειλάς.

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

Περὶ δικαιοσύνης.

(=15E_052=> Ματθ. ε΄. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Λευϊτ. ιθ΄. Ζυγὰ δίκαια καὶ μέτρα δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος ἔστι ὑμῖν.

Ἡσαΐ. κστ΄. Δικαιοσύνην μάθετε, οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.

Παροιμ. ιδ΄. Δικαιοσύνην ὑποῖ ἔθνος, ἔλασσοῦσι δέ φυλάς αἱ ἀμαρτίαι.

Παροιμ. ιβ΄. Κτῆμα τίμιον ἀνὴρ καθαρὸς πορευόμενος ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης.

Ὀδὸς δικαιοσύνης καὶ ἐλεημοσύνης εὐρήσει ζωὴν καὶ δόξαν.

Παροιμ. κζ΄. Ὀρύσσω βόθρον τῷ πλησίον, ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν· ὁ κυλίων λίθον, ἐφ' ἑαυτόν κυλίει.

Κρεῖσσον ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλά γεννήματα μετὰ ἀδικίας.

Σιράχ μ΄. Χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχῆσει.

(=752=) Βασιλείου. Ὁ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην μὴ ἔχων προεναποκειμένην τῆ ψυχῇ, ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένος, ἢ φιλίᾳ χαριζόμενος, ἢ ἔχθρᾳ ἀμυνόμενος, ἢ δυναστεία δυσωπούμενος, τὸ κρῖμα κατευθύνειν οὐ δύναται.

Δικαιοσύνη ἐστὶν ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν. Δυσθήρατον δέ τοῦτο, τῶν μὲν διὰ τὸ περὶ τὴν φρόνησιν ἐλλιπὲς οὐχ εὐρισκόντων ἐκάστῳ διανεῖμαι τὸ ἴσον· τῶν δέ διὰ τὸ προκατέχεσθαι ὑπὸ παθῶν ἀνθρωπίνων ἀφανιζόντων τὸ δίκαιον.

(=15E_054=> Θεολόγου. Θεοῦ μὲν ὀργῆς τρυγίαν τινὰ καὶ πιστεύομεν, καὶ ἀκούομεν· τὸ λεῖμμα τῆς κατὰ τῶν ἀξίων κινήσεως, ἐπειδὴ Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος. Εἰ γὰρ καὶ κλίνει διὰ φιλανθρωπίαν ἐκ τοῦ ἀποτόμου πρὸς τὸ ἐνδόσιμον, ἀλλ' οὐ πᾶν συγχωρεῖ τοῖς ἀμαρτάνουσιν, ἵνα μὴ τῇ χρηστότητι χεῖρους γίνωνται.

Χρυσοστ. Οὔτε πάντας ἐνταῦθα ἀπαιτεῖ δίκην ὁ Θεός, ἵνα μὴ ἀπογνῶς τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀπελπίσῃ τὴν κρίσιν, πάντων ἐνταῦθα διδόντων λόγον· οὔτε πάντα ἀφίεται ἀτιμωρητὴ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπρονότητα εἶναι πάντα νομίσης.

Τοῦ Νύσσης. Ἡ τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισία, ταῖς ἡμετέραις διαθέσεσιν ἐξομοιοῦται· καὶ οἷά περ ἂν τά παρ' ἡμῶν ἦ, τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοίων ἀντιπαρέχεται.

Εὐαγρίου. Ἄδικος δικαστής, μεμολυσμένη συνείδησις.

Κυρίλλου. Πᾶς ὁ ἀδικούμενος, καταφλέγεται μὲν ὑπὸ λύπης· ἀμύνασθαι δέ οὐκ ἔχων ἢ διὰ τῶν ἴσων ἐλθεῖν, ἔσθ' ὅτε διὰ τὸ ἠττᾶσθαι τῆς τοῦ ἀδικούντος χειρός, τῆς ἄνωθεν μισοπονηρίας τὸ κέντρον καλεῖ πρὸς ἐπικουρίαν.

Πλάτωνος. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδένα ἀδικῶν· ὁ δὲ μὴδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐτέρων.

Ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι, καὶ ἐμέ, καὶ σέ, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τό ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι· καὶ τό μὴ διδόναι δίκην, τοῦ διδόναι.

(=753=) Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μηδεμίαν ὠφέλειαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου· χρήματα γὰρ ἔστι κτήσασθαι, δόξαν δέ, χρημάτων οὐ ῥάδιον πρίασθαι.

Μοσχίωνος. Ἄμεινον δικαίως κρίναντα, πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφοθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίναντα, παρά τῆ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ φιλοσόφων. Δοκεῖ δέ μοι πόλις ἄριστα πράττειν (≡15E_056⇒) καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ἣ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος προβάλλονται καὶ κολάζουσιν.

Ἐπερίδου. Διὰ δύο προφάσεις τῶν ἀδικημάτων ἄνθρωποι ἀπέχονται, ἢ διὰ φόβον, ἢ διὰ αἰσχύνην.

Σωκράτ. Ἄ πάσχοντες παρ' ἐτέροις ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε.

Ἐπικτήτου. Ὡσπερ εὐθύς ζυγός, οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ, οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται· οὔτω καὶ ὁ δίκαιος κριτής, οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται, οὔτε παρ' ἀδίκους δικάζεται.

Μὴ πρότερον ἐτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσης, πρὶν αὐτός παρά τῆ δίκη κριθῆς.

Πυθαγόρου. Κακά μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν, βασανιζόμενος, ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος.

Ζήνωνος. Ζήνων ὁ Στοϊκός φιλόσοφος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος τῶν γνωρίμων, πῶς ἂν μηδὲν τῶν ἀδίκων πράττο[ι]μεν, εἶπεν· Ἐάν διὰ παντός ὑπολαμβάνητέ με συμπαρεῖναι ὑμῖν.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, εἰ δύναται λανθάνειν Θεόν ἄνθρωπος ἀδικῶν, Ἄλλ' οὐδέ διανοούμενος, ἔφη.

Σωκράτης. Καταδικασθεὶς ὑπὸ Ἀθηναίων κατακρημνισθῆναι, τῆς γυναικός Ξανθίππης κλαιούσης, καὶ λεγούσης· ὦ Σώκρατες, ὡς ἀδίκως ἀποθνήσκεις! ἔφη· Σὺ οὖν ἐβούλου με δικαίως ἀποθανεῖν;

Μενάνδρου.

Χρηστοῦ πρὸς ἀνδρός μηδὲν ὑπονόει κακόν.

Δίκαιος ἀδικεῖν οὐκ ἐπίσταται τρόπος.

Ξενοφῶντι Σωκράτης. Ἦ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τό ἔργον εἶναι; Πολύ γε, νῆ Δία, ἔφη. Δίκαια μὲν λέγοντες πολλοί, ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πραττόντων, οὐδ' ἂν εἷς ἄδικος εἶη.

ΛΟΓΟΣ Στ'.

Περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας.

(≡15E_058⇒) Ἀ' Κορ. ιγ'. Ἐάν ταῖς γλῶσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα (=756=) χαλκός ἢ χῶν, ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καί μετ' ὀλίγον· Ἐάν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μοι, καὶ παραδῶ τό σῶμα μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι.

Παροιμ. κζ'. Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ἢ ἐκούσια, φιλήματα τοῦ ἐχθροῦ.

Παροιμ. κθ'. Ὅς παρασκευάζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου δίκτυον, περιβαλεῖ αὐτό τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν.

Παροιμ. ιη'. Προφασίζεται άνήρ βουλόμενος χωρισθῆναι από φίλων.

Παροιμ. ιε'. Κρεῖσσον ξενισμός λαχάνων πρός φιλίαν καί χάριν, ἢ παράθεσις μόσχων μετά ἔχθρας.

Σιράχ κβ'. Βάλλων λίθον τις επί πετεινά, ἐπισοβεῖ αὐτά· καί ὄνειδίζων φίλον, διαλύσει φιλίαν.

Σιράχ στ'. Φίλος πιστός σκέπη κραταία· ὁ δέ εὐρών αὐτόν, εὔρε θησαυρόν.

Σιράχ θ'. Μή ἐγκαταλίπης φίλον ἀρχαῖον· ὁ γάρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἐπίσης αὐτῷ.

Σιράχ στ'. Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, καί οὐκ ἔστιν σταθμός τῆς καλλονῆς αὐτοῦ.

Βασιλείου. Οὐδέεις πονηρῶν καί ἀμαθῶν φίλος. Οὐδέ γάρ πίπτει τό φιλίας καλόν, εἰς μοχθηράν διάθεσιν· διότι οὐδέν αἰσχρόν καί ἀνάρμοστον εἰς συμφωνίαν δύναται χωρῆσαι φιλίας. (≡15E_060⇒ Τό γάρ κακόν, οὐ τῷ ἀγαθῷ ἐναντίον ἐστί μόνον, ἀλλά καί αὐτό ἑαυτῷ.

Τά παρά φίλων, κᾶν ὕβρις ἦ, φορητά.

Θεολόγου. Ἄεί προτίμα τούς καλούς τῶν μή καλῶν.

Κακοῖς δ' ὀμιλῶν, καί κάκος πάντως ἔση.

Πάντα οἶσει φιλία, καί πάσχουσα καί ἀκούουσα.

Κρεῖσσων ἐμπαθοῦς ὁμονοίας ἢ ὑπέρ εὐσεβείας διάστασις.

Βλαβεραί αἱ πρός τούς κακοῦς συνουσίαι· ἐπειδή νόμος οὗτος φιλίας δι' ὁμοιότητος πέφυκεν τοῖς συναπτομένοις ἐγγίνεσθαι οἱ μῖσος ἐν τῷ βάθει κατέχοντες, ἀγάπη δεικνύουσι κατακεχρωσμένην τήν ἐπιφάνειαν, κατά τάς ὑφάλους πέτρας, αἱ βραχεῖ ὕδατι καλυπτόμεναι, κακόν ἀπροαίρετον τοῖς ἀφυλάκτοις γίνονται.

Κακοῦ παρ' ἀνδρός μή ποτε χρηστόν πάθης.

Ζήτει γάρ ὦν βεβίωκε συγγνώμην ἔχειν.

Τά μέν γάρ σώματα τόπῳ συνάπτεται,

Ψυχαί δέ πνεύματι συναρμόζονται.

Ἐχθρας ὄρους γίνωσκε, φιλίας δέ μή.

Μηδεῖς οἰέσθω με λέγειν, ὅτι πᾶσαν εἰρήνην ἀγαπητέον (οἶδα γάρ, ὡδπερ στάσιν τινά βελτίστην, οὕτω καί βλαβερωτάτην ὁμόνοϊαν), ἀλλά τήν τε καλήν καί ἐπί καλῷ, καί Θεῷ συνάπτουσαν.

(=757=) Χρυσοστ. Ὡσπερ ψυχῆ ἄνευ σώματος οὐ καλεῖται ἄνθρωπος, οὐδέ ἦν σῶμα ἄνευ ψυχῆς· οὕτως οὐδέ ἀγάπη πρός Θεόν, ἐάν μή ἔχη ἀκόλουθον καί τήν πρός τόν πλησίον ἀγάπην.

Οὐδέν ὁμονοίας ἴσον. Ὁ γάρ εἷς, πολλοστός ἐστιν οὕτως. Ἄν γάρ ὁμόψυχοι ὦσι δύο ἢ δέκα, οὐκέτι εἷς ἐστιν ὁ εἷς, ἀλλά δεκαπλασίῳν ἕκαστος αὐτῶν γίνεται· καί εὐρήσεις ἐν τοῖς δέκα (≡15E_062⇒ τόν ἕνα, καί ἐν τῷ ἐνί τούς δέκα. Κᾶν ἐχθρούς ἔχωσιν ἐν τῷ ἐνί προσβαλῶν, ἐν τοῖς δέκα προσβαλῶν, οὕτως ἀλίσκεται. Ἠπόρησεν ὁ εἷς, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ἀπορίᾳ· τῷ γάρ μείζονι μέρει τό ἀποροῦν συσκιάζεται. Ἐκαστος τούτων εἴκοσι χεῖρας ἔχει καί εἴκοσιν ὀφθαλμούς, καί πόδας τοσοῦτους, καί ψυχάς δέκα. Οὐ γάρ τοῖς ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλά καί τοῖς ἐκείνων ἐργάζεται πάντα. Εἰ δέ καί ἑκατόν γένοιτο, τό αὐτό ἔστι πάλιν. Ὁ αὐτός καί ἐν Περσίδι καί ἐν Ῥώμῃ δύναται εἶναι· καί ὅπερ φύσις οὐ δύναται, ἢ ἀγάπη δύναται. Ἐάν οὖν χιλίους ἔχη φίλους ἢ δισχιλίους, ἐννόησον ποῦ πάλιν ὑπερβήσεται τά τῆς δυνάμεως. Τό γάρ θαυμαστόν τοῦτό ἐστι, τό χιλιοστόν ποιῆσαι ἕνα, Βέλτιον γάρ ἡμῖν σβεσθῆναι τόν ἥλιον, ἢ φίλων ἀποστερηθῆναι. Πολλοί γάρ τόν ἥλιον, ὀρῶντες, ἐν σκότῳ εἰσὶ· φίλων δέ εὐποροῦντες, οὐδ' ἂν ἐν θλίψει γένοιτο. Οὐδέν γάρ, οὐδέν τῆς ἀγάπης

γλυκύτερον γένοιτο ἄν. Τί γάρ οὐκ ἄν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσῃ μὲν οὐκ ἄν ἐμπούσειεν ἡδονήν; πόσῃ δέ ὠφέλειαν; πόσῃ ἀσφάλειαν; κἄν μυρίους θησαυρούς εἴπῃς, οὐδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου εὔροις. Καί καθάπερ τὰ λαμπρά τῶν σωμάτων ἄνθος ἀπορρέει πρὸς τοὺς πλησίον τόπους· οὕτω καὶ φίλοι, οἷς ἔάν παραγένωται τόποις, ἑαυτῶν χάριν ἀφιασι. Κρεῖσσον γάρ ἐν σκότῳ διάγειν, ἢ φίλων εἶναι χωρίς.

Γρηγ. Νύσσης. Ὡσπερ τὰ εὐώδη τῶν ἀρωμάτων, τῆς ἰδίας εὐπνοίας τὸν παρακείμενον ἀέρα πλήρη ποιοῦσιν, οὕτως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρουσία τοὺς πέλας ὀνίσσησιν.

Εὐαγρίου. Ἀγάπη, τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τοῦ θυμοῦ θεραπεύει.

Φίλωνος. Φίλον ἡγητέον, τὸν βοηθεῖν καὶ ἀντωφελεῖν ἐθέλοντα, κἄν μὴ δύνηται.

Ἐκ χρυσοῦ ποτηρίου πίνειν φάρμακον, καὶ παλαιότερα ἀγνώμονος συμβουλίαν λαμβάνειν, ταυτὸν ἔστιν.

Σκευὴ μὲν τὰ καινά, κρείττονα, φιλία δέ ἡ παλαιότερα.

(≡15E_064⇒) Οἱ μὲν ἐκ τῆς γῆς καρποὶ κατ' ἐνιαυτὸν, οἱ δέ ἐκ τῆς φιλίας, κατὰ πάντα καιρὸν φύονται.

Οἱ μὲν ἐκ τῆς γῆς καρποὶ κατ' ἐνιαυτὸν· οἱ δέ ἐκ τῆς φιλίας, κατὰ πάντα καιρὸν φύονται.

Πολλοὶ φίλους αἰροῦνται, οὐ τοὺς ἀρίστους, ἀλλὰ τοὺς πλουτοῦντας.

(=760=) Πολλοὶ δοκοῦντες εἶναι φίλοι, οὐκ εἰσὶ· καὶ οὐ δοκοῦντες, εἰσὶ· σοφοῦ οὖν ἔστι γινώσκειν ἕκαστον.

Φεύγειν δεῖ τὴν φιλίαν, ὧν τινῶν ἀμφίβολος ἡ διάθεσις.

Ἰσοκράτ. Φίλους κτῶ, μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας.

Τοῦ αὐτοῦ. Μηδένα φίλον ποιῶ, πρὶν ἄν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις. Ἐλπίζε γάρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονεν.

Βραδέως μὲν φίλος γίνου· γενόμενος δέ, πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γάρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάττειν.

Ἡ ἀληθινή φιλία τρία ζητοῖ μάλιστα· τὴν ἀρετὴν, ὡς καλόν· καὶ τὴν συνήθειαν, ὡς ἡδύ· καὶ τὴν χρεῖαν, ὡς ἀναγκαῖον. Δεῖ γάρ ἀποδεξασθαι κρίναντα, καὶ χαίρειν συνόντα, καὶ χρῆσθαι δεόμενον.

Πλουτάρχ. Ἴππου μὲν ἀρετὴν ἐν πολέμῳ, φίλου δέ πίστιν ἐν ἀτυχίᾳ κρίνομεν.

Οὐ χρή τὸν ἀδελφὸν καθάπερ πλάστιγγα ῥέπειν εἰς τούναντίον, ὑψουμένου ταπεινούμενον αὐτόν.

Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δέ τοῖς βελτίστοις. Οὕτω γάρ, τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔση, τοῖς δέ φίλος γενήσῃ.

Φίλους κτῶ, μὴ μεθ' ὧν ἡδιστα συνδιατρίψῃς, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα.

Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν. Ὅπόσους γάρ ἄν τις ἦ κεκτημένος ἐταίρους, τοσοῦτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἄ βούλεται ὄρᾶ, τοσαύταις δέ ἀκοαῖς ἄ δεῖ ἀκούει, τοσαύταις δέ διανοαῖς διανοεῖται (≡15E_066⇒) περὶ τῶν συμφερόντων. Διαφέρει γάρ οὐδέν, ἢ εἴ τῳ θεὸς ἐν σῶμα ἔχοντι, πολλὰς ψυχὰς ἔδωκεν, ἀπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένας.

Ἄριστοτέλ. Χρήματα ποιεῖσθαι μᾶλλον τῶν φίλων ἔνεκα προσήκει, ἢ τοὺς φίλους τῶν χρημάτων.

Οὗτος ὀνειδιζόμενος ὅτι πομηροῖς συνδιατρίβει, Ἐκεῖνος, ἔφη, ἄριστος ἰατρός ἔστι, ὅς τοὺς ὑπὸ πάντων ἀπεγνωσμένους ἀναλαμβάνει.

Ὁ αὐτός ἔλεγεν, ὅτι τό πᾶσιν ἀρέσαι δυσχερέστατόν ἐστιν.

Σωκράτης. Οἱ φιλίαν παραθεωροῦντες, κᾶν τήν ἐκ τῶν ἡδικημένων ἐκφύγωσι τιμωρίαν· ἀλλ' οὖν γε τήν ἐκ Θεοῦ τιμωρίαν οὐ διακρούονται.

Φιλεῖν ἀκαίρως, ἴσον ἐστί τοῦ μισεῖν. Φίλον γνήσιον ἐν κακοῖς μή φοβοῦ

Ὁ αὐτός ἐπερωτῶν Κροῖσον, τί παρά τῆς βασιλείας ἔσχε τιμιώτατον· εἶτα ἐκείνου εἰρηκότος, τό τούς ἐχθρούς μετελθεῖν, καί φίλους εὐεργετεῖν· Πόσω μᾶλλον, ἔφη, χαριέστερον ἐποίησας, εἴ καί τούτους εἰς φιλίαν μετετρόπωσας.

Δημοκρίτ. Τό μή δύνασθαι βοηθεῖν τοῖς φίλοις, ἀπορίας, τό δέ μή βούλεσθαι, κακίας τεκμήριον.

(=761=) Κλειτάρχου. Σεαυτοῦ τά ἀτυχήματα τῶν φίλων ἡγοῦ· τῶν δέ ἰδίων εὐτυχημάτων κοινῶναι.

Τελευτησάντων τῶν φίλων, θρηνεῖν μὲν οὐκ εὐγενές· προνοεῖν δέ τῶν οἰκείων, ἐπιμελές.

Κάτων. Οὐ τά χρήματα φίλοι, ἀλλ' οἱ φίλοι χρήματα. Καί χρήματα μὲν, φιλίαν οὐδέποτε ἄν ἐργάσαιτο, ὡσπερ οὐδέ ἡ γῆ Θεόν· φιλία δέ χρήματα ῥαδίως κτήσαιτο [κτίσις.], καθάπερ καί Θεός γῆν.

Ὡσπερ μέλιτταν οὐ διά τό κέντρον μισεῖς, ἀλλά διά τόν καρπόν τημελεῖς· οὕτω καί φίλον, μή δι' ἐπίπληξιν ἀποστραφῆς, ἀλλά διά τήν εὐνοίαν ἀγάπα.

(=15E_068=) Ὅστις φίλον λυπούμενον ἔφυγεν, οὐδέ τοῦ χαίροντος ἀπολαύειν ἄξιος.

Μενάνδρου.

Καί φιλεῖν δεῖ ὡς καί μισήσοντας.

Καί μισεῖν ὡς καί φιλήσοντας.

Χρυσός μὲν οἶδε δοκιμάζεσθαι πυρί,

Ἡ πρός φίλους δ' εὐνοία καιρῷ κρίνεται.

Ὁ καιρῷ εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλον,

Καιροῦ φίλος πέφυκεν, οὐχί τοῦ φίλου.

Οὐ πρότερον ἀληθινούς φίλου κτῆσαι, πρὶν τούς φαύλους ἀποδιώξης.

Οὐδέποτε ὠρέχθην τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν. Ἄ μὲν γάρ ἐκείνοις ἤρεσκεν, οὐκ ἔμαθον· ἄ δ' ἤδιν ἐγὼ μακράν ἦν τῆς ἐκείνων διαθέσεως.

Σωκράτης. Οἱ ἀδελφούς παριόντες, καί ἄλλους φίλους ζητοῦντες, παραπλήσιοί εἰσι τοῖς τήν ἑαυτῶν γῆς ἐῶσι, τήν δέ ἄλλοτρίαν γεωργοῦσι.

Κριτίου. Ὅστις τοῖς φίλοις πάντα πρός χάριν πράσσων ὀμιλεῖ, τήν παραυτίκα ἡδονήν ἔχθραν καθίστησιν εἰς ὕστερον χρόνον.

Πολυαίνου. Ὅσῳ ἄν πλεῖον εὐεργετήσεις τόν φίλον, τοσοῦτω μᾶλλον τό σαυτοῦ συμφέρον ποιήσεις. Ἄντεπιστρέφει γάρ πάλιν εἰς ἡμᾶς ἡ ἐξ ἐκείνων εὐνοία.

Κυψέλου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καί ἀτυχοῦσιν, ὁ αὐτός ἴσθι.

Ἐπικτήτου. Φεύγειν δεῖ κακῶν φιλίαν καί ἀγαθῶν ἔχθραν.

Σέξτ. Μή κτήση φίλον, ᾧ μή πάντα πιστεύεις.

Κύρου. Πέμψαντος αὐτῷ τινος κόσμον πολύν, δέδωκε τοῖς φίλοις. Ἐρωτηθεὶς δέ, διατί οὐχ ὑπελείπετο αὐτῷ, ἔφη· Ὅτι τό μὲν ἐμόν σῶμα οὐκ ἄν δύναίτο πᾶσι τούτοις κοσμεῖσθαι· φίλους δέ κεκοσμημένους ὀρῶν, μέγιστον ἑμαυτῷ κόσμον ἀποκεῖσθαι δόξω.

(=15E_070=) Τίμων. Τίμων ὁ μισάνθρωπος, ἐρωτηθεὶς διατί πάντας ἀνθρώπους μισεῖ, εἶπε· Διότι τούς μὲν πονηρούς εὐλόγως μισῶ· τούς δέ λοιπούς, ὅτι οὐ μισοῦσι τούς πονηρούς.

Ῥωμύλ. Ῥωμύλος ἐγκαλούμενος ὅτι πονηροῖς ἀνθρώποις σύνεστιν, ἔφη· Καί οἱ ἰατροῖ τοῖς νοσοῦσιν· ἀλλ' αὐτοὶ ὑγιαίνουν.

Ἀντίγονος Βασιλεύς. Οὗτος θύων τοῖς θεοῖς, ἤρχετο φυλάττειν αὐτόν ἀπό τῶν δοκούντων εἶναι (764) φίλων. Πυνθανομένου δέ τινος, διά ποίαν αἰτίαν τοιαύτην εὐχὴν ποιεῖται, ἔφη. Ὅτι τοὺς ἐχθροὺς γινώσκων φυλάσσομαι.

Ἀλέξανδρ. Ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Ποῦ τοὺς θησαυροὺς ἔχεις; δείξας τοὺς φίλου, ἔφη, Ἐν τούτοις.

Λιβανίου. Συγχαίρειν χρή τοῖς φίλοις καλῶς πράττουσιν, ὡς καὶ συναλγεῖν λυπουμένοις.

Αἱ ἐκ φίλων εἰς φίλου γινόμεναι λύπαι, δυσθεράπευτοι λίαν τυγχάνουσι, καὶ μείζους τῶν ἐχθρῶν ἔχουσι τὰς ἐπηρείας.

Πεισωνιανοῦ. Δίωνος. Ὅσῳ δ' ἂν τις τοὺς φίλους ἰσχυροτέρους ποιεῖ, οὗτος ἰσχυρότερος αὐτῶν γίνεται.

Ποία μὲν συμφορὰ δίχα φιλίας οὐκ ἀφόρητος; ποία δὲ εὐτυχία χωρὶς φίλων οὐκ ἄχαρις;

Ῥᾶον ἂν τις συμφορὰν χαλεπωτάτην φέρει μετὰ φίλων, ἢ μόνος εὐτυχίαν μεγίστην.

Ἐκεῖνον ἀθλιώτατον κρίνω δικαίως, ὅς ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς πλείστους ἔχει τοὺς ἐφηδομένους, ἐν δὲ ταῖς εὐτυχίαις οὐδένα τὸν συνηδόμενον.

Ὁ τοῖς φίλοις χαριζόμενος, ἅμα μὲν ὡς χαριζόμενος ἡδέεται διδούς, ἅμα δὲ ὡς αὐτὸς κτώμενος.

ΛΟΓΟΣ Ζ΄.

Περὶ ἐλεημοσύνης.

(≡15E_072⇒ Ματθ. ε΄. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Δευτ. ιε΄. Οὐ μὴ ἐκλίπη ἐνδεής ἀπὸ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἐγὼ σοι ἐντέλλομαι τό ρῆμα τοῦτο λέγων, Ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι.

Ἰώβ κθ΄. Ὁφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν, πούς δὲ χλωῶν· ἐγὼ ἤμην πατήρ ἀδυνάτων.

Παροιμ. γ΄. Ἐλεημοσύνη καὶ πίστις μὴ ἐκλείπῃ σε· ἔφασαι δὲ αὐτὰς ἐπὶ σῶ τραχήλῳ, καὶ εὐρήσεις χάριν.

Δαν. δ΄. Τὰς ἀμαρτίας ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀνομίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων.

Σιράχ γ΄. Πῦρ φλογιζόμενον κατασβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλάσκειται ἀμαρτίας.

Σιράχ δ΄. Κλίνον πτωχῷ ἀλύπως τό οὖς σου, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ ἐν πραΰτητι εἰρηνικά.

Σιράχ ιβ΄. Δὸς τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ ἀντιλαβοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ· εὖ ποιήσον ταπεινῷ, καὶ μὴ δῶς ἀσεβεῖ.

Σιράχ κθ΄. Σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ αὕτη σε ἐξελεῖται ἐκ πάσης κολάσεως [κακώσεως], καὶ ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.

Σιράχ λε΄. Ὁραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως, ὡς νεφέλη ὕετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

(=765=) Βασιλείου. Πλεονεξίας εἶδος τό χαλεπώτατον, μήτε τῶν φθειρομένων μεταδιδόναι τοῖς ἐνδεέσιν.

(≡15E_074⇒ Τοσοῦτους ἀδικεῖς, ὅσοις παρέχειν ἡδύνασο.

Θεολόγου. Τό εὖ ποιεῖν, τοῦ πάσχειν τιμιώτερον, καὶ περισπουδαστότερον κέρδους ἔλεος.

Κρεῖττον μυρίων παίδων πατέρα προσαγορεύεσθαι, ἢ μυρίους στατήρας ἔχειν ἐν βαλαντίῳ. Τά μὲν γάρ χρήματα καταλείψεις ἐνταῦθα, καὶ μὴ βουλόμενος· τὴν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις φιλοτιμίαν ἀποκομίσεις πρὸς τὸν Δεσπότην· ὅταν δῆμος ὅλος ἐπὶ τοῦ κοινοῦ Κριτοῦ παριστάντες σε, τροφέα καὶ εὐεργέτην, καὶ πάντα τὰ τῆς φιλανθρωπίας ἀποκαλῶσιν ὀνόματα· Θεὸς ἔσται ὁ ἀποδεχόμενος· ἄγγελοι εὐφημοῦντες· οἱ ἀπὸ κτίσεως ἄνθρωποι μακαρίζοντες· δόξα αἰώνιος, στέφανοι δικαιοσύνης, βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄθλος σοι ἔσται.

Σκορπιζόμενος ὁ πλοῦτος, καθ' ὃν ὁ Κύριος ἐπιτάττεται τρόπον, πέφηκε παραμένειν· συνεχόμενος δέ, ἀλλοτριοῦσθαι. Ἐάν φυλάσσεις, οὐκ ἔχει· ἐάν δέ σκορπίσεις, οὐκ ἀπολέσεις. Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι.

Καλὸν ἐντάφιον ἢ εὐσέβεια. Πάντας περιβαλόμενος ἄπελθε. Οἰκεῖον κόσμον τὸν πλοῦτόν σου ποίησον· ἔχε αὐτόν μετὰ σεαυτοῦ. Πείσθητι καλῶς συμβούλῳ τῷ ἀγαπήσαντί σε Χριστῷ, τῷ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι, ἵν' ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν.

Θεολόγου. Ἐλεημοσύνη, ἢ πάσης ἀπηλλαγμένη ἀδικίας· αὕτη πάντα καθαρὰ ποιεῖ. Τοῦτο καὶ νηστείας βέλτιον καὶ χαμευνίας· καίτοιγε ἐκεῖνα μοχθηρότερα καὶ ἐπιπονώτερα, ἀλλ' αὕτη κερδαλεωτέρα, χρωτίζει ψυχὴν, λεπτύνει, καλὴν καὶ ὠραίαν ποιεῖ.

(=15E_076=> Ἐκεῖνα μόνον κερδήσομεν, ὅσα ἂν ἐκεῖ προπέμψωμεν. Ἐκεῖνα μίνα ἐστὶν ἡμέτερα, ὅσα τῆς ψυχῆς ἐστὶ κατορθώματα, ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία· οὐ γὰρ δυνατόν χρήματα λαβόντα ἀπελθεῖν· μᾶλλον δὲ καὶ προπέμψωμεν αὐτά, ὥστε ἐτοιμάσαι ἡμῖν σκηνὴν ἐν ταῖς αἰωνίαις μοναῖς.

Ἐλεημοσύνης χωρὶς, ἄκαρπος ἢ ψυχὴ. Πάντα ἀκάθαρτα ταύτης χωρὶς, πάντα ἀνόνητα. Τοῦτο ἐστὶν ὡς ἐξισοῦσθαι δυνάμεθα τῷ Θεῷ, τὸ ἐλεεῖν καὶ οἰκτεῖρειν. Ὅταν οὖν τοῦτο μὴ ἔχωμεν, τοῦ παντός ἀπεστερήμεθα. Οὐκ εἶπεν, Ἐάν πιστεύσητε ὅμοιοι ἐστε τῷ Πατρὶ ὑμῶν. Οὐκ εἶπεν, Ἐάν παρθενεύσητε· ἀλλὰ τί; Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐλεον γάρ, φησί, θέλω, καὶ οὐ θυσίαν.

Ὡν βουλόμεθα τυχεῖν παρά τοῦ Θεοῦ, τούτων πρότεροι μεταδιδόναι, τοῖς πλησίον ὀφείλομεν. Ἄν δὲ τοὺς πλησίον τούτων ἀποστερῶμεν, πῶς τούτων τυχεῖν βουλόμεθα. Μακάριοι, φησὶν, οἱ ἐλεήμονες, (=768=) ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται· ἀνίλεως δὲ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος.

Ἐκτεινὸν σου τὰς χεῖρας, μὴ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' εἰς τὰς τῶν πενήτων χεῖρας. Ἐάν εἰς τὰς τῶν πενήτων ἐκτεινῆς τὴν χεῖρα, αὐτῆς ἤψω τῆς κορυφῆς τοῦ οὐρανοῦ· ὁ γὰρ ἐκεῖ καθήμενος λαμβάνει τὴν ἐλεημοσύνην. Ἄν δὲ ἀκάρπους ἀνατείνης, οὐδὲν ὦνησας. Οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκτάσει τῶν χειρῶν, οὐδέ ἐν τῷ πλήθει τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις ἐπακούεσθαι ἔστιν. Ἄκουε γάρ τοῦ Προφήτου λέγοντος· Ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτεινῆτε, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπ' ὑμῶν· καὶ ἐάν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. Κρίνατε δὲ μᾶλλον ὀρφανῶ καὶ ταπεινῶ, καὶ δικαιώσατε χήραν, καὶ μάθετε καλὸν ποιεῖν.

Εἰ μὴ πένητες ἦσαν, οὐκ ἂν τό πολὺ τῶν ἁμαρτημάτων ὑποτέμετο. Ἰατροὶ τῶν τραυμάτων εἰσὶ τῶν ἡμετέρων οἱ πένητες· φάρμακα ἡμῖν παρέχουσι τὰς αὐτῶν χεῖρας. Οὐχ οὕτως ἰατρός (=15E_078=> χεῖρας ἐκτεινῶν καὶ φάρμακα ἐπιτιθεῖς, τὴν ἰατροῦ παρέχει, ὡς πένης χεῖρα ἐκτεινῶν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν λαμβάνων, ἐκμαγεῖον τῶν ἡμετέρων ἐστὶ κακῶν. Ἐδωκας τὸ ἀργύριον, συνεξήλθε καὶ ἁμαρτήματα. Τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἱερεῖς, ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται.

Τυφλός οἶδεν ἐλεούμενος εἰς οὐρανῶν βασιλείαν χειραγωγεῖν· καί τοίχοις προσκρούων, καί βόθροις ἐνολισθαίνων, οὗτος ὁδοποιός γίνεται τῆς εἰς οὐρανόν ἀναβάσεως.

Τί ματαιοπονεῖς, ὦ πλούσιε, τά τῶν πενήτων ἐν τοῖς σοῖς θησαυροῖς ἀποκρύπτων; τί αἰτούμενος παρ' αὐτῶν ἀγανακτεῖς, ὡς οἴκοθεν ἀναλίσκων; Τά πατρῶα θέλουσιν, οὐ τά σά· τά ἐγχειρισθέντα σοι δι' αὐτοῦς, οὐ μετά σου γεννηθέντα. Ἄ ἔλαβες, δός, καί τήν χρήσιν κέρδανον. Ἄρκει σοι ὅτι διδόναι, οὐ λαμβάνειν ἐτάχθης.

Οὐδέν οὕτως εὐφραίνει τόν Θεόν, ὡς ἐλεημοσύνη. Διό οἱ ἱερεῖς κατά τό παλαιόν, ἔλαιον ἐχρίοντο, καί οἱ βασιλεῖς καί οἱ προφῆται. Τῆς γάρ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἶχον σύμβολον τό ἔλαιον. Ἐπειδή ὁ Θεός ἐλεεῖ τοὺς ἀνθρώπους καί φιλανθρωπεύεται, διά τοῦτο ἐλαίῳ ἐχρίοντο. Καί γάρ τήν ἱερωσύνην ἀπό ἐλέους ἐποίησεν· καί οἱ βασιλεῖς ἐλαίῳ ἐχρίοντο. Ἐλεήσει γάρ, φησί, πάντας, ὅτι πάντα δύναται. Τοῦτο γάρ ἀρχῆς ἴδιον, τό ἐλεεῖν. Ἐννόησον ὅτι δι' ἔλεον ὁ κόσμος συνεστάθη, καί μίμησαι τόν Δεσπότην. Ἔλεος ἀνθρώπου ἐπί τόν πλησίον αὐτοῦ· Ἔλεος δέ Κυρίου ἐπί πᾶσαν σάρκα.

Μή χρήση ῥῆμα γογγυσμοῦ μετά τῆς ἐπιδόσεως, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, διδόντες μέν, τό δέ προθύμως οὐ προστιθέντες, ὃ τοῦ παρέχειν μεῖζόν ἐστι καί τελεώτερον. Μηδέ δοκιμασίαν (≡15E_080≡) ζητεῖ τοῦ ληψομένου, ὅστις ἄξιός, καί ὅστις οὐ. Πολλῶ γάρ βέλτιον, οἶμαι, διά τοὺς ἀξίους ὀρέγειν καί τοῖς ἀναξίοις, ἢ τοὺς ἀξίους ἀποστερεῖν δά τοὺς ἀναξίους.

Κρεῖσσον τό κατά δύναμιν εἰσενεγκεῖν, ἢ τό πᾶν (=769=) ἐλλείπειν. Οὐ γάρ ὁ μή δυνηθεῖς, ἀλλ' ὁ μή βουληθεῖς ὑπαίτιος.

Γενοῦ τῶ πλησίον τιμιώτερος, ἐκ τοῦ φανῆναι χρηστότερος. Γενοῦ τῶ ἀτυχοῦντι θεός, τόν ἔλεον τοῦ Θεοῦ μιμούμενος.

Συμμετρεῖσθαι δεῖ τῶ αἰτουμένῳ τήν αἴτησιν. Ὁμοίως γάρ ἄτοπον παρά μικροῦ μεγάλα ζητεῖν, κκαί παρά μεγάλου μικρά. Τό μέν γάρ ἄκαιρον· τό δέ, σμικρολόγον.

Χρυσοστ. Ὄταν διαθρέψης τόν πένητα, σαυτόν νόμιζε διατρέφειν. Τοιαύτη γάρ ἡ τοῦ πράγματος φύσις, ἐξ ἡμῶν εἰς ἡμᾶς μεταχωρεῖ τά διδόμενα.

Μή φοβηθῶμεν δικαστήν, πρό τοῦ δικαστηρίου τήν χεῖρα προτείνοντα. Μή φοβηθῶμεν δικαστήν οὐκ ἀρνούμενον τό λαβεῖν.

Πολλῆς ἀλογίας, ἀγρόν μέν βουλόμενον ὠνήσασθαι, τήν εὐφορον γῆν ἐπιζητεῖν· οὐρανοῦ δέ ἀντί γῆς προκειμένου, παρόν ἐκεῖ κτήσασθαι χωρίον, μένειν ἐπί τῆς γῆς, καί τῶν ἐκ ταύτης ἀνέχεσθαι πόνων.

Γρηγ. Νύσσης, Ὁ πτωχῶ κοινωνήσας, εἰς τήν μερίδα τοῦ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντος ἑαυτόν καταστήσει.

Νείλου. Καθάπερ ἴδιόν ἐστι τοῦ φωτός τό φωτίζειν, οὕτως ἴδιον Θεοῦ τό ἐλεεῖν καί οἰκτεῖρειν τά οἰκεῖα πλάσματα.

Τοῦ ἀγίου Εἰρηναίου ἐκ τῆς πρὸς Βίκτωρα ἐπιστολῆς. Ἐν ᾧ ἄν τις δύναιτο εὖ ποιεῖν τοῖς πλησίον, καί οὐ ποιεῖ, ἀλλότριος τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου νομισθήσεται.

Φίλωνος. Τοιοῦτος γίνου περί τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἶον (≡15E_082≡) εὐχῆ σοί τόν Θεόν γενέσθαι. Ὡς γάρ ἀκούομεν, ἀκουσθησόμεθα ὑπό τοῦ Θεοῦ· καί ὡς ὀρώμεν, ὀραθησόμεθα ὑπ' αὐτοῦ. Προενέγκωμεν οὖν τοῦ ἐλέου τόν ἔλεον, ἵνα τῶ ὁμοίῳ τό ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

Δημοσθ. Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν, οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά τοὺς παρά λόγον δυστυχοῦντας.

Βίαντ. Βίας θανάτω μέλλων καταδικάζειν τινά, ἐδάκρυσεν. Εἰπόντος δέ τινος, Τί παθῶν, αὐτός καταδικάζων κλαίεις ; εἶπεν· Ὅτι ἀναγκασθαῖόν ἐστι, τῆ μὲν φύσει τό συμπαθές ἀποδοῦναι, τῷ δέ νόμῳ τὴν ψῆφον.

Φωκίων. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμόν, οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.

Δημοκρίτ. Ἰσοκράτ. καί Ἐπικτήτου. Ξένοις μεταδίδου, καί τοῖς δεομένοις ἐκ τῶν ὄντων· ὁ γάρ μὴ διδούς δεομένῳ, οὐδέ αὐτός λήψεται δεόμενος.

Πειρατῆ τινι ἐμπεσόντι εἰς τὴν γῆν, καί διαφθειρομένῳ χειμῶνος, περιβόλαιόν τις ἄρας, δέδωκεν, καί εἰς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγών, τὰ ἐξῆς πάντα παρέσχεν. Ὀνειδισθεῖς δέ ὑπό τινος, ὅτι τοὺς πονηροὺς (=772=) εὐεργετεῖ· Οὐ τὸν ἄνθρωπον, ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον τετίμηκα.

Χαρικλείας. Ξένη ἐν γῆ, τό μὲν ὦνιον, σπάνιον ταῖς ἀγνοοῦσιν· τό δέ αἰτούμενον, εὐμετάδοτον τοῖς ἔλεουσι.

ΛΟΓΟΣ Η΄.

Περὶ εὐεργεσίας καί χάριτος.

(=15E_084=> Λουκ. στ΄. Καθὼς ἐθέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν ἄνθρωποι, καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

Α΄ Ἰωάνν. γ΄. Ὁ ἀγαθοποιῶν, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὁ δέ κακοποιῶν, οὐχ ἐώρακε τὸν Θεόν.

Σιράχ ιη΄. Κρεῖσσον ὁ λόγος ἀγαθός, ἢ δόσις· ἀγαθός λόγος ὑπὲρ δόμα.

Σιράχ ιζ΄. Χάριν ἀνθρώπου, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ συντήρησον.

Σιράχ λγ΄. Ὁ ἀναποδιδούς χάριτας, μέμνηται καί εἰς τὰ μετὰ ταῦτα· καί ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ εὐρήσει στήριγμα.

Βασιλείου. Ὡσπερ γάρ οἱ ὀφθαλμοί, τό ἄγαν προσκείμενον οὐχ ὀρῶσιν, ἀλλὰ δέονται συμμέτρου τινός ἀποστάσεως· οὕτω καί αἱ ἀχάριστοι ψυχαὶ εὐοίκασιν ἐν τῇ ἀπαλλοτριώσει τῶν ἀγαθῶν τῆς παρελθούσης χάριτος ἐπαισθάνεσθαι.

Θεολόγου. Ἔως πλεῖς ἐξ οὐρίας, τῷ ναυαγοῦντι δός χειρὰ· ἔως δέ εὐεκτηῖς καί πλουτεῖς, τῷ κακοπαθοῦντι βοήθησον.

Οὐδέν οὕτως ὡς τό εὖ ποιεῖν ἄνθρωπος ἔχει Θεοῦ, κἂν ὁ μὲν μείζω, ὁ δέ ἐλάττω εὐεργετῆ, ἐκάτερος, οἶμαι, κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.

Χρυσοστ. Εὐεργετῶν, νόμιζε μιμεῖσθαι Θεόν.

Ὅρῶμεν πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, μετὰ τὰς εὐεργεσίας, καθάπερ ἀνδραπόδων οὕτως ὑπερορῶντας τῶν εὐεργετησάντων, καί τὰ ὀφρῦς ἀνασπώντων κατ’ αὐτῶν.

(=15E_086=> Εὐεργετῶμεν τοὺς μηδέ αἰσθανομένους ὅτι εὐεργετοῦνται, ἵνα μὴ ἀντιδιδόντες ἡμῖν ἔπαινον, ἢ ὅ τι δήποτε, ἐλαττώσωσιν ἡμῖν τὸν μισθόν. Ὅταν γάρ μηδέν παρά ἀνθρώπων λάβωμεν, τότε μείζοντα παρά Θεοῦ ληψόμεθα.

Ἄρκεῖ πολλαχοῦ καί προαίρεσις μέγα ποιῆσαι ἀγαθόν.

Οὐκ εὖ ποιεῖ ὁ εὖ ποιῶν, ἀλλ’ εὖ πάσχει αὐτός, καί εὐεργετεῖται μᾶλλον, οὐκ εὐεργετεῖ. Μείζονα γάρ λαμβάνει ἢ δίδωσι. Θεῷ γάρ δανεῖζει, οὐκ ἀνθρώποις· αὐξεῖ τὸν πλοῦτον οὐ μειοῖ· μειοῖ δέ, ἐάν μὴ ἐλαττώσῃ, ἐάν μὴ δῶ.

(=773=) Χρυσοστ. Ὁ μὲν πρῶτον εὐεργετῶν, φανεράν ἐπιδείκνυται τὴν χρηστότητα· ὁ δέ εὐεργετηθεῖς, ὅ τι ἂν ἀποδῶ, ὀφείλημα ἀποδίδωσιν, οὐ χάριν ἀποτίθεται.

Κλήμεντος Ῥώμης. Οὐ δίκαιόν ἐστι τοῦ δεδωκότος ἐγκαταλειφθέντος, τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν

Τοῦ Νύσσης. Ὁ θελήσας τό ἀγαθόν μόνον, κωλυθεῖς δέ πρός τό καλόν τῷ μὴ δύνασθαι, κατ' οὐδέν ἐλαττοῦται τῆς ψυχῆς διαθέσει, τοῦ διά τῶν ἔργων τήν γνώμην δεῖξαντος.

Φίλων. Οὐδέν οὕτω εὐάγωγον εἰς εὐνοίαν, ὡς ἡ τῶν εὐεργετημάτων εὐφημία.

Πλέον ἀγάπα βασιλεῦ, τοὺς λαμβάνειν παρά σοῦ χάριτας ἰκετεύοντας, ἤπερ τοὺς σπουδάζοντας δωρεάς σοι προσφέρειν. Τοῖς μὲν γάρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίσταται· οἱ δέ σου τόν ὀφειλέτην ποιήσουσι τόν οἰκειούμενον τά εἰς αὐτοὺς γινόμενα, καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθαῖς ἀντιδόσεσιν τόν φιλόανθρωπόν σου σκοπόν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἄλλ. Πλουτ. Ἡ χάρις ὥσπερ ἡ σελήνη, ὅταν τελεία γένηται, τότε καλή φαίνεται.

Δημοκρίτ. Θεῶ ὅμοιον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τό εὖ ποιεῖν μὴ κατηλεύηται· καί τό εὐεργετεῖν καί τό ἀληθεύειν.

Ὁ αὐτός ἰδὼν τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον, καί ἀνεξετάστως (≡15E_088⇒) ὑπηρετούμενον, Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιο, ὅτι τάς Χάριτας παρθέτους οὖσας, πόρνας ἐποίησας.

Μοσχίωνος. Τό μὲν εἰς ἀχάριστον ἀναλῶσαι, ἐπιζήμιον· τό δέ εἰς εὐχάριστον μὴ ἀναλῶσαι, βλαβερόν.

Κάτωνος. Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, πρός μὲν τάς τιμωρίας ἐτοιμοτέρως ἔχουσι· πρός δέ τάς εὐεργεσίας καί φιλίας, ὑπτίως.

Ἀλέξανδρ. Ξενοκράτει τῷ φιλοσόφῳ πενήτηκοντα τάλαντα πέμψας, ὡς οὐκ ἐδέξατο, μὴ δεῖσθαι φήσας, ἐρώτησεν, εἰ μηδέ φίλον ἔχει Ξενοκράτης· Ἐμοί γάρ, ἔφη, μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος εἰς τοὺς φίλους ἤρκεσεν.

Τινός δέ τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσαντος αὐτόν εἰς προῖκα τῆς θυγατρὸς, ἐκέλευσε πενήτηκοντα τάλαντα λαβεῖν· αὐτοῦ δέ φήσαντος, ἱκανά εἶναι δέκα, Σοί μὲν, ἔφη, λαβεῖν, ἐμοί δέ οὐχ ἱκανά εἶναι δέκα δοῦναι.

Ὁ αὐτός πληρώσας ποτέ ὀστέων πίνακα, ἔπεμψε Διογένει τῷ Κυνικῷ φιλοσόφῳ· ὁ δέ λαβὼν, εἶπεν, Κυνικόν μὲν τό βρῶμα, οὐ βασιλικόν δέ τό δῶρον.

Ὁ αὐτός εἶπεν, τῆς αὐτῆς ἀμαρτίας εἶναι, τό δίδόναι οἷς μὴ δεῖ, καί τό μὴ δίδόναι οἷς δεῖ.

Διογένης ἐρωτηθεῖς ὑπό τινος, διά τίνα αἰτίαν οἱ ἄνθρωποι, τοῖς μὲν προσαιτοῦσι, δίδουσι· τοῖς δέ φιλοσοφοῦσιν, οὐδαμῶς, εἶπεν, Ὅτι χωλοὶ μὲν καί τυφλοὶ ἴσως ἐλπίζουσι γενέσθαι, φιλόσοφοι δέ οὐ.

Φιλιστίων.

Τῆ γῆ δανεῖζειν κρεῖττον ἔστιν ἢ βροτοῖς,

Ἦτις τόκους δίδουσι μὴ λυπουμένη.

(=776=) Λυσάνδρ. Λύσανδρος, Διονυσίου τοῦ τυράννου πέμψαντος ἱμάτια ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ τῶν πολυτελεῶν, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν, δεδιέναι μὴ διὰ ταῦτα μᾶλλον αἰσχυραὶ φανῶσιν.

Ἡ χάρις, ὡς οὐδέν ἄλλο ἐν βίῳ, τοῖς πολλοῖς τάχιστα γηράσκει.

(≡15E_090⇒) Δημοσθ. Οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς [κακοῖς] ὀρθῶς, οὐδέ εἰ συνέβη τι αὐτοῖς παρά τοῦ Θεοῦ χρηστόν, μνημονεύουσιν.

Ὁ αὐτός ἔλεγεν, Τόν μὲν δίδοντα χάριν, χρή παραχρῆμα ἐπιλανθάνεσθαι· τόν δέ λαμβάνοντα, διὰ παντός μεμνήσθαι.

Ἡρακλείτου Φυσικοῦ. Ἡ εὐκαιρος χάρις, λιμῶ καθάπερ τροφή ἀρμόττουσα, τήν τῆς ψυχῆς ἔνδειαν ἰᾶται.

Μενάνδρου.

Όταν ἕτερός σοι μηδέν πλεῖον διδῶ,
Δέξαι τό μόριον· τοῦ λαβεῖν γάρ μηδέν,
Τό λαβεῖν ἔλαττον, πλεῖον ἔσται σοι πολύ.

ΛΟΓΟΣ Θ΄.

Περί ἀρχῆς καί ἐξουσίας.

(≡15E_092⇒ Σιράχ λη΄. Μή δῶς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, καί ἐν ἡμέρα δόξης μή ἐπαίρου.

Βασιλείου. Βασιλεία ἐστίν ἔννομος ἐπιστασία.

Αἱ οὖν παρά βασιλέως διδόμεναι ὑποθῆκαι, τοῦ γε ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίου, πολύ τό νόμιμον ἔχουσι, τό κοινῇ πᾶσι λυσιτελές σκοποῦσαι, καί οὐχί πρός τόν σκοπόν τῆς ἰδίας ὠφελείας συντεταγμένοι. Τοῦτο γάρ διαφέρει τύραννος βασιλέως, ὅτι ὁ μέν τό ἑαυτοῦ πανταχόθεν σκοπεῖ· ὁ δέ, τό τοῖς ἀρχομένοις ὠφέλιμον ἐκπορίζει.

Παροιμ. κα΄. Εἰ καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ, οὐ σώζεται διά ὀπλιτικὴν δύναμιν, ἀλλά διά τὴν θείαν χειραγωγίαν. Ἐν χειρὶ δέ Θεοῦ ἐστίν, οὐχ ὁ τυχόν, ἀλλ’ ὁ ἄξιος τῆς τοῦ βασιλέως προσηγορίας.

Πρός τό τοῦ ἄρχοντος ἦθος πλάττεσθαι πέφυκεν ὡς τά πολλά τό ἀρχόμενον· ὥστε ὁποῖοί ποτε οἱ ἄγοντες ᾧσι, τοιοῦτον ἀνάγκη καί τό ἀ(να)γόμενον εἶναι.

Παλαιός ἐστί λόγος, τούς ἀρετῆς μεταποιουμένους, μεθ’ ἡδονῆς αὐτούς μή ἐπιβάλλειν ἀρχαῖς.

Θεολόγου. Ἀνθρώπων χαλεποῦ ὄντος τό (777) εἰδέναι ἄρχεσθαι, κινδυνεύει πολλῶ χαλεπώτερον εἶναι τό εἰδέναι ἄρχειν ἀνθρώπων.

Ἡ μέν ἀταξία, ἀναρχίας ἐστί γνώρισμα· ἡ δέ τάξις, τόν ἡγεμονεύοντα δείκνυσι. Τί γάρ ὄφελος κυβερνήτη εἶναι χρηστόν, πονηροῖς χρώμενον ἐρέταις;

(≡15E_094⇒ Μή τις ἐνόν ἀκινδύνως ἔπεσθαι, ἄρχειν ἐπικινδύνως ἐπιθυμείσθω· μηδ’ ὁ τῆς ὑποταγῆς νόμος καταλυέσθω, ἡ καί τά ἐπίγεια συνέχει καί τά οὐράνια.

Οἱ βασιλεῖς, αἰδεῖσθε τὴν ἀλουργίδα· νομοθετήσει γάρ καί νομοθέταις ὁ λόγος. Γινώσκετε τί τό πιστευθέν ὑμῖν, καί τί τό περί ὑμᾶς μυστήριον. Κόσμος ὅλος ὑπό χεῖρα τὴν ἡμετέραν διαδήματι μικρῶ καί βραχεῖ ῥακίῳ κρατούμενος. Τά μέν ἄνω, μόνου Θεοῦ· τά δέ κάτω, καί ὑμῶν. Θεοὶ γίνεσθε τοῖς ὑφ’ ὑμᾶς· ἵνα εἶπω τι καί τολμηρότερον· Καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ, καί εἴρηται καί πεπίστευται. Ἐνταῦθα ἔσω τό κράτος ὑμῶν, ἀλλά μή ἐν τῷ χρυσοῦ καί ταῖς φάλαγξι.

Τό δραστήριον δείκνυε μή τῷ δρᾶν κακῶς, τῷ δ’ εὖ τι ποιεῖν, εἰ θέλεις εἶναι θεός. Τό δέ ἔστιν ἀνδρός εἰδότος συγγενεῖς· κτείνει δέ ῥᾶστα καί τρυγῶν καί σκορπίος.

Χρυσπστ. Τιμῆς μέγεθος, τοῖς οὐκ ἀξίως ζῆν προαιρουμένοις, προσθήκη τιμωρίας ἐστίν.

Βασιλείας τοῦ Θεοῦ δύο οἶδεν ἡ Γραφή, τὴν μέν κατ’ οἰκείωσιν, τὴν δέ κατὰ δημιουργίαν, Βασιλεύει μέν γάρ ἀπάντων, καί Ἑλλήνων, καί Ἰουδαίων, καί δαιμόνων, καί τῶν ἀντιτεταγμένων, κατὰ τόν τῆς δημιουργίας λόγον.

Όταν ἄρχων ἀνεπίληπτος ἦ πᾶσι, τότε δύναται μεθ’ ὄσης βούλεται ἐξουσίας καί κολάζειν καί συγχωρεῖν, τούς ὑπ’ αὐτῷ ταττομένους ἅπαντας.

Οὐδέν οὕτω δείκνυσι τόν τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ὡς ἡ φιλοστοργία περί τούς ἀρχομένους. Καί γάρ πατέρα οὐ τό γεννηῆσαι μόνον ποιεῖ, ἀλλά καί τό φιλεῖν μετὰ τό γεννηῆσαι. Εἰ δέ ἔνθα φύσις, ἀγάπης χρεῖα, πολλῶ μᾶλλον ἔνθα ἡ χάρις.

(≡15E_096⇒) Οὐκ ἐν τῇ χλανίδι καὶ τῇ ζώνῃ, οὐδέ ἐν τῇ φωνῇ τοῦ κήρυκος ἄρχων, ἀλλ' ἐν τῷ τά πεπονηκότα ἀνακτᾶσθαι, καὶ τά κακῶς ἔχοντα διορθοῦν· καὶ κολάζειν μὲν ἀδικίαν· μὴ συγχωρεῖν δέ ὑπὸ δυναστείας τό δίκαιον ἀπελαύνεσθαι.

Φίλων. Ὁ μὲν Θεός οὐδενός δεῖται· ὁ βασιλεύς δέ, μόνου Θεοῦ. Μιμοῦ τοίνυν τόν οὐδενός δεόμενον, καὶ δαψιλεοῦ τοῖς αἰτοῦσι τόν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενος περί τούς σούς ἰκέτας, ἀλλά πᾶσι παρέχων τάς πρὸς τό ζῆν ἀφορμάς. Πολύ γάρ κρεῖττον ἐστὶ διὰ τούς ἀξίου ἐλεεῖν καὶ τούς ἀναξίους, (=780=) καὶ μὴ τούς ἀξίους ἀποστερεῖν διὰ τούς ἀναξίους.

Ἀριστοτέλ. Ὁ πολλοῖς φοβερὸς ὢν, πολλοὺς φοβεῖται.

Δεῖ τούς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων, μὴ διὰ τάς ἀρχάς, ἀλλά διὰ τάς ἀρετάς θαυμάζεσθαι, ἵνα τύχῃς μεταπεσοῦσης, τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιώνται.

Ἰσοκράτ. Ζήλου μὴ τούς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλά τούς ἄριστα τῇ παρουσίᾳ χρησαμένους.

Κάκιστον ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι, τόν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

Δημοκρίτ. Ποθητός εἶναι μᾶλλον ἢ φοβερὸς κατὰ τόν βίον προαιροῦ· ὃν γάρ πάντες φοβοῦνται, πάντας φοβεῖται.

Τόν ἄρχοντα δεῖ ἔχειν, πρὸς μὲν τούς καιροὺς λογισμόν· πρὸς δέ τούς ἐναντίους τόλμαν· πρὸς δέ τούς ὑποτεταγμένους εὐνοίαν.

Δεῖ τόν ἐτέρων μέλλοντα ἄρξειν, αὐτόν ἑαυτοῦ πρότερον ἄρχειν.

Κλειτάρχ. Κρεῖσσον ἄρχεσθαι τοῖσιν ἀνοήτοις, ἢ ἄρχειν.

Διογένης. Ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις πολιτεύηται ἐξουσία, ἔφη· Καθάπερ πυρί, μήτε λίαν ἐγγύς εἶναι, ἵνα μὴ κατακαῖ· μήτε πόρρω, ἵνα μὴ ριγώσῃ.

Κύρου. Ἄρχειν οὐδενὶ προσήκει, ὅς οὐ κρεῖττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων.

(≡15E_098⇒) Σολ. Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γάρ μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήση.

Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς, μηδενὶ χρῶ πονηρῶ πρὸς τάς διοικήσεις. Ὡν γάρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτοι, σοὶ τάς αἰτίας τῷ ἄρχοντι ἐπιθήσουσιν.

Ὡσπερ τόν ἐν δημοκρατία πολιτευόμενον, τό πλῆθος δεῖ θεραπεύειν· οὕτω καὶ τόν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τόν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν.

Χαιρέμον. Ὅλως κρεῖσσον, οὐκ ἔᾶ φρονεῖν μέγα.

Ἀντίγον. Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς, πρὸς τινα μακαρίζουσιν αὐτόν γραῦν· Εἰ ἦδεις, ἔφη, ὦ μητερ, ὅσων κακῶν ἐστὶ τοῦτο τό ράκος, δείξας τό διάδημα, οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας κείμενον ἐβάστασας.

Ἐπαμιν. Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν (781) στρατόπεδον μέγα καὶ καλόν, στρατηγόν οὐκ ἔχον· Ἠλίκον, ἔφη, θηρίον κεφαλὴν οὐκ ἔχει.

Φιλίππου. Τόν βασιλέαν δεῖ μνημονεύειν, ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν [ἔλαβεν] ἰσόθεον, ἵνα προαιρηῖται μὲν τά καλά καὶ θεῖα, φρονήσῃ δέ ἀνθρωπίνῃ χρηταί.

Εἰ βούλει τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τόν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον. Ὅν γάρ τρόπον οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τούς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσεν, καὶ διαπαντός ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· οὕτως καὶ σύ, μὴ μεγάλην αὐτὴν περιέβαλε καὶ τοίχους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλά τούς ἐνοικοῦντας εὐνοία, καὶ πίστει, καὶ φιλία στήριζε, καὶ οὐδέν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τό σύμπαν τῆς κακίας παρατάξῃται στίφος.

Μηδεὶς τῶν φρονίμων τοῦ ἄρχειν ἀλλοτριούσθω. Καὶ γάρ ἀσεβές τό ἀποσπᾶν ἑαυτόν τῆς τῶν δεομένων εὐχρηστίας [εὐχαριστ.] καὶ ἀγενές τό τοῖς φαύλοις παραχωρεῖν. Ἀνόητον γάρ τό αἰρεῖσθαι κακῶς ἄρχεσθαι μᾶλλον, ἢ καλῶς ἄρχειν.

Δεινόν καί χαλεπώτατον τούς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καί τούς ἀνοητέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν.

(≡15E_100⇒ Εὐμένης. Εὐμένης ὁ βασιλεύς ἔλεγε τοῖς ἀδελφοῖς διαπαντός· Ἐάν μὲν ὡς βασιλεῖ προσφέρησθε, ὡς ἀδελφοῖς ὑμῖν χαρίσομαι· ἔάν δέ ὡς ἀδελφῶ, ἐγὼ ὑμῖν ὡς βασιλεύς.

Κότυς. Κότυς ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεύς, Θηβαίων σεμνυνομένων ὅτι Λακεδαιμονίων ἠγήσαντο· Ἐγὼ, φησίν, ἐώρακα χειμάρρους ποταμῶν μείζους τῶν ἀεννάων γινομένους, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, Τίνοι καταλιμπάνεις τό βασίλειον; ἔφη· Τῶ δυναμένῳ.

Φίλων. Τῇ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος, ἴσος παντός ἀνθρώπου ὁ βασιλεύς· τῇ ἐξουσίᾳ δέ τοῦ ἀξιώματος, ὁμοίός ἐστι τό ἐπί πάντων Θεῶ. Οὐκ ἔχει γάρ ἐπί γῆς αὐτοῦ ὑψηλότερον. Χρή τοίνυν καί ὡς θνητόν μὴ ἐπαίρεσθαι, καί ὡς Θεόν μὴ ὀργίζεσθαι. Εἰ γάρ καί εἰκόνι θεϊκῆ τετίμηται, ἀλλά καί κόνει χοϊκῆ συμπέλεκται, δι' ἧς ἐκδιδάσκεται τήν πρός πάντας ἀπλότητα [ὁμοιότητα].

Μουσωνίου. Πειρατέον καταπληκτικόν μᾶλλον τοῖς ὑπηκόοις, ἢ φοβερὸν θεωρεῖσθαι· τῷ μὲν γάρ σεμνότης [τό σεμνότητος], τῷ δέ ἀπήνεια παρακολουθεῖ.

Δημοκρίτ. Πονηρά φύσις ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς.

Ἄντισθένης. Τότε τάς πόλεις ἀπόλλυσθαι συμβαίνει, ὅταν μὴ δύνανται οἱ κρατοῦντες τούς φαύλους ἐκ τῶν σπουδαίων διακρίνειν.

Ἐπισφαλές μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν, καί μοχθηρῶ δύναμιν.

Μενάνδρου. Πλοῦτος ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν, καί τούς φρονεῖν δοκοῦντας ἀνοήτους ποιεῖ.

Δημοσθ. Τό γάρ εὖ πράττειν παρά τήν ἀξίαν, (784) ἀφορμὴν τοῦ κακῶς φρονεῖν παρά τήν ἀξίαν γίνεται.

ΛΟΓΟΣ Γ΄.

Περὶ ψόγου καί διαβολῆς.

(≡15E_102⇒ Ματθ. Ε΄. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς καί διώξωσιν, καί εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἔνεκεν ἐμοῦ.

Κορινθ. Δ΄. Λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν.

Παροιμ. Γ΄. Καλύπτουσιν ἔχθραν χεῖλη δίκαια· οἱ δέ ἐκφέροντες λοιδορίας, ἀφρονέστατοί εἰσι.

Σιράχ ΚΗ΄. Ἄνὴρ ἀμαρτωλὸς ταραξεί φίλους, καί ἀναμέσον εἰρηνευόντων βαλεῖ διαβολήν· κατά τήν ὕλην τοῦ πυρός οὕτως ἐκκαυθήσεται.

Ἐκκλησ. ΙΑ΄. Οὐ τά ῥήματα πέφυκε τάς λύπας κινεῖν· ἀλλ' ἡ κατά τοῦ λοιδορήσαντος ἡμᾶς ὑπεροψία, καί ἡ ἐκάστου αὐτῶν ὑπεροψία.

Πεφύκασί πως ταῖς μεγάλαις δυναστεῖαις αἱ ἀνελεύθεροι αὐταὶ παραφύεσθαι θεραπείαι, αἱ διὰ τό ἀπορεῖν οἰκείου ἀγαθοῦ δι' οὗ γνωρισθῶσιν, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων κακῶν ἑαυτοῦς συνιστῶσιν.

Θεολόγου. Τό μὲν γάρ ἐπιτιμᾶν, οὐ μέγα· ῥᾶστον γάρ καί τοῦ βουλομένου παντός· τό δέ ἀντεισάγειν τήν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀνδρός εὐσεβοῦς καί νοῦν ἔχοντος.

Κακῶς ἀκούειν κρεῖσσον, ἢ λέγειν κακῶς.

Ἄπτεται οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλά καί τῶν ἀρίστων ὁ μῶμος.

(≡15E_104⇒ Χρυσοστ. Ὡσπερ τό καλῶς λέγειν καί ἐγκωμιάζειν ἀρχὴ φιλίας ἐστίν· οὕτω τό κακῶς λέγειν καί διαβάλλειν, ἔχθρας, καί ἀπεχθείας, καί μηρίων κακῶν ἀρχὴ καί ὑπόθεσις γέγονεν.

Οὐ δυνατόν τούς ἐν ἀρετῇ ὄντας παρά πάντων ἀκούειν καλῶς.
Εἰ δέ παραδεχόμενοι ἀκοήν ματαίαν οὐκ ἄν τύχοιεν συγγνώμης· οἱ
διαβάλλοντες καί λοιδοροῦντες ποίαν ἔξουσιν ἀπολογία;

Μή τό κακῶς ἀκούειν ἀλγῶμεν, ἀλλά τῷ δικαίως ἀκούειν κακῶς.

Οἱ πολλοί τῶν ἀνθρώπων, τῶν μὲν ἰδίων ἀμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται·
τῶν δέ ἄλλοτριῶν κατήγοροι.

Πλουτάρχου. Γλῶσσα βλάσφημος, διανοίας κακῆς ἔλεγχος.

Ἰσοκράτ. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἄν ψευδεῖς (=785=) ᾧσιν. Οἱ γάρ πολλοί,
τήν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δέ τήν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

Οὔτος ἀκούσας παρά τινος, ὅτι Ὁ δεῖνα ἐπ' ἐμοῦ τάδε κατά σοῦ ἐλοιδόρει· Εἰ
μή σύ, εἶπεν, ἠδέως ἤκουσας, οὐκ ἄν ἐκεῖνος ἐλοιδόρει.

Δημοκρίτ. Ἡ μὲν μάχαιρα τέμνει· ἡ δέ διαβολή χωρίζει φίλους.

Σωκράτης. Ἀπαγγείλαντός τινος αὐτῷ, ὅτι Ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, Καί
τυπτέτω με, ἔφη, μή παρόντα.

Ψίθυρον καί διάβολον ἄνδρα, μή παραδέχου. Οὐ γάρ ἔνεκεν εὐνοίας τοῦτο
ποιεῖ. Ὡς γάρ τά τῶν ἄλλων ἀπόρρητα ἀπεκάλυψέ σοι, ὡσαύτως καί τά ὑπό σοῦ
λεγόμενα ἐτέροις ἀναθήσεται.

Μοσχίωνος. Ὑπό πολλῶν διαβάλλεσθαι κακῶν, οὔτε ἀληθές, οὔτε βλαβερόν·
τό δέ ὑφ' ἐνός ἀγαθοῦ ψέγεσθαι, καί ἀληθές καί λυσιτελές.

Δημώννακτ. Τινός σοφιστοῦ αἰτιωμένου αὐτόν, καί λέγοντος, Διατί με κακῶς
λέγεις; Ὅτι μή καταφρονεῖς, ἔφην, τόν κακῶς λέγοντα.

(=15E_106=> Διογένης. Λοιδορούμενος ὑπό τινος φαλακροῦ, ἔφη· Σέ μὲν οὐχ
ὑβρίζω, τὰς δέ τρίχας σου ἐπαινώ, ὅτι κακόν ἐξέφυγον κρανίον.

Προδότου δέ τινος κακῶς αὐτόν λέγοντος, ἔφη· Χαίρω ἐχθρός σου γενόμενος·
σύ γάρ οὐ τούς ἐχθρούς, ἀλλά τούς φίλους κακῶς ποιεῖς.

Ἀρίστιππ. Ἀρίστιππος ὑβριζόμενος ὑπό τινος, ἀνεχώρει· τοῦ δέ ἐπιδιώκοντος
καί λέγοντος, Φεύγεις; Ναί, ἔφη· τοῦ μὲν γάρ κακῶς λέγειν σύ τήν ἐξουσίαν ἔχεις,
τοῦ δέ μή ἀκούειν, ἐγώ.

Πελοπίδ. Πελοπίδας ἀνδρείου στρατιώτου δαβληθέντος αὐτῷ, ὡς
βλασφημοῦντος αὐτόν· Ἐγώ τά μὲν ἔργα, ἔφη, αὐτοῦ βλέπω, τῶν δέ λόγων οὐκ
ἤκουσα.

Φιλήμον.

Ἦδιον οὐδέν οὐδέ μουσικώτερον

Ἦς! ἢ δύνασθαι λοιδορούμεον φέρειν.

Καί γάρ ὁ λοιδορῶν, ἄν ὁ λοιδορούμενος

Μή προσποιῆται, λοιδορεῖται ὁ λοιδορῶν.

Δημοσθ. Δημοσθένης, λοιδορούμενος τινός αὐτόν· Οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν,
εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ νικῶμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων.

Μενάνδρου.

Οὐδέν διαβολῆς ἐστὶν ἐπιπονώτερον,

τήν ἐν ἐτέρῳ γάρ κειμένην ἀμαρτίαν,

Ἄεὶ μέμψιν ἰδίαν αὐτόν ἐπανάγκες λαβεῖν.

Ὅστις δέ διαβολαῖς πείθεται ταχύ,

Ἦτοι πονηρός αὐτός ἐστὶ τοῖς τρόποις,

Ἦ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

Ῥηγίν. Πολλοί γοῦν ἤδη μείζω κακά πεπόνθασι ὑπό τῶν διαβολῶν, ἢ τῶν πολεμίων· καί πολλοί ἤδη (788) μείζω ἠδίκηγνται ὑπό τῆς τῶν ὠτων ἀσθενείας, ἢ ὑπό τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

(=15E_108=> Κλεάνθ.

Κακουργότερον οὐδέν διαβολῆς ἐστί που.

Λάθρα γάρ ἀπατήσασα τόν πεπεισμένον.

Μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τόν οὐδέν αἴτιον.

Σέξτ. Ὁ ἐνδιαβάλλων φίλον, μή εὐδοκιμεῖτω, κἄν ἀληθῆ λέγῃ.

Χρυσίππ. Εἰπόντος αὐτῷ τινος, Ὁ φίλος δε λάθρα λαιδορεῖ, ἔφη· Μή ἔλεγε αὐτόν, ἐπεὶ φανερώς αὐτό ἔχει [μέλλει] ποιεῖν.

Ὁ αὐτός ὑπό τινος πονηροῦ πολλά λαιδορηθεῖς, ἔφη· Κάλιστα ἐποίησας, μηδέν σοι τῶν προσόντων παραλιπών.

Ὁ αὐτός, τινός λέγοντος ὅτι Σέ τινες λαιδοροῦσιν, ἔφη· Ἄλλ' ἐγὼ οὕτως διάξω, ὥστε ἀπιστεῖσθαι αὐτούς.

Λικιαν. Τίς γάρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε, τὴν μὲν ἰσότητα ἐν ἅπασιν, καί τό μηδέν πλέον, διακιοσύνης ἔργα εἶναι· τό δέ ἄνισόν τε καί πλεονεκτόν, ἀδικίας; Ὁ δέ τῆ διαβολῆ κατά τῶν ἀπάντων λάθρα χρώμενος, πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστίν; ὅλον τόν ἀκροατὴν σφετεριζόμενος, καί προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τά ὦτα, καί ἀποφράττων, καί τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβαστα κατασκευάζων αὐτά ὑπό τῆς διαβολῆς προπεπλησμένα.

ΛΟΓΟΣ ΙΑ΄.

Περὶ κολακείας.

(=15E_110=> Λουκ. στ΄. Οὐαί ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι.

Ἰουδ. Οὗτοί εἰσι γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατά ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καί τό στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

Παροιμ. Κστ΄. Λόγοι κερκώπων μαλακοί· οὗτοι δέ τύπτουσιν εἰς ταμεῖα σπλάχνων.

Κρεῖσσον ἀνδρός ἐλέγχοντος, ὑπὲρ ἄλλου κολακεύοντος.

Ἦσαι. Γ΄. Οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς, καί τὴν τρίβον τῶν ὁδῶν ταράττουσιν.

Βασιλείου. Φύγωμεν κολακείας καί θωπείας, καί τῆς ἀρχιλόχου ἀλώπεκος τί κερδαλέον καί ποικίλον.

Οὐδέν γάρ χαλεπώτερον τοῖς εὖ φρονοῦσιν, τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν, καί τά τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καί μή τόν ὀρθόν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου.

Θεολόγου. Εἰ μέ ὄντα κακόν, ἄριστον ὑπελάμβανες, τί με ποιεῖν ἐχρῆν; εἶναι μᾶλλον κακόν, ἵνα πλέον ἀρέσκω σοι; οὐκ ἂν τοῦτο ἐναυτῷ συνεβούλευσα. Οὕτως οὐδέ εἰ κατορθοῦντά με πταίειν ὑπολαμβάνεις, τό κατορθοῦν διά σέ μεταθήσομαι. Οὐ ζῶ γάρ σοί μᾶλλον ἢ ἑμαυτῷ.

(=789=) Ἔστι γάρ ἀνδρός μεγαλόφρονος φίλων ἀποδέχεσθαι μᾶλλον ἑλευθερίαν, ἢ ἐχθρῶν κολακείαν.

Πολλῷ βέλτιον βραχέα λυπήσαντα μέγιστα ὠφελῆσαι, ἢ τό (=15E_112=> πρὸς ἡδονὴν διώκοντα, ζημιῶσαι τῷ κεφαλαίῳ.

Χρυσοστ. Ὅταν μεταβολὴ τις γένηται πρὸς τό χεῖρον, τότε τῶν κολάκων ἀφαιρεῖται τά προσωπεῖα. Τότε ὁ χορός ἐλέγχεται τῶν ὑποκριτῶν, καί ἡ σκῆψις τοῦ πράγματος. Ἀνοίγονται πάντων τά στόματα, Ὁ μιαρός, λέγοντες, ὁ πονηρός, ὁ

παμπόνηρος. Οὐ χθές αὐτόν ἐκολάκευες; οὐ τὰς χεῖρας αὐτοῦ κατεφίλεις; Προσωπεῖον ἦν ἐκεῖνα. Ἦλθεν ὁ καιρός, καί ἔρριψα τό προσωπεῖον, καί ἀπεφηνάμην τῇ διανοίᾳ.

Κλήμεντος. Νόσος φιλίας ἢ κολακεία· τὰς τῶν ἀρχόντων εὐπραγίας μᾶλλον, ἢ τούς ἄρχοντας αὐτούς εἰώθασι θεραπεύειν οἱ πλεῖστοι.

Πλουτάρχ. Ὡοικεν ἢ κολακεία γραπτῇ πανοπλία. Διό τέρψιν μὲν ἔχει· χρεῖαν δέ οὐδεμίαν παρέχει.

Τά μὲν ξύλα τό πῦρ ἀξάνοντα, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πυρός καταναλίσκεται· ὁ δέ πλοῦτος τρέφων τούς κόλακας, ὑπ' αὐτῶν τούτων διαφθείρεται.

Ὡσπερ οἱ κόρακες παρεδρεύοντες ἐξορύσσουσι τούς τῶν νεκρῶν ὀφθαλμούς· οὕτως οἱ κόλακες τοῖς ἐπαίνοις τούς λογισμούς διαφθείρουσι τῶν ἀνθρώπων

Λαγῶ μὲν κύνα, φίλῳ δέ κόλακα φύσει πολέμιον ἠγητέον.

Οὔτε τῆς γαμετῆς τὴν ἑταίραν, οὔτε τῆς φιλίας τὴν κολακείαν δεῖ προτιμᾶν.

Χαίρειν χρή τοῖς ἐλέγχουσιν, οὐ τοῖς κολακεύουσιν. Οἱ μὲν γάρ ἡμᾶς λυποῦντες, διεφείρουσιν· οἱ δέ χαριζόμενοι, ἐκλύουσι καί σκελίζουσιν.

Ἰσοκράτ. Διόρα καί τούς τέχνη κολακεύοντας, καί τούς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλεῖον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

Μίσει τούς κολακεύοντας ὥσπερ τούς ἐξαπατοῦντας· ἀμώτεροι γάρ πιστευθέντες, τούς πιστεύσαντας ἀδικοῦσι.

(=15E_114=) Κράτης. Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλούς κόλακας ἐπισυρόμενον, εἶπε, Νεανίσκε, ἔλεῶ σου τὴν ἐρημίαν.

Ἐπικτήτου. Οἱ μὲν κόρακες, τῶν τετελευτηκότων τούς ὀφθαλμούς λυναίνονται, ὅτα οὐδέν αὐτῶν ἐστι χρεῖα· οἱ δέ κόλακες, τῶν ζώντων τὰς ψυχὰς διαφθείρουσι, καί ταύτης ὄμματα τυφλώττουσιν.

Πιθήκου ὀργὴν, καί κόλακος ἀπειλήν, ἐν ἴσῳ θετέον.

Ἀποδέχου τούς τὰ χρηστά συμβουλευεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τούς κολακεύειν ἐκάστοτε σπεύδοντας. Οἱ μὲν γάρ τό συμφέρον ἐν ἀληθείᾳ ὀρώσιν· οἱ δέ, πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι· καί τῶν σωμάτων τὰς σκιάς μιμούμενοι, τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις συννεύουσιν.

(=792=) Δίωνος τοῦ Χρυσσοστ. Πασῶν γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακιῶν, ἐσχάτην ἂν τις εὔροι τὴν κολακείαν. Πρῶτον μὲν γάρ τό κάλλιστον καί δικαιοτάτον διαφθείρει τόν ἔπαινον, ὥστε μηκέτι δοκεῖν πιστόν μηδ' ἀληθῶς γινόμενον· καί τό γε πάντων δεινότατον, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα τῇ κακίᾳ δίδωσιν· ὥστε πολύ χειρόν δρῶσι τῶν διαφθειρόντων τό νόμισμα. Οἱ μὲν γάρ ὑποπτον αὐτό ποιοῦσιν· οἱ δέ τὴν ἀρετὴν ἄπιστον.

Διογέν. Ἐπί τῆς κολακείας, ὥσπερ ἐπὶ μνήματος, αὐτό μόνον τό ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, Τί τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει; ἔφη· Τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντης· τῶν δέ ἡμέρων, κόλαξ.

Δημοσθ. Δημοσθένης ἔφη, τόν κόλακα τοῦτο διαφέρειν τοῦ κόρακος, ὅτι ὁ μὲν ζῶντας, ὁ δέ νεκρούς ἐσθίει.

Ἀντισθένης. Ἀντισθένης φησὶν· Αἰρετώτερον εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν, ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γάρ ἀποθανόντος τό σῶμα, οἱ δέ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται.

Φαβωρίν. Ὡσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τούς τρέφοντας κατεσθίουσιν.

(=15E_116=) Ζήνωνος. Ὡελεγε σαυτόν, ὅστις εἶ, καί μὴ πρὸς χάριν.

Ἄκου· ἀφαιροῦ δέ κολάκων παρρησίαν.

Πυθαγόρ. Χαῖρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον, ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὡς δ' ἐχθρῶν χειρόνας ἐκτρέπου τούς κολακεύοντας.
Σωκράτης. Ἡ τῶν κολάκων εὐνοια καθάπερ ἐκ τροπῆς, φεύγει τὰς ἀτυχίας.

Φίλωνος. Ἀποστρέφου τῶν κολάκων τούς ἀπατηλούς λόγους. Ἐξαμβλύνοντες γάρ τούς τῆς ψυχῆς λογισμούς, οὐ συγχωροῦσι [ἰδεῖν] τῶν πραγμάτων τήν ἀλήθειαν. Ἡ γάρ ἐπαινοῦσι τὰ ψόγου ἄξια, ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα.

Σωτιώνου ἐκ τοῦ περί ὀργῆς. Οἱ δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται τοῖς κολυμβῶσι· πρὸς δέ τό ξηρόν οὐκ ἐξοκείλουσι· οὕτως οἱ κόλακες ἐν εὐδία περιμένουσι, καί τούς φίλους εἰς ἀποδημίαν προπέμποντες μέχρι τῆς λείας συμπαρακολουθοῦσιν· ἐπειδάν δέ εἰς τραχεῖαν ἔλθωσιν, ἀπίασιν.

Φωτίων. Φωτίων εἰώθει λέγειν πρὸς Ἀντίπατρον· Οὐ δύνασαι μοι καί φίλω καί κόλακι χρήσασθαι.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ΄.

Περί πλούτου, καί πενίας, καί φιλαργυρίας.

(≡15E_118⇒ Ματθ. 1θ΄. Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διά τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Α΄ Τιμ. στ΄. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μή ὑψηλοφρονεῖν, μηδέ ἠλπικένοι ἐπί (793) πλούτου ἀδηλόγητι, ἔλλ' ἐπί τῷ Θεῷ, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν.

Ἰακώβ κ΄. Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται.

Παροιμ. 1θ΄. Κρεῖσσον πτωχός δίκαιος, ἢ πλούσιος ψεύστης.

Ἐκκλη. ι΄. Τῷ ἀργυρίῳ ὑπακούσεται τὰ σύμπαντα.

Σιράχ λα΄. Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήσει σάρκα, καί ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον.

Σιράχ λγ΄. Πλούτου σφαλέντος πολλοί ἀντιλήπτορες · ἐλάλησεν ἀπόρρητα, καί ἐδικαίωσαν αὐτόν.

Πλούσιος ἐλάλησε, καί πάντες ἐσίγησαν, καί τόν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν.

Βασιλ. Πενία μετ' ἀληθείας, πάσης ἀπολαύσεως τοῖς σωφρονοῦσι προτιμότερα.

Οὐ τό πένεσθαι ἐπονείδιστον, ἀλλά τό μή φέρειν εὐγνωμόνως τήν πενίαν.

Λογισμός γάρ φυλαργυρία προειλημμένος, τρυτάνη ἐστίν ἐπί τό βαρῦ τοῦ κανόνος τήν ῥοπήν καταφέρουσα.

(≡15E_120⇒ Θεολόγου.

Πένητος ἀνδρός οὐδέν ἀσφαλέστερον.

Πρὸς τόν Θεόν νένευκε, καί μόνον βλέπει.

Ὡς ἀπόλοιτο πλοῦτος, εἰ μή βοηθεῖ πένησιν·

Κρεῖσσον πενία, μή δικαίας κτήσεως,

Καί γάρ νόσος γε, τῆς κακῆς εὐεξίας.

Δεινόν πένεσθαι, χεῖρον δ' εὐπορεῖν κακῶς.

Χρυσόστ. Ὡ πηλίκον ἀξίωμα τῆς πενίας. Θεοῦ γίνεται προσωπεῖον. Κρύπτεται ἐν πενίᾳ Θεός· καί πένης μέν, ὁ τήν χεῖρα προτείνων· Θεός δέ, ὁ δεχόμενος.

Ὡσπερ γάρ ἐπί τῶν σωμάτων φλεγμονή, ἐκ δέ φλεγμονῆς τίκτεται πυρετός, εἶτα θάνατος ἐκεῖθεν πολλάκις· οὕτω καί ἀπό τῆς τῶν πραγμάτων καί ἀπό τῆς τοῦ πλούτου ὑπερβολῆς, ἀπόνοια γίνεται. Ὡσπερ γάρ ἐπί τῶν σωμάτων φλεγμονή, οὕτω καί ἐπί τῆς ψυχῆς ἀπόνοια. Εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων ἐπακολουθεῖν εἴωθεν.

Γρηγ. Νύσσης. Τό καλῶς ἔχειν ὀλίγα πολύ τιμιώτερον, τοῦ κακῶς ἔχειν πολλά. Οὐδεὶς ποτε, τοῦ κερδαίνειν γίνεται κόρος· ἀλλά τό ἀεὶ λαμβανόμενον, ὕλη καί ὑπέκκαυμα τῆς τοῦ πλείονος ἐπιθυμίας καθίσταται.

Βαρύ χρῆμα τό χρυσίον ἐστί· κοῦφον δέ καί ἀνωφερές πρᾶγμα ἡ ἀρετή. Εἰ οὖν χρή τῶν ἄνω προσβαίνειν, τῶν κατελθόντων [καθελκ.] πτωχεύσωμεν, ἵνα ἐν οὐρανοῖς ἄνω γινώμεθα.

Πλούτου κάλλος οὐκ ἐν βαλαντίοις, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν χρηζόντων ἐπικουρία.

(=796=) Φίλων. Αἱ μὲν χρημάτων καί κτημάτων ἐπιθυμίαι τούς χρόνους ἀναλίσκουσι· χρόνου δέ φείδεσθαι, καλόν.

Μεῖζονα καί σπουδαιότεραν ἐπιμέλειαν ποιοῦ εἰς τούς δι' ἀρετήν καί θεοσέβειαν πτωχεύσαντας, ἢ πενομένους· ἄλλως τε ὁμοίως καί εἰς τούς ἐκ νόσων καί συμπτωμάτων ἀποροῦντας, παρά τούς ἐκ κακοπραγμονίας ἢ ἀσωτίας πτωχεύσαντας.

(≡15E_122⇒ Νείλου. Μὴ βούλου πλουτεῖν φιλοπτωχείας ἔνεκα· ἀπό γάρ τῶν ὄντων τοῦ ἔλεειν ὁ Θεός νομοθετεῖ τό δίκαιον.

Πλουτάρχ. Ἐν πολέμῳ μὲν πρὸς ἀσφάλειαν σίδηρος χρυσοῦ κρείσσω· ἐν δέ τῷ ζῆν, ὁ λόγος τοῦ πλούτου.

Οὔτε ἵππῳ χωρίς χαλινοῦ, οὔτε πλούτῳ χωρίς λογισμοῦ, δυνατόν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

Οὔτε συμπόσιον ἄνευ ὁμιλίας, οὔτε πλοῦτος χωρίς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

Ἔοικεν ὁ τῶν φιλαργύρων βίος νεκροῦ δεῖπνω. Πάντα γάρ ἔχων, τόν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει. Οὔτε παρά νεκροῦ ὁμιλίαν, οὔτε παρά φιλαργύρου δεῖ χάριν ἐπιζητεῖν. Τοῦ μέλιτος μέλιτται τάχιον ἔρχονται ἐπ' αἴσθησιν· τοῦ κέρδους δέ, οἱ φιλάργυροι.

Σφαγή ἐστί τοῦ φιλαργύρου ἢ τοῦ χρήματος ἢ πρὸς τό κέρδος ἐπιθυμία· ὅθεν ἡ τοῦ χρήματος ἀφαίρεσις, ὥσπερ αἵματος, ἐπιφέρει τόν θάνατον αὐτῷ.

Ἐτοιμάζονται τινες διά τοῦ βίου τά πρὸς τόν βίον, ὡς βιωσόμενοι μετά τόν βίον.

Τούς πλουσίους δέ καί ἀπλήστους ὑδρωπιῶσιν εἰκέναι ἔλεγεν· οἱ μὲν γάρ πεπλησμένοι ὑδάτων διψῶσιν, οἱ δέ χρημάτων.

Οὔτε ἵππος εὐγενῆς κρίνοιτ' ἂν πολυτελεῆς σκευὴν ἔχων· ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός· οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολῦτιμον οὐσίαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.

Καταφρόνει τῶν περὶ τόν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δέ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. Παραπλήσιον γάρ οἱ τοιοῦτοι πάχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλόν, κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος.

Μεγαλόφρονας νόμιζε, μὴ τούς μεῖζονα περιβαλλομένους, (≡15E_124⇒ ὧν οἰοί τέ εἰσι κατασχεῖν, ἀλλά τούς μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐργάζεσθαι δέ δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι.

Ἄριστοτέλ. Ἡ πενία πολλῶν ἐστὶν ἐνδεής· ἡ δέ ἀπληστία πάντων.

Μηδέποτε μακαρίσεις ἄνθρωπον ἐπὶ πλούτῳ καί δόξῃ· πάντα γάρ τά τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ἐλάττονι πίστει δέδεται.

Οὐχ ὁ πλουτῶν, ἀλλ' ὁ μὴ χρήζων πλούτου μακάριος.

(=797=) Μέγιστόν ἐστι πλούτου, τό γινώσκειν ὅτι περιττός, ἐστίν.

Ἄν μὴ πολλῶν ἐπιθυμεῖς, τά ὀλίγα πολλά δόξει. Μικρά γάρ ὄρεξις πενίαν ἰσοσθενῆ πλούτου ποιήσει.

Ὁ κατά φύσιν πλοῦτος, ἄρτω καί ὕδατι καί τῇ τυχούσῃ τοῦ σώματος σκέπη, συμπεπλήρωται. Ὁ δέ περιττός, κατά ψυχὴν ἀπέραντος, ἔχειν καί τὴν τῆς ἐπιθυμίας βάσανον.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις γένηται πλούσιος· Ἐάν τῶν ἐπιθυμιῶν ἔσται πένης, φησίν.

Ἔσα μὲν ἐπὶ τῇ φύσει, πάντες ἐσμέν πλούσιοι· ὅσα δ' ἐφ' ἡμῖν, πάντες ἐσμέν πένητες.

Ὁ τῷ κατά φύσιν ἀρκούμενος πλούτῳ, τοῦ πολλά κεκτημένου, πλείονα δέ ἐπιθυμοῦντος, πολὺ ἐστὶ πλουσιώτερος. Τῷ μὲν γάρ οὐδέν ἐλλείπει· τῷ δέ, καί ὧν κέκτηται πολλῷ πλείονα.

Ἡ τέκνοις ἄγαν χρημάτων συναγωγή, πρόφασίς ἐστὶ φιλαργυρίας, τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

Τά μέγιστα τῶν κακῶν οἱ πενήτες ἐκπεφεύγασιν· ἐπιβουλήν, φθόνον καί μῖσος· οἷς οἱ πλούσιοι καθ' ἡμέραν συνοικοῦσιν.

Διογένης. Διογένης ὁ Κυνικός φιλόσοφος, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, διὰ τί τό χρυσίον χλωρόν ἐστίν, εἶπεν· Ὅτι πολλοὺς ἐπιβούλους ἔχει.

Ὁ αὐτός ἰδὼν τοὺς Ἀναξιμένους οἰκέτας πολλὰ σκευὴ περιφέροντας, ἤρετο· Τίνος ταῦτα; Τῶν δέ εἰπόντων, Ἀναξιμένους, οὐκ αἰδεῖται, φησί, ταῦτα ἔχων ἅπαντα, αὐτός ἑαυτὸν μὴ ἔχων;

(=15E_126=> Σωκράτης. Ὁ μὲν οἶνος συµμεταβάλλεται τοῖς ἀγγείοις· ὁ δέ πλοῦτος, τοῖς τῶν κεκτημένων τρόποις.

Ἰδρως μὲν ἐκ τῶν γυμνασίων εὐσχημονέστερον· πλοῦτος δέ, ἐκ τῶν ἰδίων πόνων.

Τά τῶν πλουσίων καί ἀσώτων χρήματα, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκείαις εἵκαζεν, ἀφ' ὧν ἄνθρωπον μὲν μὴ λαμβάνειν, κόρακας δέ καί ἰκτίνους, ὥσπερ παρά τούτων ἐταίρας καί κόλακας.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, τίνες οἱ φιλοχρήματοι, ἔφη· Οἱ τά αἰσχρά κέρδη θηρώμενοι, καί τοὺς ἀναγκαίους τῶν φίλων ὑπερορῶντες.

Ὁ τῶν φιλαργύρων πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδύς εἰς τὴν γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

Εὐριπίδου ἐν Δαναῇ.

ἽΩ χρυσέ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,

ἽΩς οὐδέ μήτηρ ἠδονάς τοίας ἔχει,

Οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ.

Εἰ δ' ἢ Κύπρις τοσοῦτον ὀφθαλμοῖς ὄρα,

Οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν τρέφειν.

Μοσχίων. Ὅσπερ οὐ τῷ ἵππῳ κόσμος, οὐδέ τοῖς ὄρνεσι καλιὰ ὑψοῦσθαι καί γαυριᾶν δίδωσιν· ἀλλὰ τῷ μὲν τοῦ ποδός ἢ ὠκύτης, τοῖς δέ τῶν περῶν· οὕτως οὐδ' ἀνθρώπῳ καλλωπισμός καί τρυφή, ἀλλὰ χρηστότης καί εὐποιία.

(=800=) Ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς, οὐκ ἔσπευδες οἰκεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν. Ἐν πενία δέ γεννηθεὶς, τί σπεύδεις πλουτεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;

Τὴν πενίαν ὁ σώφρων καρτερίᾳ καί γενναιότητι τιμῶν, πλούτου τιμιωτέραν ἀποφαίνει.

Προίξ πολλή τέκνα βελτίονα οὐ ποιεῖ.
Κλειτάρχ. Ἐγράτεια κρηπὶς εὐσεβείας· ὄρεξις κτήσεως, ἀρχὴ πλεονεξίας. Ἐκ γάρ φιλαργυρίας ἀδικία φύεται.

(≡15E_128⇒ Κάτωνος. Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ φρονήσεως, οὐκ ἀσφαλῆ κτήματα.

Ἀπολλωνίου. Οὐ τό πένεσθαι κατὰ φύσιν αἰσχρόν, ἀλλὰ τό δι' αἰσχράν αἰτίαν πένεσθαι, ὄνειδος.

Εὐσεβίου. Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων, τοὺς μὲν μεγάλα χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ὄντας, τιμῶσί τε καὶ τεθαυμάκασι· τῶν δέ σπουδαίων, ἐπειδάν ἀχρηματεῖαν καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν.

Μενάνδρου.

Ψυχὴν ἔχειν δεῖ πλουσίαν· τά δέ χρήματα
Ταῦτ' ἔστιν ὄψις παραπέτασμα βίου.
Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.
Χρῆται γάρ οὗτος εἰς ἅ δεῖ ταῦτα καλῶς.
Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ τὴν χειρὰ,
Κἂν μὴ φησί, πονηρὰ βουλεύεται.
Οὐ πρόποτε ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
Ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.
Λέγεις, ἅ δέ λέγεις, ἔνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις.

Κράτωνος.

Οὐ ἔστι πενίας μεῖζον οὐδὲν ἐν βίῳ
Σύμπτωμα· καὶ γάρ ἂν φύσει σπουδαῖος ἦς,
Καταγέλαστος ἔση.
Καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς·
Τό μὲν γάρ ἔλεον, τό δ' ἐπιτίμησιν φέρει.

Ἐκ τῶν Φαυωρίνου. Βοιωτὸς ἐντυχῶν θησαυρῶ μετὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἐπάρας τό σκέλος ἀπεματαίωσε καὶ παρήλθεν, ὡς οὐκέτι ὄντα πρὸς αὐτόν.

Ὡσπερ τὸν αὐτόν οἶνον πίνοντες, οἱ μὲν παροινουῦσιν, οἱ δέ πρᾶυνονται· οὕτω καὶ τὸν πλοῦτον.

Βίωνος. Βίων καταγελάστους ἔλεγεν τοὺς σπουδάζοντας περὶ τὸν πλοῦτον, ὃν τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δέ φυλάττει, χρηστότης δέ ἀφαιρεῖται.

(≡15E_130⇒ Θεόγνιδος.

Οὐ δέ μάτην, ὦ Πλοῦτε, θεοὶ τιμῶσι μάλιστα,
Ἥ γάρ ῥηιδίως τὴν κακότητα φέρεις.
Οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν, οὐτ' εὐχομαι, ἀλλὰ μοι εἴη
Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων οὐδὲν ἔχοντι κακόν.

Λουκιανοῦ.

Γῆς ἐπέβην γυμνός, γυμνός δ' ἐπὶ γαῖαν ἄπειμι,
Καὶ τί μάτην μοχθῶ, γυμνὸν ὄρων τό τέλος;

Σιμωνίδου. Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς, πότερο αἰρετώτερον πλοῦτος, ἢ σοφία· οὐκ οἶδα, ἔφη· ὄρῳ μέντοιγε τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας φοιτῶντας.

Ἄριστείδου. Ἄριστείδης ὁ δίκαιος, ὄνειδιζόμενος ἐπὶ πενία ὑπὸ τινος πλουσίου, εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν (=801=) ἡ πενία οὐδὲν ἱστορήσει κακόν· σοὶ δὲ ὁ πλοῦτος ταραχάς οὐκ ὀλίγας.

Ἰέρωνος. Ὀνειδιζόμενος ὅτι πολλοὺς ῥητορεύειν διδάξας, ἐπένετο, εἶπεν· Οὔτε γὰρ ἐδίδαξα φιλαργυρεῖν.

Μουσωνίου. Τῶν μὲν Κροΐσου καὶ Κύρου θησαυρῶν πενίαν ἐσχάτην καταψηφιούμεθα· ἕνα δὲ καὶ μόνον πιστεύομεν πλούσιον, σοφόν, τόν δυνάμενον κτήσασθαι τὸ ἀνευδές πανταχοῦ.

Ξενοφῶντ. φιλοσόφ. Τὴν πενίαν ἔλεγεν αὐτοδίδακτον φιλοσοφίαν εἶναι· ἅ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει.

Πολλῶν κακῶν ἐπικάλυμμά ἐστιν ὁ πλοῦτος.

Ὁ αὐτός, τόν πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον ἔφησε, ῥύπον εἶναι περιηργυρωμένον..

Φιλιστίων. Κἄν μυρίων πηχῶν γῆς κύριος ὑπάρχεις, θανῶν γενήσῃ τριῶν ἢ τεσσάρων.

Δημώννακτ. Εἰσὶ τινες, οἱ τόν μὲν παρόντα βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζοντες πολλῇ σπουδῇ ὡς ἕτερον βίον βιωσόμενοι, οὐ τόν παρόντα.

(≡15E_132⇒) Ἐκ τῶν Ἄριστίπου γνωμῶν. Οὐχ ὡς περ ὑπόδημα τὸ μεῖζον ἄχρηστον, καὶ ἡ πλειὸν κτήσις. Τοῦ μὲν γὰρ ἐν τῇ χρήσει τὸ περιττόν ἐμποδίζει· τῇ δέ, καὶ ὅλη χρῆσθαι κατὰ καιρόν ἔξεστι, καὶ μέρος.

Δημοσθ. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, θεσάμενός τινα ἐκφερόμενον φιλάργυρον, ἔφη· Οὗτος βίον ἀβίωτον βιώσας, ἑτέροις βίον κατέλιπεν.

Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σέ λυπήσει· τὸ δέ, διαπαντός.

Δημοκρίτ. ἄλ. Θεοκ. Τούς πολλοὺς τῶν πλουσιῶν ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

Πλάτωνος. Ὅστις σῶμα θεραπεύει τὸ ἑαυτοῦ, οὐχ ἑαυτόν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὐθ' ἑαυτόν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔστι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.

Διφίλου.

Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν οὐδ' εἷς πονηρός ἦν.

Φιλαργυρία τοῦτ' ἔστιν, ὅταν ἀφείς σκοπεῖν.

Τὰ δίκαια, τοῦ κέρδους διαπαντός δοῦλος ἦς.

Ἄνακρέοντ. Ἄνακρέων δωρεάν παρά Πολυκράτους λαβὼν πέντε τάλαντα, ὡς ἐφρόντισεν ἐπ' αὐτοῖς δυοῖν νυκτοῖν, ἀπέδωκεν αὐτά, εἰπὼν, οὐ τιμᾶσθαι αὐτά τῆς ἐπ' αὐτοῖς φροντίδος.

Ἰσοκράτ. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ῥαδίως ἐκτίσαι, καὶ τῷ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθησαί· πρὸς δέ (=804=) τόν ἄδηλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα.

Στέργε μὲν τὰ παρόντα· ζητεῖ δέ τὰ μέλλοντα.

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Περὶ αὐταρκειᾶς.

(≡15E_134⇒) Λουκ. ιβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος Μὴ μεριμνήσητε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε.

Φιλιππησ. δ'. Ἐγὼ ἄμαθον, ἐν οἷς εἰμί, αὐτάρκης εἶναι. Οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισεύειν· ἐν παντί καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι· καὶ χορτάζεσθαι,

καί πεινᾶν· καί περισσεύειν, καί ὑστερεῖσθαι. Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ.

Παροιμ. λ'. Πλουῦτον καί πενίαν μή μοι δός, Κύριε· σύνταξον δέ μοι τά δέοντα καί τά αὐτάρκη, ἵνα μή πλησθεῖς ψευδῆς γένωμαι, καί εἶπω· Τίς με ὀρᾷ, ἢ πενηθεῖς κλέψω καί ὁμόσω τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Σιράχ μ'. Ζωή αὐταρκείας ἐργάτου γλυκανθήσεται.

Σιράχ λ'. Ὑπνος ὑγείας ἐπί ἐντέρων μετρίων.

Βασιλείου. Ἡ οἰκονομοῦσα τό ζῶον δύναμις, αὐταρκεῖαν μὲν καί λιτότητα ῥαδίως κατεργάσατο καί ὠκείωσε τῷ τρεφομένῳ· πολυτέλειαν δέ καί ποικιλίαν βρωμάτων παραλαβοῦσα, εἶτα ἀντισχεῖν πρὸς τό πέρασ οὐκ ἐπαρκέσασα, τά ποικίλα γένη τῶν νοσημάτων πεποίηκεν.

Θεολόγου. Τό καλῶς ἔχειν ὀλίγα, πολύ τιμιώτερον τοῦ κακῶς ἔχειν πολλά.

Χρυσοστ. Οὐ πλούσιός ἐστιν ἐκεῖνος, ὁ πολλά κεκτημένος, ἀλλ' ὁ μή πολλῶν δεόμενος.

Πρὸς χρείαν, ἀδελφοί, οὐ πρὸς ἡδονήν ἡ ζωὴ συμμετρεῖται. Τό οὖν περιττόν τῆς φύσεως ἀποθέμενοι, τό ἀναγκαῖον μόνον ἀσπασώμεθα.

(≡15E_136⇒ Νείλου. Καλόν τοῖς ὄροις τῆς χρείας ἐμμένειν, καί φιλονεικεῖν πάση δυνάμει τούτους μή ὑπερβαίνειν. Ἐάν γάρ ὀλίγον παρενεχθῆ τις ἀπό τῆς ἐπιθυμίας ἐπὶ τά ἡδέα τοῦ βίου, οὐδεῖς λοιπόν ἴσθησι τὴν ἐπὶ τά πρόσω φοράν.

Μέτρον κτήσεώς ἐστιν ἡ χρεία τοῦ σώματος· τό δέ ταύτην ὑπερβαίνειν ἀκοσμία λοιπόν, καί οὐκέτι χρεία ἐστίν. Ὡς γάρ ὁ συμμεμετρημένος, τῷ σώματι χιτών, καί χρεία ἐστὶ καί κόσμος· ὁ δέ πάντοθεν περιρῥέων καί τοῖς ποσὶν ἐμπλεκόμενος, καί τῇ γῆ μετὰ τοῦ ἀπρεποῦς ἐπισυρόμενος, ἐμπόδιον πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν γίνεται· οὕτως ἡ ὑπερβαίνουσα τὴν τοῦ σώματος χρείαν χρῆσις, καί πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐστὶν ἐμπόδιον, καί πολλήν ἔχει κατάγνωσιν παρά (805) τοῖς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐρευνᾶν δυναμένοις.

Κλήμεντ. Ὀλιγοδεΐας μὲν ἐρασταί, πολυτέλειαν δέ, ὡς ψυχῆς καί σώματος νόσον ἐκτρεπόμενοι.

Ἡ τῶν ἀναγκαίων κτῆσις καί χρῆσις, οὐ τὴν ποιότητα βλαβεράν ἔχει, ἀλλὰ τὴν παρά τό μέτρον ποσότητα.

Φίλωνος. Ὁ σπουδαῖος καί ὀλιγοδεής, ἀθανάτου καί θνητῆς φύσεως μεθόριον· τό μὲν ἐπιδεές ἔχων διὰ τό σῶμα θνητόν· τό δέ μή πολυδεές, διὰ ψυχὴν ἐφιεμένην ἀθανασίας.

Δημοκρ. Αὐταρκίη τροφῆς, μικρά νύξ οὐδέποτε γίνεται.

Κλειτάρχ. Ὀφείλομεν ἑαυτοὺς ἐθίζειν ἀπό ὀλίγων ζῆν, ἵνα μηδέν αἰσχρόν ἔνεκεν χρημάτων μάθωμεν.

Σωκράτ. Σωκράτης ἐρωτηθεῖς ὑπό τινος, Τίς σοι πλουσιώτερος εἶναι δοκεῖ, εἶπεν· Ὁ ἐλαχίστοις ἀρκοῦμενος· αὐτάρκεια γάρ ἐστὶ φύσεως πλουτοῦτος.

Ὡσπερ εἰς ὁδόν τόν βίον, οὐ τά πολλοῦ ἄξια συντίθει ἐφόδια, ἀλλὰ ἀναγκαιότερα.

(≡15E_138⇒ Βέλτιόν ἐστὶν ἐν μιᾷ περιουσίᾳ συστελλόμενον εὐθυμεῖν, ἢ μεγάλης τυγχάνοντα δυστυχεῖν.

Ἀλέξανδρ. Εἰπόντος αὐτῷ τινος τῶν δοκούντων εὐνοεῖν, ὅτι Δύνανται αἱ πόλεις σου πλεῖον παρέχειν ἐξόδους, ἔφη· κηπουρόν μισῶ τόν ἐκ ριζῶν ἐκτέμνοντα τά λάχανα.

Δημοκρίτ. Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐταρκεῖα δέ σωφροσύνη.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καί Ἰσοκράτ. Αὐτάκρεια, καθάπερ ὁδός βραχεῖα καί ἐπιτερπής, χάριν μὲν ἔχει μεγάλην πόνον δέ μικρόν.

Ἵχύρωσον σαυτόν τῇ αὐταρκεῖα· τοῦτο γάρ δισάλωτόν ἐστιν χωρίον.

Σωκράτ. Ξανθίππης Σωκράτει τῷ ἀνδρὶ ἐπιτιμώσης, διότι λιτῶς παρεσκευάζετο ὑποδέξασθαι φίλους, εἶπεν· Εἰ μὲν ἡμέτεροί εἰσιν, οὐδέν ἐκείνοις μελήσει· εἰ δέ ἀλλότριοι, ἡμῖν περὶ αὐτῶν οὐδέν μελήσει.

ΛΟΓΟΣ ΙΔ΄.

Περὶ προσευχῆς.

(≡15E_140≡) Ματθ. στ΄. Προσευχόμενοι μὴ βαττολογήσητε, (=808=) ὡσπερ οἱ ἔθνηκοί· δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γάρ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε, πρό τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

Ἰακ. ε΄. Κακοπαθεῖς τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. Εὐθυμεῖς τις; ψαλλέτω. Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ’ αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτόν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου· καὶ ἡ εὐχή τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτόν ὁ Κύριος· κἄν ἁμαρτίας ἧ πεποηκῶς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.

Σολομ. Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα Κυρίῳ· προσευχαί δέ κατευθυνόντων, δεκταί παρ’ αὐτῷ.

Σιράχ ζ΄. Μὴ ὀλιγοψυχῆσης ἐν τῇ προσευχῇ σου.

Σιράχ ιη΄. Μὴ ἐμποδίσης τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως.

Βασιλείου. Ἡ θεία ἀκοή, οὐ φωνῆς δεῖται πρὸς αἴσθησιν. Οἶδε γάρ καὶ ἐν τῷ κινήματι τῆς καρδίας γνωρῖσαι τὰ ἐπιζητούμενα. Ἡ οὐκ ἀκούεις ὅτι Μωϋσῆς μηδὲν φθεγγόμενος, τοῖς ἀλαλήτοις ἑαυτοῦ στεναγμοῖς ἐντυγχάνων τῷ Κυρίῳ, ἠκούετο παρά τοῦ Κυρίου, λέγοντος· Τί βοᾷς πρὸς με;

Ἔργων γάρ δικαίων παρουσία, μεγαλοφωνία ἐστὶ παρά Θεῶ.

(≡15E_142≡) Θεολόγου. Μὴ μικρολογίαν καταγνωσθῶμεν, ἐν τῷ μικρὰ αἰτεῖν ἡμᾶς καὶ τοῦ διδόντος ἀνάξια.

Χρυσοστ. Μέγα ἀγαθὸν εὐχή, ἐάν μετὰ διανοίας εὐχαρίστου γένηται· ἐάν παιδευσώμεν ἑαυτοῦ μὴ μόνον λαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ ἀποτυγχάνοντες, εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ. Καὶ γάρ ποτέ μὲν δίδωσι, ἀμφοτέρωθεν χρησίμως. Ὡστε κἄν λάβῃς, κἄν μὴ λάβῃς, ἔλαβες ἐν τῷ μὴ ἀπολαβεῖν. Κἄν ἐπιτύχῃς, κἄν μὴ ἐπιτύχῃς, ἔτυχες ἐν τῷ ἀπολαβεῖν. Κἄν ἐπιτύχῃς, κἄν μὴ ἐπιτύχῃς, ἔτυχες ἐν τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν. Ἔστι γάρ ὅτι τό μὴ λαβεῖν λυσιτελέστερον. Εἰ γάρ μὴ συμφέρον ἡμῖν ἦν πολλάκις τό μὴ λαβεῖν, πάντως ἔδωκεν ἄν. Τό δέ συμφερόντως ἀποτυχεῖν, ἐπιτυχεῖν ἐστίν.

Ὅταν ἐκ καθαρῶν χειλέων ἐξέρχεται δέησις, (=809=) καὶ ἐκ καρδίας ἀνυποκρίτου, οἶδε φθάσαι τό ἀκολάκευτον οὐς τοῦ Δεσπότη.

Ὅταν δι’ εὐχῆς αἰτησώμεθα τι τὸν Δεσπότην, μὴ ταχέως ἐξατονήσωμεν· ἀλλὰ τό συνεχές τῆς ἀποτυχίας, τῇ συνεχείᾳ τῆς αἰτήσεως ἐκνικήσωμεν.

Ἐν ταῖς ἀναβολαῖς καὶ ἐν ταῖς ὑπεθέσεσι τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, μὴ προκάμνωμεν, μηδὲ προαναπίπτωμεν. Πολλάκις γάρ ὁ Δεσπότης τὴν δοκοῦσαν ἀναβολὴν, εἰς τὴν τῆς πίστεως γυμνασίαν παρέλκει.

Καλόν πάντοτε διὰ προσευχῆς ὁμιλεῖν τῷ Θεῷ. Εἰ γάρ συντυχία ἀνδρός ἀγαθοῦ βελτιοῖ τὸν ἐντυγχάνοντα, πόσω μᾶλλον τό καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ καθομιλεῖν τῷ Θεῷ ;

Πολλάκις ὁ Θεός ἀναβάλλεται τὴν αἴτησιν, οὐ βουλόμενος ἡμᾶς παρελκῦσαι, ἀλλὰ τῇ μελλήσει τῆς δόσεως τὴν διηνεκὴ προσεδρεῖαν ἡμῖν σοφιζόμενος. Οὕτω γάρ καί φιλόστοργοι πατέρες ποιοῦσι, τὰ ῥάθυμα τῶν παίδων, καί πρὸς τὰ παιδικὰ παίγνια τρέχοντα, πολλάκις ὑποσχέσει δόσεως καί δώρου μεγίστου κατέχουσι παρ' ἑαυτοῖς.

Ἀνθρώπων μὲν γάρ δεόμενοι, καί δαπάνης χρημάτων δεόμεθα καί κολακείας δουλοπρεποῦς, καί πολλῆς περιόδου καί (≡15E_144⇒ πραγματείας χρειαί. Οὐ γάρ ἐξ εὐθείας αὐτοῖς τοῖς κυρίοις δοῦναι τὴν χάριν ἔνι καί διαλεχθῆναι πολλάκις, ἀλλ' ἀνάγκη πρότερον διακόνους καί οἰκονόμους αὐτῶν καί ἐπιτρόπους, καί χρήμασι καί ῥήμασι καί παντί θεραπεῦσαι τρόπον, καί τότε δι' ἐκείνων τὴν αἴτησιν λαβεῖν. Ἐπί δέ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν οὕτως. Οὐ γάρ δεῖται μεσιτῶν ἐπὶ τῶν ἀξιούντων· οὐδ' οὕτως δι' ἐτέρων παρακαλούμενος, ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν δεομένων ἐπινεύει τῇ χάριτι.

Εὐχὸς ἔστιν ἐκείνη ἢ φωνή, καί μέχρι τῆς θείας ἀναβαίνουσα ἀκοῆς· οὐχ ἢ μετὰ τινος διατάσεως γινομένη κραυγή· ἀλλ' ἢ ἀπὸ καθαρᾶς συνειδήσεως ἀναπτομένη ἐνθύμησις.

Γρηγ. Νύσσης. Ὁ ἐν καιρῷ προσευχῆς ἢ πρὸς τὰ λυσιτελοῦντα τῇ ψυχῇ τεταμένος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐμπαθεῖς τῆς διανοίας κινήσεις, συνδιατίθεσθαι τὸν Θεὸν ἀξιῶν, λῆρὸς τίς ἐστιν, ὡς ἀληθῶς, καί βαττολόγος καί φλήναφος καί φλύαρος, καί εἴ τι ἄλλο τῆς τοιαύτης σημασίας ἐστίν.

Εὐσεβίου. Ὑπὲρ τῆς κοινῆς χρή εὐχεσθαι πρότερον σωτηρίας, εἶθ' οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν.

Νείλου. Ὡσπερ τὰ στρουθία διὰ τῆς τῶν πτερῶν κινήσεως μετάρσια γίνεται, οὕτω καί ὁ θεοσεβὴς ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ οὐράνια διὰ προσευχῶν μετατίθησιν ἑαυτόν.

Ἐάν κακῶς καί ἀσυμφόρως αἰτεῖς, καθάπερ (812) ὁ πυρέττων ἄνθρωπος παρακαλεῖ παρασχεῖν αὐτῷ οἶνον, προβλέπων ὁ Θεός τὰ μέλλοντα οὐ ποιεῖ τὸ θέλημά σου, οὐδέ παρέχειν τὴν ἀλόγιστον δέησιν.

Μὴ πλοῦτον ἐν δεήσει ζητήσης, μὴ ὑγείαν, ἢ τῶν ἐχθρῶν ἄμυναν· μὴ δόξα ἀνθρωπίνην· ἀλλὰ μόνον τὰ συντελοῦντα πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς.

Ὡσπερ τὸ ἀναπνεῖν οὐδέποτε ἄκαιρον, οὕτως οὔτε τὸ αἰτεῖσθαι παρὰ Κυρίου αἰτήματα μυστικά μέχρι ἐσχάτης ἀναπνοῆς.

Ὅταν περὶ τινος ἀγαθοῦ παρακαλέσης τὸν Θεόν, καί μὴ (≡15E_146⇒ εἰσακούση σου παραυτίκα, μὴ ὀλιγορήσης, μηδέ ὀλιγοψυχῆσης· πολλάκις γάρ πρὸς τὸ παρὸν οὐ συμφέρει σοι τὸ αἶτημα.

Ἀριστοτ. Τὸν εὐχόμενον δεῖ φρόνιμον εἶναι· μὴ λάθῃ τι κακὸν εὐξάμενος ἑαυτῷ.

Ἀλέξανδρ. Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, ἐπεὶ Ἀντίπατρος αὐτῷ πολλά κατὰ τῆς μητρὸς ἔγραφεν, Ἄγνοεῖς, ἔφη, Ἀντίπατρε, ὅτι μητρός ἐν δάκρυον, πολλῶν διαβολῶν ἐπιστολάς ἀπαλείφει;

Ἐπικούρ. Εἰ ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐχαῖς ὁ Θεός κατηκολούθει, θᾶττον ἂν ἀπόλοιnton πάντες ἄνθρωποι, συνεχῶς πολλά καί χαλεπά κατ' ἀλλήλων εὐχόμενοι.

Ἰσοκράτ. Οἱ ἄνθρωποι τότε γίνονται βελτίους, ὅταν Θεῷ προσέρχονται· ὅμοιον δέ ἔχουσι Θεῷ, τὸ εὐεργετεῖν καί ἀληθεύειν.

Βίας. Οὗτος συμπλέων ποτέ ἐσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεῶς, κἀκείνων Θεοῦς ἐπικαλουμένων, Σιγάτε, ἔφη, μὴ αἰσθωνται ἡμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

Τοὺς αἰτουμένους παρὰ τῶν Θεῶν φρένας ἀγαθὰς, καί μὴ ἑαυτοῦς παιδεύοντα, ἀναισθητοῦς ἔφασκεν εἶναι. Οὔτε γάρ ζωγράφον εὐχόμενον τοῖς θεοῖς δοῦναι αὐτῷ γραμμὴν καί εὐχροίαν λαβεῖν ἂν, εἰ μὴ μάθοι τέχνην· οὔτε μουσικόν

γενέσθαι ποτ' ἂν ἔνεκεν εὐχῆς, εἰ μὴ ἂν τὰ μουσικά μάθοι. Τόν δέ αὐτόν τρόπον, οὐδ' ἂν φρόνιμόν τινα μάθοι. τόν δέ αὐτόν τρόπον, οὐδ' ἂν φρόνιμόν τινα γενέσθαι εὐχόμενον, εἰ μὴ τούτων τήν μάθησιν λάβοι.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ΄.

Περὶ διδασχῆς καὶ λόγων.

(≡15E_148⇒ Ματθ. ι΄. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

(=813=) Ἰακ. α΄. Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχύς εἰς τό ἀκούσαι, καὶ βραδύς εἰς τό λαλῆσαι. Καί, Εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίσει, οὗτος τέλειός ἐστι, δυνάμενος χαλιναγωγῆσαι καὶ ὄλον τό σῶμα.

Σολομ. Εἰς ὧτα ἄφρονος μηδέν λέγε, μή ποτε μυκτηρίσῃ τούς συνετούς σου λόγους.

Σιράχ ΚΑ΄. Ἐξήγησις μωροῦ, ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον· ἐπὶ δέ χεῖλη συνετοῦ εὐρεθήσεται χάρις.

Βασιλείου. Μήποτε τῇ ἀμετρίᾳ τοῦ λόγου ἄχρηστα ποιήσωμεν ἡμῖν τὰ φιλοπόνως συνειλεγμένα. Ἄτονοῦσα μὲν ἡ διάνοια πάντων ὁμοῦ περιδράξασθαι, ὅμοιον πάσχει γαστρί, διὰ τήν ὑπερβολήν τοῦ κόρου, εἰς πέψιν ἀγαγεῖν τὰ παραπεμφθέντα μή δυναμένη.

Βέλτιον τὰς ἑαυτῶν ἡνίας ἐνδιδόναι τεχνικωτέροις, ἢ ἄλλων ἡνιόχους εἶναι ἀνεπιστήμονας· καὶ ἀκοήν ὑποτιθέναι μᾶλλον εὐγνώμονα, ἢ γλῶσσαν κινεῖν ἀπαίδευτον.

Θεολόγου.

Ἄφωνον ἔργον κρεῖττον ἀπράκτου λόγου.

Βίου μὲν οὐδεὶς πώποτε ὑψώθη δίχα,

Λόγου δέ πολλοί τοῦ κενῶς ψοφουμένου.

Ἦ μή διδάσκειν, ἢ διδάσκειν τῷ τρόπῳ.

Τοῦ λαλεῖν αἰσχρά, τό ἀκούειν ἀτιμότερον.

(≡15E_150⇒ Χρυσοστ. Τότε μάλιστα οἱ μαθηταί εἰς τόν ἀγαθόν ἀγωνίζονται ζῆλον, ὅταν παρά τῶν διδασκάλων ἔχωσι τὰ παραδείγματα.

Οὐκ ἀκίνδυνον ἡ ἀκρόασις, ὅταν ἡ διὰ τῶν ἔργων προσθήκη μή γένηται.

Ἔστις γνῶσις λόγου χωρίς, καὶ ἔστι γνῶσις μετὰ λόγου. Καί γάρ εἰσὶ πολλοὶ γνῶσιν μὲν ἔχοντες, λόγον δέ οὐκ ἔχοντες.

Νείλου. Περισσός πᾶς λόγος πρὸς διόρθωσιν, ὅταν ἡ τῶν ἀκουόντων πρὸς τό χεῖρον νεύουσα σπουδή, τοῖς κατά συμβουλήν λεγομένοις ἐναντίως διάκειται.

Διδύμου. Τότε ἀνύει διδάσκαλος καὶ πιστεύεται λέγων, ὅταν ἀφ' ὧν πράττει, παιδεύει, κατά τό, Ἦν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

Μοσχίωνος. Τόν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοποῦ, ὡς ἀμείνονα, ἢ ὡς ἡττονα, ἢ ὡς ἴσον· καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρή καὶ πείθεσθαι αὐτῷ· εἰ δέ ἡττω, ἀπειθεῖν· εἰ δέ ἴσον, συμφωνεῖν.

Δημώνακτ. Ὁ λόγος, ὡσπερ πλάστης ἀγαθός τῆς ψυχῆς περιτίθεται σχῆμα.

(=816=) Σόλωνος. Ὅσον ἐν πολέμῳ δύναται σίδηρος, τοσοῦτον ἐν πολιτείᾳ λόγος εὖ ἔχων ἰσχύει.

Ὁ αὐτός ἔφασκε, τόν λόγον, εἶδωλον εἶναι τῶν ἔργων.

Διογέν. Τούς ῥήτορας τὰ δίκαια μὲν ἔφη ἐσπουδακέναι λέγειν, πράττειν δέ, οὐδαμῶς.

Ἄττικοῦ τινος ἐγκαλοῦντος αὐτῶ, διατί Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν, παρ' ἐκείνοις οὐ διατρίβει, Οὐδέ γάρ ἰατρός, ἔφη, ὑγείας ὧν ποιητικός ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται.

Ἐτεοκλέους. Μὴ τὰς τῶν λεγόντων, ἔφη, δυνάμεις, ἀλλὰ τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις δοκιμάζειν.

(=15E_152=> Σωκράτης. Ὡς ἤκιστα τοῖς δυνάσταις, ἢ ὡς ἤδιστα ὀμιλεῖν.

Οὐκ ἐκ τῶν λόγων τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων τοὺς λόγους δεῖ κρατεῖν. Οὐ γάρ ἔνεκα τῶν λόγων τὰ πράγματα συντελεῖται, ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων οἱ λόγοι.

Τρόπος ἔστω πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Τό γάρ λέγειν εὖ, δεινόν ἐστίν, εἰ φέροι

Τινὰ βλάβην.

Ἄνταγόρας. Ἄνταγόρας ἐπεὶ ἐνεγίνωσκε παρά Βοιωτοῖς τό τῆς Θηβαΐδος σύγγραμμα, καί οὐδεὶς ὑπεσημήνετο, κλείσας τό βιβλίον, Δικαίως εἶπε, καλεῖσθε Βοιωτοί· βοῶν γάρ ὧτα ἔχετε.

Ἰέρων. Οὗτος ἀκρόασιν ποιούμενος, εἶπε τριῶν ἐστοχάσθαι, τοὺς συνετούς ὠφελῆσαι, τοὺς ἀπείρους διδάξαι, καί τοὺς φθονερούς λυπῆσαι.

Οἶνοπίδ. Οὗτος, ὁποῖα ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἐστί, τοιοῦτον ἔφασκεν εἶναι καί τόν λόγον.

Ῥωμύλ. Οὗτος, τόν μὲν κέραμον ἐκ τοῦ κοπτοῦ ἔφη δοκιμάζεσθαι· τόν δέ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ λόγου.

ΛΟΓΟΣ Ἰστ'.

Περὶ νοουθεσίας.

(=15E_154=> Ἰωανν. ε'. Εἶπεν ὁ Κύριος τῶ παραλυτικῶ, Ἴδέ ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένοιτο.

Α' Θεσσ. ε'. Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, νοουθετεῖτε ὀλιγοψύχους καί ἀτάκτους· καί ἀντέχετε τῶν ἀσθενῶν, καί πάντοτε τό ἀγαθόν διώκετε.

Σολομῶντος β'. Διά τοῦτο τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις, Κύριε, καί ἐν οἷς ἀμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νοουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας αὐτῶν πιστεύσωσιν ἐπί σέ.

Σιράχ ιη'. Ἐλεος Κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐλέγχων καί νοουθετῶν καί ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τό ποίμνιον αὐτοῦ.

Βασιλ. Βίαιον γάρ μάθημα οὐ πέφυκε παραμένειν· τό δέ μετά τέρψεως καί χάριτος εἰσδυόμενον, μονιμώτερόν πως ψυχαῖς ἐνιζάνει.

Ὁ τόν κείμενον ἐγείρειν βουλόμενος, ὑψηλότερος (=817=) εἶναι τοῦ πεπτωκότος πάντως ὀφείλει· ὁ δέ ἐξ ἴσου καταπεσών, ἐτέρου καί αὐτός ἀνιστῶντος κεῖται.

Θεολ. Μῆτε τό ἀλγεῖν ἀπαραμύθητον, μῆτε τό εὖ πράττειν ἀπαιδαγωγῆτον.

Χρυσοστ. Μὴ ἄλλους ἰατρεύειν ἐπιχειρήσωμεν, αὐτοὶ βρῦντες ἔλκεσιν.

Συμφέρει δάκνεσθαι διά τῆς τῶν ῥημάτων ἀλγηδόνος τοὺς ἀμαρτάνοντας, ἵνα τῆς διά τῶν πραγμάτων ἀσχημοσύνης ἀπαλλαγῶσιν.

Μὴ δεῖ βαρύνεσθαι τὴν παραίνεσιν. Εἰ γάρ βαρύνεσθαι ἔδει, (=15E_156=> ἐμέ ἔδει τόν πολλακίς λέγοντα καί οὐκ ἀκουόμενον· οὐχ ὑμᾶς, τοὺς αἰεὶ μὲν ἀκούοντας, αἰεὶ δέ παρακούοντας.

Ἄριστοτ. Μὴ ἔλαττον ἡγοῦ τοῦ ἐπαινέσθαι τό νοουθετεῖσθαι.

Διογένης. Νεκρόν ἰατρεύειν καί γέροντα νουθετεῖν, ταυτόν ἐστίν.
 Δημοσθ. Πυνθανομένου τινός, πῶς ἄν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένηται, εἶπε-
 ῶν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καί ἑαυτῷ ἐπιτιμῶν μάλιστα.
 Δημητρίου Φαληρέως. Ἄ γάρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεύουσιν οὐ θαρρόουσι
 παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.
 Ὡσπερ τό μέλι τά ἠλκωμένα δάκνει, τοῖς δέ κατά φύσιν ἡδύ ἐστίν· οὕτω καί
 οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.
 Εὐριπίδ.
 Ἄπαντές ἐσμεν εἰς τό νουθετεῖν σοφοί.
 Αὐτοῖ δ' ὅταν ποιῶμεν, οὐ γινώσκομεν.
 Αἰσώπ. Αἰσώπος ἔφη, δύο πήρας ἕκαστος ἡμῶν φέρειν· τήν μὲν, ἔμπροσθεν·
 τήν δέ, ὀπισθεν· καί εἰς μὲν τήν ἔμπροσθεν, ἀποτιθέναί τά τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα·
 εἰς δέ τήν ὀπισθεν, τά ἑαυτῶν· διό οὔτε καθορῶμεν αὐτά.
 Ἴσοκράτ. Μηδενί πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει· δόξεις
 γάρ καί αὐτός τοιαῦτα πράττειν, εἰ τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθεῖς.
 Ἐπικτήτου. Τόν νουθετοῦντα δεῖ πρῶτον τῆς τῶν νουθετουμένων αἰδοῦς τε
 καί αἰσχύνης ἐπιμελεῖσθαι· οἱ γάρ ἀπερυθριάσαντες ἀδιόρθωτοι.
 Κρεῖττον τό νουθετεῖν τοῦ ὀνειδίζειν· τό μὲν γάρ, ἡπιόν τε καί φίλον· τό δέ,
 σκληρόν καί ὑβριστικόν· καί τό μὲν διορθοῖ τούς ἁμαρτάνοντας, τό δέ, μόνον
 ἐξελέγχει.
 Ἐμπεδοκλ. Ἐρωτηθεῖς, διατί σφόδρα ἀνανακτεῖς κακῶς ἀκούων, ἔφη. Ὅτι
 οὐδέ ἐπαινούμενος αἰσθήσομαι, εἰ μή κακῶς ἀκούων ἀχθήσομαι.

ΛΟΓΟΣ ΙΖ΄.

Περί παιδείας καί φιλοσοφίας.

(=15E_158=> Ἰωάν. Ζ΄. Ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τό ἱερόν, (=820=) καί ἐδίδασκε τούς
 ὄχλους. Ἐθαύμαζον δέ οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες, Πῶς οὗτος οἶδε γράμματα, μή
 μαμαθηκῶς;
 Α΄ Κορ. γ΄. Εἴ τις δοκεῖ σοφός εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρός
 γινέσθω, ἵνα γένηται σοφός. Ἡ γάρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρά τῷ Θεῷ
 ἐστίν.
 Παροιμ. α΄. Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δέ πλατεῖαις παρῆρησιαν ἄγει.
 Σιράχ κς΄. Οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα οὐδέν πεπαιδευμένης ψυχῆς.
 Σιράχ στ΄. Τέκνον ἐν νεότητί σου ἐπίλεξαι παιδείαν· καί ὡς ἀρροτριῶν καί
 σπείρων πρόσελθε αὐτῇ, καί ἀνάμενε τούς ἀγαθούς καρπούς αὐτῆς.
 Βασιλείου. Ἄμεινον καί συμφερώτερον ἰδιώτας καί ὀλιγομαθεῖς ὑπάρχειν,
 καί διά τῆς ἀγάπης πλησίον γενέσθαι τοῦ Θεοῦ, ἢ πολυμαθεῖς καί ἐμπείρους
 δοκοῦντας εἶναι, βλασφήμους εἰς τόν ἑαυτῶν εὐρίσκεσθαι Δεσπότην.
 Τοῦ αὐτοῦ. Ἐοῖκασι τούς ὀφθαλμοῖς τῆς γλαύκης, οἱ περί τήν ματαιάν
 σοφίαν ἡσυχοληκότες. Καί γάρ ἐκείνης αἱ ὄψεις νυκτός μὲν ἔρῶνται· ἡλίου δέ
 λάμψαντος, ἀμαυροῦνται. Καί τούτων ἡ διάνοια, ὀξυτάτη μὲν πρὸς τήν τῆς
 ματαιότητος θεωρίαν· πρὸς δέ τήν τοῦ ἀληθινοῦ φωτός κατανόησιν, ἐξαμαυροῦται.
 Θεολόγου. Οἶμαι δέ πᾶσιν ἄν ὁμολογεῖσθαι τῶν νοῦν ἐχόντων, τήν παιδευσιν
 τῶν παρ' ἡμῶν ἀγαθῶν εἶναι τό πρῶτον.
 Οἱ περί λόγους, μή σφόδρα τοῖς λόγοις θαρρέϊτε, μηδέ σοφίζεσθε (=15E_160=>
 περισσά καί ὑπέρ λόγον· μηδέ νικᾶν ἐπιθυμεῖτε πάντα κακῶς· ἀλλ' ἔστιν ἅ καί
 ἡττᾶσθαι καλῶς ἀνέχεσθε.

Σοφία πρώτη, βίος ἐπαινετός καί Θεῶ κεκαθαρμένος.

Σοφία πρώτη σοφίας ὑπερορᾶν, τῆς ἐν λόγῳ κειμένης καί στροφαῖς λέξεων, καί ταῖς κιβδήλαις καί περιτταῖς ἀντιθέσεσιν. Ἐμοί δέ γένοιτο πέντε λόγους ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν μετά συνέσεως ἢ μυρίουσ ἐν γλώσσῃ.

Οὐ γάρ ὁ ἐν λόγοις σοφός, οὗτός μοι σοφός, οὐδ' ὅστις γλώσσαν μὲν εὖστροφον ἔχει, ψυχὴν δέ ἄστατον καί ἀπαίδευτον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν περὶ ἀρετῆς φθέγγεται, πολλά δέ οἷς ἐνεργεῖ πραδείκνυσι καί τό ἀξιόπιστον τῷ λόγῳ διὰ τοῦ βίου προστίθησιν. Κρείσσων γάρ εὐμορφία θεωρουμένη, τῆς λόγῳ ζωγραφουμένης· καί πλοῦτος ὃν αἱ χεῖρες κατέχουσιν, ἢ ὄνειροι πλάττουσι. Καί σοφία, οὐχ ἡ τῷ λόγῳ λαμπруομένη, ἀλλ' ἡ διὰ τῶν ἔργων ἐλεγχομένη. Σύνεσις γάρ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν, φησίν, ἀλλ' οὐ τοῖς κηρύττουσιν.

Ἡ γάρ φιλοσοφητέον, ἢ τιμητέον φιλοσοφίαν, εἴπερ μή μέλοιμεν παντελῶς ἔξω τοῦ καλοῦ πίπτειν, (=821=) μηδὲ ἀλογίαν κατακριθῆσθαι λογικοί γεγονότες, καί διὰ λόγου πρὸς λόγον σπεύδοντες.

Σοφώτεροι γάρ τῶν πολλῶν οἱ κόσμου χωρίσαντες αὐτούς, καί τῷ Θεῷ τόν βίον καθιερώσαντες.

Οὐδέν ἀναλωτότερον φιλοσοφίας, οὐδέν ἀλυπότερον. Πάντα ἐνδώσει πρότερον ἢ φιλόσοφος. Δύο ταῦτα δυσκράτητα, Θεός καί ἄγγελος, καί τό τρίτον, φιλοσοφία. [Ἔστι γάρ φιλόσοφος] ἄυλος ἐν ὕλῃ, ἐν σώματι ἀπερίγραπτος, ἐπὶ γῆς οὐράνιος, ἐν (≡15E_162⇒) πάθεισιν ἀπαθῆς, πάντων ἠττώμενος πλὴν φρονήματος· νικῶν τῷ νικᾶσθαι τούς κρατεῖν νομίζοντας.

Ἐγώ μίαν σοφίαν οἶδα, τό φοβεῖσθαι Θεόν. Ἀρχή τε γάρ σοφίας, φόβος Κυρίου. Καί, Τέλος λόγου τό πᾶν ἄκουε, τόν Θεόν φοβοῦ, καί τās ἐντολάς φύλασσε.

Ποιήσατε δικαιοσύνης ὄπλον, καί μή θανάτου, τήν παιδευσιν.

Χρυσοστ. Ὡσπερ γῆν μή βρεχομένην οὐκ ἔστι κᾶν μυρία λάβη σπέρματα στάχυας ἐξενεγκεῖν· οὕτω ψυχὴν οὐκ ἔστιν μή ταῖς θείαις Γραφαῖς φωτισθεῖσαν, κᾶν μυρία τις ἐκχέη ῥήματα, καρπόν τινα ἐπιδείξασθαι.

Διδύμ. Ἐντυγχάνειν δεῖ ταῖς θείαις Γραφαῖς. Ὡσπερ γάρ ὁ οἶνος πινόμενος ἀναπαύει λύπην, καί μεταβάλλει καρδίαν εἰς εὐφροσύνην· οὕτως ὁ πνευματικός οἶνος εἰς χαράν μεταβάλλει τήν ψυχὴν.

Τό εἰδέναι τινά ὅτι ἀγνοεῖ, σοφίας ἐστίν· ὡς καί τό εἰδέναι ὅτι ἠδίκησε, δικαιοσύνης.

Τόν γνωστικόν οὐδέποτε τό πλουτεῖν γίθην ποιεῖ, οὐδέ τό χρημάτων ἀπορεῖν εἰς ταπεινώσιν ἄγει· τῆς ἀρετῆς καί σοφίας αὐτόν ὑπερυψούσης, καί ὑπεράνω αὐτῶν ἴστασθαι παρασκευαζούσης.

Φίλωνος. Ἀνάγκη ἀπειρία καί κακία ἠνιόχου, τά ὑποζευγμένα κατά κρημνῶν φέρεσθαι καί βαράθρων· ὡσπερ ἐμπειρία καί ἀρετῆ διασώζεσθαι. Ἀμύχανον τά μεγάλα πρό τῶν μικρῶν παιδευθῆναι.

Κλήμεντ. Ἐπετα τῇ γνώσει τά ἔργα, ὡς τῷ σώματι ἡ σκιά.

Πλουτάρχου. Ὀνειρῶ ἔοικεν ὁ τῶν ἀπαιδευτῶν βίος, κενάς ἔχων φαντασίας.

Οὔτε ἐν ἰχθύσι φωνήν, οὔτε ἐν ἀπαιδευτοῖς ἀρετὴν δεῖ ζητεῖν.

(≡15E_164⇒) Οὔτε ὕδωρ θολερόν, οὔτε ἀπαίδευτον ψυχὴν ταράσσειν δεῖ.

Δυσάρεστοι ὄντες οἱ ἀπαίδευτοι, καθάπερ ἐξ οἰκιῶν, τῶν προαιρέσεων καθ' ἡμέραν μετοικίζονται.

Οἱ μὲν ξένοι, ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι, ἐν τοῖς πράγμασι διαπλανῶνται.

(=824=) Πλάτωνος. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται.

Ἴσοκράτ. Ὡσπερ τήν μέλιτταν ῥώμεν, ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δέ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω δεῖ καί τούς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενός μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δέ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας.

Ἄριστοτ. Νομίζομεν δέ τήν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλά κεκτηῖσθαι γίνεσθαι· μᾶλλον δέ, ἐν τῷ τῆ ψυχῆ εὖ διακεῖσθαι. Καί γάρ τό σῶμα οὐ τό λαμπρᾶ ἐσθῆτι κεκοσμημένον, φαίη τις ἄν εἶναι μακάριον, ἀλλά τό τήν ὑγείαν ἔχον καί σπουδαίως διακεῖμενον, κἄν μηδέν τῶν παρακειμένων αὐτῷ παρῆ. Τόν αὐτόν δύ τρόπον καί ψυχῆν, ἐάν ἢ πεπαιδευμένη, τήν τοιαύτην καί τόν ἄνθρωπον εὐδαίμονα προσαγορευτέον ἐστίν· οὐκ ἄν τις ἐκτός ἢ λαμπρῶς κεκοσμημένος, αὐτός δέ μηδενός ἄξιος. Οὔτε γάρ ἵππον ἐάν ψέλλια χρυσᾶ καί σκεύν ἔχει πολυτελή, φαῦλος ὢν, τόν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι· ἀλλ' ὅς ἄν διακεῖμενος ἢ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. Ὡσπερ γάρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἄν γένοιτο· τόν αὐτόν τρόπον, οἷς πλείονος ἀξίαν τήν κτήσιν εἶναι συμβέβηκεν τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίου τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν.

Δημοσθ. Οὗτος, τήν μὲν ρίζαν τῆς παιδείας ἔφη εἶναι πικράν· τούς δέ καρπούς, γλυκεῖς.

Δημοκρίτ. Ἡ παιδεία, εὐτυχοῦσι μὲν ἐστί κόσμος, ἀτυχοῦσι δέ, καταφύγιον.

(≡15E_166⇒) Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι· τὰς δέ ψυχάς, μαθήμασι δεῖ κοσμεῖν.

Σωκράτ. Ἰδὼν πλούσιον ἀπαίδευτον, ἔφη, Ἰδοῦ καί τό χρυσοῦν ἀνδράποδον.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, τί τῶν ζώων κάλλιστόν ἐστι, ἔφη, Ἄνθρωπος παιδεία κοσμούμενος.

Ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ὅτι βαρβαρίζει, ἔφη, Ἐγὼ μὲν τῷ λόγῳ, ὑμεῖς δέ τῷ τρόπῳ.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, τί ἄριστόν ἐστι μάθημα, ἔφη, Τό ἀπομαθεῖν τὰ κακά.

Δημώννακτ. Οἱ ἀπαίδευτοι, καθάπερ οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες, ἐλκόμενοι σιγῶσι.

Διογένης. Ἐρωτηθεῖς, τί γῆ βαρύτερον βαστάζει, ἔφη, Ἄνθρωπον ἀπαίδευτον.

Ἐρίστιππος ὁ Κυρηναῖκός φιλόσοφος, παρακελεύετο τοῖς νέοις τοιαῦτα ἐφόδια κτᾶσθαι, ἅτινα αὐτοῖς καί ναυαγήσασι συνεκκολυμβήσει.

Σόλ. Ὀνειδιζόμενός ποτε, ὅτι δίκην ἔχων ἐμισθώσατο ῥήτορα, Καί γάρ, ἔφη, ὅταν δεῖπνον ἔχω μάγειρον μισθοῦμαι.

Κλεάνθ. Κλεάνθης, τούς ἀπαιδευτούς, μόνη τῆ μορφῆ τῶν θηρίων διαφέρειν.

(=825=) Γλύκων. Γλύκων ὁ σοφός, τήν παιδείαν ἔλεγεν ἱερόν ἄσυλον εἶναι.

Ἐμπεδοκλ. Ἐμπεδοκλῆς ὁ φυσικός πρὸς τόν λέγοντα, ὅτι Οὐδένα σοφόν δύναμαι εὐρεῖν κατά λόγον, εἶπε, Τόν γάρ ζητοῦντα σοφόν, αὐτόν πρότερον εἶναι δεῖ σοφόν.

Ἰέρων. Ἰέρων ὁ Σικελός τύραννος, Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου ποιητοῦ ψέγοντος Ὅμηρον, ἠρώτησεν αὐτόν, πόσους οἰκέτας ἔχεις; τοῦ δέ εἰπόντος, Δύο, καί τούτους μόγις τρέφειν· Οὐκ αἰσχύνῃ, φησίν, Ὅμηρος ψέγων, ὅς μετηλλαχῶς πλείονας ἢ μυρίους τρέφει;

Καπίονου φιλοσόφ. Φιλόσοφος ἔχων δύο μαθητάς, ἕνα (≡15E_168⇒) μὲν ἀφυῆ, φιλόπονον δέ· ἕτερον δέ εὐφυῆ, ἀργόν δέ, εἶπεν, Ἀμφοτέροι ἀπόλλυσθε, ὅτι σύ μὲν θέλων, οὐ δυνήσῃ· σύ δέ δυνάμενος, οὐ θέλεις.

Ὁ αὐτός ἔλεγε, μεγάλους δεῖ λαμβάνειν μισθοὺς μαθητῶν τούς διδασκάλους· παρά μὲν τῶν εὐφυῶν, ὅτι πολλά μανθάνουσι· παρά δέ τῶν ἀφυῶν, ὅτι πολὺν κόπον παρέχουσιν.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, τί αὐτῷ γέγονεν ἐκ φιλοσοφίας, ἔφη, Τό ἀνεπιτάκτως ποιεῖν, ἃ τινες διὰ τόν ἐκ τῶν νόμων φόβον ποιοῦσι.

Φιλιστίων.
Μαθημάτων φρόντιζε μάλλον, ἢ χρημάτων.
Τά γάρ μαθήματ' εὐπορεῖ τά χρήματα.
Ἐκ τοῦ παθεῖν γίνωσκε καί τό συμπαθεῖν.
Καί σοί γάρ ἄλλος συμπαθήσεται παθών.
Τά σπουδαῖα μελέτα καί τόν νόμον.
Ἐάν τι παρηκμακῶς μανθάνης, μή αἰσχύνου,
Βέλτιον γάρ ὀψιμαθῆ καλεῖσθαι ἢ ἀμαθῆ.

Θεόκριτ. Θεόκριτος ὁ Χίος ἀφυοῦς ποιητοῦ ἀκρόασιν ποιούμενος, ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ, ποῖά ἐστι καλῶς εἰρημένα, ἔφη, Ἄ παρέλιπες.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ μὲν γεωργός, τήν γῆν· ὁ δέ φιλόσοφος τήν ψυχὴν ἐξημεροῖ.

Ἐκ τοῦ Δημοκράτ. Ἴσοκράτ. καί Ἐπικτήτου. Τῆς παιδείας ὡσπερ χρυσοῦ τό καλόν ἐν παντί τόπω τίμιον.

Σοφίαν ὁ ἀσκῶν, ἐπιστήμην τήν περί Θεοῦ ἀσκεῖ.

Τοῦ αὐτοῦ. Οὐδέν ἐν ζώοις κάλλιστόν ἐστιν, ὡς ἄνθρωπος παιδεία κεκοσμημένος.

Ἄριστοτ. Ταῖς μὲν πόλεσι τά τείχη, ταῖς δέ ψυχαῖς ὁ ἐκ παιδείας νοῦς, κόσμον καί ἀσφάλειαν παρέχεται.

Δημοκρίτ. Νεανίσκου ἐν θεάτρῳ ἐναβρυνομένου, καί λέγοντος (≡15E_170⇒) σοφόν εἶναι, πολλοῖς ὁμιλήσας σοφοῖς, εἶπέ τις, Κάγώ πολλοῖς πλουσίοις, ἀλλά πλούσιος οὐκ εἰμί.

(=828=) Ὁ αὐτός ἔφη, οὐ καλόν πεπαιδευμένον ἐν ἀπαιδευτοῖς διαλέγεσθαι, ὡσπερ οὐδέ νήφοντα μεθύουσιν.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ αὐτός ἔλεγεν, ὅτι ὁ παιδευόμενος τριῶν τούτων χρήζει, φύσεως, μελέτης, χρόνου.

Οἰνοπίδ. Οἰνοπίδης ὀρῶν μειράκιον πολλά βιβλία κτώμενον, ἔφη, Μή τῆ κιβωτῶ ἀλλά τῶ στήθει.

Ὁ αὐτός ἔλεγε, τά βιβλία, τῶν μὲν μεμαθηκότων ὑπομνήματα εἶναι, τῶν δέ ἀμαθῶν μνήματα.

Ὁ αὐτός εἶπε, τόν νοῦν παραίτιον δαίμονα, τοῖς μὲν πεπαιδευμένοις, ἀγαθῶν τοῖς δέ ἀπαιδευτοῖς, κακῶν εἶναι.

Σωκράτ. Σωκράτης ὁ φιλόσοφος ἐρωτηθεῖς, Τί ἥδιστον ἐν τῶ βίῳ; ἔφη, Παιδεία καί ἀρετή καί ἱστορία τῶν ἀγνοουμένων.

Στίλπων. Στίλπων ὁ Μεγαρικός φιλόσοφος, ἀλύσης αὐτοῦ τῆς πατρίδος ὑπό Δημητρίου τοῦ τυράννου καί διαρπαγείσης, ἀναχθεῖς ἐπὶ τόν βασιλέα, καί ἐρωτώμενος, εἴ τι δὴ αὐτός ἀπώλεσε, τῶν ἐμῶν μὲν οὐδέν, ἔφη· τόν γάρ λόγον καί τήν παιδείαν ἔχω· τά δέ λοιπά, διατί μάλλον ἐμά, ἢ οὐχί τῶν πολιορκούντων;

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς τῆς πόλεως αὐτοῦ διαρπαζομένης ὑπό Δημητρίου, Μή καί τῶν σῶν, Στίλπων, τί ἀφαιρεῖται; εἶπεν, Οὐδέν.

Οὐ γάρ πῶποτ' ἐμάς βοῦς ἤλασαν, οὐδέ μὲν ἵππους· ἄλλως τε δέ, οὐδένα στρατιωτῶν ἀρετήν ἐπ' ὤμων ἐκφέροντα εἶδον

Λάσος. Λάσος ὁ Ἐρμηνεύς ἐρωτηθεῖς ὑπό τινος, τί εἶη σοφώτατον, Πεῖρα, ἔφη.

(≡15E_172⇒) Ὁ αὐτός, ἀφυοῦς ζωγράφου λέγοντος αὐτῶ, Κονιάσόν σου τήν οἰκίαν, ἵνα αὐτήν ζωγραφῆσω, ἔφη, Οὐ μὲνον, ἀλλά πρότερον αὐτήν ζωγράψω, ἵνα μετὰ ταῦτα ἐγώ αὐτήν κονιάσω.

Προταγ. Προταγόρας ἔλεγε, μηδέν εἶναι , μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

Ἐπικούρ. Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὄντως φιλοσοφεῖν. Οὐ γάρ προσδεόμεθα τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν, ἀλλά τοῦ κατ' ἀλήθειαν ὑγιαίνειν.

Δημώννακτ. Ὁ αὐτός ἐφωτηθείς, τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγωνός εἶη, Τό τῶν Ἀθηναίων, ἔφη, βῆμα, ἐμφαίνων ὅτι ἡ διά τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστίν.

ΛΟΓΟΣ ΙΗ΄.

Περί εὐτυχίας καί δυστυχίας.

(≡15E_174⇒ Λουκ. στς΄. Ἀπέλαβες σύ τά ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καί Λάζαρος ὁμοίως τά κακά· νῦν δέ, ὅδε παρακαλεῖται, σύ δέ ὀδυνᾶσαι.

Κορινθ. δ΄. Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καί πεινῶμεν καί διψῶμεν καί γυμνητεύομεν, καί κολαφιζόμεθα, καί ἀστατοῦμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν.

Σιράχ ιβ΄. Ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρός, οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ, καί ἐν κακίᾳ αὐτοῦ καί ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.

Σιράχ ιη΄. Μνήσθητι καιρόν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς· πτωχείαν καί ἔνδειαν ἐν ἡμέρᾳ πλούτου. Ἀπό πρῶτ' ἕως ἐσπέρας μεταβάλλει ὁ καιρός.

Σιράχ θ΄. Μή ζηλώσης δόξαν ἀμαρτωλῶν.

Ἐξ Ἐπιγρ.

Ὡς κε [ὡς δέ] φέρει τό φέρων σε φέρειν, φέρου· εἰ δ' ἀπειθήσεις,

Καί σαυτόν βλάψεις, καί τό φέρον σε φέρειν.

Θεολόγου. Ὅταν εὐπλοεῖς, μάλιστα μέμνησο ζάλης.

Τίς οἶδεν εἰ ὁ μέν διά κακίαν κολάζεται, ὁ δέ ὡς ἐπαιρόμενος, αἴρεται· ἀλλά μή τοῦναντίον, ὁ μέν διά πονηρίαν ὑψοῦται, ὁ δέ δι' ἀρετήν δοκιμάζεται;

(≡15E_176⇒ Χρυσοστ. Ἐν μόνον πεισθῆναι χρή, ὅτι συμφερόντως ἡμῖν ἅπαντα οἰκονομεῖται παρά Θεοῦ. τόν δέ τρόπον μηκέτι ζητεῖν, μήτε ἀγνοοῦντας ἀσχάλλειν ἢ ἀθυμεῖν. Οὔτε γάρ δυνατόν ταῦτα εἰδέναι, οὔτε συμφέρον· τό μέν, διά τό θνητούς εἶναι· τό δέ, διά τό ταχέως εἰς ἀπόνοιαν αἴρεσθαι.

Νείλου. Οὐ χρή ἐπί παντί πτώματι καί πάσῃ ἀμαρτίᾳ ἀνθρώπου ἐπαίρεσθαι, οὐδ' ἐπιχαίρειν ποτέ τῷ ὑποσκελισθέντι, κἄν εἰ δοκεῖ ὁ τοιοῦτος ἐχθρός φόνιος εἶναι. Θρήνει τόν ἀμαρτωλόν εὐθηνοῦντα· τό ξίφος γάρ αὐτῷ τῆς δίκης ἐπιτείνεται.

Διατί δίκαιοι ἀσθενοῦσι καί πένονται, ἄδικοι δέ αἴρονται καί πλουτοῦσι; Φημί, ἴνα οἱ μέν στεφανωθῶσιν, οἱ δέ αἰωνίως τιμωρηθῶσιν.

Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευδοδουμένων, ἐκδέχου μεταβολήν· καί πάλιν ποτέ ὑπό ἀπροσδοκῆτων (=832=) συμφορῶν κυκλούμενος, φαντάζου τά χρηστά καί κρείττονα.

Φίλων. Χαίρειν ἐπί ταῖς ἐτέρων ἀτυχίαις, εἰ καί δίκαιόν ποτε, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπινον.

Οὐ μή τό ἀλγεῖν ἀπαραμύθητον, εἰ μήτε τό εὖ πράττειν ἀπαιδαγώγητον.

Μεγίστη γάρ ἐπικουρία τοῦ ἀτυχοῦσι, μεταβολῆς ἐλπίς, καί τό κρείττον ἐν ὀφθαλμοῖς κείμενον.

Πληγή τοῖς εὖ φρονοῦσι παιδεύμα γίνεται, καί κρείττων εὐημερίας πολλάκις κακοπάθεια.

Μεγίστη συμφορά ἀνθρώπῳ δυσπραγοῦντι, καί ἡ ἐρημία τοῦ ἀνακτησομένου.

Μέγα τῷ ἀτυχοῦντι φάρμακον ἔλεος ἀπό ψυχῆς εἰσφερόμενος· καί τό συναλγεῖν γνησίως, πολύ τι κουφίζει τῆς συμφορᾶς.

Εὐαγρίου. Πᾶσα συμφορά κούφη ἐστὶν ἀνδρὶ μὴ κούφῳ.
 Πλουτάρχ. Οὔτε τὸν ἀρρώστοῦντα ἢ χρυσόπους ὠφελεῖ κλίνη, οὔτε τὸν ἀνόητον ἢ ἐπίσημος εὐτυχία.
 Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατρούς· τοῖς δὲ ἀτυχοῦσι, φίλους δεῖ παρεῖναι.
 (≡15E_178⇒) Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινουῦσιν· ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις παρανοοῦσιν οἱ πλεῖστοι.
 Ἀρρώστοῦντι φορτίον ἐπιθεῖναι, ἢ ἀπαιδεύτῳ ψυχῇ εὐτυχίαν, ταυτὸν ἐστίν.
 Αἱ ἐπιφανεῖς τύχαι, καθάπερ οἱ σφοδροὶ τῶν ἀνέμων, μεγάλα ποιοῦσι ναυάγια.
 Ὡσπερ οἱ ἐν εὐδία πλέοντες, καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἔτοιμα· οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονούντες, εὖ, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἠτοιμάκασι βοηθήματα.
 Νοσοῦντος δίαίτα, καὶ ἄφρονος εὐτυχία, τό δυσάρεστον.
 Ἔοικεν ἡ τύχη φαύλῳ ἀγωνοθέτῃ· πολλάκις γάρ τὸν μηδὲν πρᾶσσοντα στεφανοῖ.
 Ἡ τύχη καθάπερ τοξότης, ποτὲ μὲν ἐπιτυγχάνει βάλλουσα ἐφ' ἡμᾶς, ὥσπερ ἐπὶ τινα σκοπὸν· ποτὲ δὲ ἐπὶ τὰ σύνεγγυς παρακείμενα ἡμῖν.
 Ἀτυχίαν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς σου εὐφράνης.
 Ἰσοκρ. Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσῃς· κοινή γάρ ἡ τύχη, καὶ τό μέλλον ἀόρατον.
 Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Οὕτω γάρ οὔτε εὐτυχῶν ἔση περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.
 Καὶ κυβερνήτης ἀγαθός ἐνίοτε ναυαγεῖ· καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.
 Δημοκρίτ. Γαμβρόν ὁ μὲν ἐπιτυχῶν, εὖρεν (=833=) υἷόν· ὁ δὲ ἀποτυχῶν, ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.
 Σωκράτ. Καλὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἐστίας φαίνεσθαι τό πῦρ λαμπρόν· ἐπὶ δὲ τῆς ἀτυχίας, τὸν νοῦν.
 Σωκράτης. Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀρρώστιας, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ταῖς εὐτυχίαις εἰσὶ συσθεράπευτοι.
 Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, Τί λυπεῖ τοὺς ἀγαθοὺς; ἔφη, Εὐτυχία (≡15E_180⇒) πονηρῶν· φιλεῖ γάρ εὐημερία παράλογος, ὕβρεως ἔργα προκαλεῖσθαι.
 Ὅν ἡ τύχη προφηλακίζει, καὶ παρά τῶν πράων οὕτως μάλιστα εὐρίσκει.
 Δημόνακτ. Οὔτε οἱ ἄμουσοι τοῖς ὄργανοις, οὔτε οἱ ἀπαιδευτοὶ ταῖς τύχαις δύνανται συναρμόσασθαι.
 Δείκνυσιν ἢ μὲν τροπῇ, τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἀνδρεῖον· ἢ δὲ ἀτυχία, τὸν φρόνιμον.
 Ἐκ τῶν Φαυωρίνου. Εὐτυχῶν μὴ ἔσο ὑπερήφανος· ἀπορήσας, μὴ ταπεινοῦ· τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης γενναίως ἐπίστασο φέρειν.
 Ἀλέξανδρ. Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἰδὼν Διογένην κοιμώμενον ἐν πίθῳ, ἔφη· ὦ πίθε μεστέ φρενῶν· ὁ δὲ φιλόσοφος ἀναστάς, ἔφη· ὦ βασιλεῦ μέγιστε.
 Θέλω τύχης σταλαγμόν, ἢ φρενῶν πίθον,
 Ἴης μὴ παρούσης δυστυχοῦσιν αἰ φρένες.
 Πρὸς ὃν τις ἀντέφησε τῶν φιλοφρόνων,
 Ἴρανίς φρενῶν μοι μᾶλλον, ἢ βυθός τύχης,
 Ἴης μὴ παρούσης δυστυχοῦσιν αἰ φρένες.

Ἐπικούρου. Ἡ ταπεινὴ ψυχὴ, τοῖς μὲν εὐημερήμασιν ἐχαυνώθη· ταῖς δὲ συμφοραῖς καθηρέθη.

Δημοσθ. Τόν μή βουλόμενον γενναίως φέρειν άτυχίαν, μηδ' ευτυχίαν ξφη δύνασθαι.

Κυψέλου. Κορινθ. Ευτυχών μέτριος ίσθι' άτυχών δέ, φρόνιμος.

Έκ του Έπικτήτου και Έσοκράτ. Οί πεπαιδευμένοι καθάπερ οί εκ παλαιστρας, καν πέσωσι, ταχέως και επιδεξιώς εκ της άτυχίας έξανίστανται.

Τόν λογισμόν ώσπερ ίατρόν αγαθόν, επικαλεισθαι δεί εν άτυχία βοηθόν.

Ευτυχίας ώσπερ μέθης άφρων επί πλειον απολαύσας, άνοητότερος γίνεται.

Τών ευτυχούντων ανταγωνιστής ο φθόνος.

(=15E_182=> 'Ο μεμνημένος τί εστιν άνθρωπος, επ' ουδενί τών συμβάντων δυσχερανεϊ.

Είς μέν τό ευπλοησαι, κυβερνήτου και πνεύματος (=836=) είς δέ τό ευδαιμονησαι, λογισμού δεϊ και τέχνης.

Τής ευτυχίας ώσπερ όπώρας παρούσης απολαύειν δεϊ.

Άλόγιστός εστιν, ό εν τοίς συμβαίνουσι κατά φυσικήν ανάγκην άχθόμενος.

Βίας. Άτυχη ξφη εϊναι τόν άτυχίαν μή φέροντα.

Ό αυτός έρωτηθείς, Τί δυσχερές; Τήν επί τό χειρον, ξφη, μεταβολήν ευγενώς υπενεγκεϊν.

Ζήνων. Ζήνων ο Κιτιεύς περιπεσών ναυαγίω και τά όντα απολέσας, ουδέν άγεννές εφθέγγατο· άλλ' Ευγε, ειπεν, ω τύχη, ότι συνέστειλας ήμας είς τό τριβώνιον τουτο.

Έρωνος. Ό αυτός έρωτηθείς, Τίς ο ευδαίμων; ξφη, Ό τό μέν σωμα υγιής, τήν δέ ψυχήν ευπορος, τήν δέ φύσιν ευπαιδευτος.

Θαλής. Ό Θαλής έρωτηθείς, Πώς αν τις άτυχίαν άριστα φέροι; ξφη, Εί τούς έχθρους χειρονα πράττοντας βλέπει.

Ρωμήλ. Ραδίως μή μακαρίσης άνθρωπον σαλεύοντα επί φίλοις ή τέκνοις, ή τισι τών εφήμερον σωτηρίαν έχόντων. Έπισφαλή γάρ τοιαυτα· τό δε εφ' έαυτου όχεισθαι, του θεου μόνου βέβαιον.

Ό αυτός ξφη, τά παθήματα τοίς ανθρώποις, μαθήματα εϊναι περί τόν βίον. Πολλοί γάρ ου δυναμένοι τό μέλλον προοραν τω λόγω τω πάσχειν ήσθοντο τά πράγματα.

Χαίρε επί τοίς συμβαίνουσι τών αγαθών, και λυπου μετρίως επί τοίς συμβαίνουσι τών κακών.

Φιλιστίων.

Λύουσιν ήμών συμφοραί τας συμφοράς,

Παρηγοροϋσι τά κακά δι' έτέρων κακών.

(=15E_184=> Ευριπίδ.

Έν τοίς κακοίς δε τούς φίλους ευεργετεϊν.

Όταν γάρ ή τύχη διδω, τί χρή φίλου

Άρκει γάρ ο θεός αυτός ωφελειν θέλων.

Ίωσήπου. Όσπερ άπειροκάλων τό λίαν επαίρεσθαι ταίς ευπραγίαις· ούτως άνάνδρων τό καταπήσσειν εν τοίς πταίσμασι· όξεια γάρ άμφοτέροις ή μεταβολή.

ΛΟΓΟΣ ΙΘ΄.

Περί όργής και θυμου.

(≡15E_186⇒ Ματθ. ε΄. Πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔστι τῆ κρίσει.

(=837=) Ἐφ. δ΄. Ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν· μηδέ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.

Πᾶσα πικρία καὶ ὀργὴ ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ.

Παροιμ. κζ΄. Βαρύ λίθος, καὶ δυσβάστακτον ἄμμος· ὀργὴ δὲ ἄφρονος βαρυτέρα ἀμφοτέρων.

Παροιμ. ιζ΄. Κρεῖσσον ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, ὡς καταλαμβάνων πόλιν.

Θυμὸς βασιλέως, ἄγγελος θανάτου· ἀνὴρ δὲ σοφς ἐξιλάσει αὐτόν.

Σιράχ λ΄. Ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας.

Βασιλ. Ἄμυνόμενος δὲ καὶ εἰς ἴσον ἀντικαθιστάμενος τῷ λαιδῶρι, τί καὶ ἀπολογία; Ὅτι παρώξυνε κατάρξας; Καὶ ποίας τοῦτο συγγνώμης ἄξιον; Οὐδέ γάρ ὁ πόρνος ἐπὶ τὴν ἑταίραν μετατιθεῖς τὴν αἰτίαν, ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν διερεθίσασαν, ἦττον τῆς κατακρίσεως ἀξιοῦται.

Τί ὀργῆς ἀφρονέστερον; Ἐάν μείνης ἀόργητος, ἥσχυνας τὰ ὑβρίσαντα, ἔργω τὴν σωφροσύνην ἐπιδειξάμενος.

Θυμὸς ἐγείρει μάχην, μάχη δὲ γεννᾷ λοιδορίας· αἱ δὲ λοιδορίαι, πληγὰς· πληγαὶ δὲ τραύματα· ἐκ δὲ τραυμάτων, πολλάκις θάνατος.

(≡15E_188⇒ Θεολόγου. Οὔτε στέφανοι χωρὶς ἀνταγωνιστῶν· οὔτε πτώμα χωρὶς ἀντιπάλου.

Τυφλὸν ὁ θυμὸς καὶ ἐπίλυπον, καὶ μάλιστα ὅταν τό δικαίως ἀγανακτεῖν παρῆ.

Χρυσοστ. Ὅταν δὲ τις ὑβρίση, ἐννόησον τὴν κόλασιν ἣν κολάζεται· καὶ οὐ μόνον οὐχ ἔξεις ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ δάκρυα ἀφήσεις. Οὐδέ γάρ πρὸς πυρέττοντά τις παροξύνεται, οὔτε πρὸς τὸν φλεγμαίνοντα ἀλλ' ἐλεεῖ πάντως καὶ δακρύνει. Εἰ δὲ καὶ ἀνύνασθαι βούλει, σίγησον, καὶ καιρίαν ἔδωκας αὐτῷ τὴν πληγὴν. Ἄν δὲ δηχθεῖς ὑβρίσης, ἀναγκάζεις ἀληθῆ νομίζεσθαι τὰ λεγόμενα. Διατί γάρ ὁ πλούσιος ἀκούων ὅτι πένης ἐστί, γελᾷ; ὅτι μὴ σύνοιδεν ἑαυτῷ πενίαν. Εἰ τοίνυν μέλλομεν γελᾶν· ἐπὶ ταῖς ὑβρεσι, μεγίστην ἀπόδειξιν παρεξόμεθα, τό μὴ συνειδέναι τοῖς λεγομένοις.

Οὐδέν οὕτω καθαρότητα νοῦ καὶ τό διειδές θολοῖ τό τῶν φρενῶν, ὡς θυμὸς ἄτακτος, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ρύμης φερόμενος.

Εὐτονωτέρας ἐπὶ τῆς ὀργῆς χριήζομεν τῆς σπουδῆς. Τυραννικὸν γάρ τό πάθος, καὶ πολλάκις παρασύρει τοὺς μὴ νήφοντας, καὶ πρό τό βάραθρον αὐτὸ κατάγει τῆς ἀπωλείας.

Ὀργίλος εἶ; ἔσο κατὰ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων τῶν σαυτοῦ τοιοῦτος· ἐπίπληττε τῆ ψυχῆ· μάστιζε τῆ συνειδήσει σου. Σφοδρὸς ἔσο κριτῆς καὶ (840) πικρὸς δικαστῆς τοῖς οἰκείοις ἁμαρτήμασι. Τοῦτο τῆς ὀργῆς τό κέρδος ἐστί· διὰ τοῦτο ἡμῖν αὐτὴν ἐνέθηκεν ὁ Θεός.

Εὐαγρίου. Βρωμάτων ἢ πομάτων ἀπεχόμενος, θυμὸν δὲ ἀλόγως κινῶν, οὗτος ἔοικε ποντοπορούση νηϊ, καὶ ἐχούση δαίμονα κυβερνήτην.

Κυρίλλου. Ποῖον οὕτω θηρίον ὠμόν καὶ ἀνήμερον, ὡς δύσοργος ἀνὴρ, καὶ ἀκράτῳ θυμῷ τυραννόμενος;

Ἐκ τῶν Πατέρων. Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἡ ὀργὴ ἐγγίνεται, τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν, καὶ τοῦ ποιῆσαι τό ἴδιον θέλημα, καὶ τοῦ ἀγαπᾶν δίκας, καὶ τοῦ νομίζειν φρόνιμον εἶναι ἑαυτόν.

(≡15E_190⇒ Διονυσίου Ἀλικαρν. Τό ὀργίζεσθαι παρ' ἡμῖν ἄχρι τοῦ παύειν τὰ ἁμαρτήματα περιορισθήσεται. " Ὀργίζεσθε γάρ, φησί, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. "

Ἀπολλωνίου. Τό τῆς ὀργῆς πάθος μή καθομιλούμενον μηδέ θεραπευόμενον, φυσική νόσος γίνεται.

Πλουτάρχ. Οἱ θυμοί, καθάπερ οἱ κύνες, τυφλά τίκτουσιν ἐγκλήματα.

Οἱ μὲν τραχεῖς ἵπποι τοῖς χαλινοῖς· οἱ δέ ὀξεῖς θυμοί, μετάγονται τοῖς λογισμοῖς.

Τό μὲν εὐκρατον ὕδωρ τὰς φλεγμονάς· ὁ δέ ἐπεικῆς λόγος, τὰς ὀρμὰς διαλύει.

Ὡς γάρ ὁ κακίας τὰ νέφη, καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκει λοιδορίας.

Ἄριστοτ. Ὡσπερ καπνὸς ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις, οὐκ ἔἴα προβλέπειν τό κείμενον ἐν τοῖς ποσίν, οὕτως ὁ θυμὸς ἐπερχόμενος, τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ, καὶ τό συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄτοπον οὐκ ἀφήσει τῇ διανοίᾳ προβλέπειν.

Οὐχ ὀρᾶς ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἀπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ, φεύγων τὸν θυμὸν ὡς πικρὸν τύραννον;

Ὁ θυμὸς ἐστὶ πάθος, θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχῆς τῇ θλίψει, σκληρὸν δέ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνου αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργὸν καὶ ἀτιμίας, καὶ χρημάτων ἀπώλεια· ἔτι δέ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

(=841=) Εὐήνου.

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε

Κρυπτόμενον, μανίας πολὺ χειρόν.

Φιλήμον.

Μαινόμεθα πάντες ὅταν ὀργιζόμεθα,

Τό γάρ κατασχεῖν ἐπὶ τῆς ὀργῆς, πόνος μέγας.

Εὐριπίδ.

Αἰδῶς γάρ ὀργῆς πλεῖον ὠφελεῖ βροτοῖς.

Ὡσπερ δέ θνητὸν καὶ τό σῶμ' ἡμῶν ἔφυ,

(≡15E_192⇒) Οὕτω προσήκει μηδέ τὴν ὀργὴν ἔχειν

Ἄθανάτον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

Ἡροδότ. Ὡς ἐν τοῖς ὡσί τῶν ἀνθρώπων οὐκ αἰεὶ ὁ θυμὸς. Χρηστά μὲν γάρ ἀκούσας, τέρψεως ἐμπιπλᾷ τό σῶμα· ὑπεναντία δέ τοῖς τουτέοισιν ἀκούσας, ἀνοιδαίνει.

Ἀρρίανου. Μεγαλόθυμοι πράως εἰσι τινες, ἡσυχῇ καὶ οἶον ἀοργήτως πράττοντες, ὅσα καὶ οἱ σφόδρα τῷ θυμῷ φερόμενοι. Φυλακτέον οὖν καὶ τό τούτων ἀγλέπτημα, ὡς πολὺ χειρόν ὄν τοῦ διατεινόμενον ὀργίζεσθαι. Οὗτοι μὲν γάρ ταχύ κόρον τῆς τιμωρίας λαμβάνουσιν· οἱ δέ εἰς μακρόν προτείνουσιν, ὡς οἱ λεπτῶς πυρέττοντες.

Ἀπολλώνιος Δημοκράτ. Ὁ ὑπὲρ μικρῶν ἀμαρτημάτων ἀνυπερβλήτως ὀργιζόμενος, οὐκ ἔἴα διαγνώσκει τὸν ἀμαρτάνοντα, πότε ἔλαττον, πότε μεῖζον ἠδίκησεν.

Σωτίων ἐκ τοῦ Περί ὀργῆς. Τοῖς σοφοῖς ἀντὶ ὀργῆς, Ἡρακλείτῳ μὲν, δάκρυα· Δημοκρίτῳ δέ γέλωσ ἐπήει.

Ὡσπερ πλοῖα γενναῖα, οὐχ ὅσα ἐν εὐδίᾳ πλεῖ, ἀλλ' ὅσα πρὸς χειμῶνα ἀντέχει καὶ σώζεται· οὕτω καὶ ἄνθρωποι ὀργῇ καὶ κινήσει ἀντέχοντες, μεγάλοι καὶ ἀνδρεῖοι.

Δημοκρίτ. Θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπὸν· ἀνδρὸς δέ τό κρατέειν εὐλογίστου.

Πλάτων. Ὀργιζόμενός ποτε τῷ οἰκέτῃ, ἐπιστάντος Ξενοκράτους, λαβῶν τοῦτον, ἔφη, μαστίγῳσον· ἐγὼ γάρ ὀργίζομαι.

Φασί δέ αὐτόν καί ἐπανατεινόμενον τῷ παιδί βακτηρίαν, ἐστάναι χρόνον πολύν μετέωρον ταύτην ἔχοντα· καί τήν αἰτίαν ἐρωτώμενον, φῆσαι κολάζειν τόν ἐξ αὐτοῦ προορμήσαντα θυμόν.

Ναυκράτ. Ναυκράτης ὁ σοφός, τούς ὀξύθυμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνοις πάσχειν· καί γάρ τούτους πλείονι ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

(=844=) Δημόνακτ. Κόλαζε κρίνων, ἀλλά μή θυμούμενος.

(≡15E_194⇒) Μενάνδρου.

Ἄνῆρ κακοῦργος πρᾶον ὑπείσελθῶν σχῆμα,

Κεκρυμμένη πρόκειται παγίς τοῖς πλησίον.

Οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον,

Ἄλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου,

Εἰ καί σφόδρα ἀλγεῖς, μηδέν ἠρεθισμένος,

Πράξεις προπετῶς· ὀργῆς καί ἀλογίστου κρατεῖν,

Ἐν ταῖς ταραχαῖς μάλιστα τόν φρονοῦντα δεῖ.

Θεόγνιδος.

Οὐ δύναμαί σοι, θυμέ, παρέχειν ἄρμενα πάντα.

Μή ἐπί μικροῖς αὐτός ἐαυτόν ὀξύθυμον δείκνυε.

Ἄριστίπ. Τούς ἀδικήσαντας, μή πράττε δίκας· ἀρκεῖ γάρ αὐτούς ὑπό τῆς ἰδίας ταπεινοῦσθαι κακίας.

Καλόν ἐστι συζῆν γυναικί θυμῶδει χάριν ἀσκήσεως. Καί γάρ τούς ἵππεας ἐθίζεσθαι δεῖ τραχέσιν ἵπποις κεχρηῆσθαι· τούτων γάρ κρατήσαντες, καί τῶν ἄλλων ῥαδίως κρατήσουσιν.

ΛΟΓΟΣ Κ΄.

Περί σιωπῆς καί ἀπορρήτων.

(15E_196 > Ματθ. ιβ΄. Πᾶν ρῆμα ἀργόν, ὃ ἐάν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

Ἰακ. α΄. Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχύς εἰς τό ἀκοῦσαι, καί βραδύς εἰς τό λαλῆσαι.

Παροιμ. κα΄. Ὅς φυλάσσει τό ἐαυτοῦ στόμα, διατηρεῖ ἐκ τῆς θλίψεως τήν ψυχὴν αὐτοῦ.

Σιράχ κ΄. Σοφία κεκρυμμένη καί θησαυρός ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;

Σολομ. ιη΄. Ἀντιλογίαν πραῖνει σιγηρός· ἀγαπῶν δέ ζωὴν αὐτοῦ, φεῖδεται στόματος αὐτοῦ.

Βασιλείου. Εἰδέναι, ὀφείλομεν ἅ χρή λαλεῖν, καί ἅ χρή σιωπᾶν. Οὐ γάρ πάντα ῥητά τῇ γλώσση τά τοῦ Θεοῦ, ἵνα μή ὁ νοῦς καθάπερ ὀφθαλμός ὄλον τόν ἥλιον θέλων ἀποβλέπειν, ἀπολέση καί ὃ ἔχει φῶς.

Θεολόγου. Φθέγγου μέν, εἴ τι κρεῖττον σιωπῆς ἔχεις· ἀγάπα δέ ἡσυχίαν, ἔνθα κρεῖττον λόγου σιωπᾶν.

(=845=) Λέγε σιγῆς τι κρεῖσσον, ἢ σιγῆν ἔχε.

Χρυσοστ. Οἱ πολλοί τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδάν εἴπωσί τι τῶν ἀπορρήτων, παρακαλοῦσι τόν ἀκούοντα καί ὀρκοῦσι μηδενί λοιπὸν εἰπεῖν ἑτέρῳ· αὐτόθεν δηλοῦντες, ὅτι πρᾶγμα ἄξιον κατηγορίας ἐποίησαν. Εἰ γάρ ἐκεῖνον μηδενί εἰπεῖν ἑτέρῳ παρακαλεῖς, πολλῶ μᾶλλον σέ πρότερον τούτῳ ταῦτα εἰπεῖν οὐκ ἐχρήν.

Ἐκ τῶν Γερόντων. Ἀγάπα τό σιγᾶν ὑπέρ τό λαλεῖν· ἡ σιωπή γάρ θησαυρίζει· τό δέ λαλεῖν διασκορπίζει.

(15E_198 > Πρό πασῶν τῶν ἐντολῶν τήν ἡσυχίαν ἐξελέξατο ὁ Θεός· γέγραπται γάρ, Ἐπί τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπί τόν ταπεινόν καί ἡσύχιον;

Ὁ θέλων σωθῆναι, διωξάτω τήν ἀκτημοσύνην καί τήν σιωπήν.

Ἀπολλων. Πολλήν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι χρή, περί τοῦ μή λέγειν ἅ μή δεῖ. Παντελῶς γάρ ἀπαιδευτοῦ τινός ἐστι τό μή δύνασθαι σιωπᾶν, ἀλλ' ἐκλαλεῖν τά μή καλῶς ἔχοντα.

Σοφός ἀνήρ καί σιγῶν τόν Θεόν τιμᾶ, εἰδώς καί διατί σιγᾶ.

Πλουτάρχ. Ἄπερ ἄν σιωπᾶσθαι βούλει, μηδενί εἴπης· ἢ πῶς παρά τινος ἀπαιτεῖς τό πιστόν τῆς σιωπῆς, ὃ μή παρέσχερ σεαυτῶ;

Τό σιωπᾶν οὐ μόνον ἄδιψον, ὡς φησιν Ἴπποκράτης, ἀλλά καί ἄλυπον καί ἀνώδυνον.

Ζήνων. Ὅτε ξένοι τινές ἐν συμποσίῳ παρόντες φιλοφρονούμενοι Ζήνωνα, προπιόντες αὐτῶ, ἤροντο ἡσυχίαν ἄγοντα, Περί σοῦ δέ τί χρή λέγειν, ὧ Ζήνων, τῶ βασιλεῖ; κάκεῖνος ἔφη, Ἄλλο μηδέν, ἢ ὅτι πρεσβύτης ἐστίν ἐν Ἀθήναις παρά πότον σιωπᾶν δυνάμενος.

Ἀνάχαρσις. Οὗτος ἐστιαθεῖς παρά Σόλωνι, καί κοιμώμενος ὤφθη, τήν μέν ἀριστεράν χεῖρα τοῖς μορίοις, τήν δέ δεξιάν τῶ στόματι προσκειμένην ἔχων. Ἐγκρατεστέρου γάρ ὤετο χαλινοῦ δεῖσθαι τήν γλῶτταν.

(=848=) Ἀριστοτέλ. Ὁ μή εἰδώς σιωπᾶν, οὐκ οἶδε διαλέγεσθαι.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, Τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῶ βίῳ, εἶπε, Τῶ σιωπᾶν ἅ μή δεῖ λαλεῖν.

Ἐρωτηθεῖς, Διά ποίαν αἰτίαν τούς ἄλλους διδάσκων λέγειν, αὐτός σιωπᾶς; ἔφη, Καί γάρ ἡ ἀκόνῃ αὐτή μέν οὐ τέμνει, τά δέ ξίφη ὀξεᾶ ποιεῖ.

(15E_200 > Ἴσοκράτ. Δύο ποιοῦ καιροῦ τοῦ λεγειν, ἢ περί ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περί ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γάρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων· ἐν δέ τοῖς ἄλλοις, ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Ἄλλ. Ἀριστ. Φαύλου ἀνδρός, καθάπερ κυνός σιγηροῦ δεῖ τήν σιγήν, ἢ τήν φωνήν εὐλαβεῖσθαι.

Θεόφραστ. Θεόφραστος ὁ Περιπατητικός φιλόσοφος, ἐν συμποσίῳ νεανίσκον τινά βλέπων ἡσυχίαν ἔχοντα, εἶπεν· Εἰ μέν ἀπαίδευτος ὧν σιωπᾶς, πεπαιδευμένος ὑπάρχεις· εἰ δέ πεπαιδευμένος, ἀπαιδευτῶς σιωπᾶς.

Χάρητ.

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν,

Ὁ γάρ γέροντι καί νέῳ τιμὴν φέρει,

Ἡ γλῶσσα, σιγήν καιρίαν κεκτημένη.

Ἰέρων. Τούς ἀπόρρητον λόγον ἐκφέροντες ἀδικεῖν ὤετο, καί πρός οὓς ἐκφέρουσιν. Μισοῦμεν γάρ οὐ μόνον τούς ἐκλαλήσαντας, ἀλλά καί τούς ἀκούσαντας, ἅ μή βουλόμεθα.

Πιττακοῦ. Ὁ μέλλεις ποιεῖν, μή λέγε· ἀποτυχόν γάρ γελασθήση.

Σοφοκλ.

Κλέπτων δ' ὅταν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῆ,

Σιγᾶν ἀνάγκη, κᾶν καλόν φέρῃ στόμα.

Αἰδώς γάρ ἐν κακοῖσιν οὐδέν ὠφελεῖ.

Ἡ γάρ σιωπή τῶ λαλοῦντι σύμμαχος.

Ξενοκράτ. Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς πρᾶξιν τινά, καί τῆ σιωπῆ μέρος ἀπένειμεν.

Ἀλεξάνδρ.

Ὅστις λόγους παρακαταθήκην λαβὼν
(15E_202 > Ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστι, ἢ ἀκροατῆς ἄγαν·
Ὁ μὲν διὰ κέρδος, ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
Ἀκροατῆς· ἴσως δὲ γ' εἰσὶν ἀμφοτέροι κακοί.
Λυκούργου. Οὗτος πρὸς τὸν εἰπόντα, Διατί Λακεδαιμόνιοι τὴν βραχυλογίαν
ἀσκοῦσιν; εἶπεν, Ὅτι ἐγγύς ἐστι τοῦ σιγᾶν.
Φιλονίδου. Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστίν, ἢ λαλεῖν μάτην.
Δημοκρ. Θεασάμενός τινα, πολλά μὲν, ἀπαίδευτα δὲ διαλεγόμενον, Οὗτος,
ἔφη οὐ λέγειν μοι δοκεῖ δυνατός, ἀλλὰ σιωπᾶν ἀδύνατος.
Σόλων. Σφραγίζου, τοὺς μὲν λόγους, σιγῇ· τὴν δὲ σιγὴν, καιρῶ.
Σιμωνίδου. Ἡ σιγὴν καίριον ἔχειν δεῖ, ἢ λόγον ὠφέλιμον.
Δημοσθ. Οὗτος μηδέποτε ἑαυτῶ ἔλεγε μεταμελῆσαι σιγήσαντι· φθεγξαμένῳ
δέ, πολλάκις.
(=849=) Ὀνειδίζοντος αὐτῶ τινος, ὅτι τό στόμα δυσῶδες εἶχε· Πολλά γάρ,
εἶπεν, αὐτῶ τῶν ἀπορρήτων ἐγκατεσάπη.

ΛΟΓΟΣ ΚΑ΄.

Περὶ πολυπραγματοσύνης καὶ ἡσυχίας.

(15E_204 > Λουκ. ι΄. Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά. Ἐνός
δέ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ'
αὐτῆς.

Α΄ Θεσο. δ΄. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον καὶ
φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν.

Ἰώβ, ια΄. Ἡσυχάσεις, καὶ οὐκ ἔσται ὁ πολέμων σε.

Ἰώβ, λθ΄. Καταγελῶν πολυοχλίαν πόλεως, μέμψιν φορολόγου οὐκ ἀκούει.

Σιράχ ια΄. Τέκνον, μὴ περὶ πολλά ἔστωσαν αἱ πράξεις σου· ἔάν γάρ πληθύνῃς,
οὐκ ἀθῶος ἔση.

Βασιλείου. Ὡσπερ γάρ τὰ θηρία εὐκαταγώνιστά εἰσι καταψηχθέντα· οὕτως
ἐπιθυμία καὶ ὄργαι καὶ φόβοι καὶ λύπαι, τὰ ἰοβόλα τῆς ψυχῆς κακά, κατευνασθέντα
διὰ τῆς ἡσυχίας, καὶ μὴ ἐξαγριαίνόμενα τῷ συνεχεῖ ἐρεθισμῷ, εὐκαταγωνιστότερα
τῇ δυνάμει τοῦ λόγου γίνεται.

Ἡσυχία οὖν ἀρχὴ καθάρσεως τῇ ψυχῇ, μήτε γλώσσης λαλούσης τὰ τῶν
ἀνθρώπων, μήτε ὀφθαλμῶν εὐχροίας σωμάτων καὶ συμμετρίας περισκοπούντων,
μήτε ἀκοῆς τὸν τόνον τῆς ψυχῆς ἐκλούσης ἐν ἀκροάσει μελῶν πρὸς ἡδονὴν
πεπονημένων· μήτε ῥήμασιν εὐτραπέλων καὶ γελοιαστῶν ἀνθρώπων, ὃ μάλιστα
λύειν τῆς ψυχῆς τὸν τόνον πέφυκεν.

Νοῦς μὲν γάρ μὴ σκεδαννύμενος ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ τῶν (15E_206 >
αἰσθητηρίων ἐπὶ τὸν κόσμον διαχεόμενος, ἐπάνεισι μὲν πρὸς ἑαυτόν· δι' ἑαυτοῦ δὲ
πρὸς τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν ἀναβαίνει· κακείνῳ τῷ κάλλει περιλαμπόμενος τε καὶ
ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε πρὸς τροφῆς φροντίδα,
μήτε πρὸς περιβολαίων μέριμναν, τὴν ψυχὴν καθελκόμενος· ἀλλὰ σχολὴν ἀπὸ τῶν
γῆινων φροντίδων ἄγων, τὴν πᾶσαν ἑαυτοῦ σπουδὴν ἐπὶ τὴν κτῆσιν τῶν αἰωνίων
ἀγαθῶν μετατίθησι, πῶς κατορθωθῆ αὐτῷ ἢ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία· πῶς δὲ ἡ
δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνησις, καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταί.

Ἐν τοῖς ἔλκουσι τὴν ψυχὴν καὶ ἀσχολίας βιωτικὰς ἐμποιοῦσιν, περιγενέσθαι
τῆς ἐπιπόνου μελέτης, ἀμήχανον.

Θεολόγου. Χρή τι καὶ ἡσυχάζειν, ὥστε ἀθολώττως προσομιλεῖν τῷ Θεῷ· καὶ
μικρόν τι συνάγειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν πλανώντων.

Τηροῦμεν τὰς ἀλλήλων ἀμαρτίας, οὐχ ἵνα θρηνήσωμεν, ἀλλ' ἵν' ὄνειδίσωμεν· οὐδέ ἵνα θεραπεύσωμεν, (=852=) ἀλλ' ἵνα προσπλήξωμεν, καί ἀπολογία ἔχωμεν τῶν ἡμετέρων κακῶν τὰ τῶν πλησίον τραύματα.

Ἡ ἀπράγμων ἡσυχία, τῆς ἐν πράγμασι περιφανείας τιμιωτέρα.

Χρυσοστ. Κρεῖσσον γάρ ψωμός ἐν ἄλατι μεθ' ἡσυχίας καί ἀμεριμνίας, ἢ παράθεσις ἐδεσμάτων πολυτελῶν ἐν περισπασμοῖς καί μερίμναις.

Οὐ γάρ ἔστιν ἄνθρωπον τοὺς ἀλλοτρίους πολυπραγμονοῦντα βίους, τῆς οἰκειάς ἐπιμεληθῆναί ποτε ζωῆς. Τῆς γάρ σπουδῆς αὐτῶ πάσης εἰς τὴν τῶν ἐτέρων πολυπραγμοσύνην ἀναλισκομένης, ἀνάγκη τὰ αὐτοῦ ἀπλῶς κείσθαι καί ἡμελημένως.

Φίλωνος. Ὁ σοφός ἡρεμίαν καί ἀπραγμοσύνην διώκει, ἵνα τοῖς θείοις θεωρήμασιν ἐν ἡσυχίᾳ ἐπιτύχη.

Σοφός μέτοικος καί μετανάστης ἐστὶν ἐκ τοῦ πεφυρμένου βίου, πρὸς τὴν εἰρηναίοις πρέπουσαν καί μακαρίαν ζωὴν.

(15E_208 > Εὐαγρίου. Ζᾶν ἄμεινον ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καί θαρρῆϊν, ἢ ταράσσεσθαι χρυσοῦν ἔχοντα κλίνην.

Διὰ τεσσάρων πραγμάτων ἡ ψυχὴ ἔρημος γίνεται, τοῦ μὴ ἡσυχάσαι, καί διὰ τοῦ ἀγαπᾶν τὸν περισπασμόν, καί τοῦ ἐπιποθεῖν τὴν ὕλην, καί τοῦ κνιπεύσθαι.

Νείλου. Βίος ἡσύχιος, χρημάτων πολλῶν περιφανέστερος.

Ἐπίπονος τοῖς νεωστὶ ἀποτασσομένοις ἡ ἡσυχία. Τότε γάρ καιρόν λαβοῦσα ἡ μνήμη, πᾶσαν ἀνακινεῖ τὴν ἐγκειμένην ἀκαθαρσίαν, οὐ σχολάζουσα πρότερον τοῦτο ποιεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῶν περισπώντων πραγμάτων.

Κυρίλλου. Ἐν θορυβουμένῳ καί ἀγωνίᾳ ἔχοντι νῶ, οὔτε ἔννοιᾳ τις τῶν καλῶν, οὔτε Θεοῦ χάρις ἐγγίνεται.

Ἄθανασ. Βέλτιον ἀποροῦντας σιωπᾶν καί πιστεύειν, ἢ ἀπιστεῖν διὰ τὸ ἀπορεῖν.

Σωκράτης. Ἐρωτηθεῖς, Τίνες ἀταράχως ζῶσιν; Οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς, εἶπεν, ἄτοπον συνειδότες.

Μοσχίωνος. Ἀπαλλαγείς ἔνεκα ὀχλήσεως, κέρδος ἡγεῖται ὁ ἄνθρωπος τὴν ζημίαν.

Ἄριστίππ. Λέγοντος αὐτῶ τινος, Διὰ σέ ἀπόλωλεν ὁ ἀγρός· Οὐκοῦν, ἔφη, κάλλιον δι' ἐμέ τὸν ἀγρόν, ἢ διὰ τὸν ἀγρόν ἐμέ.

Δημοσθ. Λέγοντος αὐτῶ τινος, ὅτι Τοῦ ἀγροῦ ἀμελεῖς, ἑαυτῶ δέ σχολάζεις· Τούτου γάρ, ἔφη, ἐπιμελοῦμαι, δι' ὃν καὶ τὸν ἀγρόν ἐκτησάμην.

(=853=) Σερίνου. Θαλῆν εἰς τὸν οὐρανὸν ὄρωντα, καί ἐμπεσόντα εἰς βάραθρον ἢ θεράπαινα θεωροῦσα, δικαίως παθεῖν ἔφη, Ὡς γάρ τὰ παρά ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῶ ἔσκόπει.

Ἄριστοτ. Ἄριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους δεικνύναι, ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς λύχνῳ τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνύναι.

(15E_210 > Εὐκλείδης. Εὐκλείδης ὁ φιλόσοφος, ἐρωτηθεῖς ὑπὸ τινος, Ὅποιοί τινες εἰσιν οἱ Θεοί, καί τίνι χαίρουσι; Τὰ μὲν ἄλλα οὐκ οἶδα, εἶπεν· τοὺς μέντοι φιλοπράγμονας ὅτι μισοῦσιν, ἀσφαλῶς οἶδα.

Δημόνακτ. Ὑγιαίνων νοσεῖ πᾶς περίεργος, ὃ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονῶν.

Ἄλλων ἐξεταζόντων εἰ ὁ κόσμος ἔμψυχος, καὶ αὐθις εἰ σφαιροειδής, Ὑμεῖς, εἶπεν, περὶ μὲν τοῦ κόσμου πολυπραγμονεῖτε· περὶ δέ τῆς αὐτῶν ἀκοσμίας οὐ φροντίζετε.

ΛΟΓΟΣ ΚΒ΄.

Περὶ πλεονεξίας.

(15E_212 > Λουκ. ιβ'. Ὁρᾶτε καί φυλάσσεσθε ἀπό τῆς πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινί ἡ ζωὴ αὐτῷ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ.

Α' Κορ. στ'. Διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; Διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; Ἄλλ' ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς· ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν;

Σολμ. α'. Οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὄρα, καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροάσεως.

Σιράχ δ'. Μὴ ἔστω ἡ χεὶρ σου ἐκτεταμένη εἰς τό λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

Σιράχ μ'. Χρήματα ἀδίκων, ὡς ποταμὸς ξηρανθήσονται, καὶ ὡς βροντὴ μεγάλη ἐν ὑέτῳ ἐξηγήσει.

Σιράχ ε. Μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκους· οὐδέν γάρ ὠφελήσουσιν ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς.

Σιράχ ιδ'. Πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπιπλάται ἐν μερίδι.

Σιράχ κά'. Ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλοτρίοις, ὡς ὁ συνάγων τοὺς λίθους αὐτοῦ εἰς τὸν χειμάρρουν.

(=856=) Βασιλείου. Ὁ τῶν ἀλλοτρίων ἐρῶν, μετ' οὐ πολὺ θρηγήσει τῶν ἰδίων ἀποστερούμενος.

Ἵσα βλέπει ὀφθαλμὸς, τοσαῦτα ἐπιθυμεῖ ὁ πλεονέκτης. Ὁ ἄδης οὐκ εἶπεν, Ἄρκει· οὐδέ ὁ πλεονέκτης εἶπέ ποτε, Ἄρκει. Πονηρὸς ἐν πόλει σύνοικος, πονηρὸς ἐν ἀγροῖς. Ἡ θάλασσα οἶδεν τὰ ὅρια αὐτῆς· ἡ νύξ οὐχ ὑπερβαίνει ὄροθεσίας ἀρχαίας. (15E_214 > Ὁ πλεονέκτης οὐκ αἰδεῖται χρόνον, οὐ γνωρίζει ὄρον, οὐ συγχωρεῖ ἀκολουθίᾳ διαδοχῆς· ἀλλὰ μιμεῖται τοῦ πυρός τὴν βίαν· πάντα ἐπιλαμβάνεται, πάντα ἐπινέμεται. Τί εἶναι μετὰ ταῦτα; Οὐχὶ τρεῖς σε πήχεις ἀναμένουσιν οἱ πάντες; οὐχὶ λίθων ὀλίγων βάρος ἀρκέσει πρὸς φυλακὴν δυστήνω σαρκί; ὑπὲρ τίνος οὖν μοχθεῖς; ὑπὲρ τίνος παρανομεῖς;

Βέλτιον ταῖς κατὰ μικρόν ἐπινοίαις τὴν χρεῖαν παραμυθήσασθαι, ἢ ἀθρόως ἐπαρθέντα τοῖς ἀλλοτρίοις ὕστερον πάντων ὁμοῦ προσόντων ἀπογυμνοῦσθαι.

Ὁ τὰ ἐταίρου λαμβάνων, καὶ ἑτέροις διδούς, οὐκ ἠλέησεν, ἀλλ' ἠδίκησεν ἀδικίαν τὴν ἐσχάτην. Εἰ μὲν γάρ ἐλεεῖς ἐξ ὧν ἀδικεῖς, ἐλέησον οὖς ἀδικεῖς. Εὐσεβῆς γάρ ἐκεῖνος, οὐχ ὁ πολλούς ἐλεῶν, ἀλλ' ὁ μηδένα ἀδικῶν.

Θεολόγου. Μίσθωμα πόρνης ἀγνώως οὐ μερίζεται. Ἔστι γάρ τῆς ἄκρας κακοδαιμονίας, μὴ ἐν τοῖς ἰδίοις ἰσχυροῖς τό ἀσφαλές ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀλλοτρίων σαθροῖς.

Χρυσσοστ. Ὁ γάρ μὴ δεόμενος τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐταρκεῖᾳ νομίζων εἶναι, πάντων ἐστὶν εὐπορώτερος.

Ὁ τὴν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενος στήσαι ἐπιθυμίαν, κἂν τὰ πάντων περιβέβληται, πῶς οὗτος ἔστι ἐν εὐπορίᾳ ποτέ;

Πλουτάρχου. Οἱ ἀπὸ τῶν αἰσchrῶν κερδῶν εἰς τὰς καλὰς ἀναλίσκοντες λειτουργίας, ὁμοίον τι ποιουσι, τοῖς ἀπὸ τῆς ἱεροσυλίας θεοσεβοῦσιν.

Δημοκρίτ. Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας ἐπιγινόμενος, ἐπὶ φανερώτερον ὄνειδος, κέκτηται.

Χρήματα πορίζειν μὲν, οὐκ ἀχρεῖον· ἐξ ἀδικίας δὲ πάντων κάκιον.

Σωκράτης. Τοὺς πλεονέκτας εἶκαζε ταῖς ὄρνισιν· ὧν ἡ μὲν καταπίνει, ὃ τι ἂν προστύχη, καὶ ἔστιν ὅταν πνίγεται· αἱ δ' ἄλλαι (15E_216 > παρακολουθοῦσιν ἀφελεῖν αὐτό σπεύδουσαι, ἵνα παρά μέρος πνιγῶσιν.

Διογένης. Ἐρωτηθεῖς, ποῖα εἶη θηρία χαλεπώτερα, εἶπεν, Ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν, ἄρκοι καὶ λέοντες· ἐν δὲ ταῖς πόλεσι, τελῶναι καὶ συκοφάνται.

Ἄντιφάνους. Τά μέν πονηρά κέρδη, τάς μέν ἡδονάς ἔχει μικράς, τάς δέ λύπας μακράς.

Εὐριπίδ.

Ὅστις γάρ ἐπί τό πλεῖον ἔχει πέφυκ' ἀνήρ,

οὐδέν φρονεῖ δίκαιον οὐδέ βούλεται.

Φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι, καί πάσῃ πόλει.

(=857=) Καταλαβών τίς τινα λίθου αὐτοῦ κλέπτοντα, κάκείου λέγοντος, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκον ὅτι σοί εἰσιν, ἔφη, Ἄλλ' ἤδεις ὅτι οὐδέ σοί.

Μεάνδρου.

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.

Οἱ μέν θέλοντες προσλαβεῖν τά τῶν πέλας,

Ἄποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι·

Τά δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

Πλάτωνος. Κλοπή μέν χρημάτων, ἀνελεύθερον· ἀρπαγή δέ, ἀναίσχυντον.

Φιλήμ.

Ἐάν οἷς ἔχωμεν, τούτοις μηδέ χρώμεθα,

Ἄ δ' οὐκ ἔχομεν ταῦτα ζητοῦμεν,

Ἵν μέν διά τύχην, ὧν δέ δι' ἑαυτούς ἐσόμεθα ἐστερημένοι.

Εὐριπίδ.

Εἰ δ' εὐτυχῶν τις, καί βίον κεκτημένος,

Μηδέν δ' ὅμως τι τῶν καλῶν πειράσεται·

Ἐγώ μέν αὐτόν οὐποτ' ὄλβιον καλῶ,

Φύλακα δέ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

ΛΟΓΟΣ ΚΓ'.

Περί τιμῆς γονέων καί φιλοτεκνίας.

(15E_218 > Δευτ. ε'στ'. Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα· καί· Ἀγάπα τόν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

Κολ. γ'. Τά τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατά πάντα· τοῦτο γάρ ἐστίν εὐάρεστον ἐν Κυρίῳ.

Σιράχ γ'. Τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου, καί ἐάν ἀπολίπη σύνεσιν, συγγνώμην ἔχε· καί μή ἀτιμάσης αὐτόν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. Ἐλεημοσύνη γάρ πατρός, οὐκ ἐπιλησθήσεται· καί ὡς εὐδία ἐν παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονται σου αἱ ἁμαρτίαι.

Σιράχ ζ'. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου δόξασον τόν πατέρα σου, καίμητρός ὠδίνας μή ἐπιλάθῃ. Μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης, καί τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς, καθὼς αὐτοῖ σοί;

Βασιλείου. Εὐγνώμονες παῖδες μεγάλα ποιοῦσι τά τῶν πατέρων ἐγκώμια.

Θεολόγου. Ἔργασαι τό καλόν, ὅτι καλόν τῷ πατρί πείθεσθαι· καί εἴ σοι μηδέν ἔσεσθαι μέλοι, τοῦτο αὐτό μισθός, τῷ πατρί χαρίσασθαι.

Ὡς οἰκέτης δούλευσον τοῖς γεννήσασί σε· τί γάρ ἀνταποδώσεις αὐτοῖς, οἷα αὐτοῖ σοί; ἀντιγεννήσαι γάρ αὐτούς οὐκ ἔνι.

Οἱ τῆς τῶν παιδῶν κοσμιότητός τε καί σωφροσύνης ἀμελοῦντες πατέρες, παιδοκτόνοι τυγχάνουσι, καί χαλεπώτερον ἢ ἐκεῖνοι, ὅσω καί πρός ψυχὴν ἢ ἀπώλεια καί ὁ θάνατος.

(=860=) Κυρίλλου. Χριστιανῶν ἐνάρετος εὐσέβεια πρώτη τό τιμᾶν (15E_220 > τούς γεννήσαντας· τό τούς πόνους ἀμείψασθαι τῶν φύντων, καί πάσῃ δυνάμει τά

πρός ανάπαυσιν αὐτοῖς ἐνεγκεῖν. Κᾶν γάρ τά πλεῖστα τούτοις ἀποδῶμεν, ἀλλ' ἀντιγεννηῆσαι τούτους οὕτω δυνησόμεθα.

Εἶκειν ἀναγκαῖον πατράσι τούς παῖδας· ἀλλ' ἔνθαπερ ἄν ὁ τῆς ἀληθείας ἐλαύνῃ λόγος, τιμάσθω Θεός καί νικάτω τά αὐτοῦ καί φιλοστοργίας δύναμιν φυσικήν.

Φίλων. Ἀξίως οὐδεὶς τόν Θεόν τιμᾶ, ἀλλά δικαίως μόνον, ὅποτε οὐδέ τοῖς γονεῦσιν ἴσας ἀποδοῦναι χάριτας ἐνδέχεται· ἀντιγεννηῆσαι γάρ οὐχ οἷόν τε τούτους.

Ἄριστοτ. Χρή τόν υἰόν δοῦλον εἶναι τοῦ πατρός ἢ τόν οἰκέτην· ὁ μὲν γάρ φύσει τοῦ πατρός δοῦλός ἐστιν· ὁ δέ νόμῳ.

Ἰσοκράτ. Τοιοῦτος γίνου περί τούς γονεῖς, οἴους ἄν εὔξαι περί σευτόν γενέσθαι τούς σαυτοῦ παῖδας.

Ἀλεξάνδρ. Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς ἐρωτηθεὶς, τίνα μᾶλλον ποθεῖ, τόν πατέρα Φίλιππον, ἢ Ἄριστοτέλην τόν διδάσκαλον, ἔφη, Ὅ μὲν γάρ τοῦ γενέσθαι, ὁ δέ τοῦ καλῶς γενέσθαι αἴτιος.

Ὁ αὐτός βαρῦ τι ἐπιτατούσης αὐτῷ τῆς μητρός Ὀλυμπιάδος, ἔφη, ὦ μήτερ, πικρόν γε ἐνοίκιον τῆς ἐνναμηναίου με ἀπαιτεῖς.

Σωκράτης. Μεμφομένης αὐτῷ τῆς γυναικός αὐτοῦ, ὅτι τόν υἰόν αὐτοῦ οὐ προσίεται ἄχρηστον ὄντα, καί λεγοῦσης ὅτι ἐξ αὐτοῦ εἶη, ἀποπτύσας· Καί γάρ τοῦτο, εἶπεν, ἐξ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ χρήσιμον.

Μελεσίου. Οἴους ἄν ἐράνους ἐνέκγῃς τοῖς γονεῦσι, τοιοῦτους αὐτούς ἐν τῷ γήρα παρά τῶν τέκνων προσδέχου.

Εὐριπίδ.

Ὅστις δέ τούς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει,

Ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανῶν Θεοῦ φίλος.

(15E_222 > Οὐκ ἔστι παισί τούτου κάλλιον γέρας,

Ἦ πατρός ἐσθλοῦ κάγαθοῦ πεφυκέναι,

Καί τοῖς τεκοῦσιν ἀξίαν τιμὴν νέμειν.

Σόλωνος. Σόλων ἐφωτηθεὶς, διατί κατά τῶν τυπόντων τούς πατέρας ἐπιτίμιον οὐχ ὥρισεν, εἶπεν, ὅτι Οὐχ ὑπέλαβον τοιοῦτους τινάς ἔσεσθαι.

Πλάτωνος. Πλάτων θρασυνόμενον ἰδὼν ἵνα πρὸς τόν ἑαυτοῦ πατέρα, Οὐ παύση, μειράκιον, εἶπε, τούτου καταφρονεῖν, δι' ὃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς;

Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ ἱστορίας. Πρώτη καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι φασὶ τὴν Αἴτην ρυῆναι, ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας οἱ Καταναῖοι, τούς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι, διὰ μέσης τῆς φλογός ἐκόμισαν τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες· ἀνθ' ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ. Τό γάρ τοι πῦρ (=861=) θεόντων αὐτῶν διέστη, καθ' ὃ μέρος ἐκεῖνοι παραγένοντο.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου καὶ Ἰσοκρ. Τούς υἱούς σπούδαζε πεπαιδευμένους μᾶλλον, ἢ πλουσίους καταλιπεῖν.

Θυγάτηρ ἀλλότριον κτῆμα ὑπάρχει τῷ πατρί.

Ὁ αὐτός τοῖς παισὶ συνεβούλευσεν αἰδῶ δεῖν καταλιπεῖν, ἢ χρυσόν.

Πατρός ὕβρις, ἡδύ φάρμακον· πλέον γάρ ἔχει τό ὠφελοῦν τοῦ δάκνοντος.

Υἱῷ καὶ θυγατρὶ μὴ προσμεϊδιάσης, να μὴ ὕστερον δακρύσης.

ΛΟΓΟΣ ΚΔ΄.

Περὶ φόβου.

(15E_224 > Ματθ. κς'. Τό μὲν πνεῦμα πρόθυμον· ἡ δέ σὰρξ ἀσθενής.

Πράξ. ι'. Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνω, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντί ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτόν καί ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτός αὐτῷ ἔστιν.

Παροιμ. ιδ'. Φόβος Κυρίου πηγὴ ζωῆς· ποιεῖ δέ ἀκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου.

Σολομ. ιβ'. Τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος.

Σιράχ μ'. Χρήματα καὶ ἰσχύς ἀνυψοῦσι καρδίαν· καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος Κυρίου.

Βασιλείου. Ὡς γάρ ὁ ἐμπεπηγότες ἔχων ἐν ἑαυτῷ τούς σωματικούς ἦλους, ἀνεργητός ἐστιν, ὑπὸ τῶν ὀδύνων κατεχόμενος· οὕτως ὁ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ κατειλημμένος, οὐκ ὀφθαλμῶ χρῆσασθαι πρὸς ἃ μὴ δεῖ, οὐ χεῖρας κινήσαι πρὸς ἀπηγορευμένας πράξεις, οὐχ ὄλως μικρόν ἢ μείζον ἐνεργῆσαι παρά τὸ καθήκον δύναται, οἷον ὀδύνη τινὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἀπειληθέντων συμπεπαρμένος.

Θεολόγου. Οὐκ ἀπὸ θεωρίας ἀρξαμένους, εἰς φόβον χρή καταλήγειν. Θεωρία γάρ ἀχαλίνωτος, τάχα ἂν καὶ κατὰ κρημνῶν ὥσειεν· ἀλλὰ φόβῳ στοιχειωμένους καὶ καθαιρομένους, καί, ἵνα οὕτως εἴπω, λεπτυνομένους, εἰς ὕψος αἴρεσθαι.

(15E_226 > Ἐν φοβηθῶμεν μόνον, τὸ φοβηθῆναι Θεοῦ τι πλεόν.

Φύλλων λαγωούς ἐκφοβοῦσιν οἱ κτύποι.

Ἄνδρας δ' ἀνάδρους αἰ σκιά τῶν πραγμάτων.

Χρυσοστ. Οὐ τοσοῦτον ἐργάσασθαι δυνήσεται λόγος, ὅσον ἐργάζεται φόβος. Ὁ γάρ τῆς γεέννης φόβος τὸν τῆς βασιλείας ἡμῖν κοσμιεῖ στέφανον. (=864=) Αἰτία ἡμῖν πολλῶν ἀγαθῶν, εἴ βουλοίμεθα, ὁ διάβολος· δεδοικότες γάρ αὐτοῦ τὰς ἐπιβουλάς, μήφομεν καὶ μεμνήμεθα τοῦ Θεοῦ. Ὁ γάρ ἐφεστῶτα τὸν ἐχθρόν ὀρών, τῷ δυναμένῳ προστρέχει βοηθεῖν.

Καθάπερ ἐν οἰκίᾳ στρατιώτου διηνεκῶς ὠπλισμένου, οὐ ληστής, οὐ τυχωρύχος, οὐκ ἄλλος τις τῶν τὰ τοιαῦτα κακουρούντων τολμήσει φανῆναι· οὕτω φόβου κατέχοντος ψυχάς, οὐδέν τῶν ἀνελευθέρων παθῶν ἐπεισέρχεται ῥαδίως ἡμῖν.

Διδύμου. Οὐ δυνατόν τὸν ἀληθῶς φοβούμενον τὸν Θεὸν δειλίαν ἔχειν, εἰρημένου τοῦ, Πλὴν αὐτοῦ μὴ φοβοῦ ἄλλον.

Κλίμακος. Ὡσπερ ἀκτίς ἡλίου δι' ὀπῆς εἰσελθοῦσα ἐν οἴκῳ πάντα φωτίζει, ὡς καὶ τὸ λεπτότατον ὄραῖν, τὸν τε κονιορτόν πετόμενον· οὕτω καὶ φόβος Θεοῦ μετὰ διακρίσεως ἐν καρδίᾳ γενόμενος, πάντα αὐτῇ τὰ ἁμαρτήματα ὑποδείκνυσιν.

Σευηριανοῦ. Ἀρχὴ σωτηρίας ἀνθρώπων ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, καὶ ρίζα πάντων ἐν ἡμῖν ἀγαθῶν ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος. Οὔτε δέ Θεοῦ νόμος ἄνευ φόβου, οὔτε φόβος ἄνευ νόμου. Ὁ μὲν γάρ νόμος τῶν ἐπιτεταγμένων ὑπηρετήν ἔχει τὸν φόβον· ὁ δέ φόβος τῶν προστεταγμένων δικαστήν ἔχει τὸν νόμον.

Βίας. Βίας ἐρωτηθεὶς, τί ἂν εἴη τῶν κατὰ τὸν βίον ἄφοβον, εἶπεν, Ὁρθὴ συνείδησις.

Ἐπικούρ. Οὐκ ἔστιν ἄφοβον εἶναι, φοβερόν φαινόμενον.

(15E_228 > Δημοκρ. Οὐ διὰ φόβον, ἀλλὰ διὰ τὸ δέον, ἀπέχεσθαι χρεῶν ἁμαρτημάτων.

Εὐριπίδου.

Ἄσύνετος, ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,

Λαβῶν δέ μικρόν τι ψυχῆς φρονεῖ μέγα.

Μενάνδρ.

Εὐθήθειά μοι φαίνεται δηλουμένη,
Τό νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἅ δεῖ.

ΛΟΓΟΣ ΚΕ΄.

Περὶ τῶν ταχέως μεταβαλλομένων, καὶ περὶ μετανοίας.

(15E_230 > Λουκ. θ'. Οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Β'. Πετ. β'. Κρεῖσσόν ἐστι μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς διακαισύνης, ἢ ἐπιγνόντα ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτῷ ἀγίας ἐντολῆς. Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τό τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον, καὶ Ἰγλουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

Παροιμ. ιζ'. Ἄνὴρ εὐμετάβολος γλώσσῃ ἐκπεσεῖται εἰς κακά.

Παροιμ. κστ'. Ὡσπερ κύων ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἔμετον καὶ μισητός γένηται, οὕτως (=865=) ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν.

Σιράχ λδ'. Ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν, τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούεται; καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

Βασιλ. Ὁ ἐν προκοπῇ γενόμενος ἀγαθῶν ἔργων, εἶτα παλινδρομήσας πρὸς τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, οὐ μόνον τὸν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις μισθὸν ἐζημιώθη, ἀλλὰ καὶ βαρυτέρας ἀξιοῦται τῆς κατακρίσεως.

Οἷς εὐκόλος πρὸς μεταβολὴν ἢ διάνοια, τούτοις οὐδὲν ἀπεικός καὶ τὸν βίον εἶναι μὴ τεταγμένον.

(15E_232 > Μηδεὶς ἐν κακίᾳ διάγων, ἑαυτὸν ἀπογινωσκέτω, εἰδὼς ὅτι γεωργία μὲν τῶν φυτῶν τὰς ποιότητας μεταβάλλει· ἡ δὲ κατ' ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια δυνατὴ ἐστὶ παντοδαπῶν ἀρρώστημάτων ἐπικρατῆσαι.

Ἄνθρωποι ταῖς νεφέλαις ἐοίκασιν, πρὸς τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολὰς ἄλλοτε κατ' ἄλλο μέρος τοῦ ἀέρος ἐμφερομέναις.

Οὐ χρόνου ποσότητι, διαθέσει δὲ ψυχῆς ἢ μετάνοια κρίνεται.

Θεολόγου. Δέον αὐμετακινήτους μὲν εἶναι πρὸς τό κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος, ἀκινήτους δὲ πρὸς τό χείρον ἀπὸ τοῦ βελτίονος.

Οὐχ ἡ μετάθεσις τοῦ κακοῦ τό αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τούτου τήρησις τὴν ἀπώλειαν.

Τό μὴ ἁμαρτάνειν ἀναισθητῶς, ἀλλ' ἐπιγινώσκειν καὶ συνορᾶν τό πλημμεληθέν, οὐκ ἔστι μικρόν· ἀλλ' ὁδός τίς ἐστὶ καὶ ἀρχὴ πρὸς διόρθωσιν ἄγουσα, καὶ ἐπὶ τό κρεῖττον μεταβολὴν.

Κούφους καὶ ἀνοήτους τούτους ὑπολαβάνομεν, τοὺς ῥαδίως ἐπ' ἀμφοτέρα φερομένους, καὶ μεταρρέοντας, καθάπερ αὖρας μεταπιπτούσας, ἢ μεταβολὰς καὶ παλιρροίας Εὐρίπου, ἢ θαλάσσης ἄστατα κύματα.

Χρυσοστ. Ὁ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἔπραξε δεινοῖς, κἂν μὴ τῶν ἁμαρτημάτων ἀξίαν ἀποδείξῃται τὴν μετάνοιαν, καὶ αὐτῆς ταύτης ὅμως ἔξει τὴν ἀντίδοσιν.

Εὐαγρίου. Φυτόν μεταφερόμενον συνεχῶς, καρπὸν οὐ ποιεῖ.

Σωκράτ. Ἄνδριάς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἐστὼς, ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

ΛΟΓΟΣ Κστ'.

Περὶ ἁμαρτίας καὶ ἐξαγορεύσεως.

(15E_234 > Ἰωαν.η΄. Πᾶς ὁ ποιῶν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας.

Σιράχ. κἀ΄. Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφρα, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας ἐάν γάρ προσέλθῃς, δῆξεται σε. Ὅδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς, καὶ ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων.

Πρὸς Ῥωμ. στ΄. Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τό ὑπακούειν ταῖς (=868=) ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· μήτε παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτία.

Σιράχ κζ΄. Λέων θήρα ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτία τοὺς ἐργαζομένους ἄδικα.

Σιράχ λθ΄. Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐκτίσθη ἀπ’ ἀρχῆς, οὕτω καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς κακά.

Βασιλ. Ὡσπερ τῆς τομῆς ἢ τοῦ καυτῆρος, οὐχ ὁ ἰατρός αἴτιος, ἀλλ’ ἡ νόσος· οὕτω καὶ οἱ τῶν πόλεων ἀφανισμοὶ ἐκ τῆς ἀμετρίας τῶν ἁμαρτανομένων τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, τὸν Θεὸν ἀπάσης μέμψεως ἀπολύουσιν.

Ἡ ἁμαρτία ὡς μὲν ὠδίνεται, ἔχει τινὰ αἰσχύνην· ἐπειδάν δέ τελεσθῇ, τότε ἀναισχυνοτέρους ποιεῖ τοὺς ἐργαζομένους αὐτήν.

Ὡς γάρ τὰς μελίσσας καπνὸς φυγαδεύει καὶ τὰς περιστεράς δυσωδία· οὕτω καὶ τὸν φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἄγγελον ἢ πολὺδακρυς καὶ δυσώδης ἀφίστησιν ἁμαρτία.

Ὡσπερ ἡ σκιά τῷ σώματι, οὕτω ταῖς ψυχαῖς αἱ ἁμαρτίαι παρέπονται, ἐναργεῖς τὰς πράξεις εἰκονίζουσαι.

Φύσει πρόχειρον ἢ κακία, καὶ πολὺς ἐπὶ τό χειρὸν ὁ δρόμος.

(15E_236 > Εὐζήλωτον μέντοι καὶ πρόχειρον πρᾶγμα ἢ μοχθηρία· καὶ οὐδὲν οὕτω ῥάδιον ὡς τό γενέσθαι κακόν.

Μὴ ἀπαξιώσης ἐξαγορεύσαι σου τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα τῇ ἐντεῦθεν αἰσχύνῃ τὴν ἐκεῖθεν φύγῃς (ἐπειδὴ μέρος καὶ τοῦτο τῆς ἐκεῖσε κολάσεως) καὶ δεῖξῃς ὅτι τὴν ἁμαρτίαν ὄντως μεμίσηκας, παραδειγματίσας αὐτήν καὶ θριαμβεύσας, ὡς ἀξίαν ὕβρεως.

Περιβαλοῦ κόπρια, δάκρυα, στεναγμούς, τὴν δι’ ἐξαγορεύσεως καὶ ἀτιμοτέρας ἀγωγῆς ἐπανόρθωσιν.

Οὐκ ἔστι τοῖς ἀπελθοῦσιν ἐν ἄδῃ ἐξομολόγησις καὶ διόρθωσις. Συνέκλεισε γάρ ὁ Θεός, ἐνταῦθα μὲν βίον καὶ πρᾶξιν· ἐκεῖ δέ, τὴν τῶν πεπραγμένων ἐξέτασιν.

Κακία σιωπηθεῖσα, νόσος ὑπουλός ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ.

Θεολόγου. Θᾶπτον γάρ ἂν τις ὀλίγης κακίας μεταλάβοι πλουσίως, ἢ ἀρετῆς βαθείας κατὰ μικρόν. Ἐπεὶ καὶ μέλιτι μὲν ἀψίνθιον τάχιστα μεταδίδωσι τοῦ πικροῦ, μέλι δέ οὐδέ τό διπλάσιον ἀψίνθιῳ τῆς ἑαυτοῦ γλυκύτητος.

Χρυσοστ. Τοιοῦτον ἡ ἁμαρτία· πρὶν ἢ μὲν ἀπαρτισθῆναι, μεθύειν ποιεῖ τὸν ἀλόντα· ἐπειδάν δέ πληρωθῇ καὶ ἀπαρτισθῇ, τότε τὰ μὲν τῆς ἡδονῆς ταύτης ὑπεξίσταται καὶ σβέννυται· γυμνός δέ ἔστηκε λοιπὸν ὁ κατήγορος, τοῦ συνειδότος δημίου τάξιν ἐπέχων (=869=) [ἐπέχοντος] καὶ καταξαίνων τὸν πλημμεληκότα, καὶ τὴν ἐσχάτων ἀπαιτῶν δίκην, καὶ μολίβδου παντός βαρύτερον ἐπικείμενος.

Ἀπόστηθι τῆς πονηρίας, παῦσαι τῆς κακίας, ἐπιλαβοῦ τῆς ἀρετῆς, καὶ ὑπόσχου μηκέτι αὐτὰ ποιεῖν· καὶ ἀρκεῖ τοῦτο εἰς ἀπολογία. Ἐγὼ διαμαρτύρομαι καὶ ἐγγυῶμαι, ὅτι τῶν ἁμαρτανομένων ὑμῶν ἕκαστος, ἂν ἀποστάς τῶν προτέρων κακῶν ὑπόσχηται τῷ Θεῷ μετὰ ἀληθείας μηκέτι αὐτῶν ἄψασθαι, οὐδὲν ἕτερον ὁ Θεός ζητεῖ πρὸς ἀπολογία μείζοντα. Φιλάνθρωπος γάρ ἐστι καὶ ἐλεήμων· καὶ καθάπερ ἡ ὠδίνουσα ἐπιθυμεῖ τεκεῖν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ τὸν ἔλεον ἐκχεῖν τὸν ἑαυτοῦ.

(15E_238 > Ὡσπερ γάρ σπινθήρ ἐάν φθάσῃ ἐπιλαβέσθαι τινός, πάντα λοιπὸν κατανέμεται· οὕτω τῆς ἁμαρτίας φύσις, ἐπειδάν τῶν τῆς ψυχῆς λογισμῶν ἐπιλάβηται, καὶ μηδεὶς ἢ ὁ σβέσων, χαλεπωτέρα λοιπὸν καὶ δυσχεύωτος γίνεται, τῇ τῶν δευτέρων προσθήκῃ εἰς μείζονα καταφρόνησιν ἐπαιρομένη.

Ὡσπερ γάρ ὁ ἐν ἀμαρτήμασιν ὢν, ἐτέρων κατηγορῶν, ἑαυτοῦ πρό ἐκείνων κατηγορεῖ· οὕτω καί ὁ ἐν συμφορᾷ ὢν καί ὄνειδίζων ἐτέρου συμφοράς, ἑαυτόν πρό ἐκείνου ὄνειδίζει.

Καθάπερ οἱ διά νυκτός ἀσελήνου βαδίζοντες τρέμουσι, κᾶν μηδεῖς ὁ φοβῶν παρῆ· οὕτω καί οἱ τήν ἀμαρτάν ἐργαζόμενοι, θαρρῆειν οὐκ ἔχουσι, κᾶν μηδεῖς ὁ ἐλέγχων ἦ.

Ἐπί ἐνός οὐ θέλομεν ἀσχημονῆσαι ἐνταῦθα· ἐπί δέ μυριάδων ἐκεῖ τί ποιήσομεν;

Γρηγ. Νύσσης. Πολλή πρός τήν κακίαν ἐστίν ἡ εὐκολία, καί ὀξύρροπος ἐπί τό χειρόν ἢ φύσις.

Κυρίλλου. Πολλά πατῖομεν ἅπαντες. Νοσεῖ γάρ ἡ φύσις τό εἰς ἀμαρτίαν εὐκόλον, διά τῶν ἐξ ἀρχῆς εἰσοικισαμένων τό πάθος.

Φίλωνος. Τῷ μέν ἀγνοία τοῦ κρείττοντος διαμαρτάνοντι συγγνώμη παρειέρχεται· ὁ δέ ἐξεπίτηδες ἀδικῶν, ἀπολογίαν οὐκ ἔχει.

Κλήμεντος. Φοβηθῶμεν οὐχί νόσον τήν ἔξωθεν, (=872=) ἀλλ' ἀμαρτήματα, δι' ἃ ἡ νόσος· καί νόσον ψυχῆς, οὐχί σώματος.

Θεοτίμου. Ἦ εἰκεν ἡ ἀμαρτία παραβλήματι κωλύοντι τήν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν γενέσθαι.

Ἰωσήπου. Οὐκ ἐκριζωτής τῶν παθῶν, ἀλλ' ἀνταγωνιστής ἐστίν ὁ λογισμός.

Οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατόν, οὔτε αἰσχρόν ἀμάρτημα χρόνῳ.

Ἄριστοτ. Οὐ πόρρω τοῦ ἀναμάρτητου καθίστησιν ἑαυτόν, ὁ τό ἀμαρτηθέν ἐπιεικῶς ὁμολογήσας.

(15E_240 > Πυθαγόρου. Τά ἀμαρτήματά σου πειρῶ, μή λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλά θεραπεύειν ἐλέγχοις.

Δημοσθ. Ὡσπερ σωματικόν πάθος οὐ κρυπτόμενον οὐδέ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται· οὕτως οὐδέ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη θεραπεύεται.

Μοσχίωνος. Βέλτιον ὀλιγάκις ὁμολογοῦντα κατορθοῦν, σωφρονεῖν πολλάκις, ἢ ὀλιγάκις ἀμαρτάνειν λέγοντα, πλημμελεῖν πολλάκις.

Ζήνων. Ζῆθι, ὦ ἄνθρωπε, μή μόνον ἵνα φάγῃς καί πίῃς, ἀλλ' ἵνα τῷ ζῆν πρός τό εὔ ζῆν καταχρήσῃ.

Φαυωρίνου. Πάθος τί μου προσέπεσε τῇ ψυχῇ, καί τί μέν ἐστίν οὐκ οἶδα. Ἔρωτα δέ αὐτό λέγουσι οἱ μεμνημένοι. Βάσκανε δαῖμον καί ἀλόγιστε, ἀσθενεῖ προσελήλυθας σώματι, φέρειν σε μή δυναμένῳ. Ἐξίσταμαί σου, δαῖμον· παραχωρῶ σου τῆς μάχης· οὐκ εἰμί σου στρατιώτης.

Θεοφράστ. Ἔρωσ ἐστίν ἀλογίστου τινός ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μέν ἔχουσα τήν πρόσοδον, βραδεῖαν δέ τήν ἀπόλυσιν.

ΛΟΓΟΣ ΚΖ΄.

Περί ἀκρασίας καί γαστριμαργίας.

(15E_242 > Λουκ. ζ'. Οὐαί οἱ ἐμπελησμένοι, ὅτι πεινάσετε· οὐαί οἱ γελῶντες, ὅτι πενθήσετε καί κλαύσετε.

Ἰακ. ε'. Ἐτρυφήσατε ἐπί τῆς γῆς καί ἐσπαταλήσατε· ἐτρέψατε τάς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς.

Παροιμ. κδ'. Μή ἀπατηθῆς ἐν χορτασίᾳ κοιλίας σου.

Παροιμ. κε'. Μέλι εὐρών, τί ἱκανόν φάγε, μή ποτε πλησθεῖς ἐξεμέσης.

Σιράχ. μ'. Ἀνήρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν, οὐκ ἔστιν ὁ βίος αὐτοῦ ἐν λογισμῷ ζωῆς.

Βασιλείου. Γαστήρ συναλλάκτης ἐστὶν ἀπιστότατος, (=873=) ταμείον ἀφύλακτον· πολλῶν ἀποτεθέντων, τὴν μὲν βλάβην παρακατέχουσα, τὰ δὲ παραδοθέντα οὐ κατέχουσα.

Λίχνη γαστήρ, ἡ αἰεὶ ἀπαιτοῦσα καὶ μηδέποτε λήγουσα. Ἡ λαμβάνουσα σήμερον, καὶ αὔριον λανθανομένη. Ὅταν ἐμπλησθῆ, περὶ ἐγκρατείας φιλοσοφεῖ· ὅταν διαπνευσθῆ, ἐπιλανθάνεται τῶν δογμάτων.

Φοβήθητι τὸ ὑπόδειγμα τοῦ πλουσίου. Ἐκείνον παρέδωκε τῷ πυρὶ ἢ διὰ βίου τρυφή. Οὐ γὰρ ἀδικίαν, ἀλλὰ τὸ ἀβροδίατον ἐγκληθεῖς, ἀπετηγανίζετο ἐν τῇ φλογὶ τῆς καμίνου.

Ἐκ γὰρ τῆς παχείας τροφῆς καὶ οἴνου, αἰθαλώδεις τινές ἀναθυμιάσεις ἀναπεμπόμεναι, νεφέλης δίκην πυκνῆς, τὰς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐλλάμψεις ἐπὶ τὸν νοῦν διακόπτουσι. Διὸ καὶ Μωϋσῆς πρὸς θεωρίαν Θεοῦ ἀναβαίνων διὰ τοῦ νοῦ, ἄσιτος (15E_244 > καὶ ἄποτος ἡμερῶν τεσσαράκοντα διετέλεσεν, ἀθόλωτον διαμένειν αὐτῷ τὸ ἡγεμονικὸν διοικούμενος.

Θεολ. Ἄϋπνός ἐστι καὶ ἀκοίμητος πρὸς τὴν τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει.

Δός εἶπε γαστήρ. Ἦν λαβοῦσα φωφρονεῖς,

Δώσω προθύμως· ἦν δὲ τοῖς κάτω δίδως

Κόπρον· λάβοις μὲν, ἀλλ' ὅμως μὴ πλουσίαν. Εἰ δ' οὖν κατάσχοις, δώσωμεν καὶ πλουσίαν.

Ἄκρασία γὰρ ἐμοί, πᾶν τὸ περιττόν καὶ ὑπὲρ τὴν χεῖαν καὶ ταῦτα, πεινόντων ἄλλων καὶ δεομένων, τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ καὶ κράματος.

Οὐδὲν οὕτω ἐπίμαχόν τε καὶ φιλόνηκον, ὡς ἡ γαστήρ.

Χρυσος. Φαγῶν καὶ πιῶν καὶ ἐμπλησθεῖς, πρόσεχε σεαυτῷ. Ἀπόκριμνος γὰρ ἐστὶν ὁ τόπος τῆς τρυφῆς.

Ἰω. Κλίμ. Θλιβομένης κοιλίας ταπεινοῦται καρδιά· θεραπευομένης δὲ, γαυριᾶ λογισμός.

Νύσσ. Ὅψον σοι γενέσθω ἔνδεια· καὶ τὸ μὴ ἐπιβάλλειν κόρον τῷ κόρῳ, μηδὲ ἀμβλύνειν τῇ κραιπάλῃ ὄρεξιν.

Ῥίζα τῶν περὶ τὸν βίον πλημμελημάτων ἐστὶν, ἡ περὶ τὸν λαιμόν ἀσχολία.

Μέχρι τῆς ὑπερώας ἢ τῶν ἠδυσμάτων αἴσθησις τὸν ὄρον ἔχει· ἀπὸ δὲ ὑπερώας, ἀδιάκριτος ἢ τῶν ἐμβαλλομένων διαφορά, ὁμοτίμως τὰ πάντα τῆς φύσεως πρὸς δυσωδίαν ἀλλοιούσης.

Φίλωνος. Ἐγκρατείας μὲν ἴδιον, ὑγεία (=876=) καὶ ἰσχύς· ἀκρασίας δὲ, ἀσθένεια καὶ νόσος γεινιῶσα θανάτῳ.

Πλουτάρχ. Ὑγείαν ἔχειν παρά Θεοῦ αἰτοῦνται οἱ ἄνθρωποι· τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες, οὐκ ἴσασιν. Ἀκρασία γὰρ τὰ ἐναντία πράσσοντες, αὐτοὶ προδότες τῆς ὑγείας γίνονται.

Ὡσπερ ἄλειμμα οὐ τὸ ἡδύ καλόν, οὐδέ τὸ μακρόν, ἀλλὰ τὸ (15E_246 > ὑγιεινόν· οὕτω καὶ τροφή, οὐχ ἡ ἡδεῖα καλή, οὐδέ ἡ πολλή, ἀλλ' ἡ ὑγιεινή.

Τάχος καὶ ἐπειξίς ἀπέστω τοῦ ἐσθίειν· κυνῶδες γὰρ τοῦτο, καὶ θηρίῳ μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ πρέπον.

Κάτωνος. Οὗτος τῆς πολυτελείας καθαπτόμενος, εἶπεν, Ὡς χαλεπὸν ἐστὶ λέγειν πρὸς γαστέρα, ὧτα μὴ ἔχουσιν.

Ἄντισθένης. Ἄντισθένης ἐρωτηθεῖς, τί ἐστὶν ἐορτή, εἶπε, Γαστριμαργίας ἀφορμή.

Ἐπικτήτου. Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία πιαίνει, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία. Ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος· ἡ δὲ ψυχὴ χωρισθεῖσα, διαπαντός ἀκήρατος μένει.

Ἐν ταῖς ἐστιάσεσι, μέμνησο ὅτι δύο ὑποδέχονται· τό τε σῶμα καί ἡ ψυχή· καί ὅ τι ἄν τῷ σώματι δῶς, τοῦτο εὐθύ ἐξέχεας· ὅ τι δ' ἄν τῇ ψυχῇ διαπαντός τηρεῖς.

Διογένης. Τῶν οἰκιῶν ἔνθα πλείστη τροφή, πολλούς μῦς εἶναι καί γαλάς· καί σώματα δέ τά πολλήν τροφήν δεχόμενα, καί νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι.

Κράτης. Κράτης ἰδὼν χρυσοῦν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας ἐν Δελφοῖς ἐστῶσαν, ἀνέκραγεν, ὅτι Τοῦτο τῆς Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἔστηκεν.

Ὁ αὐτός νεανίσκον ἰδὼν ἀθλητικόν οἴνω καί κρεοφαγία καί ἀσκήσει σάρκα πολλήν ὑποτρέφοντα, εἶπεν, ὦ δαιμόνιε, παῦσαι καθ' ἑαυτοῦ ποιῶν τό δεσμοτήριον ἰσχυρόν.

Θεόγνιδος.

Πολλῶ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη

Ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῖον ἔχειν ἔθελον.

Σωκράτης. Οὗτος τούς μέν ἀνθρώπους ἔλεγε ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν· ἐγὼ δέ ἐσθίω ἵνα ζῶ.

ΛΟΓΟΣ ΚΗ΄.

Περί λύπης καί ἀθυμίας.

(15E_248 > Ματθ. ε΄. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

β΄ Κορ. β΄. Τίς ἐστὶν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;

(=877=) Σολομ. Ὡσπερ σῆς ἱματίω καί σκώληξ ξύλω, οὕτω λύπη ἀνδρός βλάπτει καρδίαν.

Σιράχ λη΄. Ἀπό λύπης ἐκβαίνει θάνατος· καί λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν.

Βασιλείου. Ὡσπερ οἱ σκώληκες τοῖς ἀπαλωτέροις τῶν ξύλων ἐντίκτονται μάλιστα, οὕτως αἱ λύπαι τοῖς μαλακωτέροις ἦθεσι τῶν ἀνθρώπων ἐμφύονται.

Ὁ λέγων μὴ πρέπειν τῷ δικαίῳ τὴν θλίψιν, οὐδέν ἕτερον λέγει, ἢ μὴ ἀρμόζειν τῷ ἀθλητῇ τὸν ἀνταγωνιστήν.

Θεολόγου. Φέρει παραμυθίαν ὀδυνομένῳ κοινωνία τῶν στεναγμῶν.

Ἔστι ποτέ ἡδονῆς λύπη τιμιωτέρα, καί κατήφεια πανηγύρεως· καί γέλωτος οὐ καλοῦ, δάκρυον ἐπαινετόν.

Μέγα γάρ τό παρά συναλγούντων φάρμακον. Οἱ γάρ τό ἴσον τοῦ πάθους ἔχοντες, πλέον εἰσὶν εἰς παραμυθίαν τοῖς πάσχουσι.

Χρυσόστ. καιρός ἀθυμίας, οὐχ ὅταν πάσχωμεν κακῶς, ἀλλ' ὅταν δρῶμεν κακῶς.

Πλουτάρχ. Ὀδὸν μέν τὴν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι· βίον δέ, τὸν ἀλυπότατον.

Ἐπενδύεσθαι δεῖ, τῷ μέν θώρακι, χιτῶνα· τῇ δέ λύπη νοῦν.

(15E_250 > Σωκράτης. Ἐρωτηθεῖς, Τί λύπει τούς ἀγαθοῦς, εἶπεν, Εὐτυχία πονηρῶν.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, Πῶς ἄν τις ἀλύπως διάγει, Τοῦτο ἀδύνατον, εἶπεν· οὐ γάρ ἐστὶ πόλιν ἢ οἰκίαν οἰκοῦντα καί ἀνθρώπους ὀμιλοῦντα μὴ λυπεῖσθαι.

Λευκίπ. Τοῦτο γάρ ἴδιον τῶν ὀφθαλμῶν, ἐν τοῖς μεγάλοις κακοῖς μὴ ἐκχέειν δάκρυον· ἐν δέ ταῖς μετρίαις συμφοραῖς, ἀφθόνως τά δάκρυα καταρῥεῖ.

Χαρακλ. Πολλάκις γάρ τό χαρᾶς ὑπερβάλλον, εἰς ἀλγεινὸν περιίστησι· καί τῆς ἡδονῆς τό ἄμετρον, ἐπίσπαστον λύπην ἐγέννησε.

Μοσχίων. Ἐπεσθαι τοῖς τερπνοῖς εἴωθε καί τά λυπηρά.

Δημῶνακτ. Δεῖ ὥσπερ φορτίον τὴν λύπην ἀνθέμενον, μὴ στέοντα (στένοντα) φέρειν.

Χαρικλ. Οί ἄνθρωποι τάφους μὲν κατασκευάζουσι καὶ ἐντάφια ὡσπερ μέλλοντες αὐτοῖς χρῆσθαι· ἀφοβίαν δὲ καὶ ἀλυπίαν τὴν περὶ τοῦ θανάτου ἢ χρῆσονται, οὐ παρασκευάζονται.

Θεοπόμπ. Εἴ τις πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι διάγει τὸν βίον, ἀπάντων ἂν εἶη καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτερος.

(=880=) Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου, Ἰσοκράτ, Δημοκρ. Εἰ βούλει ἄλυπον βίον ζῆν, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ὡς ἤδη συμβεβηκότα λογίζου.

Ἄλυπος ἴσθι, μὴ τὴν ἀπάθειαν, ὡς τὰ ἀλόγια τῶν ζώων· μηδὲ τὴν ἀλογίαν, ὡς οἱ ἄφρονες· ἀλλ' ὡς ἐνάρετος, τὸν λόγον τῆς λύπης ἔχων παραμύθιον.

Εὐγνώμων ὁ μὴ λυπούμενος ἐν οἷς οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷς ἔχει.

Ὅσοι τινές πρὸς τὰς συμφοράς, γνώμη μὲν ἠκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ τῶν πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν,

(15E_252 > Ἐπικτήτου. Ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις τὸν ἐχθρόν λυπήσῃ, ἔφη, Ἐαυτὸν παρασκευάζων βέλτιστα πράττειν.

Τοὺς ἄφρονας ὁ χρόνος· τοὺς δὲ φρονίμους ὁ λόγος τῆς λύπης ἀπαλλάττει.

Ποσειδίπ. Οὐδεὶς ἄλυπος τὸν βίον διήγαγεν, ἄνθρωπος ὢν· οὐδ' ἄχρι τοῦ τέλους ἔμεινεν εὐτυχῶν.

Εὐριπίδ. Οὐκ ἔστιν εὐρεῖν βίον ἄλυπον ἐν οὐδενί.

ΛΟΓΟΣ ΚΘ΄.

Περὶ ὕπνου.

(15E_254 > Ματθ. κς΄. Μαρ. ιδ΄. Λουκ. κδ΄. Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς, εὔρε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι, καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ. Κἂν τὸν Ἰούδα θεάσαθε πῶς οὐ καθεύδει. Γρηγορεῖτε οὖν καὶ προσεύχεσθε.

Α΄. Θεο. ε΄. Ἔρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. Οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι· καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες, νήφωμεν.

Παροιμ. κγ΄. Ἐνδύεται διερῶρηγμένα καὶ ῥακώδη, πᾶς ὑπνώδης.

Σιράχ. λα΄. Μέρημα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγμόν.

Βασιλείου. Εὐχαρίσται, ἄνθρωπε, τῷ ἀκουσίως ἡμᾶς διὰ τοῦ ὕπνου τῆς συνεχείας τῶν πόνων λύοντι, καὶ ἐκ μικρᾶς ἀναπαύσεως, πάλιν πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως ἐπανάγοντι.

Θεολόγου. Ἀνὴρ ὑπνώδης, εὐρετῆς ὄνειράτων· μύστης γὰρ ὕπνος φασμάτων, οὐ πραγμάτων.

Χρυσόστ. Ὑπνος οὐδὲν ἐστίν, ἢ θάνατος πρόσκαιρος, καὶ ἐφήμερος τελευτή.

(=881=) Γρηγ. Νύσσης. Ὡσπερ ἐπὶ τῆς καθύγρου γῆς, ἐπειδὴν θερμότεραις ἀκτῖσιν ἐπιλάμψαι ὁ ἥλιος, ἀτμοὶ τινες ὀμιχλώδεις ἀπὸ τοῦ βάθους ἀνέλκονται· ὁμοίον τι γίνεται καὶ ἐν τῇ (15E_256 > καθ' ἡμᾶς γῆ, τῆς τροφῆς ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος ἀναζεύσεως· ἀνωφερεῖς δὲ ὄντες οἱ ἀτμοὶ κατὰ φύσιν καὶ ἀερώδεις, καὶ πρὸς τὸ ὑπερκείμενον ἀναπνέοντες, ἐν τοῖς κατὰ τὴν καεφαλήν γίνονται χώροις.

Φίλων. Εἰκότως μελέτην θανάτου· σκίαν δὲ καὶ ὑπογραμμὸν τῆς αὐθις ἐσομένης ἀναβιώσεως, τὸν ὕπνον οἱ τάληθῃ πεφρονηκότες ἀπεφήνατο· ἐκατέρων γὰρ ἐναργεῖς φέρει τὰς εἰκόνας, καὶ μεθιστᾶ τὸν αὐτὸν ἐξ ὀλοκλήρου.

Κλήμεντ. Ὅσα περὶ ὕπνου λέγουσι, τὰ αὐτὰ χρῆ καὶ περὶ θανάτου ἐξακούειν. Ἐκάτερος γὰρ δηλοῖ τὴν ἀποστασίαν τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ μᾶλλον, ὁ δὲ ἥττον.

Πᾶσι δέ, ὡς ἔπος εἶπεν, διαμαχητέον ὑμῖν πρὸς τὸν ὕπνον, ὡς πλείονα χρόνον τοῦ ζῆν διὰ τὴν ἐγρήγορσιν μεταλαμβάνειν.

Ὁ γάρ ὕπνος ὡσπερ τελώνης τόν ἡμισυν ἡμῖν τοῦ βίου συνδιαιρεῖται χρόνον. Πολλοῦ γε δεῖ μεθ' ἡμέραν καθεύδειν, τοῖς καί τῆς νυκτός τό πλεῖστον εἰς ἐγρήγορον ἀποτεμνομένοις.

Δημοκρίτ. Ἄγρυπνος ἔσο κατά τόν νοῦν· συγγενής γάρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περι τοῦτον ὕπνος.

Οἱ ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν, ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην, ἢ ἀργίην ἢ ἀπαιδευσίαν σημαίνουσιν.

Φιλοστράτ. Οὐδέ γάρ οἱ σώφρονες καί σπουδαῖοι νυστάζουσι, κἄν πόρρω τῶν νυκτῶν σπουδάζουσιν. Οὐ γάρ ἔξωθεν αὐτούς ὁ ὕπνος ὡσπερ δεσπότης, ὑβρίσας εἰς τόν αὐχένα δεδουλωμένον ὑπό τοῦ οἴνου· ἀλλ' ἐλεύθεροί τε καί ὀρθοί φαίνονται. Καταδαρθέντες δέ καθαρά τῇ ψυχῇ δέχονται τόν ὕπνον, οὔτε ὑπό τῶν εὐπραγιῶν ἀνακουφιζόμενοι, οὔτε ὑπό κακοπραγίας τινός ἐκτρώσκοντες. Σύμμετρος γάρ πρὸς ἄμφω ταῦτα ψυχὴ νήφουσα, καί οὐδετέρου τῶν παθῶν ἤττων· ὅθεν καί καθεύδει ἥδιστα καί ἀλυπότατα, μὴ ἐξισταμένη τοῦ ὕπνου.

ΛΟΓΟΣ Λ΄.

Περὶ μέθης.

(15E_258 > Λουκ. κα΄. Προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν ἐν κραιπάλῃ καί μέθῃ καί μερίμναις βιοτικαῖς· καί αἰφνιδίως ὑμῖν ἐπιστῆ ἡ ἡμέρα ἐκείνη.

Ῥωμ. ιγ΄. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν· μὴ κώμαις καί μέθαις, μὴ κοίταις καί ἀσελγείαις.

Σολ. ζ΄. Ἀγαθόν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ εἰς οἶκον πότου.

Παροιμ. κγ΄. Μὴ ἴσθι οἰνοπότης· πᾶς γάρ μέθυσος πτωχεύσει.

(=884=) Ὅστις ἐστιν ἡδύς ἐν οἴνων διατριβαῖς, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὀχυρώμασι καταλείψει ἀτιμίαν.

Σιράχ, λα΄. Ἐν συμποσίῳ οἴνου μὴ ἔλεγχε τόν πλησίον, καί μὴ ἐξουδενώσης αὐτόν ἐν εὐφροσύνῃ αὐτοῦ.

Βασιλ. Ὡσπερ γάρ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι πυρί, οὕτως ἀμετρία οἴνου λογισμόν κατασβέννυσι σώφρονα.

Μέτρον ἄριστον τῆς τοῦ οἴνου χρήσεως, ἡ χρεια τοῦ σώματος.

Μέθῃ, Κύριον οὐχ ὑποδέχεται. Πνεῦμα ἅγιον ἀποδιώκει. Καπνός μὲν γάρ, φυγαδεύει μελίσσας· χαρίσματα δέ πνευματικά ἀποδιώκει κραιπάλη.

Θεολόγου. Καί οἱ μὲν πένητες, οὕτως· ἡμεῖς δέ ἀνακεισόμεθα λαμπροῖ λαμπρῶς, ἐπὶ στιβάδος ὑψηλῆς τε καί μετεώρου, καί τῶν περιττῶν καί ἀψαύστων ἐπιβλημάτων. Καί τοῖς μὲν πολὺς κόρος καί ὕδατος· ἡμῖν δέ καί μέχρι μέθης οἱ τοῦ οἴνου κρατῆρες· μᾶλλον δέ καί ὑπὲρ μέθην τοῖς ἀκολαστοτέροις· (15E_260 > καί τόν μὲν ἀποπεμπόμεθα τῶν οἴνων, τόν δέ ἐκκρινουμένον ὡς ἀνθοσμίαν· περὶ δέ τοῦ φιλοσοφήσομεν· ζημίαν δέ, εἰ μὴ προσέσται τῶν ἐγχωρίῳ, καί τῶν ὀμαζομένων ξένων τις, ὡσπερ τύραννος. Δεῖ γάρ ἡμᾶς ἀβρούς καί τῆς χρείας περιττοτέρους εἶναι· ὡσπερ αἰσχυνομένους, εἰ μὴ κακοὶ νομιζόμεθα καί δοῦλοι γαστρούς, καί τῶν ὑπὸ γαστέρα.

Χρυσόστ. Τοῖς ἐν μέθῃ καί ἀκολασία βιοῦσιν, ἡ ἡμέρα πρὸς τό τῆς νυκτός μεταστρέφεται σκότος· οὐ τοῦ ἡλίου σβεννυμένου, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων διανοίας σκοτιζομένης τῇ μέθῃ.

Εὐαγρίου. Ῥώννυσι μὲν οἶνος σῶμα· τήν δέ ψυχὴν λόγος Θεοῦ.

Πλουτάρχ. Φθειρίζεται μὲν κόσμος πυρί καί ὕδατ ὁ δέ τῶν ἀκολάστων πλοῦτος, ἔρωτι καί μέθῃ.

Διογέν. Ἐν συμποσίῳ τινί, πολλοῦ αὐτῷ οἴνου διδομένου, τοῦτο ἐξέχεεν· ἐπεὶ δέ τινες αὐτόν ἐμέμφοντο, Ἐάν γάρ αὐτόν, ἔφη, ἐκπίω, οὐ μόνον αὐτός ἀπόλλυται, ἀλλά καμέ προσαπόλλυσιν.

Μενάνδρ. Ὑβρις καὶ οἶνος ἀποκαλύπτειν εἰώθασιν φίλοις τὰ ἦθη τῶν φίλων.

Ὁ πολὺς ἄκρατος, ὀλίγ' ἀναγκάζει φρονεῖν·

Οὐ γάρ τό πληθος, ἄν σκοπῆ τις, τοῦ πότου

Ποιεῖ παροινεῖν, τοῦ πiónτος δ' ἡ φύσις.

Χαλεπόν ὅταν τις ὦν πίνη πλέον λαλή,

Μηδέν κατιδῶν, ἀλλά προσποιούμενος.

Πυθαγ. Οὗτος ἔλεγε, Τὴν μέθην, μανίας εἶναι μελέτην.

Κλεόστρατ. Κλεόστρατος πρὸς τόν εἰπόντα αὐτῷ, Οὐκ αἰσχύνῃ μεθύων, ἔφη, Σύ δέ οὐκ αἰσχύνῃ μεθύνοντα νουθετῶν;

Ἐπικτήτου. Οἱ τέττιγες μουσικοί· οἱ δέ κοχλῖαι, ἄφωνοι· χαίρουσι δέ, οἱ μὲν ὑγραινόμενοι· οἱ δέ ἀλεινώμενοι. Ἐπειτα προκαλεῖται, τοὺς μὲν, ἡ δρόσος· καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσι· τοὺς (15E_262 > δ' αὐτὸ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος, καὶ ἐν αὐτῷ ἄδουσι. (=885=) Τοιγαροῦν, εἰ βούλει μουσικός καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνὴρ, ἡνίκα μὲν ἐν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισηθῆ ἢ ψυχῇ, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προιοῦσαν μολύνεσθαι· ἀλλ' ἡνίκα ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῆ, τότε θεσπίζειν καὶ ἄδειν τὰ τῆ δικαιοσύνης κέλευε λόγια.

Αἰσχίν. Κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστ', οἶνος δέ νοῦ.

Ἀνάχαρσις. Κιρναμένου κρατῆρος ἐφεστίου, τόν μὲν πρῶτον ὑγείας· τόν δέ δεύτερον ἡδονῆς· τόν δέ τρίτον, ὕβρεως· τόν δέ τελευταῖον, μανίας.

Πλάτων. Μεθύων κυβερνήτης, καὶ πᾶς παντός ἄρχων, ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον, εἴτε ἄρμα, εἴτε στρατόπεδον, εἴτε ὃ τί ποτε εἴῃ τό κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

Σοφοκλέους. Σοφοκλῆς ἐμέμφετο Αἰσχύλῳ, ὅτι μεθύων ἔγραφε. Καὶ γάρ εἰ τὰ δέοντα ποιεῖ, φησίν, ἀλλ' οὐκ εἰδῶς γε.

Ἐπικτήτ. Ἡ ἄμπελος τρεῖς βότρυας φέρει, τόν μὲν πρῶτον ἡδονῆς· τόν δέ δεύτερον μέθης· τόν τρίτον ὕβρεως

Ἐν οἴνω μὴ πολυλόγει, εἰδεικνύμενος παιδείαν· χολερά γάρ ἀποφθέγξει.

Μέθυσός ἐστιν ὁ τριῶν πίνων πλέον,

Κᾶν μὴ μεθύση, ὑπερέβης τό μέτρον.

ΛΟΓΟΣ ΛΑ΄.

Περὶ παρρησίας καὶ τοῦ ἐλέγχου.

(15E_264 > Ἰωάν. ζ'. Οὐδεὶς ἐν κρυπτῷ τί ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτός ἐν παρρησίᾳ εἶναι.

Ἐάν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκει ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τόν Θεόν· καὶ ὃ μὲν αἰτοῦμεν, λαμβάνομεν, παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ τὰ ἀρεστά ἐνώπιον αὐτοῦ πῶμεν.

Σιράχ η'. Μὴ ἐκκαίης, ἄνθρακας ἀμαρτωλοῦς ἐλέγχων, μὴ ἐμπρησθῆς ἐν φλογὶ πυρός ἀμαρτιῶν αὐτῶν.

Παροιμ. ιζ'. Ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις, ἀρχὴ δικαιοσύνης.

Βασιλείου. Ἔοικεν ὁ μὲν ἔλγχος τέλος ἔχειν τὴν διόρθωσιν τῷ ἀμαρτάνοντος· ὁ δέ ὀνειδισμός, ἐπὶ ἀσημοσύνη τοῦ ἐπταικίτος γίνεται.

Ὁ ἐφησυχάζων, καὶ μὴ ἐλέγχων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ἀδελφοῦ, ἄσπλαγχνός ἐστιν, ὡσπερ ὁ τόν ἰόν ἐναφείς τῷ δηχθέντι ὑπὸ τοῦ ἰοβόλου.

Θεολόγου. Πολλῷ βέλτιον βραχεὰ λυπήσαντα μέγιστα ὠφελῆσαι, ἢ τό πρὸς ἡδονὴν διώκοντα ζημιῶσαι τῷ κεφαλαίῳ.

Μεῖζον γάρ ἀγαθόν τό ἐλεγχθῆναι, τοῦ ἐλέγξει (=888=) νομίζω· ὅσω μεῖζόν ἐστιν, τό αὐτόν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ, τοῦ ἄλλον ἀπαλλάξει.

Χρυσόστ. Τό μὲν ἀπλῶς παρῤῥησιάζεσθαι, καί τῶν τυχόντων πολλάκις· τό δέ εἰς τό δέον καί καιρῶ τῷ προσηκόντι, καί μετὰ τῆς ἀρμοττοῦσης συμμετρίας καί συνέσεως τῷ πράγματι χρήσασθαι, μεγάλης λῖαν καί θαυμαστῆς δεῖται ψυχῆς.

(15E_266 > Ἔννομος ζωῆ, παρῤῥησίας δημιουργός.

Μεγίστη παρῤῥησία, τό μή νομίζειν ἔχειν παρῤῥησίαν· ὡσπερ οὖν αἰσχύνη μεγίστη, τό δικαιοῦν ἑαυτόν ἐνώπιον Κυρίου· καί μάρτυς τῶν λεγομένων, ὁ Φαρισαῖος καί ὁ Τελώνης.

Φωκίων. Φωκίωνος ποτέ τοῦ Ἀθηναίου δημηγοροῦντος, οὐ τά πρός χάριν, ἀλλά τά πρός ὠφέλειαν τοῖς Ἀθηναίοις· Δαμάδου δέ τοῦ ῥήτορος εἰρηκότος αὐτῷ, Ἄποκτενοῦσί σε, ὦ Φωκίων, ὁ Δῆμος, ἦν μανῶσι· Σύ δέ, εἶπεν, ἄν σωφρονῶσιν.

Πλουτ. Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τόν ἥλιον, οὔτε ἐκ τῆς ὀμιλίας τήν παρῤῥησίαν.

Ξεόχαρ. Ξενοχάρης ὁ φιλόσοφος, ἐρωτηθεῖς ὑπό τινος περί τινων αἰσχυρῶν, καί μή ἀποκρινόμενος· ἐκείνου δέ εἰπόντος, Τί σιωπᾶς; Περί τοιούτων, ἔφη, σοί μὲν ἐρωτᾶν, ἐμοί δέ μή ἀποκρίνασθαι πρέπει.

Ἰσοκράτ. Δίδου παρῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περί ὧν ἀμφιγνοίης, ἔχῃς τούς συνδοκιμάσοντας.

Δημοκρίτ. Δημοκρίτου πρεσβεύοντός ποτε ὑπέρ Ἀθημαίων πρός Φίλιππον, καί παρῤῥησία διαλεγόμενου· ὁ Φίλιππος, Οὐ φοβοῦ μή τήν κεφαλὴν σου, ἔφη, προστάξω ἀφαιρεθῆναι; Οὐ, φησίν· ἔάν γάρ σύ μου ταύτην ἀφέλῃς, ἡ πατρίς μοι αὐτήν ἀθάνατον ἀναθήσει.

Πυθαγ. Φήσαντός τινος, Λίαν μοι ἐπισκώπτεις, ἔφη; Καί γάρ τοῖς σπληνικοῖς τά μὲν δριμαῖα καί πικρά, ὠφέλιμα· τά δέ γλυκαῖα, βλαβερὰ.

Ἐκ τῶν Ἐπικτ. καί Ἰσοκρ. Οὔτε μάχαιραν ἀμβλείαν· οὔτε παρῤῥησίαν ἄτακτον ἔχειν δεῖ.

Ἐκ τῶν Ἀριστονύμου. Ὡσπερ τό μέλι τά ἠλκωμένα δάκνει· τοῖς δέ κατά φύσιν ἡδύ ἐστιν· οὕτω καί οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

Ὅμοιον ἀψινθίου δριμύ, καί λόγου τήν παρῤῥησίαν ἐκκόψαι, ὅμοιον.

Ἐρμού καί Ἰσιδώρ. Ἔλεγχος ἐπιγνωσθεῖς, ὦ μέγιστε (15E_268 > Βασιλεῦ, εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τόν ἐλεγχθέντα, ὧν πρότερον οὐκ ἤδει.

Σωκράτ. Τῆς παρῤῥησίας ὡσπερ ὀπώρας ἐν καιρῷ ἡ χάρις ἡδεῖα.

(=889=) Εὐσεβίου. Ἐχθρός τά ἀληθῆ εἰπών, τοῦ προσποιουμένου φίλου πρός χάριν, ἐστί πάντως αἰρετώτερος.

ΛΟΓΟΣ ΛΒ΄.

Περί φιλοπονίας.

(15E_270 > Ἰωάν. ε΄. Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.

Πράξ. κ΄. Αὐτοί γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καί τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων.

Σολ. γ΄. Ἀγθῶν πόνων, καρπός εὐκλεῆς.

Σιράχ νά΄. Ἐργάζεσθε τό ἔργον ἡμῶν πρό καιροῦ, καί δώσει τόν μισθόν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

Βασιλ. Τό γάρ πόνω κτηθέν περιχαρῶς ὑπεδέχθη, καί φιλοπόνως διεφυλάχθη. Ὡν μέντοι πρόχειρος ὁ πορισμός, τούτων ἡ κτήσις εὐκαταφρόνητος.

Τί τῶν ἀγαθῶν εὐκόλον; Τίς καθεύδων τρόπαιον ἔστησε; Τίς τρυφῶν καί καταυλούμενος τοῖς τῆς εὐσεβείας στεφάνοις κατεκοσμήθη; Οὐδείς μὴ δραμῶν ἀνείλετο βραβεῖον. Πόνοι γεννῶσι δόξαν, κάματοι προξενοῦσι στεφάνους.

Θεολ. Γενναϊότερον ἐκ τοῦ παθεῖν τό φιλόσοφον, ὡσπερ ψυχρῷ σίδηρος, οὕτω τοῖς κινδύνοις στομούμενον.

Χρυσόστ. Πανταχοῦ διά δυσκολίας καί πόνων τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε τά χρήσιμα παραγίνεσθαι.

Φίλωνος. Ὁ μὲν τόν πόνον φεύγων, φεύγει τά ἀγαθά· ὁ δέ τλητικῶς καί ἀνδρείως ὑπομένων τά δυσκαρτέρητα, σπεύδει πρὸς μακαριότητα.

(15E_272 > Ἴσοκρ. Γύμναζε σαυτόν πόνοις ἐκουσίοις, ἵνα δόξης καί τούς ἀκουσίους ὑπομένειν.

Καρκίν.

Οὐδείς ἔπαινον ἠδοναῖς ἐκτήσατο·

Οὐδείς ράθυμος εὐκλεῆς ἀνήρ·

Ἄλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τήν εὐανδρίαν.

Φιλίσκ. Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ράθυμιά τά τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.

Εὐαγρίου. Ἄτοπόν ἐστίν διώκοντα τάς τιμάς, φεύγειν τούς πόνους, δι' ὧν αἱ τιμαί.

Πλουτ. Ὡσπερ ὄργανον ἄνεσιν καί ἐπίτασιν λαμβάνον ἡδύ γίνεται, οὕτω καί βίος.

Νικίου. Οὗτος φιλόπνοος ἦν, ὥστε πολλάκις ἐρωτᾶν τούς οἰκέτας εἰ λέλονται, ἢ εἰ ἠρίστηκεν.

Ἀρχιμήδ. Ἀρχιμήδην τῆ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βία οἱ θεράποντες, εἵληφον· ὁ δέ, καί ἐπὶ τοῦ σώματος ἀγλημιμένου διέγραφε τά σχήματα.

(=892=) Δημοσθ. Ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Πῶς τῆς ῥητορικῆς περιεγένετο, ἔφη, Πλέον ἔλαιον οἴνου δαπανήσας.

Ἐκ τῶν Δημοκρίτ. καί Ἴσοκράτ' . Γύμναζε τοῖς μὲν πόνοις, τό σῶμα, τήν δέ ψυχὴν γενναίως ὑπομένειν τούς κινδύνους.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τίνι οἱ φιλόπνοοι τῶν ραθύμων διαφέρουσιν, εἶπεν, ὡς οἱ εὐσεβεῖς τῶν ἀσεβῶν, ἐλπίσιν ἀγαθαῖς.

Ὁ αὐτός ἰδὼν νεανίαν φιλοπνοοῦντα, ἔφη, Κάλλιστον ὄψον τῷ γήρατι ἀρτύεις.

Δημοκρίτ. Οἱ ἐκούσιοι πόνοι, τήν τῶν ἀκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέραν παρασκευάζουσιν.

ΛΟΓΟΣ ΛΓ΄.

Περὶ ὄρκου.

(15E_274 > Ματθ. ε΄. Λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὄλως, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Ἰακ. ε΄. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε· μήτε τόν οὐρανόν μήτε τήν γῆν, μήτε ἄλλον τινά ὄρκον· ἔστω δέ ὑμῶν τό, Ναί, ναί, καί τό, Οὐ, οὐ.

Σολομ. ιδ΄. Ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος. Οὐ γάρ ἡ τῶν ὀμνουμένων δύναμις, ἀλλ' ἡ τῶν ἀμαρτανόντων δίκη, ἐπεξέρχεται αἰετὴν τῶν ἀδίκων παράβασιν.

Σιράχ κγ΄. Ὡσπερ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς, ἀπό μῶλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται· οὕτως ὁ ὀμνύων καί ὀνομάζων Θεόν διαπαντός ἄνθρωπος, ἀπό ἀμαρτίας οὐ καθαρισθήσεται.

Σιράχ κγ'. Άνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ.

Πιστούμενος τὸ ψεῦδος διὰ τῶν ὄρκων, κακὸν ἐμπόρευμα τῆς ἀπανθρωπίας τὴν ἐπιορκίαν προσκτᾶται.

Βασιλ. Αἰσχρὸν γάρ παντελῶς καὶ ἀνόητον ἑαυτοῦ κατηγορεῖν, ὡς ἀναξίου πίστεως, καὶ τὴν τῶν ὄρκων ἀσφάλειαν ἐπιφέρεισθαι.

(=893=) Θεολ. Ὁ μὲν γάρ εὐορκῶν, τυχὸν ἂν ποτε καὶ παρασφαλεῖη· ὁ δὲ μὴ ὁμνύων, τὸν τῆς ἐπιορκίας κίνδυνον διαπέφευγε.

Ὁ νόμος φησὶν, Οὐκ ἐπιορκήσῃς· σύ δὲ Οὐδέ ὁμῆ τὴν (15E_276 > ἀρχὴν, οὐ μικρὸν οὐ μεῖζον· ὡς τοῦ ὄρκου τὴν ἐπιορκίαν τίκτοντος.

Χρυσόστ. Οἱ συκοφάνται τὸ ψεῦδος πιπράσκουσιν· ἀλλήλους ψευδόμενοι τοὺς ὄρκους ἀνήλωσαν, εἰς τὸ ὁμνύειν, καὶ μόνον, τὸν Θεὸν ἐπιστάμενοι.

Σωκράτης. Δεῖ γάρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, τρόπον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις· ἢ σεαυτὸν αἰτίας ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων.

Ἐνεκεν χρημάτων μηδαμῶς Θεὸν ὁμόσης· μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλεις· δόξεις γάρ, τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

Ἀμφίδος.

Ὅστις γάρ ὁμνύοντι μηδὲν πείθεται,

Αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥαδίως ἐπίσταται.

Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ εὐόρκους εἶναι παραινῶσιν· ἐγὼ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν μηδ' εὐπετῶς ὁμνῦναι ὅσιον ἀποφαίνομαι.

Εὐσεβίου. Τρόπου καλοκαγαθίαν, ὄρκου δεῖ. Πιστοτέραν ἔχειν.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ΄.

Περὶ κενοδοξίας·

(15E_278 > Ἰωάν. ι'. Δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, τὴν δόξαν τὴν παρὰ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε.

Γαλ. ε'. Μὴ γενώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι.

Παροιμ. ιβ'. Κρείσσων ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ, ἢ ὁ τιμὴν ἑαυτῷ περιθεῖς καὶ προσδεόμενος ἄρτου.

Σιράχ α'. Μὴ ἐξύψου σεαυτὸν, ἵνα μὴ πέσης, καὶ ἐπάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν.

Σιράχ ι'. Μισητὴ ἐναντίον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων ἡ κενοδοξία.

Κενόδοξοὶ εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτούς, μηδὲν ἔχοντες.

Βασιλ. Κενόδοξός ἐστιν, ὁ ψιλῆς ἔνεκεν τῆς ἐν κόσμῳ δόξης ποιῶν τι ἢ λέγων.

Τῷ ὄντι θεραπευόμενα τὰ ὑπερήφανα ἤθη, ἑαυτῶν ὑπεροπτικώτερα πέφυκε γίνεσθαι.

Ὅμοίως γάρ ἐστι χαλεπὸν ἐν τε δυσκολίαις πραγμάτων ἀταπείνωτον τὴν ψυχὴν διασώσασθαι, καὶ ἐν ταῖς ὑπερηφανείαις μὴ ἐπαρθῆναι.

Θεολ. Μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον.

(=896=) Τὸ οἶεσθαι, τοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται.

Ῥᾶστον ἑαυτὸν ἀπατᾶν καὶ οἶεσθαι εἶναί τι, οὐδὲν ὄντα, ὑπὸ τῆς κενῆς δόξης φουσώμενον.

(15E_280 > Αἰσχρὸν μικρῶν κρατοῦντα, φουσᾶσθαι μέγα.

Μὴ φρόνει τῶν κακῶν φαίνεσθαι κρείττων·

Λυποῦ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡττώμενος.

Χρυσόστ. Εικότως ἄρα εἴρηται παρά τῶν παλαιῶν κενοδοξία. Διάκενος γάρ ἐστιν, ἔνδον οὐδέν ἔχουσα τι χρήσιμον· ἀλλ' ὡσπερ τά προσωπεῖα, δοκεῖ μὲν εἶναι λαμπρά καὶ ἐπέραστα, κενά δέ ἔνδοθέν ἐστι· Διό καὶ τῶν σωματικῶν ὄψεων εὐπρεπέστερα ὄντα, οὐδένα οὐδέποτε πρὸς τὸν ἔρωτα ἰδεῖν ἔπεισε τὸν ἑαυτῶν· οὕτω, μᾶλλον δέ ἀθλιώτερον, καὶ ἢ παρά τῶν πολλῶν δόξα.

Γρηγ. Νύσ. τὸ ἐπὶ πλούτῳ κομπάζειν, ἢ γενέσει σεμνύνεσθαι, ἢ πρὸς δόξαν ὀρᾶν, ἢ δοκεῖν ὑπὲρ τὸν πέλας εἶναι, δι' ὧν αἱ ἀνθρώπινα πληροῦνται τιμαί, ταῦτα πάντα καθαιρέσεις τῆς ἀνθρωπίνης τιμῆς καὶ ὄνειδος γίνεται.

Φίλων. Τῶν πολιτικῶν ἐάν τὰς ὕλας ἀφέλης, κενὸν τύφον εὐρήσεις νοῦν οὐκ ἔχοντα.

Εὐαγρ. Χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸν τῆς κενοδοξίας δαίμονα· ὃ γάρ ποιήσης καθαιρήσων αὐτήν, τοῦτο ἀρχή σοι κενοδοξίας γενήσεται.

Ἰωάν. Κλίμ. Βδελύττεται ἥλιον κλέπτῃς· υπερήφανος δέ, πραεῖς ἐξουδενώσει.

Σωκράτ. Τούς μὲν κενούς ἀσκούς, τὸ πνεῦμα διΐστησι· τούς δέ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἶημα.

Διογένης. Ὁ τύφος ὡσπερ ποιμὴν, οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

Ἀλεξάνδρ. Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέρβρωσεν, οὐδέν, ἔφη, διατιθέσθαι χεῖρον· ὑπέμνησε γάρ ἡμᾶς ἡ νόσος, μὴ μέγα φρονεῖν θνητούς ὄντας.

Φιλιστίων.

Ἐάν ἴδῃς πονηρὸν εἰς ὕψος αἰρόμενον,

Λαμπρῶ τε πλούτῳ καὶ τύχῃ γαυρούμενον,

(15E_282 > Ὀφρῦν τε μείζω τῆς τύχης καθηρότα,

Τούτου τάχιον μεταβολὴν προσδόκα.

Ἐπαίρεται γάρ μείζον, ἵνα καὶ μείζον πέση.

Μενάνδρου. Ὡ τρισάθλιοι ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοὺς μεγάλα· αὐτοὶ γάρ οὐκ ἴσασι ἀνθρώπου φύσιν.

Ἀριστοτ. Ἀριστοτέλης θεασάμενος νεανίσκον κατωφρωμένον, Νεανίσκε, ἔφη, οἷος μὲν δοκεῖς αὐτός εἶναι, ἐγὼ γενοίμην· οἷος δέ τῇ ἀληθείᾳ ὑπάρχεις, τοιοῦτοί μου οἱ ἐχθροὶ γένοιτο.

Ὁ αὐτός κατανοήσας μειράκιον ἐπὶ πολυτελείᾳ τῆς χλαμύδος σεμνυνόμενον, Οὐ παύση, ἔφη μειράκιον ἐπὶ προβάτου σεμνυνόμενος ἀρετῇ.

(=897=) Ἡρακλ. Ἡράκλειτος ὁ φυσικός, οἷσιν ἔλεγεν ἐγκοπὴν προκοπῆς.

ΛΟΓΟΣ ΛΕ΄.

Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους.

(15E_284 > Ἰωαν. γ'. Ὁ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὅτι ἐν Θεῷ εἰσιν εἰργασμένα.

Ἐφ. δ'. Ἀποθέμενοι ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμέν ἀλλήλων μέλη.

Παροιμ. ι'. Ὅς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμανεῖ ἀνέμους· ὁ δ' αὐτός διώξεται ὄρνεα πτερωτά.

Σιράχ κζ'. Πετεινά πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς καταλύει. Καὶ ἀλήθεια εἰς τοὺς ἐργαζομένους αὐτήν ἐπανήξει.

Σιράχ κζ'. Πετεινά πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς καταλύει. Καὶ ἀλήθεια εἰς τοὺς ἐργαζομένους ὄρνεα πτερωτά.

Βασιλείου. Οὔτε ἐν δικαστηρίοις, οὔτε ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσιν, ἐπιτήδειον τὸ ψεῦδος, τοῖς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν καὶ ἀληθῆ προελομένοις τοῦ βίου.

Τοῦ Θεολόγου. Τό μὲν ἀληθές ἔν, τό δέ ψεῦδος, πολυσιδές.

Χρυσόστ. Οὐδεμιᾶς δεῖται βοήθειας ἢ τῆς ἀληθείας ἰσχύς· ἀλλά κἄν μυρίους ἔχη τούς σβεννύντας αὐτήν, οὐ μόνον ἀφανίζεται, ἀλλά καί (=900=) δι' αὐτῶν τῶν ἐπηρεάζειν ἐπιχειρούντων, φαιδροτέρα καί ὑψηλοτέρα ἂν εἴη, τῶν εἰκῆ κοπτόντων ἑαυτούς καγελῶσα.

Εὐαγρίου. Τό σιγᾶν τήν ἀλήθειαν, χρυσόν ἐστι θάπτειν.

Ἰσιδώρου Πηλουσ. Τό ψευδές ἐν πρώτοις λεχθέν πλείονα πίστιν ἔχει παρά τήν ἐν δευτέρῳ λόγῳ δεικνυμένην ἀλήθειαν.

(15E_286 > Σευηριανοῦ. Τό ψεῦδος ὅταν θέλη πιστευθῆναι, ἐάν μή πῆξι θεμέλιον δοκούσης ἀληθείας, οὐ πιστεύεται.

Θαλῆς. Θάλης ὁ Μελήσιος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Πόσον ἀπέχει τό ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς, Ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοῖ τῶν ὠτων.

Πλουτάρχου. Τό μὲν ἴσον ζυγῶ· τό δέ ἀληθές, τῶ ἐκ φιλοσοφίας λόγῳ κρίνεται.

Ὅδοῦ καί ἀληθείας χαλεπὸν ἀποπλανηθῆναι.

Χαρικλ. Καλὸν γάρ ποτε καί τό ψεῦδος, ὅταν ὠφελοῦν τούς λέγοντας, μηδὲν καταβλάπτει τούς ἀκούοντας.

Γηρίνου. Καθάπερ τό τοῦ ἡλίου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἀσθενεῖ καί ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει, οὕτω, καί ἔτι μᾶλλον τήν ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καί ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καί Ἰσοκράτους. Μηδὲν τῆς ἀληθείας τιμιώτερον ἔστω· μηδέ φιλίας ἐκλογή ἐκτός παθῶν διακειμένη, οἷς τό δίκαιον συγγέεται καί σκοτίζεται.

Αἰσώπ. Αἰσώπος ἐρωτηθεὶς, Τί ὄφελος τοῖς ψευδομένοις ἐκ τοῦ ψεύδους, ἔφη, Τό κἄν ἀληθῆ λέγουσι μὴ πιστεύεσθαι.

Πλάτων. Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τήν ἀλήθειαν ἔλεγε· Πολέμων δέ πολύ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τό λέγειν εἶναι τ' ἀληθῆ.

Μενάνδρου. Κρεῖσσον ἐλέσθαι ψεῦδος, ἢ ἀληθές κακόν.

ΛΟΓΟΣ Ἀστ'.

Περὶ θανάτου.

(15E_288 > Ἰωαν. ια'. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἄν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καί πᾶς ὁ ζῶν καί πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐκ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

Α'. Θεσ. δ'. Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπεῖσθε, καθὼς καί οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

Σολομ. δ'. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε (901) χρόνους μακρούς· ἀρεστὴ γάρ ἐν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας.

Σιράχ λ'. Κρεῖστων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικράν, ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον.

Σιράχ λη'. Τέκνον, ἐπὶ νεκρῶ κατάγαγε δάκρυα, καί ποιήσον πένθος κατὰ τήν τάξιν αὐτοῦ ἡμέραν μίαν καί δύο, χάριν διαβολῆς, καί παρακλήθητι λύπης ἕνεκα. Γνώθι γάρ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπάνοδος, καί τοῦτον γάρ οὐκ ὠφελήσεις, καί σαυτόν κακώκεις. Ἀπὸ γάρ λύπης ἐκβαίνει θάνατος.

Βασιλείου. Ὡσπερ γάρ οἱ ἐν τοῖς πλοίοις καθεύδοντες, αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἄγονται, κἄν αὐτοὶ μὴ αἰσθάνωνται· ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτοῦς πρὸς τό τέλος ἐπέιγει· οὕτω καί ὑμεῖς τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς ἡμῶν παραρρέοντες, οἰονεῖ τινι κινήσει συνεχεῖ, καί ἀπαύστῳ, πρὸς τό οἰκεῖον ἕκαστος πέρας τῶ λανθάνοντι δρόμῳ τῆς ζωῆς ἡμῶν κατεπειγόμεθα.

Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ τυγχάνων, οὕτω μακαριστός διὰ τό ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπληρώσας τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναντιρρήτῳ τέλει τὴν ζωὴν κατακλείσας, οὗτος ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται

(15E_290 > Οὐδεὶς μετὰ τό λυθῆναι τὴν πανήγυριν πραγματεύεται, οὐδέ μετὰ τούς ἀγῶνας παρελθόν στεφανοῦνται· οὐδέ μετὰ τούς πολέμους ἀνδραγαθεῖ.

Θεολόγου.

Παντί βροτῶ θνήσκοντι πᾶσα γῆ τάφος.

Πᾶν γάρ τό ἐκ γῆς γῆ τε καί εἰς γῆν πάλιν.

Χρυσόστ. Εἰ πόλιν ἐκ πόλεως ἀμειβοῦντες, τοῦ χειραγωγούντος δεόμεθα· πολλῶ μᾶλλον ἢ ψυχῇ, τῆς σαρκός ἀπάρασα, καί πρὸς τὴν μέλλουσαν μεθισταμένη ζωὴν, τῶν ὀδηγησόντων δεήσεται.

Καθάπερ σῶμα ψυχορραγοῦν καὶ ἐγγύς ὧν τελευτῆς, μυρίας ἀπιστᾶται κακώσεις· καὶ οἰκίας μελλούσης καταπίπτειν, πολλά προπίπτειν εἴωθεν, καί ἀπό τῆς ὀροφῆς, καί ἀπό τῶν τοίχων· οὕτω καὶ τῆς οἰκουμένης ἐγγύς καί ἐν θύραις ἐστὶν ἢ συντέλεια, καί διὰ τοῦτο τὰ μυρία διέσπαρται πανταχοῦ κακά.

Ἄριστοτ. Ἐκ τοῦ βίου κράτιστόν ἐστὶν ὑπεξελθεῖν ὡς ἐκ συμποσίου, μῆτε διψῶντα, μῆτε μεθύοντα.

Ὁ ἐν νόσῳ διαθήκας γράφων, παραπλήσια πάσχει, τοῖς χειμῶνι θαλαττίῳ εὐτρεπίζειν ἀρχομένοις τὰ τῆς νηὸς ὄπλα

Σωκράτ. Αἰροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσchrῶς.

(=904=) Κλητάρχου. Κρεῖττον ἀποθανεῖν, ἢ δι' ἀκρασίας ψυχὴν ἀμαυρῶσαι.

Μοσχίωνος. Ταῖς νόσοις ὁ θάνατος ἀλλήλαις ἐπικαταλαμβάνουσας, οὐδ' αὐτός παρεῖναι ἀναβάλλεται.

Ἐκ τῶν Φαβωρίν. Ἄριστείδης ὁ δίκαιος ἐρωτηθεὶς, Πόσον ἐστὶ χρόνον ἄνθρωπον καλόν ζῆν, ἔφη, Ἔως ἂν ὑπολάβῃ τό τεθνάναι τοῦ ζῆν κρεῖττον εἶναι.

Ἄμασις. Ἄμασις ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, φίλῳ ἀποβαλόντι (15E_292 > υἱόν, γράφων παραμυθητικόν, εἶπεν, Εἰ ὅτε οὐδέπω ἦν οὐκ ἐλύπου, μηδέ νῦν ὅτι οὐκ ἔτι ἔστι λυπηθῆς.

Διογένης. Διογένης ὁ Κυνικός ὀδυρομένου τινός ἐπειδὴ ἐπὶ ξένης ἤμελλε τελευτᾶν, εἶπε, Τί ὀδύρη, ὦ μάταιε, πανταχόθεν γάρ ὀδός ἢ αὐτὴ εἰς ἄδου.

Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους, τόν φῦντα θρηνεῖν εἰς ὅς ἔρχεται κακά· τόν δ' αὖ θανόντα καί πόνων πεπαυμένον, χαίροντας, εὐφημοῦντας, ἐκπέμπειν δόμων.

Ἐπικούρ. Πρὸς μὲν τ' ἄλλα δυνατόν ἀσφάλειαν πορίσασθαι· χάριν δὲ θανάτου πάντες ἄνθρωποι πόλιν ἀτειχιστον οἰκοῦμεν.

Μουσωνίου. Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

Πολυαίνου. Ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι μὴ λυποῦ· ἀναγκαῖον γάρ· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αἰσchrῶς τελευτῶσιν.

Δημοκρίτ. Οὗτος νοσήσας καὶ ληθαργῶ περιπεσών, ὡς ἀνένηψεν, Οὐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἢ φιλοζωΐα· καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

Μενάνδρου.

Τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει.

Πολλῶν τε μεστόν ἐστὶ τό ζῆν φροντίδων.

Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι. Τοῦ γάρ κακῶς ζῆν, τό τεθνάναι κρεῖσσον.

Σοφοκλ.

Τύμβω γάρ οὐδεὶς πιστός ἀνθρώπων φίλος.

Φεῦ τοῦ θανόντος, ὡς ταχεῖα τοῖς βροτοῖς

Χάρης διαρρήϊ, καί προδοῦς' ἀλίσκεται.

Βίας. Βίας ἐπικαλούμενος τινός τόν θάνατον ἐπί τέκνων ἀπωλεία, ἔφη, Τί καλόν καλεῖς, ἄνθρωπε; οὐκ ἂν μή καλέσης ἤξει;

(15E_294 > Οὗτος θεασάμενος μάχαιραν ἐρριμμένην, ἔφη, Τίς σε ἀπώλεσεν, ἢ τίνα σύ.

Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, Ποῖος τῶν θανάτων κακός, ἔφη, Ὁ ἀπό τῶν νόμων ἐπαγόμενος.

Σωκράτης. Σωκράτης καταδικασθεῖς ὑπό τῶν Ἀθηναίων κατακριμνησθῆναι, τῆς γυναικός Ξανθίππης κλαιούσης καί λεγούσης, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀδίκως ἀποθνήσκεις, εἶπε, Σύ οὖν ἐβούλου με δικαίως ἀποθανεῖν;

Ὁ αὐτός εἰπόντος αὐτῷ τινός, Οἱ Ἀθηναῖοί σου θάνατον ἐψηφίσαντο, ἔφη, Πρό αὐτῶν δέ ἡ φύσις.

(=905=) Ὁ αὐτός ἐρωτηθεῖς, Τίνα ἐστίν ἐν ἄδου; εἶπεν· Οὔτε ἐγώ πεπόρευμαι, οὔτε τῶν ἐκεῖσέ τινη συντετύχηκα.

Σέξτου. Οἰκείων, ζώντων μὲν, ποιοῦ ἐπιμέλειαν· ἀπογενομένων δέ, δεῖ τὰ σώματα τῇ γῆ συμμεμίχθαι· τοῦτο γάρ καί ὄσιον· οὐ γάρ συνθάπτεται ψυχὴ τῷ σώματι. Μάτην οὖν ὁ πολὺς πόνος περί τὰς ταφάς.

Ἄναξαγ. Δύο διδασκαλίας εἶναι οἷμαι θανάτου, τόν τε πρό τοῦ γενέσθαι χρόνον, καί τόν ὕπνον.

Ἐκ τῶν Φιλιστίωνος γνωμῶν. Καυσιανοὶ τοὺς μὲν γεννωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δέ τελευτήσαντας μακαρίζουσι.

ΛΟΓΟΣ ΛΖ΄.

Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου.

(15E_296 > Λουκ. ι΄. Εἰς ἣν δ' ἂν οἰκείαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε· Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ· καὶ ἐάν ἦ ἐκεῖ υἱός εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτόν ἢ εἰρήνη ὑμῶν.

β΄ Κορ. ιγ΄. Εἰρηνεύετε, ἀδελφοί, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Παροιμ. ιζ΄. Κρεῖσσον ψωμός μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ, ἢ οἶκος πολλῶν ἀγαθῶν μετὰ μάχης.

Σαρ. κε΄. Ἐν τρισὶν ὥραϊσθην καὶ ἀνέστην ὥραία ἐναντίον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ὁμόνοια ἀδελφῶν, καὶ εἰρήνη τοῦ πλησίον, καὶ γυνή καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι.

Βασιλείου. Ὅσον ἐστὶ τό τῆς εἰρήνης ἀγαθόν, τί χρή λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱούς τῆς εἰρήνης; Οὐδέν γάρ οὕτως ἴδιον Χριστιανοῦ, ὡς το εἰρηνοποιεῖν· διότι καὶ τόν ἐπ' αὐτῷ μισθόν μέγιστον ἡμῖν ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο.

Θεολόγου. Κρεῖσσων ἐπαινετός πόλεμος, εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ.

Χρυσοστ. Ὁ ἐπαυξάμενος εἰρήνην ἅπασι, τόν πόλεμον τῶν παθῶν ἐξέβαλε, καὶ λιμένος εὐδιωτέραν τήν ψυχὴν κατεσκεύασεν.

Νύσσης. Ὡσπερ γάρ ὑγείας ἐπιλαβούσης νόσος ἐξαφανίζεται, καὶ φωτὸς φανέντος οὐχ ὑπολείπεται σκότος· οὕτως καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιφανείσης, λύεται πάντα τὰ ἐκ τοῦ ἐναντίου συνιστάμενα πάθη.

Δημοσθ. Δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους, οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων.

(15E_298 > Πόλεμος ἔνδοξος, εἰρήνης αἰσχροῦς αἰρετώτερος.

Ἡροδότ. Οὐδεὶς γάρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν (ἢ) ὅστις πόλεμον πρό εἰρήνης αἰρέεται.

Μενάνδρου.
Εἰρήνη γεωργόν κᾶν πέτραις τρέφει καλῶς.
Πόλεμος δέ, εἰ κᾶν πεδίῳ, κακῶς ἔφνυ.
Ἄριστοφ.
Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ ζευγάριον βοϊκόν!
Εἰ γάρ ἐμοί παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο
(=908=) Σκάψαντ' ἀποκλᾶσαι, καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι
Τῆς τρυγός, ἄρτον λιπαρόν καὶ ράφανον φέροντι.
Εὐριπίδ.
Σοφόν γάρ εὐβούλευμα τὰς πολλὰς χέρας·
Νικᾷ γάρ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλέον κακόν.

ΛΟΓΟΣ ΛΗ΄. Περὶ ἐλπίδος.

(15E_300 > Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδέ θερίζουσιν, οὐδέ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά.

Ῥωμ. ἡ΄. Ἐλπίς βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γάρ βλέπει τις, οὐκ ἐλπίζει. Εἰ δέ ὁ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

Σολ. ιστ΄. Ἀχαρίστου ἐλπίς, ὡς χειμέριος πάχνη τακῆσεται, καὶ ρυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

Σολ. ε΄. Ἐλπίς ἀσεβοῦς, ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὡς καπνός ὑπὸ ἀνέμου διαλυθεῖς, καὶ ὡς μνεῖα καταλύτου μονοήμερου διωδεύθη.

Σιράχ β΄. Ἐμβλέψατε εἰς τὰς ἀρχαίας γενεάς, καὶ ἴδετε, τίς ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον καὶ κατησχύνθη, ἢ τίς ἐνέμεινεν ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν.

Βασιλείου. Ὁ ἐπ' ἄνθρωπον ἐλπίζων, ἢ ἐπ' ἄλλο τι τῶν κατὰ τὸν βίον μετεωριζόμενος, οὐ δύναται εἶπεῖν· Ἐπὶ σέ, Κύριε, ἤλπισα, Παράγγελμα γάρ ἐστι μὴ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχοντας.

Ἐπαινῶ τὸν εἰπόντα, τὰς ἐλπίδας εἶναι γρηγορούντων ἐνύπνια.

Θεολόγου. Ὅταν μεγάλα ἐλπίσαντες ἀθρώως τοῖς ἐλπισθεῖσιν ἐντύχωμεν, ἐλάττω τῆς δόξης ὄραται τὰ φαινόμενα.

(15E_302 > Μὴ σφόδρα θαρρῆεῖν, μηδ' ἀπελπίζειν ἄγαν.

Τό μὲν γάρ ἐκλύει· τό δέ ἀνατρέπει.

Ἄ γάρ τις ὡς πεισόμενος δέδοικε, ταῦτα πέπονθε κᾶν μὴ πάθη.

Πολλοῖς πρὸς ὄρμοις εὐπλοοῦν ἔδου σκάφος.

Πολλοὶ προσωρμίσθησαν ἐκ τρικυμίας.

Μῆτε ἀθυμῶν ἀπελπίσης, εὐημερίαν, μῆτε καλῶς πράττων ἀθυμίαν.

Ἐν ἔστιν ἐν τοῖς οὔσι τό μόνιμον, ἢ πρὸς Θεόν ἐλπίς· τὰ δέ ἄλλα πάντα, οὐχί ἐστι τῆ φύσει, ἀλλά νομίζεται.

Χρυσοστ. Ἀμήχανον τοῦ τέλους ἐκπεσεῖν, τὸν ὄλη διανοία ἐπὶ τὸν Θεόν ἐλπίζοντα, καὶ τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα εἰσφέροντα.

Γρηγ. Νύσ. Τῶν προδοκωμένων ἀγαθῶν ἢ θλίψις ἄνθος ἐστί. Διὰ οὖν τό καρπὸν, καὶ τό ἄνθος δρεψώμεθα.

Νείλου. Τό ἀπροσδόκητον κακόν θορυβεῖ πάντως ἐπελθόν· τό δέ προδοκηθέν εὐτρεπῆ πρὸς τὴν πείραν εὐρόν τὸν λογισμόν, κουφότερον ποιεῖ τό δεινόν.

(=909=) Προκοπίου σοφιστοῦ. Τό ἐλπισθέν ἀγαθὸν εἰς τὸναντίον περιπεσόν, ἀπαραμύθητον ἔχει τό πάθος.

Πλουτάρχ. Οὔτε ναῦν ἐξ ἐνός ἀγκυρίου, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὀρμιστέον.

Στάσιμοί εἰσιν αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες, ὡς ἐν κιμένι τῷ λογισμῷ ὀρμοῦσαι.

Αἱ μὲν τῆς ἀρετῆς ἐλπίδες, ἴδιαί εἰσι τῆς ψυχῆς· αἱ δὲ τῆς κακίας, νόθοι.

Ταυτόν ἐστιν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὀρμεῖν, καὶ ἐκ φαύλης γνώμης ἐλπίδα.

Σωκράτ. Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες, ὥσπερ οἱ κακοὶ ὀδηγοί, ἐπὶ ἀμαρτήματα ἄγουσιν.

Οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός, οὔτε ἐλπίς ἀγαθὴ χωρὶς πόνου γεννᾷ τι χρήσιμον.

(15E_304 > Λευκίππ. Τὰ γὰρ ἠδέα, κἂν μὴ παρῆ, τέρπει ταῖς ἐλπίσιν

Τὸ γὰρ ἐλπισθέν, ἄπαξ ἐξήρηται τῆς ψυχῆς· καὶ τὸ μηδαμόθεν ἔτι προσδοκώμενον, ἀπαλλαγὴν παρασκευάζει τοῖς κάμνουσιν.

Χαρικλ. Ἡ γὰρ εἰς τὸ μήπω λεχθέν ἐπειξίς τοῦ λόγου, τὸ ὀλόκληρον τῶν ἤδη λεχθέντων παραιρεῖται.

Λευκίππης. Ὁ μὲν γὰρ τοῦ κινδύνου φόβος, ἐθορύβει τὰς τῆς ψυχῆς ἐλπίδας· ἡ δὲ ἐλπίς τοῦ τυχεῖν, ἐκάλυπτεν ἠδονὴν τὸν φόβον· οὕτω καὶ ἐλπίζον ἐφοβεῖτο, καὶ ἔχαιρε τὸ λυπούμενον.

ΛΟΓΟΣ ΛΘ΄.

Περὶ γυναικῶν.

(15E_306 > Ἰωαν. δ΄. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει.

Α΄ Τιμ. β΄. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδέ αὐθεντεῖν ἀνδρός.

Παροιμ. ε΄. Μὴ πρόσεχε φαύλη γυναικί· μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης, ἢ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σοι φάρυγγα· ὕστερον μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις.

Παροιμ. κέ΄. Ὅσπερ σκώληξ ἐν ξύλῳ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός.

Παροιμ. κα΄. Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν ἐρήμῳ, ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ ὀργίλου.

Σαρ. κέ΄. Συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδόκησαι, ἢ συνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς.

(=912=) Βασιλ. Αἱ πονηραὶ τῶν γυναικῶν διαθέσεις, τὰς ἀσθενεῖς ψυχὰς τῶν συνοικούντων καταβαπτίζουσιν.

Θεολόγου. Αἱ τῶν γυναικῶν ἀφρονέσταται, ἀποροῦσαι κάλλους οἰκείου, πρὸς τὰ χρώματα φεύγουσι· καὶ εἰσίν, ὡς ἂν εἴποιμι, κοσμίως θεατριζόμεναι, δι' εὐσημοσύνην ἀσχήμονες, καὶ δι' αἴσχος αἰσχροτέραι.

Χρυσοστ. Ὁ ἔχων γυναῖκα πονηράν, γινωσκέτω ὅτι ἤδη τοὺς μισθοὺς τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ ἐκομίσατο.

Δεινὸν πενιχροτέραν λαβεῖν γυναῖκα, δεινὸν εὐπορωτέραν. Τὸ μὲν γὰρ εἰς τὴν οὐσίαν ἔβλαψε, τὸ δὲ, εἰς αὐθεντίαν καὶ ἐλευθερίαν, τὸν ἄνδρα.

(15E_308 > Κλήμεντ. Ἀνύποπτον εἰς διαβολὴν δείκνυσι γυναῖκα, τὸ μὴ καλλωπίζεσθαι, μηδὲ μὴν κοσμεῖσθαι, παρά τοῦ πρέποντος.

Σέξτου. Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς.

Δημοκρίτ. Ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι, ὕβρις ἂν εἴη ἔσχατα.

Σόλωνος. Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, εἰ γήμη, ἔφη· Ἐάν μὲν αἰσχροὺς γήμης, ἔξεις ποινήν· εἰ δ' ὠραίαν, ἔξεις κοινήν.

Διογένης. Κοινολογουμένης γυναϊκας θεασάμενος, ἔφη, Ἄσπις παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται.

Πουλχερία. Αὕτη ἐρωτηθεῖσα ὑπό τινος ἐν συνόδῳ πλειόνων γυναικῶν, διατί μόνη τῶν ἄλλων γυναικῶν οὐ φορεῖ κόσμον, ἔφη· Αὐτάρκης κόσμος ἐστὶ γυναικί, ἢ τοῦ ἀνδρός ἀρετή.

Πυθαγόρ. Τό εἰς πῦρ καὶ γυναῖκα ἐμπεσειν, ἴσον ὑπάρχει.

Σεκοῦνδος. Σεκοῦνδος ὁ σοφός ἐρωτηθεὶς, Τί ἐστὶ γυνή; εἶπεν· Ἄνδρός ναυάγιον, οἴκου ζάλη, ἀμεριμνίας ἐμπόδιον, βίου ἄλωσις, καθημερινή ζημία, αὐθαίρετος μάχη, πολυτελής πόλεμος, συνεσθιόμενον θηρίον, συγκαθημένη μέριμνα, συμπλεκόμενη λέαινα, κεκοσμημένη σκύλλα, ζῶον πονηρόν, ἀναγκαῖον κακόν.

Ὁ αὐτός ἔφη, Τριῶν κακῶν τέτευγμαι· γραμματικῆς, πενίης, καὶ οὐλομένης γυναικός ἐκφυγεῖν οὐκ ἴσχυσα.

Φιλόξενος. Φιλόξενος ὁ ποιητής, (=913=) εἰπόντος τινος, Διατί Σοφοκλῆς χρηστάς παρεισάγει τὰς γυναϊκας, αὐτός δέ φαύλας, εἶπεν, Ὅτι Σοφοκλῆς μὲν, οἷας δεῖ εἶναι τὰς γυναϊκας λέγει· ἐγὼ δέ, οἷαί εἰσιν.

ΛΟΓΟΣ Μ΄.

Περὶ ἀντιλογίας καὶ θρασύτητος καὶ ἔριδος.

(15E_310 > Ματθ. ε΄. Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμόν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος; Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν· Μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ράπισει εἰς τὴν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.

Ῥωμ. θ΄. Ὡ ἄνθρωπε, μενοῦν γε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τό πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεύς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι, ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δέ εἰς ἀτιμίαν;

Παροιμ. κζ΄. Σίδηρος σίδηρον ὀξύνει·

Παροιμ. κέ΄. Ἄνεμος βορρᾶς ἐξεγείρει νέφη· πρόσωπον δέ ἀναιδές, γλῶσσαν ἐρεθίζει.

Σιράχ δ΄. Μὴ γίνου θρασύς ἐν τῇ γλώσσει σου, καὶ νωθρός καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις σου.

Σιράχ κβ΄. Πρό πυρός, ἀτιμὶς καμίνου καὶ καπνός· οὕτω πρό αἱμάτων, λοιδορίαί.

Ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ μὴ παιδευθῆ.

Ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ· καὶ μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα.

Βασιλ. Ἡ ἀντιλογία τὸ αὐτοκρατορικόν καὶ ἀνυπότακτον δείκνυσι, κἄν ἐν σχήματι ταπεινώσεως γίνηται.

Θεολόγου. Φιλεῖ γάρ τὰ γενναῖα φρονήματα πρό τὸ βίᾳ κρατοῦ αὐθαδίζεσθαι, καὶ καθάπερ φλόξ ὑπ' ἀνέμου (15E_312 > ριπιζομένη, τοσοῦτω μᾶλλον ἀνάπτεσθαι, ὅσῳπερ ἄν σφοδρότερον καταπνέηται.

Χρυσοστ. Μὴ πρός τούς παραινούντας σιγᾶν ἀντίτεινε λέγων, Οὐκ ἀνέξομαι ἵνα μου καταγελάσας ὁ δεῖνα ἀπέλθῃ. Οὐ γάρ δὴ τότε σου καταγελάῃ, ἀλλ' ὅταν ἐπεξέλθῃς. Εἰ δέ καὶ τότε γελάσεται, ὡς ἀνόητος καὶ τοῦτο πείσεται. Σὺ δέ μὴ ζητεῖ νικῶν τὴν παρά τῶν ἀνοήτων μαρτυρίαν, ἀλλ' ἀποχρώσας (=916=) νόμιζε τὴν παρά τῶν συνετῶν. Μᾶλλον δέ πρός τόν Θεόν ἀνάβλεψον, κἀκεῖνός σε ἐπαινέσει· τόν δέ παρ' ἐκείνου θαυμαζόμενον, οὐ δεῖ τὴν παρά τῶν ἀνθρώπων τιμὴν ὅλως ἐπιζητεῖν.

Γρηγ. Νύσσ. Τά μὲν γάρ λοιπά τῶν ἀμαρτημάτων, καί χρόνου καί πραγμάτων καί τῶν ἔξωθεν συνεργίας πρὸς τό γενέσθαι δέονται· ἡ δέ τοῦ λόγου φύσις, κατ' ἐξουσίαν ἔχει τό πλημελεῖν.

Φίλωνος. Ἄναισχυντία μὲν ἴδιον φαύλου· αἰδῶς δέ, σπουδαίου· τό δέ μήτε αἰσχύνεσθαι μήτε ἀναισχυντεῖν, τοῦ ἀκαταλήπτως ἔχοντος καί ἀσυνκαθέτως.

Ἄναιδές βλέμμα καί μετέωρος αὐχὴν, καί συνεχῆς κίνησις ὄφρῶν, καί βάδισμα σεσοβημένον, καί τό ἐπί μηδενί τῶν φαύλων ἐρυθρίαῖν, σημεῖα ψυχῆς ἐστὶν αἰσχίστης, τούς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων ὄνειδῶν τύπους ἐγγραφοῦσης τῷ φανερωῦ σώματι.

Φιλιστίων.

Ὅστις γάρ αὐτός αὐτόν οὐκ αἰσχύνεται,

Συνειδῶς αὐτῷ φαῦλα διαπεπραγμένω,

Πῶς τόν δε μηδέν εἰδότη αἰσχυνθήσεται;

Ἄριστοτέλ. Τό μή αἰσχύνεσθαι κακόν ὄντα, κακίας ὑπερβολή.

Σωκράτης. Γλώσση θρασεῖα μή χρῆσθαι· πολλάκις γάρ τό θράσος, καί αὐτήν διώλεσε τήν κεφαλὴν.

Εὐριπίδ. Θράσει μὲν οὐδεῖς οὐδέπω, πόνω δέ καί γενναιότητι καί ἐπιεικεία ἀρετήν ἐπεκτήσατο.

(15E_314 > Μενάνδρου. Οὐκ ἔστιν ἀνοίας οὐδέν ὡς ἐμοί δοκεῖ, τολμηρότερον.

Μουσωνίου. Αἰδοῦς παρά πᾶσιν ἄξιος ἔση, ἐάν πρῶτον ἄρξη σαυτόν αἰδεῖσθαι.

Θεόφραστ. Αἰδοῦς παρά πᾶσιν ἄξιος ἔση, ἐάν πρῶτον ἄρξη σαυτόν αἰδεῖσθαι.

Κάτωνος. Ὁ αὐτός ἰδὼν μειράκιον ἐρυθρίασαν, ἔφη. Θάρρει· τοιοῦτον γάρ ἔχει ἡ ἀρετή τό χρῶμα.

Μάλιστα νόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν· μηδένα γάρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

ΛΟΓΟΣ ΜΑ΄.

Περὶ γήρωσ καὶ νεότητος.

(15E_316 > Ἰωάν. κα΄. Ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες ἑαυτόν καί περιεπάτεισ ὅπου ἤθελεσ· ὅταν δέ γηράσης, ἐκτενεῖσ τάσ χεῖράσ σου, καί ἄλλοσ δε ζῶσει, καί οἴσει ὅπου οὐ θέλεισ.

Ἑβραῖ. ἰβ΄. Διό τάσ παρειμένασ χεῖρασ καί παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε· καί τροχιάσ ὀρθάσ ποιήσατε τοῖσ ποσίν ὑμῶν.

Σιράχ στ΄. Μῆκοσ βίου, ὁδοί δικαιοσύνης.

Ἐν πλήθει πρεσβυτέρων, στηθί· καί εἴ τις σοφός, προσκολλήθητι αὐτῷ.

Σιράχ η΄. Μῆ ἀτιμάσης ἄνδρα ἐν γήρει αὐτοῦ· καί γάρ καί ἐξ ἡμῶν γηράσκουσιν.

(=917=) Σιράχ κέ΄. Ὡσ ὠραῖον πολιαῖσ κρίσισ, καί πρεσβύτεροσ ἐπιγνῶναι βουλήν.

Ὡσ ὠραία γερόντων σοφία, καί δεδοξασμένοισ διανοήματα βουλήσ!

Ἐμίσησεν ἡ ψυχὴ μου γέροντα μοιχόν, ἐλαττούμενον συνέσει.

Βασιλ. Πλέον τῷ ὄντι τῆσ ἐν θριξί λευκότητοσ εἰσ πρεσβυτέρου σύστασιν, τό ἐν φρονήσει πρεσβυτερικόν.

Διαφέρει τοῦ νηπίου καθ' ἡλικίαν οὐδέν, ὁ ἐν ταῖσ φρεσί μηπιάζων.

Θεολόγου. Αἰσχρόν τήν μὲν ἡλικίαν παρακμάσαι, μή παρακμάσαι δέ τήν ἀσέλγειαν.

Παιδεύεται τι καί πολιά, καί οὐ πάντη τό γῆρας, ὡς ἔοικεν, εἰς σύνεσιν ἀξιόπιστον.

(15E_318 > Χρυσοστόμ. Πολιά οὐ τρίχες λευκαί, ἀλλά ψυχῆς ἀρεταί.

Μή τόν νέον διάβαλλε· μηδέ τόν γεγηρακότα ἐπαίνει· οὔτε γάρ ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς ἡλικίας ἀρετή καί κακία, ἀλλ' ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς γνώμης.

Γρηγ. Νύσσ. Ἐπί παντός ὡς ἐπί πολύ πράγματος, ἐπισφαλῆς σύμβουλος ἡ νεότης· καί οὐκ ἄν τις ῥαδίως κατώρθωσέ τι τῶν σπουδῆς ἀξίων, ὧ μή καί πολιά συμπαρελήφθη πρὸς κοινωνίαν τοῦ σκέμματος.

Φίλων. Ὁ ἀληθεῖα πρεσβύτερος, οὐκ ἐν μήκει χρόνου, ἀλλ' ἐπαινετῶ καί τελείῳ βίῳ θεωρεῖται.

Εὐαγρίου. Τό ἔντιμον ἐν γῆρα εἶναι, ἀπόδειξις τοῦ φιλόπονον πρό γήρωσ γεγονέναι· τό δέ σπουδαῖον ἐν νέῳ, ἐχέγγυον τοῦ ἔντιμον ἐν γῆρα ἔσσεσθαι.

Ἀνθεῖ πρὸς ἐπιστήμην ψυχῆ, ὁπότε ὁ τοῦ σώματος ἀκμαί χρόνου μήκει περαίνονται.

Νείλου. Θρίξ λελευκαμένη, τήν ἐντεῦθεν τῆς ψυχῆς ἀποδημίαν βοᾷ καί διαμαρτύρεται.

Πλουτάρχ. Ὁ μὲν χειμῶν, σκέπης· τό δέ γῆρας, ἀλυπίας δεῖται.

Πλουτάρχ. Ἡδύ ἐστιν ὡσπερ φίλῳ σπουδαίῳ, οὕτω καί λόγῳ καλῶ συγγηράσκειν.

Παρεκελεύετο τοῖς νέοις τρία ταῦτα ἔχειν, ἐπί μὲν τῆς γνώμης, σωφροσύνην· ἐπί δέ τῆς γλώττης, σιγὴν· ἐπί δέ τοῦ προσώπου, αἰδῶ.

Ἐκ τῶν Φαυωρίνου. Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος, τῆς ἡλικίας ἔφη, τό μὲν ἀκμάζον, ἔαρ εἶναι· θέρος δέ καί μετόπωρον, τό μετὰ τήν ἀκμήν· χειμῶνα δέ, τό γῆρας.

Σόλωνος. Γῆρας, ἔλεγεν ὄρμον εἶναι κακόν· εἰς αὐτό γάρ πάντα καταφεύγει.

Διογένης. Ἐρομένου τινός αὐτόν, τί νομίζεις τό γῆρας; ἀπεκρίνατο, Τοῦ ζῆν χειμῶνα.

(15E_320 > Διογένης. Ἰδῶν δέ γραῦν καλλωπιζομένην, εἶπεν, (=920=) Εἰ μὲν πρὸς τούς ζῶντας, πεπλάνησαι· εἰ δέ πρὸς τούς νεκρούς μή βράδυνε.

Ἀλεξάνδρ. Ἀλέξανδρος ἰδῶν τινα τῶν γερόντων βαπτόμενον τὰς τρίχας, εἶπε. Μή τὰς τρίχας βάπτου, ἀλλά τὰ γόνατα.

Ὀργίας ἐρωτηθεῖς, ποῖα διαίτη χρώμενος, εἰς μακρόν γῆρας ἤλθες; Οὐδέν οὐδέποτε, ἔφη, πρὸς ἡδονήν οὔτε φαγών οὔτε δράσας.

Προκόπιος. Βίου μῆκος, προσδοκηθέν μὲν, πολύ· παραδραμόν δέ, πέφυκεν ὄνειρου καί σκιᾶς ἀμυδρότερον εἶναι.

Φιλήμον.

Σύρα, Σύρα, τί ἐστι; πῶς ἡμῖν ἔχεις;

Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἐπὶν γέροντ' ἴδης,

Ἴδ' ἔστιν ἴσθι δ' εὐθύς ὅτι κακῶς ἔχει.

Ἡρώδου.

Ἐπὶν τόν ἐξηκοστόν ἡλιον κάμψης,

ἽΩ Γρύλλε, Γρύλλε, θνήσκε, τέφρα γίνου.

Ὡς τυφλός ὁ ὑπὲρ κείνο τοῦ βίου καμπτήρ.

Φιλήμον. Ἔστι που σύνεσις νέων, καί γερόντων ἀσυνεσία· χρόνος γάρ οὐ διδάσκει φρόνησιν, ἀλλά φύσις ὀρθή καί δίατα.

Δημοκρίτ. Γῆρας καί πενία, δύο τραύματα δυσθεράπευτα.

Παλαιός αἶνος, ἔργα μὲν νεωτέρων,

Βουλαί δ' ἔχουσιν τῶν γεραιτέρων κράτος.

Γῆρας λεόντων κρεῖσσον ἀκμάτων νεβρῶν.

Ίσχύς καί εὐμορφίη, νεότητος ἀγαθόν· γῆρας δέ, σωφροσύνης ἄνθος.

ΛΟΓΟΣ ΜΒ΄.

Περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας.

(15E_322 > Λουκ. κα΄. Ἐν δέ τῇ ὑπομονῇ κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Ἰακ. ε΄. Ἀδελφοί, ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τούς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου. Ἴδού μακαρίζομεν τούς ὑπομένοντας. Τὴν ὑπομονὴν ἰώβ ἠκούσατε, καὶ τό τέλος Κυρίου ἴδετε.

Παροιμ. ιε΄. Μακρόθυμος ἀνὴρ, κατασβέσει κρίσεις· ὁ δέ ἀσεβῆς, ἐγείρει μᾶλλον.

Σιραχ β΄. Πᾶν ὃ ἐάν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι, καὶ ἐν ἀλλάγματι ταπεινώσεώς σου, μακροθύμησον, ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως.

Σιράχ κβ΄. Ὑπόμεινον ἐν καιρῷ θλίψεως, καὶ διάμενε ἐπὶ τὸν πλησίον, ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσης.

Βασιλείου. Ἔστω σοι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ σύνοικος (921) οἷόν τι φῶς καὶ διαύγεια πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων διάκρισιν ἀδιαλείπτως παρεχομένη· ἣτις πόρρωθεν τὴν τῆς ψυχῆς σου ἐπιστάσιαν προκατασχοῦσα, καὶ τὰς ἀληθεῖς περὶ ἐκάστου δόξας προευντροπίζουσα, ὑπ' οὐδενός ἐάσει σε τῶν προσπιπτόντων ἀλλοιωθῆναι· ἀλλὰ προευντροπισμένον τῇ διανοίᾳ, ὡσπερ τινὰ σκόπελον θαλάσσης γείτονα, ἀσφαλῶς καὶ ἀσειστῶς τῶν τε βιαίων πνευμάτων καὶ τῶν κυμάτων τὰς προσβολὰς ὑπομένειν.

Θεολ. Βέλτιον τοῦ τάχους ἢ μακροθυμία, καὶ τῆς αὐθαδείας ἢ συγκατάβασις.

Ἄγαθόν χρηστότητι νικᾶν θρασυτητα, καὶ βελτίους ποιεῖν (15E_324 > τούς ἀδικοῦντας, οἷς καρτεροῦμεν πάσχοντες.

Ἄλγοῦσιν καὶ οἱ τῷ κόσμῳ προστετηκότες, καὶ πολλῶ πλεον τῷ Θεῷ δουλεύοντων· ἀλλὰ μισθός αὐτοῖς τό ἀλγεῖν· ἡμῖν δέ καὶ τό πάσχειν ἔμμισθον, ὅταν διὰ τὸν Θεὸν καρτερῶμεν.

Μὴ γενώμεθα δοῦλοι κακοί, ἀγαθύνοντι μὲν ἐξομολογούμενοι τῷ Δεσπότη· παιδευόμενοι δέ, μὴ προστιθέμενοι· καίτοι ποτέ κρεῖσσον ὑγείας πόνοσ, καὶ ὑπομονὴ ἀνέσεως, καὶ ἐπίσκεψις ἀμελείας.

Χρυσοστ. Οὐδέν οὕτως αἰδεσίμους ποιεῖ, ὡς τούς ὑβριζομένους φέρειν.

Καθάπερ τοῖς μετανοοῦσιν ἢ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ὠφέλιμος, οὕτως τοῖς ἀνενδότοις καὶ σκληροῖς μειζόνων γίνεται κολάσεων πρόφασις.

Ἦταν τις ἐπηρεάζῃ, μὴ πρὸς αὐτόν ἴδῃς, ἀλλὰ πρὸς τὸν κινουῦντα δαίμονα· καὶ τὴν ὀργὴν ἄπασαν κατ' ἐκείνου κένωσον· αὐτόν δέ καὶ ἐλέει τὸν ὑπ' ἐκείνου κινούμενον.

Οὐδέν γάρ οὕτω λαμπρούς ποιεῖ καὶ ζηλωτοῦς, καὶ μυρίων ἐμπίπλησι ἀγαθῶν, ὡς πειρασμῶν πλήθος, καὶ κίνδυνοι καὶ πόνοι καὶ ἀθυμιαί· καὶ τό διηνεκῶς ἐπιβουλεύεσθαι, καὶ παρ' ὧν οὐδαμῶς ἐχρῆν, καὶ πάντα πράως φέρειν.

Ἦπερ γάρ ἂν πάθωμεν ἀδίκως παρ' ὅτοῦν, ἢ εἰς ἀμαρτημάτων διάλυσιν ὁ Θεός ἡμῖν λογίζεται τὴν ἀδικίαν ἐκείνην, ἢ εἰς μισθοῦ ἀντίδοσιν.

Νείλου. Τό ὀλιγωρεῖν, καὶ μὴ θέλειν ὑπομένειν συμφοράς, μεγάλης καὶ ποικίλης ἀφροσύνης ἴδιον.

Γλύκωνος. Γνώσις θεοῦ διὰ μακροθυμίας καὶ πραότητος εἰς ἄνδρα γνωρίζεται.

Γρηγ. Νύσσ. Ἡ τοῦ λοιδορεῖσθαι καί ὑβρίζειν ἀκολουθία, διά μακροθυμίας ἴσταται τῆς ἐπί τά πρόσω φοραῶς· ὡς εἶ γέ τις ὑβρει τήν ὑβριν καί λοιδορία τήν λοιδορίαν ἀμύνειτο, πλεονάσει πάντως, τρέφων διά τῶν ὁμοίων τό ἄτοπον.

(15E_326 > (=924=) Τό πιστόν καί ἀναμφίβολον τῆς ἐλπιζομένης χάριτος, ἀπόλαυσις τοῖς δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχομένοις γίνεται.

Δημοκρίτ. Εἰ μὲν ἦν μαθεῖν ἄ δεῖ παθεῖν, καί μή παθεῖν, καλόν τό μαθεῖν· εἰ δέ παθεῖν, τί δεῖ μαθεῖν; παθεῖν γάρ χρή.

Σόλων. Σόλων, προσπτύσαντος αὐτῷ τινος, ἠνέσχετο· μεμψαμένου δέ αὐτῷ ἐτέρου ἐπί τούτῳ, Εἶτα οἱ μὲν ἀλιεῖς, εἶπεν, ὑπομένουσι ραίνεσθαι τῇ θαλάσσει, ἵνα κωβίον θηράσωσιν· ἐγὼ δέ μή ἀνάσχωμαι τό αὐτό παθεῖν ἵνα ἄνθρωπον ἀλιεύσω;

Μητροδώρου. Μή ζήτει γίνεσθαι τά γινόμενα ὡς θέλεις, ἀλλά θέλε ὡς ἂν τά γινόμενα γίνηται.

ΛΟΓΟΣ ΜΓ΄.

Περὶ ἐπαίνου.

(15E_328 > Λουκ. στ΄. Οὐαί ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γάρ ἐποίουν τοὺς ψευδοπροφήτας οἱ πατέρες αὐτῶν.

Ἰακ. γ΄. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καί κατάρα. Οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. Μή τι ἢ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τό γλυκύ καί τό πικρόν;

Δοκίμιον ἀργυρίου καί χρυσοῦ, πύρωσις· ἀνήρ δέ δοκιμάζεται διά στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν.

Σιράχ κζ΄. Πρό λογισμοῦ μή ἐπαινέσης ἄνδρα· οὗτος γάρ πειρασμός ἀνθρώπων.

Βασιλ. Μή πρός ἐπαίνους χαννωθῶμεν τοὺς ὑπέρ τήν ἀλήθειαν.

Θεολ. Αἱ τῶν τιμῶν ὑπερβολαί, παρασκευάζουσί τινας καί τοῦ δέοντος καταφρονῆσαι· ὧν γάρ τοὺς ἐπαίνους οἶδα, τούτων σαφῶς καί τάς ἐπιδόσεις.

Μήτε τό ἀλλότριον ἐπαινεῖσθω πᾶν, ὃ μή δίκαιον· μήτε ἀτιμαζέσθω τό οἰκεῖον εἰ τίμιον· ἵνα μή τῷ μὲν κέρδος ἢ ἀλλοτριότης ἦ· τῷ δ' εἰς ζημίαν περιστεῖ τό τῆς οἰκειότητος. Ἀμφοτέρως γάρ ἂν ὁ τοῦ δικαίου βλάπτοιο λόγος, κάκεινων ἐπαινουμένων, καί τούτων σιωπωμένων.

Χρυσοστ. Ὁ γάρ ἐπαινῶν πονηρίαν, τῆς ἐκ τοῦ μετανοῆσαι θεραπείας αὐτήν ἀπεστέρησε.

Οὐχ οἱ τά φαῦλα πράττοντες μόνον, ἀλλά καί οἱ τούτους (15E_330 > ἐγκωμιάζοντες, τῆς αὐτῆς, ἢ καί χαλεπωτέρας ἐκείνοις κοινωνήσουσι κολάσεως.

Τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου. Κἂν ἐρῶμενος ὦ κατὰ Θεόν, πλέον με δεῖ φοβεῖσθαι καί προσέχειν τοῖς εἰκῆ φυσιοῦσί με. Ἐπαινοῦντες γάρ με μαστιγοῦσιν.

(=925=) Κλήμεντος. Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσί, τοὺς λαγούς, οἱ κυνηγοί· τοῖς δέ ἐπαίνουσι τοὺς ἀνοήτους οἱ πολλοί.

Τό μὲν λαβανωτόν, τοῖς θεοῖς· τόν δέ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν χρή.

Ἰσοκράτ. Πιστοῦς ἡγοῦ, μή τοὺς πᾶν ὃ τι ἂν ποιῆς καί λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλά τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

Μοσχίων. Εἰ θέλεις καλῶς ἀκούειν, μάνθανε καλῶς λέγειν. Πειρῶ καλῶς πράττειν, καί οὕτω καρπώση τό καλῶς ἀκούειν.

Πολυαίνου. Παρόντα μήτε ψέγε, μήτ' ἐπαίνει· τό μὲν γάρ ἔχθραν φέρει· τό δέ κολακείαν.

Κυφέλλου. Ζῶν μὲν, ἐπαινοῦ· ἀποθανῶν δέ, μακαρίζου.

Ἄνταγένης. Οὗτος εἶπεν, ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδενός ἄξιός εἶναι· ὅτα δέ ὀλίγοι, σπουδαῖον ἄνθρωπον.

ΛΟΓΟΣ ΜΔ΄.

Περί κάλλους.

(15E_332 > Ματθ. στ΄. Καταμάθετε τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει. Λέγω γάρ ὑμῖν, ὅτι οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

Α΄ Τιμ. β΄. Βούλομαι τάς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετά αἰδοῦς καί σωφροσύνης, κοσμεῖν ἑαυτάς· μή ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῶ ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῶ πολυτελεῖ.

Παροιμ. στ΄. Μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία· μηδέ ἀγρευθῆς σοῖς ὀφθαλμοῖς. Σιράχ ια΄. Μή αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ.

Σιράχ κς΄. Κάλλος προσώπου ἐπί ἡλικία στασίμη.

Βασιλείου. Ὁ σήμερον εὐθαλής τῷ σώματι κατασεσαρκωμένος ὑπό τρυφῆς, ἐπανθοῦσαν ἔχων τήν εὐχροίαν, ὑπό τῆς κατά τήν ἡλικίαν ἀκμῆς σφριγῶν καί σύντονος καί ἀνυπόστατος τήν ὀρμήν, αὔριον ὁ αὐτός οὗτος ἐλεεινός, ἢ τῷ χρόνῳ μαρानθεῖς, ἢ νόσῳ διαλυθεῖς.

Θεολόγου. Χρυσός καί λίθοι, καί τά τέχνης καί χειρός ὠραῖσματα, τήν μέν αἰσχράν ἐλέγχει τῇ παραθέσει, τῇ καλῇ δ' οὐ προσθήκη, κάλλους ἠττώμενα.

Κάλλος νόμιζε τήν φρενῶν εὐκοσμίαν.

Οὔτε φλόξ μένει τῆς ὕλης δαπανηθείσης, ἀλλά τῷ ἀνάπτοντι συναπέρχεται· οὔτε λογισμός ἐμπαθῆς ὑφίσταται μαραινόμενου τοῦ ὑπεκκαύματος.

(15E_334 > Μή σε νικησάτω κάλλους ἐπιθυμία, μηδέ συναρπασθῆς σοῖς βλεφάροις, εἰ δυνατόν, μέχρι καί παροράματος.

(=928=) Χρυσοστ. Τίς ἀρετή ὀφθαλμῶν; ἄρα τό ὑγρούς εἶναι καί εὐτρόφους καί στρογγύλους καί κυανούς ἢ τό ὀξεῖς καί διορατικούς; Καί τίς ἀρετή λύχνου; τό λαμπρῶς φαίνειν καί πᾶσαν καταυγάζειν τήν οἰκείαν, ἢ τό καλῶς πεπλαῖσθαι καί στρογγύλον εἶναι; Οὐ γάρ ἀπό τῆς διαπλάσεως, ἀλλ' ἀπό τῶν τρόπων καί τῆς κοσμιότητος τό κάλλος χαρακτηρίζεται.

Πλουτάρχ. Εἰς κάτοπτρον κύψας, θεωρεῖ· καί εἰ μέν καλός φαίνει, ἄξιον τούτου πρᾶττε· εἰ δέ αἰσχρός, τό τῆς ὄψεως ἐλλιπές ὠραῖζε καλοκαγαθία.

Λαυκίπτης. Ὁφθαλμός γάρ φιλίας πρόξενος· καί τό σύνηθες τῆς κοινωνίας εἰς χάριν αἰδεσιμώτερον.

Ὁφθαλμοί γάρ ἀλλήλοις ἀντανακλώμενοι, ἀπομάττουσιν ὡς ἐν κατόπτρῳ τῶν σωμάτων τά εἶδωλα.

Διογένης. Τούς εὐειδεῖς καί ἀπαιδεύτους, ὁμοίους ἔφη εἶναι ἀλαβάστρους ἔχουσιν ὄξος.

Ἐτεοκλέους. Σεμνυνομένου τινός ἐπί τῷ κάλλει, Οὐκ αἰσχρήνη, ἔφησεν, ἐπί τῇ ὥρᾳ μέγα φρονῶν, ἦν παρακαταθήκη τοῦ μικροῦ χρόνου ἔχεις;

Αἰσώπου. Αἰσώπος πρὸς τόν κάλλει κακῶς κεχημένον, εἶπεν· Ὅποιῳ ἱματίῳ ἤμφιεσμένος, κακῶς αὐτό ἀποδύη;

Ὁ αὐτός ὄνειδιζόμενος ὅτι χαλεπὴν ἔχει τήν ὄψιν, ἔφη· Μή μου τό εἶδος, ἀλλ' εἰς τόν νοῦν πρόσσεχε.

Θεασάμενος νεανίσκον καλλωπιζόμενον, Εἰ μέν πρὸς ἄνδρας ἔφη, ἀτυχεῖς, εἰ δέ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς.

Ὁ αὐτός θεασάμενος μειράκιον εὐμορφον, καί διά ταῦτα φιλούμενον, ἔφη, Ὡ μειράκιον, σπούδασον τούς τοῦ σώματος ἐραστάς ἐπί τήν ψυχὴν μεταγαγεῖν.

(15E_336 > Μενάνδρου.

Όταν φύσει τό κάλλος ἐπικοσμεῖ τρόπος
Χρηστός, διπλασίως ὁ προσιῶν ἀλίσκεται.

Σωκράτ. Τά καλά τε καί ἀγαθά, ἔφην ἐγώ, οὐ διά τās ὠραιότητος τῶν ὄψεων,
ἀλλά διά τās ἐν τῷ βίῳ ἀρετάς τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεσθαι.

Τά τῶν καλῶν φιλήματα φυλάττεσθαι δεῖ, ὡς τά τῶν ἰοβόλων δῆγματα.

ΛΟΓΟΣ ΜΕ΄.

Περί μελλούσης κρίσεως.

(15E_338 > Ματθ. 1στ΄. Μέλλει ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν δόξῃ τοῦ
Πατρός αὐτοῦ μετά τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· καί τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατά τὰ ἔργα
αὐτοῦ.

Α΄ Κορ. γ΄. Ἐκάστου τό ἔργον φανερόν γενήσεται. (=929=) Ἡ ἡμέρα δηλώσει
ὅτι ἐν πυρί ἀποκαλύπτεται· καί ἐκάστου τό ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τό πῦρ δοκιμάσει.

Σολομ. 1β΄. Σύμπαν τό ποίημα ἄξει ὁ Θεός εἰς κρίσιν, ἐν παντί παρεωραμένῳ,
ἐάν ἀγαθόν, ἐάν πονηρόν.

Σιράχ 1ζ΄. Ἐξαναστήσεται Κύριος καί ἀνταποδώσει πᾶσι, καί τό ἀνταπόδομα
αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀνταποδώσεις.

Βασιλείου. Μή με νομίσης, ὡσπερ μητέρα τινά τροφόν, ψευφῆ σοι
μορμολύκεια ἐπισείειν, ὡσπερ ἐκεῖναι ποιεῖν περί τούς νηπίους τῶν παίδων
εἰώθασιν, ὅταν θρηνῶσιν ἄτακτα καί ἀπέραντα, δι' ἐπιπλάσεως τῶν διηγημάτων
κατασιγάζουσι. Ταῦτα γάρ οὐ μῦθος, ἀλλά λόγος ἀψευδῆς προκεκηρυγμένος φωνεῖ.
Καί ἴσθι ἀκριβῶς ὅτι γενήσεται τῶν βεβιωμένων ἔλεγχος ἀκριβῆς.

Κατά γάρ τόν Ὀσηέ, Κυκλώσει ἕκαστον τά διαβούλια αὐτοῦ. Ὀψόμεθα γάρ
ἅμα πάντα οἰονεῖ παρεστῶτα ἡμῖν τά ἔργα, καί φαινόμενα ἀντιπρόσωπα τῇ διανοίᾳ
ἡμῶν, κατά τῶν ἰδίων τύπων, ὡς ἕκαστον ἰδεῖν ἑαυτόν πέπρακται ἢ ὡς λέλεκται. Οὐ
μήν χρόνους (15E_340 > γε προσήκει νομίζειν καταναλωθήσεσθαι, εἰς τό ἕκαστον
ἰδεῖν ἑαυτόν μετά τῶν ἑαυτοῦ πράξεων, καί τόν Κριτήν, καί τά ἀκόλουθα τῷ θείῳ
δικαστηρίῳ· ἀφάτῳ δέ δυνάμει ἐν ῥοπῇ καιροῦ φαντασιουμένου τοῦ νοῦ, καί πάντα
ἀναζωγραφοῦντος ἑαυτῷ, καί οἰονεῖ ἐν κατόπτρῳ, τῷ ἡγεμονικῷ, ἐνορῶντος τούς
τύπους τῶν πεπραγμένων.

Θεολόγου. Ὡ βέλτιον εἶναι νῦν παιδευθῆναι καί καθαρθῆναι, ἢ τῇ ἐκεῖθεν
βασάνῳ παραπεμφθῆναι, ἡνίκα κρίσεως καιρός, οὐ καθάρσεως.

Χρυσοστ. Καθάπερ ἡμεῖς τοῖς οἰκέταις τοῖς ἡμετέροις, οὐχί τῆς ἐξόδου μόνον,
ἀλλά καί τῆς εἰσόδου ποιούμεν τόν λόγον, ἐξετάζοντες πόθεν ὑπεδέξαντο τάδε καί
τάδε· παρά τίνων καί πότε καί πῶς, καί ποῖα καί πόσα οὕτω καί ὁ Θεός, οὐχί τῆς
δαπάνης μόνον, ἀλλά καί τῆς κτήσεως ἀπαιτεῖ τās εὐθύνας.

Οὐδέν ὄλως τῶν ἀγαθῶν, κἄν μικρόν εἴη, παροφθήσεται ἐκεῖ παρά τοῦ
Κριτοῦ. Εἰ γάρ ἀμαρτημάτων καί ῥημάτων καί ἐνθυμημάτων τιννύειν μέλομεν
τιμωρίας, πολλῶ μᾶλλον τιμωρίας, πολλῶ μᾶλλον τά κατορθώματα, κἄν μεγάλα ἢ,
κἄν μικρά, λογισθήσεται.

Οἱ τά πολλά πταίοντες, καί μή κολαζόμενοι, φοβεῖσθαι καί δεδοικέναι
ὀφείλουσιν. Αὔξεται γάρ (932) αὐτοῖς τά τῆς τιμωρίας διά τῆς ἀτιμωρησίας καί τῆς
μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ.

Εἰ γάρ οἱ τό φῶς τό ἡλιακόν μή θεώμενοι, παντός θανάτου πικροτέραν
ὑπομένουσι ζωῆν, τί παθεῖν εἰκός τούς τοῦ φωτός ἀποστερηθέντας ἐκείνου.

Γρηγ. Νύσσ. Ἄξιόν σοι τῆς σπορᾶς τό θέρος. Πικρίαν ἔσπειρας; δρέπου τά δράγματα; Τό ἀνηλεές ἐτίμησας; ἔχε ὅπερ ἠγάπησας. Ἔφυγες τόν ἔλεον; Φεύζεταιί σε ὁ ἔλεος. Ἐβδελύξω πτωχόν; βδελύζεταιί σε ὁ δι' ἡμᾶς πτωχεύσας.

(15E_342 > Φίλωνος. Οὐκ ἔστι παρά Θεοῦ, οὔτε πονηρόν ὄντα ἀπολέσαι τόν ἀγαθόν μισθόν περί ἑνός ἀγαθοῦ, μετ' οὐ πλειόνων ἀγαθῶν πεπραγμένου· οὔτε πάλιν ἀγαθόν ὄντα ἀπολέσαι τήν κόλασιν καί μή λαβεῖν αὐτήν, καί κατά πλειόνων ἀγαθῶν, ἐάν τι γένηται πονηρόν. Ἀνάγκη γάρ ζυγῶ καί σταθμῶ πάντα ἀποδίδοναι τόν Θεόν.

Οὐ τό κολάζεσθαι ἐνταῦθα κακόν, ἀλλά τό ἄξιον τῆς ἐκεῖσε γενέσθαι κολάσεως.

Ζαλεύκου. Ὡδ' ἡμῖν παρηγγέλω πᾶσι τοῖς τοιούτοις πολίταις καί πολίτισι καί συνοίκιοις· μεμνησθαι Θεόν ὡς ὄντα, καί δίκας ἐπιπέμπτοντα τοῖς ἀδίκιοις· καί τίθεσθαι πρό ὀμμάτων τόν καιρόν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τό τέλος ἐκάστου τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν. Πᾶσι γάρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τίς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνημένοις ὧν ἠδικήσασι, καί ὀρμή τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπράχθαι δικαίως αὐτοῖς.

Ἀπολλωνίου. Εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν ἄδου, καί ἐπιμέλεια τῶν οἰχομένων παρά τοῦ δαιμονίου, ὡσπερ ὑπολαμβανόμεν, εἴη τούς ταῖς τιμαῖς τῶν Θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας, πλείστης ἐπιμελείας ὑπό τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

Πλουτάρχου. Ἄιδου τινός ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καί ποταμοί πυρός καί στηγός ἀπρῶγες ἀνακεράννυνται καί σκότος ἐμπίπεται πολυφαντάστων εἰδώλων, χαλεπᾶς μέν ὄψεις, οἰκτρᾶς δέ φωνᾶς ἐπιφερόντων. Δικασταί δέ καί κολασταί καί χάσματα, καί μυχοί μυρίων κακῶν γέμοντες.

ΛΟΓΟΣ ΜΣΤ΄.

Περί δόξης.

(15E_344 > Ματθ. ζ'. Ζητεῖτε τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καί τήν δόξαν αὐτοῦ, καί ταῦτα πάντα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

(=933=) Ῥωμ. η'. Οὐκ ἄξια τά παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρός τήν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

Παροιμ. γ'. Δόξαν σοφοί κληρονομήσουσι· οἱ δέ ἀσεβεῖς, ὑψώσουσιν ἀτιμίαν.

Παροιμ. κα'. Ὀδός δικαιοσύνης καί ἐλεημοσύνης εὐρήσει ζωήν καί δόξαν.

Παροιμ. κα'. Ὀδός δικαιοσύνης καί ἐλεημοσύνης εὐρήσει ζωήν καί δόξαν.

Παροιμ. κβ'. Γενεᾶ σοφῆ φόβος Κυρίου, καί πλοῦτος καί δόξα καί ζωή.

Σιράχ λδ'. Μή δῶς μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, καί ἐν ἡμέρᾳ δόξης μή ἐπαίρου.

Σιράχ ζ'. Μή ζῆτει παρά Κυρίου ἡγεμονίαν, μηδέ παρά βασιλέως καθέδραν δόξης.

Σιράχ ια'. Πολλοί δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα, καί ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἐτέρων.

Σιράχ θ'. Μή ζηλώσης δόξαν ἀμαρτωλῶν.

Σιράχ δ'. Μεγιστᾶνι ταπεινῶν τήν κεφαλὴν σου.

Σιράχ η'. Μή διαμάχου μετ' ἀνθρώπου δυνάστου, μήποτε ἐμπέσης εἰς τάς χεῖρας αὐτοῦ.

Σιράχ ιγ'. Προσκαλουμένου δε δυνάστου, ὑποχωρῶν γίνου, καί τότε μάλιστα προσκαλέσεται.

Σιράχ λβ'. Ἐν μέσῳ μεγιστάνων μή ἐξισάζου.

Σιράχ μβ'. Οὐκ ἐποίησεν οὐδέν ἐλλείπον· ἐν τοῦ ἑνός ἔστερέωσε τά ἀγαθά· καί τίς πλησθήσεται ὀρῶν δόξαν αὐτοῦ;

(15E_346 > Βασιλ. Εἰ δόξης ἐπιθυμεῖς, καί βούλει τῶν πολλῶν ὑπερβαίνεσθαι, καί εὐδόκιμος ἐν τοῖς κοσμικοῖς πράγμασι γίνεσθαι, ἔσο δίκαιος, σώφρων, φρόνιμος, ἀνδρεῖος, ὑπομονητικός ἐν τοῖς ὑπέρ εὐσεβείας παθήμασιν. Οὕτω γάρ καί σεαυτὸν σώσεις, καί ἐπὶ μείζον ἀγαθοῖς μείζονα ἔξεις τὴν περηφάνειαν.

Τόν προσετώτα μὴ ἐπαιρέτω τό ἀξίωμα, ἵνα μὴ ἐκπέση τοῦ μακαρισμοῦ τῆς παπεινοφροσύνης.

Ὅφειλεν ἄνθρωπον ἐν τῇ παρά Θεῷ δόξῃ μεμενηκέναι, καί εἶχεν ἄν ὕψος οὐκ ἐπίπλαστον, ἀλλ' ἀληθινόν, δυνάμει Θεοῦ μεγαλυνόμενος. Ἐπειδὴ δέ τὴν τῆς θείας δόξης ἐπιθυμίαν μετέθηκε, καί μείζονα προσδοκήσας, σπεύσας ὅπερ οὐκ ἠδύνατο λαβεῖν, ἀπώλεσεν ὅπερ ἔχειν ἠδύνατο.

Βούλομαί σοι σφοδρότερον τῆς κτίσεως ἐνιδρυνθῆναι τό θαῦμα. Πρῶτον μὲν οὖν, ὅταν ἴδῃς βοτάνην χόρτου καί ἄνθος, εἰς ἔννοιαν ἔρχου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μεμνημένος τῆς εἰκόνας τοῦ σοφοῦ Ἡσαΐου, Ὅτι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καί πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. Τό γάρ ὀλιγοχρόνιον τῆς ζωῆς, καί τό ἐν ὀλίγῳ περιχαρές καί ἰλαρόν τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας, καιριωτάτης παρά τοῦ προφήτου τετύχηκε τῆς εἰκόνας. Σήμερον εὐθαλῆς τῷ σώματι, κατασαρκωμένος ὑπό τρυφῆς, ἐπανθοῦσαν ἔχων τὴν εὐχροίαν, ὑπό τῆς κατά τὴν ἡλικίαν ἀκμῆς σφριγῶν καί σύντονος, καί ἀνυπόστατος τὴν ὀρμὴν· αὖριον ὁ αὐτός οὗτος ἔλεεινός, (=936=) ἢ τῷ χρόνῳ μαρανθεῖς, ἢ νόσῳ διαλυθεῖς. Ὁ δεῖνα περίβλεπτος ἐπὶ χρημάτων περιουσία, καί πλῆθος περὶ αὐτὸν κολάκων, δορυφορία φίλων προσποιητῶν, τὴν ἐπ' αὐτοῦ χάριν θεραπευόντων· πλῆθος συγγενείας, καί ταύτης κατεσχηματισμένης· ἔσμός τῶν ἐφεπομένων μυρίας, τῶν τε ἐπισιτίων, καί τῶν κατά τὰς ἄλλας χρείας αὐτῷ προσδευόντων· οὐς καί προῖων, καί πάλιν ἐπανιών ἐπισυρόμενος, ἐπίφθονός ἐστιν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. Πρὸς δέ τῷ πλούτῳ εὖροις καί πολιτικὴν τινα δύναμιν, ἢ καί τὰς ἐκ τῶν βασιλέων τιμὰς, ἐθνῶν (15E_348 > ἐπιμέλειαν, ἢ καί στρατοπέδων ἡγεμονίαν, καί τόν κήρυκα μέγα βοῶντα προϊόντα πρό αὐτοῦ· τούς ράβδοφόρους ἔνθεν καί ἔνθεν βαρυτάτην κατάπληξιν τοῖς ἀρχομένοις ἐμβάλλοντας· τὰς πληγὰς, τὰς δεσμεύσεις, ἐπαγωγὰς, τὰ δεσμωτήρια, ἐξ ὧν ἀφόρητος ὁ παρά τῶν ὑποχειρίων συναθροίζεται φόβος. Καί τί μετὰ τοῦτο; μία νύξ, ἢ πυρετός, ἢ πλευριτίς, ἢ περιπνευμονία, ἀνάρπαστον ἐν ἀνθρώπων ἀπάγουσα τόν ἄνθρωπον οἴχεται, πᾶσαν τὴν κατ' αὐτὸν σκηνὴν ἐξαπίνης ἀπογυμνώσασα· καί ἡ δόξα ἐκείνη ὡσπερ ἐνύπνιον ἀπηνέχθη. Ὡστε ἐπιτετεῦχθαι τῷ προφήτῃ, ἢ πρὸς τό ἀδρανέστατον ἄνθος ὁμοίωσις τῆς ἀνθρωπίνης δόξης.

Θεολόγου.

Δόξης αἰεὶ φρόντιζε τῆς αἰωνίου.

Ἡ γάρ παροῦσα φεύδεται καθ' ἡμέραν.

Δόξαν δίωκε, μῆτε πᾶσαν, μῆτ' ἄγαν.

Κρεῖσσον γάρ εἶναι τοῦ δοκεῖν. Εἰ δ' ἄμετρος εἶ,

Μὴ τὴν κενὴν θήρευε, μηδὲ τὴν νέαν.

Χρυσοστ. Εἰ γάρ ὑπέρ ἀξιώματός τις βιωτικοῦ ὅλην πολλακίς τὴν οὐσίαν ἐπέδωκεν· ὑπέρ τῆς μελλούσης δόξης καί ἀναφαιρέτου, τί γένοιτ' ἄν ἡμῶν ἀθλιώτερον, μηδὲ ὀλίγα προῖεμένων;

Ἡ μὲν γάρ παρά τῶν ἀνθρώπων δόξα τῶν δοξαζόντων μιμεῖται τὴν εὐτέλειαν, ὅθεν καί μεταπίπτει ραδίως. Ἡ δέ τοῦ Θεοῦ, οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἀκίνητος μένει διηνεκῶς. Καί ταῦτ' ἀμφοτέρω δηλῶν ὁ προφήτης, κάκεινης τό εὐμετάπτωτον, καί ταύτης τό μόνιμον, οὕτως ἔλεγεν, Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καί πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς δόξα χόρτου. Ἄπασαν τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν, οὐδέ πρὸς χόρτον, ἀλλ' ἑτέραν ὅλην εὐτελεστέραν ὁ προφήτης παρέβαλεν, ἄνθος αὐτὴν ὀνομάσας χόρτου. Οὐδέν

γάρ μέρος αὐτῶν προέθηκεν, οἷον πλοῦτον, ἢ τρυφήν, ἢ (15E_350 > δυναστείαν, ἢ τιμήν, ἢ τι τοιοῦτον· ἀλλά πάντα τά ἐν ἀνθρώποις λαμπρά, μιᾷ προσηγορίᾳ τῆ τῆς δόξης περιβαλόν, οὕτως ἐπήγαγεν τὴν εἰκόνα τοῦ χόρτου, εἰπών, Πᾶσαν δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη χόρτος, καὶ τό ἄνθος ἐξέπεσεν.

Κυρίλλου. Φύσει μὲν γάρ χόρτου, φησίν, ἔοικε τῶν ἀνθρώπων τό γένος· ἄνθη δέ χόρτου, (=937=) ἢ ἐπιγενομένη δόξα καὶ δυναστεία. Καί καθάπερ τοῦ χόρτου ξηραίνοντος, τό ἄνθος ἐκπίπτει· οὕτω τοῦ θανάτου τοῖς ἀνθρώποις ἐπιόντος, ἢ δυναστεία καὶ ἢ ὑπερηφάνει σβέννυται.

Πλουτάρχ. Τά μὲν φυτά ἀπό τῆς ρίζης, ἢ δέ δόξα, ἀπό τῆς πρώτης λήψεως αὖξει.

Οὐδεὶς φροντίζων δόξης ἀγαθῆς, γένοιτ' ἂν ἀνὴρ φαῦλος· καλόν δέ, ἀντὶ βραχείας ἀπολαύσεως ἀλλάξασθαι δόξαν αἰώνιον.

Ἀριστοτέλ. Ἀξίωμα μέγιστόν ἐστιν, οὐ τό κεχρηῆσθαι τιμαῖς, ἀλλά τό ἄξιον ἑαυτόν[ισ. αὐτῶν] εἶναι νομίζεσθαι.

Ἰσοκράτ. Ὡν τὰς δόξας ζηλοῖς, τούτων καὶ τὰ ἀγαθὰ πράξης.

Ἰνδος τοξευτής. Τόν Ἰνδον τόν μέγιστα δοκοῦντα, καὶ λεγόμενον διὰ δακτυλίου τόν οἶστον ἀφιέναι, ἐκέλευσεν ἐπιδείξασθαι· καὶ μὴ βουλόμενον, ὀργισθεὶς ἀνελεῖν προσέταξεν. Ἐπεὶ δέ ἀπαγόμενος ὁ ἀνθρώπος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄγοντας, ὅτι Πολύς χρόνος ἐστίν ἀφ' οὗ ἐπὶ χεῖρας τόξον οὐκ ἔλαβον, καὶ τό ἀποτυχεῖν ἐφοβήθη. Ἀκούσας ταῦτα Ἀλέξανδρος, ἐθαύμασε καὶ ἀπέλυσε μετὰ δώρων αὐτόν, ὅτι μᾶλλον ἀποθανεῖν ὑπέμεινε, ἢ τῆς δόξης ἀνάξιος φανῆναι.

Θεοφράστ. Οὐ γάρ ἐξ ὁμιλίας δεῖ καὶ χάριτος τὰς τιμάς, ἔλλ' ἐκ τῶν πράξεων λαμβάνειν.

Ἡρακλ. Συντομωτάτην ὁδὸν ὁ αὐτὸς ἔλεγεν εἰς εὐδοξίαν, τό γενέσθαι ἀγαθόν.

(15E_352 > Φίλωνος. Ὁ μαθὼν ἄρχεσθαι, καὶ ἄρχειν εὐθύς μαθάνει. Οὐδέ γάρ εἰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τό κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθη καὶ προπαιδευθεῖ τό ἄρχεσθαι.

Ἰωσήπου Ἀρχαιολ. Πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν εἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν.

ΛΟΓΟΣ ΜΖ΄.

Περὶ γλωσσαλγίας.

(15E_354 > Ματθ. ιβ΄. Λέγω δέ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα, ὃ ἐάν λαλήσωσιν οἱ ἀνθρώποι, ἀποδώσουσι λόγον περὶ αὐτοῦ. Ἐκ γάρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ.

Ἰάκ. ια΄. Ἔστω πᾶς ἀνθρώπος ταχύς εἰς τό ἀκοῦσαι, καὶ βραδύς εἰς τό λαλήσαι.

Σιράχ η΄. Γλωσσώδει ἀνθρώπῳ μὴ διαμάχου μηδέ ἐπιστοίβαζε ἐπὶ τό πῦρ αὐτοῦ ξύλα.

Παροιμ. ιγ΄. Ὅς φυλάσσει τό ἑαυτοῦ στόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Παροιμ. στ΄. Παγίς ἀνδρὶ ἰσχυρά, τὰ ἴδια χεῖλη· ἀλίσκεται δέ ῥήμασιν ἰδίου στόματος.

Παροιμ. ι΄. Ὁ ἄστεγος χεῖλεσιν, σκολιάζων ὑποσκελισθήσεται.

(=940=) Παροιμ. κβ΄. Βόθρος βαθύς στόμα παρανόμου· ὁ δέ μισηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν.

Παροιμ. κ΄. Ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ· στόμα δέ ἄστεγον ποιεῖ ἀκαταστασίαν.

Σιράχ κβ'. Τίς δώσει ἐπί τοῦ στόματός μου φυλακὴν, καὶ ἐπί τῶν χειλέων μου σφραγίδα; ἵνα μὴ ἐμπέσω ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέση με.

Σιράχ λ'. Ἀγαθὰ κεχυμένα ἐπί στόματι κεκλεισμένῳ.

Βασιλ. Μὴ πάντα θάρρει τῇ γλώσσει, ἵνα μὴ πάθῃς ἀκαίρως, καθάπερ ὀφθαλμὸς ὄλον τὸν ἥλιον θέλων ἀποβλέψαι, ἀπόλλει καὶ ὃ ἔχει φῶς.

(15E_356 > Θεολόγου. Ὁλισθοσ ἀνθρώποις, γλῶσσα λόγῳ μὴ κυβερνωμένη.

Χρυσόστ. Λόγος ἀπλῶς προενεχθεὶς, ὀλοκλήρους ἀνέτρεψεν οἰκίας· καὶ ψυχὰς ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσσε· καὶ τῶν μὲν χρημάτων τὴν ζημίαν διορθοῦσθαι πάλιν εἶη· λόγον δὲ ἐκπηδήσαντα ἅπαξ, ἀνακτῆσαι πάλιν οὐκ εἶη.

Κυρίλλου. Μὴ χελιδόνας οἰκίαις δέχεσθαι· τουτέστι λάλους ἀνθρώπους καὶ περὶ γλῶσσαν ἀκρατεῖς ὁμοροφίους μὴ ποιεῖσθαι.

Εὐαγρίου. Λάλει ἅ δεῖ, καὶ ὅτι δεῖ, καὶ περὶ ὧν δεῖ, καὶ οὐκ ἀκούσεις ἅ μὴ δεῖ.

Νείλου. Εἰ κρατεῖς γαστρός, κράτει καὶ γλώσσης· ἵνα μὴ τῆς μὲν ὑπάρχεις δοῦλος, τῆς δὲ τυγχάνῃς ἀνοήτως ἐλεύθερος.

Ἰσοκράτ. Πᾶν ὃ τι ἂν μέλλεις ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γάρ ἡ γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ, Καρεῶνος ὄντος λάλου, καὶ σχολάζειν παρ' αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ἤτησε μισθοὺς. Τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου, Ἔνα μὲν, ἔφη, ἵνα λαλεῖν μάθῃς· τό δὲ ἕτερον, ἵνα σιγᾶν.

Κλειτάρχ. Ὁ μὴ θέλης ἀκούειν, μηδὲ εἴπῃς· ὃ μὴ θέλης λέγειν, μηδὲ ἄκουε· ὧτων καὶ γλώττης μέγας ὁ κίνδυνος.

Σωκράτης. Κρεῖττον εἶναι τῷ ποδὶ ὀλισθαίνειν, ἢ τῇ γώσσει.

Δημόνακτ. Τοῖς ὡσί πλέον, ἢ τῇ γλώττει χρῶ.

Δημοσθ. Ἐν συμποσίῳ πρὸς τὸν πολλὰ λαλοῦντα, Εἰ τοσαῦτα, ἔφη, ἐφρόνεις, οὐκ ἂν τοσαῦτα ἐλάλεις.

Ἐρωτηθεὶς δὲ, Διατί μίαν γλῶσσαν ἔχομεν, ὧτα δὲ δύο; εἶπεν, Ὅτι διπλάσιον δεῖ ἀκούειν τοῦ λέγειν.

(=941=) Πλάτων. Πλάτων, Ἀντισθένης ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μακρολογήσαντος, (15E_358 > Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι τοῦ λόγου μέτρον ἐστίν, οὐχ ὁ λέγων, ἀλλ' ὁ ἀκούων;

Νικοστράτ. Εἰ ἐπί τῷ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν φρονημώτεροι.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου καὶ Ἰσοκράτ. Γλῶσσαν μίαν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις δέδωκεν, δύο δὲ ὧτα, ἵνα διπλάσιον ὧν λέγομεν, παρ' ἐτέρων ἀκούωμεν.

Πυθαγόρ. Ξίφους πληγὴ κουφοτέρα γλώσσης· τό μὲν γάρ, σῶμα, ἡ δὲ ψυχὴν τιτρώσκει.

Αἴσωπος. Οὗτος ἐρωτηθεὶς, Τί ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν τε καὶ φαῦλον; ἔφη, Γλῶσσα.

Δημοκρίτ. Πλεονεξίη τά πάντα λέγειν, καὶ μηδὲν ἐθέλειν ἀκούειν.

Ἀπολλονίου. Πολυλογία πολλὰ σφάλματα ἔχει· τό δὲ σιγᾶν, ἀσφαλές.

Ὁ αὐτὸς τοὺς ῥήτορας ἔφη ὁμοίους εἶναι τοῖς βατράχοις· τοὺς μὲν γάρ ἐν ὕδασι κελαδεῖν, τοὺς δὲ πρὸς κλεψύδραν.

Λύκωνος. Καθάπερ αἱ χελιδόνες τῇ συνεχεῖ τῆς λαλιᾶς, τὴν ἡδονὴν τῆς ὁμιλίας ἀποβάλλουσιν· οὕτω οἱ ἀδολέσχοι ὀχλήσεις συνεχεῖς ποιούμενοι, ἀηδεῖς ἀποφαίνονται τοῖς ἀκρωμένοις.

Νομικῶ φλυάρῳ ἔφη τις, Οὐ δεῖ ἐν πολλοῖς λέγειν ὀλίγα, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά.

ΛΟΓΟΣ ΜΗ΄. Περί προνοίας.

(15E_360 > Ματθ. ι΄. Οὐχί δύο στρουθία ἄσσαρίου πωλεῖται; καί ἕν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπι τήν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρός ὑμῶν. Ὑμῶν δέ καί αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.

Ῥωμ. ια΄. Ὡ βᾶθος πλούτου καί σοφίας καί γνώσεως Θεοῦ! Ὡς ἀνεξερεύνητα τά κρίματα αὐτοῦ, καί ἀνεξεχνίαστοι αἱ ὁδοί αὐτοῦ.

Σολομ. ιβ΄. Σὺ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καί μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.

Σιρ. ιστ΄. Μὴ εἴπῃς, Ἀποκρυβήσομαι, καί ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; Ἴδου ὁ οὐρανός καί ὁ οὐρανός τοῦ οὐρανοῦ· ἄβυσσος καί γῆ καί τά ἐν αὐτοῖς, τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσεται. Τάς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται; καταιγίς ἦν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος· καί τά πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις.

Βασιλ. Πᾶν ὅπερ εἰς ἡμᾶς ἐκ θείας δυνάμεως ἀγαθόν φθάσῃ, τῆς πάντα ἐνεργοῦσης χάριτος ἐνέργειαν εἶναί φαμεν.

Οὐδέν ἀπρονόητον οὐδέ ἡμελημένον παρά τῷ Θεῷ. Πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός· πᾶσι πάρεστι, πορίζων ἐκάστῳ τήν σωτηρίαν.

Θεολ. Πολλάκις παραδόξους σωτηρίας οἶδε τό Θεῖον καινοτομεῖν, νεῦον πρός τό φιλόανθρωπον τῇ ἑαυτοῦ προνοίᾳ.

Χρυσοστ. Οὐδεὶς οὕτως ἑαυτοῦ φείδεται, (=944=) ὡς (15E_362 > πάντων ἡμῶν ὁ Θεός· πολλῶ γάρ ἡμῶν αὐτός βούλεται μᾶλλον, μηδέν ἡμᾶς πάσχειν κακόν.

Οὐκ οἶδας σὺ τά συμφέροντα, ἄνθρωπε. Πολλάκις αἰτεῖς ἐπιβλαβῆ καί σφαλερά· ἀλλ’ ἐκεῖνος ὁ μᾶλλον κηδόμενός σου τῆς σωτηρίας, οὐ τῇ αἰτήσῃ σου προσέχει· ἀλλά πρό τῆς αἰτήσεως τό συμφέρον σοι πανταχοῦ προνοεῖται. Εἰ γάρ οἱ πατέρες αἱ σαρκικοί οὐ πάντα αἰτοῦσι τοῖς παισὶ διδόναι, οὐκ ἐπειδὴ καταφρονοῦσι τῶν αἰτούντων, ἀλλ’ ἐπειδὴ αὐτῶν μᾶλλον κήδονται· πολλῶ μᾶλλον ὁ Θεός, ὁ καί μᾶλλον φιλῶν καί πλέον ἀπάντων εἰδώς, τό συμφέρον ἡμῖν ποιεῖ.

Διδύμ. Πάντων τῶν λογικῶν ἐπιστάμενος τό κρυπτόν ὁ Δημιουργός, προνοεῖται τῶν ὄλων, οὐ μόνον ἐξ ὧν διάκεινται καί πράττουσιν, ἀλλά καί ἐξ ὧν προγινώσκει ἄγων τήν βελτίωσιν.

Τοῦ μακαρίου Ἐφραίμ. Τόν κόσμον ὁ Θεός ἀνεξικακία ἐπισκοπεῖ, τό μέλλον αἰνιττόμενος, καί τό παρόν κακόν ὄροις στοιχίζων· ἐκ μέν τῆς ἀποφάσεως χαλινῶν τήν πονηρίαν· διά δέ τῆς συνειδήσεως τὰς ἐναγεῖς καί πονηράς διανοίας τιμωρούμενος.

Ἐπικούρου. Χάρις τῇ μακαρίᾳ φύσει, ὅτι τά ἀναγκαῖα ἐποίησεν εὐπόριστα· τά δέ δυσπόριστα, οὐκ ἀναγκαῖα.

Σωκράτης.

Εἰ τό μέλλειν δύνανται τι, μέριμνα καί μελέτω σοι.

Εἰ δέ μέλει περί σοῦ δαίμονι, σοί τί μέλει;

Πλάτων. Ὅταν βούληται Θεός εὖ πράξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοῦς ἐποίησεν· ὅταν δέ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξείλε τούς ἄνδρας τούς ἀγαθοῦς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως. Οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτόν εἶναι, οὔτε φύσει, ἀρετή· ἀλλά θεία μοῖρα παραγίνεται κτωμένοις.

Ὁ Θεός πάντα, καί μετὰ Θεοῦ τύχη καί καιρός, τά ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι συμπάντα.

ΛΟΓΟΣ ΜΘ΄. Περί ταπεινοφροσύνης.

(15E_364 > Λουκ. ιδ'. Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

Ῥωμ. ιβ'. Μὴ τὰ ὑψηλά φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι.

Παροιμ. κθ'. Τοὺς ταπεινοφονοῦντας ἐγερεῖ δόξη Κύριος.

Σιράχ γ'. Ὅσον μέγας εἶ, τοσοῦτον ταπείνωσον σαυτὸν, καὶ ἔναντι Κυρίου εὐρήσεις χάριν· ὅτι μεγάλη ἡ δύναμις Κυρίου, καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξασθήσεται.

Βασιλείου. Ἀμήχανον τὸν μὴ καταδεξάμενον (945) τὸ πρὸς πάντας ὑποδεῖς καὶ ἔσχατον, δυνηθῆναί ποτε, ἢ λοιδορούμενον, θυμοῦ κρατῆσαι· ἢ θλιβόμενον, διὰ μακροθυμίας περιγένεσθαι τῶν πειρασμῶν.

Γυμνάσιον ταπεινοφροσύνης ἐστὶν ἢ ἐν τοῖς εὐτελεστετέροις πράγμασι διατριβή, τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας θεραπεύουσα.

Θεολόγου. Κρεῖσσον ὄντα σοφὸν ὑφίεσθαι δι' ἐπιείκειαν, ἢ ἀμαθῶς ἔχοντα διὰ θράσος ὑπερεκτείνεσθαι.

Μὴ ἐν ἐσθῆτι τὸ ταπεινὸν ἔχωμεν μόνον, ἀλλὰ ἐν ψυχῆς καταστάματι· μηδὲ θρύψις ἀχένος, ἢ φωνῆς ὕφεις, ἢ προσώπου νεῦσις, ἢ βάθος ὑπῆνης, ἢ βαδίσματος ἦθος τὸ ταπεινὸν ὑποκρίνοιτο, τὰ πρὸς ὀλίγον τυπούμενα καὶ τάχιστα ἐλεγχόμενα. Πᾶν γὰρ ὁ προσποιητὸν, οὐδέ μόνιμον· ἀλλ' ὧμεν ὑψηλοὶ μὲν τῷ βίῳ, ταπεινοὶ δὲ τῷ φρονήματι· καὶ τὴν μὲν ἀρετὴν ἀπρόσιτοι, (15E_366 > τὴν συνουσίαν δὲ καὶ λίαν εὐπρόσοδοι. Πολιτικοῦ μὲν γὰρ ἔργον εἶναι πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ἐξ ὧν εὐδοκιμήσει παρά τῶν ἔξωθεν· τοῦ πνευματικοῦ δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς, πρὸς ἓν μόνον βλέπειν, τὴν σωτηρίαν· ἢ τε ἀπλότης καὶ τὸ τοῦ ἦθους ἄδολόν τε καὶ ἀμνησίκακον.

Χρυσοστ. Οὐδέν οὕτω τῷ Θεῷ φίλον, ὡς μετὰ τῶν ἐσχάτων ἑαυτὸν ἀριθμῆσαι.

Μηδεὶς ἄπονον οἰέσθω καὶ μετὰ ῥαστώνης ἐκποριζόμενον τὸ τῆς ταπεινοφροσύνης κατόρθωμα. Ἐμπέφυκε γὰρ τὸ κατὰ τὴν ἔπαρσιν πάθος παντὶ σχεδὸν τῷ κοινωνοῦντι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διὸ πάντων τῶν κατ' ἀρετὴν ἐπιτηδευμένων τοῦτ' ἐστὶν ἐπιπονώτερον.

Κλήμεντ. Τοσοῦτόν τις μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον δοκεῖ μᾶλλον εἶναι· καλὸν γὰρ αἰεὶ τῷ κρείττονι τὸ χεῖρον ἀκολουθεῖν διὰ βελτιώσεως ἐλπίδα.

Νείλου. Μακάριος ὁ τὸν βίον ὑψηλὸν ἔχων, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα.

Ἐκ τῶν Πατέρων. Συναναστρέφου τοῖς ἔχουσι ταπείνωσιν, καὶ μαθήσει τούς τρόπους αὐτῶν. Εἰ γὰρ ἡ θεωρία τῶν εἰρημένων ὠφέλιμος, πόσῳ μᾶλλον ἡ διδασκαλία τοῦ στόματος αὐτῶν;

Ἰσοκράτ. Νόμῳ καὶ ἄρχοντι, καὶ τῷ σοφοτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

(=948=) Σωκράτης. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν, πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν, τῷ λογιζέσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

ΛΟΓΟΣ Ν΄.

Περὶ ἰατρῶν.

(15E_368 > Ματθ. θ'. Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

Ἐβραϊ. ιβ'. Τροχίας ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον.

Σιράχ λη'. Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει καφαλήν αὐτοῦ· καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμαστωθήσεται.

Παροιμ. ιδ'. Πραῦθυμος ἀνὴρ, καρδίας ἰατρός.

Βασιλείου. Ούτε φευκτέον πάντη τήν τέχνην, οὔτε ἐπ' αὐτῇ πάσας τάς ἐλπίδας ἔχειν ἀκόλουθον· ἀλλ' ὡς κεχρήμεθα μὲν τῇ γεωργικῇ· αἰτούμεθα δέ παρά τῷ Θεῷ τούς καρπούς· καί τῷ κυβερνήτῃ μὲν τό πηδάλιον ἐπιτρέπομεν, τῷ Θεῷ δέ προσευχόμεθα ἐκ τοῦ πελάγους ἀποσωθῆναι, οὕτω καί τόν ἰατρόν εἰσάγοντες, τῆς πρὸς Θεόν ἐλπίδος οὐκ ἀφιστάμεθα.

Ἄνεπιστήμων ἰατρός πρὸς κάμνοντας εἰσιών, ἀντί τοῦ εἰς ὑγείαν αὐτοὺς ἐπαναγαγεῖν, καί τό μικρόν λείψανον τῆς δυνάμεως ἀφαιρεῖται.

Θεολόγ. Τήν καθ' ἡμᾶς ἰατρικήν τῆς περί τά σώματα ἐργωδεστέραν τίθεμαι μακρῶ, καί διά τοῦτο τιμιώτεραν· καί ὅτι ἐκείνους ὀλίγα τῶν ἐν τῷ βάθει κατοπτέουσι, περί τό φαινόμενον ἢ πλεῖον τῆς πραγματείας· ἡμῖν δέ περί τόν κρυπτόν τῆς καρδίας ἄνθρωπον ἢ πᾶσα θεραπεία τε καί σπουδή.

Χρηζῶν παθέσσει ἀκορέστως, ἦν κακά κεύθη,

Οὔποτε σηπεδόνα φεύζεται ἀργαλέην.

(15E_370 > Χρυσοστ. Οἶμαι τούς ἀρχαίους τῶν ἰατρῶν οὐχ ἀπλῶς οὐδέ ἀλόγως νομοθετῆσαι δημοσιεύεσθαι τήν τῶν ποικίλων ἐργαλείων ἐπίδειξιν· ἀλλ' ἵνα τούς ὑγιαίνοντας ἀσφαλίζωνται, προδεικνύντες αὐτοῖς ὁπόσων ἀτακτοῦντες δεῖσονται.

Γρηγ. Νύσσης. Ὅσον κρεῖσσον ψυχὴ τοῦ σώματος, τοσοῦτω τιμιώτερον τῶν τά σώματα θεραπευόντων, ὁ τὰς ψυχὰς ἐξιώμενος.

Διδύμου. Τέλειον ἰατρόν λέγομεν, οὐ τόν θεραπεύοντα πάντας, ἀλλά τόν μηδέν τῶν εἰς ὠφέλειαν ἠκόντων καί θεραπείαν παραλείποντα.

Τρόφιλος. Τρόφιλος ἰατρός ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Τίς ἂν γένοιτο τέλειος ἰατρός, Ὁ τὰ δυνατά, ἔφη, καί τὰ μὴ δυνατά δυνάμενος διαγινώσκειν.

Νικοκλέους. Νικοκλῆς κακοῦ τινος ἰατροῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλην ἔχει δύναμιν, ἔφη, Πῶς γάρ οὐ μέλλεις λέγειν, ὅς τοσοῦτου ἀνηρηκῶς ἀνεύθυνος γέγονας;

Ὁ αὐτός τούς ἰατροὺς εὐτυχεῖς ἔλεγεν, ὅτι τὰς (=949=) μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὄρα· τὰς δέ ἀποτυχίας ἡ γῆ καλύπτει.

Στρατονικ. Στρατόνικος ἰατρόν κολακεύων, ἔλεγεν, Ἐπαινῶ σου τήν ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔαξ τούς ἀρρώστους κατασαπῆναι· τάχιον αὐτοὺς τοῦ ζῆν ἀπαλλάσων.

Δημονάκτ. Τοῖς Ἀσκληπιάδαις μείζων ὀφείλεται χάρις ἐπερχομένην ἀναστέλλουσι· νόσον, ἢ παραπεσοῦσαν ἰασαμένοις, τοῦ γάρ ἀπηλλάχθαι κακοῦ τό μὴ πάσχειν εἰρετώτερον.

ΛΟΓΟΣ ΝΑ΄.

Περὶ πίστεως.

(15E_372 > Ματθ. ιζ'. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καί μεταβήσεται· καί οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.

Ἐφ. β'. Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως, καί τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τό δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι.

Ἐβρ. ια'. Πίστις ἐστὶν ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.

Παροιμ. ιβ'. Ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀναγγελεῖ δίκαιος.

Σιράχ ια'. Πίστευε τῷ Κυρίῳ, καί ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου ἐξάπινα πλουτίσαι πέννητα.

Σιράχ β΄. Δόσις Κυρίου παραμενεῖ εὐσεβέσι· πίστευσον αὐτῷ, καί ἀντιλήψεται σου.

Βασιλ. Πίστις ἡγείσθω τῶν περὶ Θεοῦ λόγων. Πίστις, καί μὴ ἀπόδειξις. Πίστις ἡ ὑπὲρ τὰς λογικὰς μεθοδεῖας τὴν ψυχὴν εἰς συγκατάθεσιν ἔλκουσα· πίστις, οὐχ ἡ γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις, ἀλλὰ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείαις ἐγγινομένη.

Πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθένων ἐν πληροφορία τῆς ἀληθείας τῶν κηρυχθέντων, Θεοῦ χάριτι, ἥντινα ἐπεδείξατο Ἀβραάμ, μαρτυρηθεὶς, ὅτι οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δούς δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ (15E_374 > πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπήγγελται Θεός, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι.

Θεολ. Τό γάρ οὐκ ἐφικτόν, οὐδέ πιστόν πως διὰ τὸν φθόνον. Ψυχαῖς γάρ βεβήλοις οὐδέν τῶν καλῶν ἀξιόπιστον.

Χρυσοστ. Τοῦτο μάλιστα πίστεως, μὴ ζητεῖν εὐθύνας τῶν πραττομένων, ἀλλὰ πείθεσθαι τοῖς ἐπιταττομένοις.

(=952=) Τὸν εὐσεβῆ καὶ πιστόν ἄνδρα οὕτω βεβαίως διακεῖσθαι χρή πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὥστε κἂν ἐναντία αὐτοῖς φαίνεται τὰ γινόμενα, μηδέ οὕτως ταραττεσθαι, μηδέ ἀπογινώσκειν τὴν ἔκβασιν. Ὅρα γοῦν ὁ πιστός Ἀβραάμ τίνα μὲν ὑπόσχεται ἐδέξατο, τίνα δὲ πράττειν ἠναγκάζετο.

Πίστις μήτηρ καὶ στεφάνη καὶ συμπεραίωσις τῶν ἀρετῶν ὑπάρχει.

Καθάπερ γάρ ρίζης μὴ πεφυτευμένης, οὐκ ἂν βλαστήσειε καρπός· οὕτω πίστεως μὴ προκαταβεβλημένης, οὐκ ἂν προέλθοι διδασκαλίας λόγος.

Γρηγορ. Νῦσ. Πίστις μόνη κρατεῖ τὸν ἀκράτητον· πίστις μόνη κατανοεῖ τὸν ἀθέατον· πίστις μόνη προσπελάζει τῷ ἀπροσπελάστῳ, ὅσον ἐγχωρεῖ καὶ ὅσον ἐνδέχεται.

Κυρίλλου. Τό πίστει παραδεκτόν, ἀπολυπραγμόνητον εἶναι χρή. Τό γάρ βασανοζόμενον πῶς ἔτι πεπίστευται;

Ἄριστοτ. Ὡσπερ γασίν ἐν ἰατρικῇ, τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁπόσω ἂν θρέψης, μᾶλλον βλάβεις ὕλην ἀποβαλὼν τῇ κακοχυμίᾳ· οὕτω καὶ ψυχὴν μοχθηροῦς δόγμασι προκατειλημμένην, ὁπόσω ἂν διδάξης, μᾶλλον βλάβεις μείζονας ἀρχὰς αὐτῇ τῆς ψευδοδοξίας παρέχων.

ΛΟΓΟΣ ΝΒ΄.

Περὶ μνήμης

(15E_376 > Λουκ. κβ΄. Τοῦτό ἐστι τό σῶμα μου, τό ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Α΄ Τιμ. β΄. Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστόν ἐγγεγεμένον ἐκ νεκρῶν.

Παροιμ. ι΄. Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· ὄνομα δὲ ἀσεβῶν σβέννυται.

Σιράχ ζ΄. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις.

Βασιλείου. Ἀμήχανον ἐκτραπῆναι τῆς δικαίας ὁδοῦ, μὴ λήθην Θεοῦ ταῖς ψυχαῖς νοσήσαντας.

Μνήμη ἐστὶν ἡ τοῦ γνωσθέντος τήρησις· ἀνάμνησις, ἡ τοῦ ἀπελθόντος ἀνάληψις.

Θεολόγου. Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον, ἢ ἀναπνευστέον.

Τὸν Θεόν ἔργοις μὲν σέβου, λόγοις δὲ ὕμνει, ἐννοία δὲ τίμα.

Κλήμεντ. Μνήμη θανάτου ἐναργῆς περιέκοψε βρώματα· βρωμάτων δὲ ἐν ταπεινώσει κοπέντων, συνεξεκόπησαν πάθη.

Χρυσοστ. Εὐσεβείας σημεῖον, τό συνεκῆ μνήμην ποιεῖσθαι τῶν θειοτέρων, καὶ τό πυκναῖς ἐντεύξεις ἐξιλεοῦσθαι τὸν Θεόν.

(=953=) Εἰ εἰκόνα τις ἄψυχον ἀναθείς, παιδός ἢ φίλου ἢ συγγενοῦς, νομίζει παρεῖναι ἐκεῖνον τόν ἀπελθόντα, καί διὰ τῆς εἰκόνας αὐτόν φαντάζεται τῆς ἀψύχου· πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς διὰ τῶν (15E_378 > θείων Γραφῶν, τῆς τῶν ἀγίων παρουσίας ἀπολαύομεν, οὐχί τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἀλλά τῶν ψυχῶν τὰς εἰκόνας ἔχοντες. Τὰ γάρ παρ' αὐτῶν εἰρημένα τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνες εἰσίν.

Πλωτίνου. Πλάτων ἔλεγε, τοὺς μὲν νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας, ἀμνήμονας εἶναι· ὑπορρεῖν γάρ, τῶν μὲν, διὰ τὴν αὔξησιν, τῶν δέ, διὰ τὴν φθίσιν. Ὅμοίως δέ καὶ τοὺς λίαν ταχεῖς ἢ βραδεῖς· τοὺς γάρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος, τοὺς δέ, σκληροτέρους· καὶ τοῖς μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ φαντάσματα, τῶν δέ οὐχ ἄπτεσθαι τό παράπαν.

Πλάτωνος ἐν Κρατύλ. Μνήμη πάντη που μηνύει, ὅτι μονή ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' οὐ φορά.

Τὴν κατοχὴν τῶν φαντασμάτων μνήμη ὀνομάζεσθαι· τὴν δέ ἀναπόληψιν τούτων, ἀνάμνησιν· καὶ ὡς ἐπὶ πολὺ, μνημονευτέρους μὲν ὑπάρχειν τοὺς βραδεῖς· ἀναμνηστικωτέρους δέ, τοὺς ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς.

Χαρικλ. Μέγα γάρ εἰς λήθην κακῶν, ἢ δι' ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ὑπόμνησις ἀμαυρουμένη.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου. Ἀνανεούσθω ὁ περὶ Θεοῦ λόγος καθ' ἡμέραν, μᾶλλον ἢ τὰ σιτία.

Συνεχέστερον νόει τόν Θεόν, ἢ ἀνάπνει.

Ἐάν ἀεὶ μνημονεύης, ὅτι ᾧ ἐργάζῃ κατὰ ψυχὴν ἢ σῶμα Θεός παρέστηκεν ἔφορος, ἐν πάσαις σου ταῖς προσευχαῖς καὶ ταῖς πράξεσιν, οὐ μὴ ἀμάρτης· ἔξεις δέ τόν Θεόν σύνοικον.

Ὡς ἡδύ τὴν θάλασσαν ἀπὸ γῆς ὄρα, οὕτως ἡδύ τῷ σωθέντι μεμνησθαι τῶν πόνων.

ΛΟΓΟΣ ΝΓ΄.

Περὶ ψυχῆς.

(15E_380 > Ματθ. ι'. Ὁ εὐρών τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτὴν· καὶ ὁ ἀπολέσας αὐτὴν ἔνεκεν ἑμοῦ, εὐρήσει αὐτὴν.

Β' Κορ. δ'. Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται· ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα.

Σιράχ λζ'. Τέκνον, ἐν πραύτητι δόξασον τὴν ψυχὴν σου, καὶ ἴδε τί πονηρόν αὐτῇ, καὶ μὴ δῶς αὐτῇ. Οὐ γάρ πάντα πᾶσι συμφέρει· καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ.

Ἡ καταστροφή τῶν παρανόμων κακὴ· τῇ γάρ ἀσεβείᾳ τὴν αὐτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.

(=956=) Παροιμ. ια'. Ψυχὴ εὐλογημένη, πᾶσα ἀπλή.

Βασιλείου. Ψυχῆς θησαύρισμα, σώματος ἔνδεια. Τούτου καλὸν ἠγεῖσθαι χρή, τό τῆς ψυχῆς ἀγαθόν.

Οὐδεὶς περιορᾷ τό ἑαυτοῦ τέκνον μέλλον καταπίπτειν εἰς βόθυνον, ἢ ἐμπεσόν ἐναφίησι τῷ πτώματι· πόσω δέ δεινότερον ψυχὴν εἰς βάθος κακῶν ἐμπίπτουσιν ἐναφεῖναι τῇ ἀπωλείᾳ;

Θεολόγου. Τί σοι θέλεις γενέσθαι; ψυχὴν ἐμὴν ἐρωτῶ. Τί σοι μέγα ἢ τί μικρόν τῶν τιμίων βροτοῖσι; Ζήτει μόνον προθύμως τι λαμπρόν, καὶ δώσω σοι.

Ψυχῇ θύε τῷ Θεῷ μᾶλλον, ἢ εὐχῆς τρόπῳ.

Πείθομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι ψυχὴ πᾶσα καλὴ τε καὶ θεοφιλὴς, (15E_382 > ἐπειδὴν τοῦ συνδεδεμένου λυθεῖσα σώματος ἐνθένδε ἀπαλλαγῇ, εὐθύς μὲν ἐν

συναισθήσει ἐν θεωρίᾳ τοῦ μέλλοντος αὐτῇ καλοῦ γενομένη, ἄτε τοῦ ἐπισκοτοῦντος ἀνακαθαρθέντος, ἢ ἀποτεθέντος, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι καί λέγειν χρή, θαυμασίαν τινὰ ἡδονὴν ἡδεται καί ἀγάλλεται, καί ἴλεως χωρεῖ πρὸς τὸν ἑαυτῆς Δεσπότην· ὥσπερ τι δεσμωτήριον χαλεπὸν τὸν ἐντεῦθεν βίον ἀποφυγοῦσα, καί τὰς περικειμένας ἀποσεισαμένη πέδας, ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερόν καθεῖλκετο· καί οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρποῦται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα.

Χρυσοστ. Πάντα διπλᾶ δέδωκεν ἡμῶν ὁ Θεὸς τῇ φύσει, δύο ὀφθαλμούς, δύο ὦτα, δύο χεῖρας, δύο πόδας· ἐάν ὁπότερον τούτων βλαβῆ, διὰ τοῦ ἐτέρου τὴν χρεῖαν παραμυθούμεθα· ψυχὴν δέ μίαν δέδωκεν ἡμῖν· ἂν ταύτην ἀπολέσωμεν, μετὰ τίνος ἐμβιοτεύσωμεν;

Ψυχὴ ἐστὶν οὐσία τις ἀσώματος καὶ ἀθάνατος.

Ψυχὴ ἐστὶν οὐσία γεννητή, οὐσία ζῶσα νοερά.

Κλήμεντ. Πάντων ἀναπνεύσαι αἱ ψυχαί, τὸ ζῆν ἔχουσι, κἂν χωρισθῶσι τοῦ σώματος, καὶ τὸν εἰς αὐτὸ εὐρεθῶσι πόθον ἔχουσαι, εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ κόλπον φέρονται ἀθάνατοι· ὡς ἐν χειμῶνος ὥρα οἱ ἀτμοὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἐφελκόμενοι φέρονται πρὸς αὐτόν.

Ἀθάνατοι πᾶσαι αἱ ψυχαί, καὶ τῶν ἀσεβῶν, αἷς ἄμεινον ἦν μὴ ἀφθάρτους εἶναι. Κολαζόμεναι γάρ ὑπὸ τοῦ ἀσβέστου πυρός ἀπεράντῳ τιμωρία καὶ μὴ θνήσκουσαι, ἐπὶ κακῷ τῷ ἑαυτῶν τέλος λαβεῖν οὐκ ἔχουσιν.

(=957=) Μοσχίωνος. Αἰροῦ πάντα τὰ θνητὰ καὶ γῆϊνα ἀπολέσας, ἕνα ἀθάνατον καὶ οὐράνιον κτήσασθαι.

Δημοκρίτ. Ἀνθρώπους ἀρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι. Ψυχὴ μὲν γάρ τελειοτάτη σκῆνεος μοχθηρίην ὀρθοῖ· σκῆνεος δέ ἰσχύς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθησιν.

Κλητάρχου. Τῆς ψυχῆς ὡς ἡγεμόνος ἐπιμελοῦ· τοῦ δέ σώματος ὡς στρατιώτου προνόει.

(15E_384 > Φιλιστίων. Ψυχὴ σοφοῦ ἀρμόζεται πρὸς Θεόν. Ψυχὴν θάνατος οὐκ ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ κακὸς βίος.

Ζαλεύκου. Ἐκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν πάντων καθαρὰν τῶν κακῶν. Ὡς γάρ οὐ τιμᾶται Θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου φαύλου, οὐδέ θεραπεύεται δαπάναις, οὐδέ τραγωδίαις τῶν ἀλισκομένων, ἀλλ' ἀγαθῇ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων.

Ἐπικτήτου. Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι· τοῦ γάρ κακῶς ζῆν τό τεθνᾶναι κρεῖσσον.

ΛΟΓΟΣ ΝΔ΄.

Περὶ φθόνου.

(15E_386 > Ματθ. κ'. Ἐλθόντες δέ καὶ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήφονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνά δηνάριον. Λαβόντες δέ ἐγόγγυζον, κ. τ. ἐ.

Ἰακ. γ'. Ὅπου ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.

Παροιμ. κγ'. Μὴ συνδεῖπνει ἀνδρὶ βασκάνῳ, μηδέ ἐπιθυμῆσης τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ.

Φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον.

Σιράχ λζ'. Μὴ συμβουλεύου μετὰ ὑποβλεπομένου σου· ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν σου.

Βασιλ. Οὐχ ὄρας ἡλίκον ἐστὶν ἡ ὑπόκρισις; καὶ αὕτη καρπὸς ἐστὶ τοῦ φθόνου. Τό γάρ διπλοῦν τοῦ ἥθους, ἐκ φθόνου μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις γίνεται.

Τί στενάξεις, φθονερέ; τό ἴδιον κακόν, ἢ τό ἀλλότριον ἀγαθόν;

Φθόνου γάρ πάθος οὐδέν ὀλεθριώτερον ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐμφύεται.

Ἵσπερ γάρ ἰός τόν σίδηρον, οὕτως ὁ φθόνος τήν ἔχουσαν αὐτόν ψυχὴν ἐξαναλίσκει.

Οἱ κύνες τρεφόμενοι ἡμεροῦνται, καί οἱ λέοντες χειροῦθεις θεραπευόμενοι γίνονται· οἱ δέ βάσκανοι ταῖς θεραπαίαις πλέον ἐξαγριαίνονται.

Ἔθος τῆ Γραφῆ πολλοῦ μετὰ τοῦ φόνου τάσσειν τόν φθόνον.

Ἵσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα· οὕτως ὁ φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀρρώστημα.

(15E_388 > Οἱ μισόκαλοι δαίμονες, ἐπειδὴν οἰκείας ἑαυτοῖς εὖρωσι προαιρέσεις, παντοίως αὐταῖς ἀποκέχρηται (960) πρὸς τό ἴδιον βούλημα, ὥστε καί τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν βασκάνων εἰς ὑπηρεσίαν χρήσασθαι τοῦ ἰδίου θελήματος.

Ἵσπερ ἔπεται τῷ ἀγαθῷ ἡ ἀφθονία, οὕτως ἀκολουθεῖ τῷ διαβόλῳ ἡ βασκανία.

Ἵσπερ δέ αἱ γῦπες πρὸς τὰ δυσῶδη φέρονται, πολλοὺς μὲν λειμῶνας, πολλοὺς δέ ἡδεῖς καὶ εὐώδεις τόπους ὑπεριπτάμενοι· καί αἱ μυῖαι, τό μὲν ὑγιαίνον παρατρέχουσι, πρὸς δέ τό ἔλκος ἐπείγονται· οὕτως οἱ βάσκανοι, τὰς μὲν τοῦ βίου λαμπρότητας καί τὰ μεγέθη τῶν κατορθουμένων οὐδέ προσβλέπουσι, τοῖς δέ σαθοῖς ἐπιτίθενται.

Θεολ. Μὴ φθονήσεις τῷ κατορθοῦντι ὡς φθονηθεῖς, καί φθονεῖσθαι πεισθεῖς, καί διὰ τοῦτο κατενεχθεῖς.

Ἵς ἀπόλοιτο ἐξ ἀνθρώπων ὁ φθόνος, ἡ δαπάνη τῶν ἐχόντων, ὁ τῶν πασχόντων ἰός· τό μόνον τῶν παθῶν ἀδικιώτατόν τε ἅμα καί δικαιοτάτον· τό μὲν, ὅτι πᾶσι διοχλεῖ καλοῖς, τό δέ, ὅτι ἀδικεῖ τοὺς ἔχοντας.

Χρυσοστ. Ἵ φθόνε ρίζα θανάτου, ἡ πολὺπλοκος νόσος, καρδίας ὀξύτατε ἦλε! Ποῖος γάρ ἦλος ὀξύτατος οὕτως κεντᾶ, ὡς ὁ φθόνος τήν ἔχουσαν αὐτόν καρδίαν τιτρώσκει;

Ὁ δαίμων φθονεῖ μὲν, ἀνθρώποις δέ· δαίμονι δέ οὐδενί. Σύ δέ ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρώποις φθονεῖς· καί ποίας τεύξεσι συγνώμης;

Γρηγ. Νύσ. Φθόνῳ ἀτύχημα μὲν ἐστὶν οὐ τό ἴδιον κακόν, ἀλλά τό ἀλλότριον ἀγαθόν· κατόρθωμα δέ πάλιν, οὐ τό οἰκείον καλόν, ἀλλά τό τοῦ πέλας κακόν.

Φθείρεσθαι τοὺς νεκροβόρους γῦπας τῷ μύρῳ λέγουσι. Πρὸς γάρ τό δυσῶδες καί διεφθορός αὐτῶν ἡ φύσις ὠκείεται. Καί ὁ τῆ νόσῳ ταύτῃ κρατούμενος, τῆ μὲν εὐημερία τῶν φίλων, (15E_390 > οἷόν τινος μύρου προσβολῆ καταφθείρεται. Εἰ δέ τι πάθος ἐκ συμφορῶν ἴδοι, πρὸς τοῦτο καθίπταται, καί τό ἄγκυλον ἐπάγει στόμα, τὰ κεκρυμμένα ἐξέλκων τοῦ δυστυχήματος.

Φίλωνος. Τὰ καλά, κᾶν φθόνῳ πρὸς ὀλίγον ἐπισκιασθῆ χρόνον, ἐπὶ καιρῷ λυθέντα, αὐθις ἀναλάμπει.

Πλουτάρχου. Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἔπεται κατ' ἀνάγκην σκιά· τοῖς δέ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

Τό τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ καταφθείρεται.

(=961=) Ἀνάχαρις. Ἀνάχαρις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεῖς, Διὰ τίνα αἰτίαν ἄνθρωποι λυποῦνται πάντοτε; ἔφη, ὅτι οὐ μόνον αὐτοὺς τὰ ἴδια κακά λυπεῖ, ἀλλά καί τὰ ἀλλότρια ἀγαθά.

Ἄριστοτ. Φθόνος, φησίν, ἀνταγωνιστὴς ἐστὶ τῶν εὐτυχόντων.

Δημοκρίτ. Ἡ τῶν ἀγαθῶν ἔρις ὠφελεῖ τόν ζηλοῦντα, μὴ βλάπτουσα τόν ζηλούμενον.

Οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίαν ἐξουσίαν, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. Φθόνος γάρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

Ὁ αὐτὸς τόν φθόνον εἶπεν ἔλκος εἶναι τῆς ἀληθείας

Κλειτάρχου. Ὡσπερ ὑπό τοῦ ἰοῦ τόν σίδηρον, οὕτω τούς φθονερούς ὑπό τοῦ ἰδίου ἥθους κατεσθίεσθαι.

Σωκράτης. Πολλοί θανόντας ἀμείβουσι τοῖς τάφοις, οὓς τῷ φθόνῳ πρότερον ἤλγυναν ζῶντας.

Ὁ αὐτός τόν φθόνον ἔφη τῆς ψυχῆς εἶναι πρίονα.

Λευκίπ. Ζηλοτυπία γάρ ἅπαξ ἐμπεσοῦσα ψυχῇ, δυσέκλειπτον ἐστί

Κλεόβουλ. Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τίνα δεῖ μάλιστα φυλάττεσθαι; εἶπεν, τῶν μὲν φίλων τόν φθόνον, τῶν δέ ἐχθρῶν τήν ἐπιβουλήν.

(15E_392 > Βίωνος. Βίων ὁ σοφιστής, ἰδὼν τίνα φθονερόν σφόδρα κεκυφότα, εἶπεν, Ἦ τούτῳ μέγα κακόν συμβέβηκεν, ἢ ἄλλῳ μέγα ἀγαθόν.

Ἀγάθωνος.

Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,

Εἰ πάντες ἦμεν ἐξ ἴσου πεφυκότες.

Θεοφράστ.. Θεοφραστός εἶπε, τούς μοχθηρούς τῶν ἀνθρώπων, οὐχ οὕτως ἦδεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

Πλάτων. Ἀγαθός ἦν· ἀγαθῷ δέ οὐδεὶς περὶ οὐδενός οὐδέποτε γίνεται φθόνος.

Ἀριστοτύμ. Ὁ φθόνος, ὡσπερ φαῦλος δημαγωγός, ταῖς καλαῖς ἀντιπολιτεύεται πράξεσιν.

Θουκιδίδου. Φθόνος τοῖς ζῶσι πρὸς τό ἀντίπαλον· τό δέ μή ἐμποδῶν, ἀνανταγωνίστῳ εὐνοία τετίμηται.

Ἀναξιμέν. Ὅσοι γάρ τά καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ὠφελήσειαν;

Κάτωνος. Ἦκιστα φθονεῖσθαι ἔλεγε τούς τῇ τύχῃ χρωμένους ἐπιεικῶς καὶ μετρίως. Οὐ γάρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσιν.

Ἀνωνύμου. Οὐδενὶ φθονητέον· ἀγαθοὶ μὲν γάρ ἄξιοι· κακοὶ δ' ἂν εὐτυχῶσιν, κακῶς ζῶσιν.

Θεμιστοκλῆς μειράκιον ὦν, οὐδέν ἔφη πράττειν λαμπρόν· οὕπῳ γάρ φθονεῖσθαι. Καθάπερ γάρ αἱ κανθαρίδες ἐμφύονται μάλιστα τῷ ἀκμάζοντι σίτῳ, καὶ τοῖς εὐθαλέσι ῥόδοις· οὕτω ὁ φθόνος ἄπτεται (964) μάλιστα τῶν χρηστῶν καὶ αὐξανομένων πρὸς ἀρετήν, καὶ δόξαν ἠθῶν καὶ προσώπων κεκτημένων.

ΛΟΓΟΣ ΝΕ΄.

Περὶ ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου.

(15E_394 > Λουκ. ιβ΄. Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὁ γνούς τό θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μή ποιήσας, δαρήσεται πολλάς· ὁ δέ μή γνούς, δαρήσεται ὀλίγας.

Α΄ Κορ. θ΄. Οὐαὶ δέ μοί ἐστιν, ἔαν μή εὐαγγελίζωμαι. Εἰ γάρ ἐκῶν τοῦτο πράττω, μισθόν ἔχω· εἰ δέ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.

Σολομ. ι΄. Ἀκούσιον ἐξῆλθεν ἀπό προσώπου ἐξουσιάζοντος.

Παροιμ. λ΄. Ἄμελγε γάλα, καὶ ἔσται βούτυρον. Ἐάν δέ ἐκπιέζῃς μυκτῆρα, ἐξελεύσεται αἶμα.

Σιράχ ιη΄. Ὅπισω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μή πορεύου, καὶ ἀπό τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. Ἐάν γάρ χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, ποιήσεις ἐπίχαρμα ἐχθρῶν.

Βασιλείου. Τά ἐν ἄδου κακά οὐ Θεόν ἔχει τόν αἴτιον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς. Ἀρχή γάρ καὶ ῥίζα τῆς ἀμαρτίας, τό ἐφ' ἡμῖν καὶ τό αὐτεξούσιον.

Ἐπαινοῦμεν τούς κατά προαίρεσιν ἀγαθούς, οὐ τούς ὑπό τινος ἀνάγκης εἰς τοῦτο ἦκοντας. Ὅπου γάρ προαίρεσις ἐτοίμη, τό κωλύον οὐδέν.

Βία γάρ ἢ φόβος, ἀρετῆς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημιουργός. Ἐθελούσια γάρ, καί οὐκ ἀνάγκης τά καλά.

Τό ἐκούσιον λυπηρόν, τοῦ ἀκουσίου τερπνοῦ τιμιώτερον.

Θεολόγου. Τό μὲν γάρ ἐκούσιον, μονιμώτερόν τε καί ἀσφαλέστερον· καί τοῦ μὲν τοῦ βιασαμένου, τό δέ ἡμέτερον· καί τό μὲν ἐπεικειάς Θεοῦ, τό δέ τυραννικῶς ἐξουσίας.

(15E_396 > Φιλεῖ τό βία κρατούμενον ἐλευθεριάζειν καιροῦ λαβόμενον.

Ποιμήν ἀμέλγει, εἰ θέλει, καί τούς τράγους,

Ἄλλ' ἀντί γάλακτος, αἱμάτων πηγάς οἶσει.

Χρυσοστ. Οὐ τούς ἀνάγκη τῆς κακίας ἀπεχομένους, ἀλλά τούς προαιρέσει, στεφανοῖ ὁ θεός.

Οὐκ ἀνάγκη καί βία, ἀλλά βουλήσει καί γνώμη προσάγεται ἡμᾶς ὁ Θεός.

Οὐδέεις καρπός ἀνάγκης, ἀλλά πᾶς μισθός προαιρέσεως. Οὐ λογίζεται ὁ Θεός τά ἐξ ἀνάγκης, ἀλλά τά ἐκ προαιρέσεως κατορθούμενα.

(=965=) Ὡσπερ τῷ στρουθῷ τῶν πτερῶν ὄφελος οὐδέν, ὑπό τῆς παγίδος ἀλόντι, ἀλλ' εἰκὴ καί μάτην πτερούσεται· οὕτω καί σοί τῶν λογισμῶν οὐδέν ὄφελος, ἐάν κατακράτος ὑπό τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἀλῶς.

Διονυσίου. Οὐκ ἠναγκασμένην ζωὴν ἔχομεν οἱ ἄνθρωποι. Οὔτε γάρ διά τὴν τῶν προνοουμένων αὐτεξουσιότητα τά θεῖα φῶτα τῆς προνοητικῆς ἐλλάμπσεως ἀπαμβλύνεται.

Διδύμου. Τά μὲν ἀκούσια ἀμαρτήματα καί νόμος συγχωρεῖ, καί Θεός παρορᾷ φιλάνθρωπος ὢν, καί οὐκ ἀπηνῆς καί τῶν ἐκουσίων.

Φίλων. Οὐχ ὡς τό ἐκουσίως ἀμαρτάνειν ἐστίν ἄδικον, οὕτω καί ἀκουσίως καί κατά ἄγνοιαν, εὐθύς δίκαιον· ἀλλά τάχα που μεθόριον ἀμφοῖν, δικαίου καί ἀδίκου, τό ὑπό τινων καλούμενον ἀδιάφορον. Ἀμάρτημα γάρ οὐδέν ἔργον δικαιοσύνης.

Κλήμεντος. Μάλιστα πάντων Χριστιανοῖς οὐκ ἐφίεται τό πρὸς βίαν ἐπανορθοῦν τά τῶν ἀμαρτημάτων πταίσματα. Οὐ γάρ τούς ἀνάγκη τῆς κακίας ἀπεχομένους, ἀλλά τούς προαιρέσει στεφανοῖ ὁ Θεός.

Οὐ δυνατόν τινα ἀγαθόν εἶναι βεβαίως, εἰ μὴ κατά προαίρεσιν οἰκείαν. Ὁ γάρ ὑφ' ἑτέρου ἀνάγκης ἀγαθός γινόμενος, (15E_398 > οὐκ ἀγαθός· ὅτι μὴ ἰδίᾳ προαιρέσει ἐστίν ὃ ἔστιν. Τό γάρ ἐκάστου ἐλεύθερον, ἀποτελεῖ τό ὄντως ἀγαθόν, καί δεικνύει τό ὄντως κακόν. Ὅθεν διά τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐμηχανήσατο ὁ Θεός φανερώσαι τὴν ἐκάστου διάθεσιν.

Χορικίου. Τό ἐκ φύσεως καλόν, ἀδόκιμον· τό δέ ἐκ προαιρέσεως, ἐπαινετόν.

Ἐπικτήτου. Εἰ βούλει ἀταράχως καί εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τούς συνοικοῦντάς σοι σύμπαντας ἀγαθούς ἔχειν. Ἐξεῖς δέ ἀγαθούς, εἰ τούς μὴ ἐκόντας παιδεύεις, τούς δέ ἄκοντας [ἔπειτα κεχειρωμένους] ἀπολύεις. Συμφεζέεται γάρ τοῖς φεύγουσιν ἢ μοχθηρία ἅμα καί ἡ δουλεία· συναπολειφθήσεται δέ τοῖς συμβαίνουσί σοι ἡ χρηστότης καί ἡ ἐλευθερία.

Σωκράτ. Ὁ μὲν ἐκουσίως ταλαιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται· αἱ δέ ραδιουργαί καί ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναί, οὔτε σώματος εὐεξίαν ἱκαναί εἰσὶν ἐργάζεσθαι, οὔτε ψυχῆς ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν.

Θεαγοῦς Πυθαγορείου. Τό μὲν ἀκούσιον, οὐκ ἄνευ λύπης καί φόβου· τό δέ ἐκούσιον, οὐκ ἄνευ ἡδονῆς καί φιλοφροσύνης.

(=968=) Ἐκ τῶν Νικολάου ἐθῶν. Θύνει τούς ναυαγούς φιλανθρώπως δεχόμενοι φίλους ποιοῦνται· τῶν δέ ξένων, τούς μὲν ἐκουσίως ἐλθόντας, σφόδρα τιμῶσι· τούς δέ ἀκουσίως, κολάζουσιν.

ΛΟΓΟΣ Στ΄.
Περί τοῦ "Γνώθι σαυτόν."

(15E_400 > Λουκ. στ΄. Τί βλέπεις τό κάρφος τό ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τήν δέ ἐν τῷ σῶ ὀφθαλμῷ δοκόν οὐ κατανοεῖς;

Ῥωμ. ιδ΄. Σύ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ· δυνατός γάρ ἐστίν ὁ Θεός στήσαι αὐτόν.

Σολομ. ια΄. Περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἄμωμος, καί γνώθι σαυτόν· ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ἄξει σε ὁ Θεός εἰς κρίσιν.

Παροιμ. ιγ΄. Οἱ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες, σοφοί.

Σιρ. ιγ΄. Συντήρησον καί πρόσεχε σφοδρῶς, ὅτι μετά τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς.

Βασιλείου. Ἡ ἀκριβής σαυτοῦ κατανόησις αὐτάρκη σοι παρέχει χειραγωγίαν πρὸς τήν ἔννοϊαν τοῦ Θεοῦ.

Μεμνημένος τῆς φύσεως, οὐκ ἐπαρθήση ποτέ· μεμνήση δέ ἑαυτοῦ ἕαν προσέχης σαυτόν.

Ἐπαθες, ἄνθρωπε, ὃ ἐγκαλεῖς· καί τό μέν ἀλλότριον κακόν ἐπιμελῶς βλέπεις, τό δέ σαυτοῦ αἰσχρόν οὐδαμοῦ τιθεῖς.

Τῷ ὄντι γάρ ἔοικε πάντων εἶναι χαλεπώτατον, ἑαυτόν ἐπιγῶναι. Οὐ γάρ μόνος ὀφθαλμός τά ἔξω βλέπων ἐφ' ἑαυτόν οὐ κέχρηται τῷ ὄρᾳ· ἀλλά καί αὐτός ἡμῶν ὁ νοῦς, ὀξέως τό ἀλλότριον (15E_402 > ἀμάρτημα καταβλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τήν τῶν οἰκείων ἐλαττωμάτων ἐπίγνωσιν.

Θεολογ.

Ἐρεῦνα σαυτόν πλεῖον, ἢ τά τῶν πέλας.

Τῷ μέν γάρ αὐτός κερδανεῖς, τῷ δ' οἱ πέλας.

Γνώθι σεαυτόν, ἄριστε, πόθεν καί ὅστις ἐτύχθης.

Ῥεῖά κεν ὦδε τύχης κάλλεος ἀρχετύπου.

Διδύμου. Τό εἰδέναι τινά ὅτι ἄγνοεῖ, σοφίας ἐστίν· ὡς καί τό εἰδέναι ὅτι ἠδίκησε, δικαιοσύνης.

Χρυσοστ. Οὗτος μάλιστα ἐστίν ὁ ἑαυτόν εἰδῶς, ὁ μηδέν ἑαυτόν εἶναι νομίζων. (=969=) Κλήμεντ.

Εἰ βούλει γνῶναι Θεόν, προλαβὼν γνώθι σαυτόν.

Ἀντιφάνους.

Εἰ θνητός εἶ, βέλτιστε, θνητά καί φρόνει.

Δημοσθ.

Οἶμαι τό μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις ἄδηλον· καί μικροί καιροί, μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται. Διό δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καί προορωμένους τό μέλλον φαίνεσθαι.

Ἡρακλείτου. Ἡράκλειτος νέος ὢν, πάντων γέγονεν σοφώτερος, ὅτι ἤδει ἑαυτόν μηδέν ὄντα.

Σωκράτ. Σωκράτης ᾤετο μηδέν εἰδέναι, πλήν αὐτό τοῦτο, ὅτι μηδέν οἶδεν· τούς δέ λοιπούς, μηδέ τοῦτο εἰδέναι.

Οἱ μέν σφοδρῶς πυρέττοντες, τήν ὄρεξιν καί τήν ῥώμην· οἱ δ' ἐν τοῖς βασιλείοις παροικοῦντες, τόν νοῦν καί τά ἦθη πεφύκασι διαφεیرهσθαι, εἰ μή τό, Γνώθι σαυτόν, συχνῶς ἑαυτοῖς ἐπιλέγουσιν.

(15E_404 > Φιλήμον.

Ἄνθρωπος ὢν, τοῦτ' ἴσθι, καί μενεῖς ἀεὶ.

Σωτάτου.

Εἰ καί βασιλεύς πέφυκας, ὡς θνητός ἄκουσον.

Ἄν μακρά πτύης, φλεγματίω κρατῆ περισσῶ.
Ἄν εὐϊματῆς, ταῦτα πρό σοῦ προβάτιον εἶχεν·
Ἄν χρυσοφορῆς, τοῦτο τύχης ἐστίν ἔπαρμα.
Ἄν πλούσιος ἦς, τοῦτο χρόνων ἄδηλον ἰσχύς.
Ἄν ἀλαζονεύῃ, τοῦτο ἀνοίας ἐστί φρύαγμα.
Ἄν δέ σωφρονῆς, τοῦτο Θεοῦ δῶρον ὑπάρχει.
Ἡ δέ σωφροσύνη πάρεστιν, ἐάν μετρῆς σεαυτόν.

Θαλῆς. Χαλεπό δέ ἐαυτόν γινῶναι, ἀλλά μακάριον· ζῆν γάρ κατά φύσιν.

Πλάτωνος. Οἱ οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέν, οἴομεθα τά πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δέ ἀλλήλοις, ἅ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοῖ πράττοντες.

Μενάνδρ.

Κατά πολλῶν ἐστίν οὐ καλῶν εἰρημένον,
Τό Γνῶθι σεαυτόν, χρησιμώτερον γάρ ἦν,
Τό, Γνῶθι τούς ἄλλους.

Ξενοφῶντ. Οἱ μὲν γάρ εἰδότες ἑαυτούς, τά ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι, καί διαγινώσκουσιν ἅ τε δύνανται, καί ἅ μὴ. Καί ἅ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν δέονται, καί εὖ πράττουσιν· ὧν δέ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίνονται καί διαφεύγουσι τό κακῶς πράττειν.

Οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ, ὃ μὴ εἰδῶς τήν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δέ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι μὲν διά τό εἰδέναι ἑαυτούς πλεῖστα ἀγαθὰ ἰσχύουσιν ἄνθρωποι· διά δέ τό ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν, πλεῖστα κακά;

(15E_406 > Ἐπί μηδενί ἐπαρθῆς ἀλλοτρίω προτερήματι. Εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος, ὅτι Καλός εἰμι, ἀνεκτόν ἦν· σύ δέ ὅταν λέγεις, ὅτι Ἴππον καλόν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ' ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς. Τί οὖν ἔστι σόν; Χρήσις φαντασιῶν, ἦν ὅταν κατά φύσιν ἔχης, τότε (972) ἐπάρθητι· τότε γάρ ἐπί τῷ σῶ πλεονεκτήματι ἐπαρθῆση.

Χεῖλων. Χεῖλων ἐρωτηθεῖς, τί τό χαλεπώτατον, Τό γινώσκειν ἑαυτόν, ἔφη. Χρήσιμον γάρ εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἱ ὑπέρ τήν ἑαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν.

ΛΟΓΟΣ ΝΖ΄.

Περί χρηστότητας.

(15E_408 > Λουκ. στ΄. Ἀγαθοποιεῖτε καί δανερίζετε, μηδέν ἀπελπίζοντες, καί ἔσται ὁ μισθός ὑμῶν πολὺς, καί ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτός χρηστός ἐστὶ ἐπὶ τούς ἀχαρίστους καί πονηρούς.

Ἐφ. δ΄. Γίνεσθε εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ καί εὖσπλαχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καί ὁ Θεός ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν.

Κολοσσ. γ΄. Ἐνδύσασθε σπλάγχχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πραότητα.

Παροιμ. β΄. Χρηστοὶ ἔσσονται οἰκήτορες γῆς· ἄκακοι δέ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ.

Χριστός χρηστός ὢν, καί ἰδὼν τό πλάσμα αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆκεν αὐτούς, οὔτε κατέλιπε φειδόμενος αὐτῶν.

Βασιλ. Τό κατ' εἰκόνα ἔχω, ἐν τῷ λογικός εἶναι· τό δέ καθ' ὁμοίωσιν γίνομαι, ἐν τῷ χρηστός γενέσθαι.

Τό μὲν γάρ τούς ἀντιτείνοντας ὑπό χεῖρα λαμβάνειν, ἀνδρείου τε καί ἄρχοντος ὡς ἀληθῶς· τοῖς δέ ὑποπεπτωκόσι χρηστόν εἶναι καί πρᾶον, μεγαλοφροσύνη πάντων καί ἡμερότητας διαφέροντος.

Διονυσίου τοῦ Ἄρεωπαγίτου. Τό κατά πάντα τρόπον τοῦ ἀγαθοῦ ἐστερημένον, οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὔτε ἦν, οὔτε ἔστιν, οὔτε ἔσται, οὔτε εἶναι δύναται.

Θεολόγου. Ἀγαθόν χρηστότητι νικᾶν θρασύτητα, καί βελτίου ποιεῖν τούς ἀδικοῦντας, οἷς καρτεροῦμεν πάσχοντες.

(15E_410 > Πᾶσι μὲν ἴσθι χρηστός, πλέον δέ τοῖς ἔγγιστα.

Ζήτει Θεοῦ σοι χρηστότητα, χρηστός ὢν.

Τί χρηστότητος δόγμα συντομώτερον;

Τοιοῦτος ἴσθι τοῖς φίλοις καί τοῖς πέλας,

Οἴους σεαυτῶ τούσδε τυγχάνειν θέλεις.

Χρυσσοστ. Οὐκ εὐεργετῶν μόνον, ἀλλά καί κολάζων ἀγαθός ἐστί καί φιλάνθρωπος ὁ Θεός. Καί γάρ αἱ κολάσεις αὐτοῦ καί αἱ τιμωρίαι, μέγιστον εὐεργεσίας μέρος εἰσίν· ἐπεὶ καί ἰατρός, οὐχ ὅταν εἰς παραδείσους καί λειμῶνας ἐξάγη τόν κάμνοντα μόνον, οὐδ' ὅταν εἰς βαλανεῖα καί κολυμβήθρας ὑδάτων, ἀλλά καί ὅταν ἄσιτον κελεύη διαμεῖναι, ὅταν τέμνη, ὅταν πικρά προσάγει φάρμακα, τότε καί ἰατρός ἐστί (=973=) ὁμοίως, καί τήν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσιν πλέον.

Γρηγ. Νύσσ. Ὁ τῆ φύσει ἀγαθός, καί ἀγαθῶν πάντων παρεκτικός.

Ἴδιον πάντως ἀγαθοῦ, τό ὠφελεῖν.

Δημοσθ. Οὐ τοσοῦτον ὁ λόγος, ὅσον χρηστός τρόπος πείθειν δύναται.

Ποσιδίππου.

Οἷσιν ὁ τρόπος ἐστίν εὐτακτος, τουτέοισι καί βίος συντέκταται.

Τέχνη μὲν γνωρίμους ἐκτησάμην

Πολλούς· διά τό τρόπον δέ, τούς πλείστους φίλους.

Θεμιστοκλ. Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καί γείτονα χρηστόν ἔχει.

Μενάνδρου.

Σύ μὲν παραινεῖς ταῦτα ὅσα σοι πρέπει,

Ἐμέ δέ ποιεῖν τό καθῆκον, οὐχ ὁ σός λόγος,

Εὐ ἴσθι ἀκριβῶς· ὁ δ' ἴδιος πείθει τρόπος.

Οὐδεῖς πονηρόν πρᾶγμα χρηστός ὢν ποιεῖ.

Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν.

Ἄλλ' ἀντιτάττεσθαι· εἰ δέ μή, τ' ἄνω κάτω

Ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφεῖς ὅλος.

(15E_412 > Λευκίππης. Χρηστότης, τυγχάνουσα μὲν χάριτος, ἔτι μᾶλλον αὖξεται· προπηλακισθεῖσα δέ, εἰς ὀργήν ἐρεθίζεται.

Περίθου.

Πολλῶν χρημάτων, τό χρηστόν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστί.

Τρόπος ἐστὶ χρηστός ἀσφαλέστερος νόμου.

Τόν μὲν γάρ οὐδεῖς ἄν διαστρέψαι ποτέ

Ῥήτωρ δύναιτο· τόν δ' ἄνω τε καί κάτω

Λόγος ταρασσῶν πολλάκις λυμαίνεται.

ΛΟΓΟΣ ΝΗ΄.

Περί νόμου.

(15E_414 > Ἰωάν. η΄. Ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγώ καί ὁ πέμψας με. Καί ἐν τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, Ὅτι δύο ἀνθρώπων μαρτυρία ἀληθής ἐστίν.

Ῥωμ. β'. Ὅσοι ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καί ἀπολοῦνται· καί ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διά νόμου κριθήσονται.

Παροιμ. κθ'. Τό νόμον γνῶναι, διανοίας ἐστίν ἀγαθῆς.

Σιράχ κá'. Ὁ φυλάσσων νόμον Κυρίου, κρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ.

(=976=) Βασιλ. Εἰ τά ἄλογα ἐπινοητικά καί φυλακτικά τῆς αὐτῶν σωτηρίας εἰσί, καί οἶδε τό αἰρετόν αὐτοῦ καί τό φευκτόν ἰχθύς· τί ἐροῦμεν ἡμεῖς οἱ λόγοις τετιμημένοι, καί νόμοις πεπαιδευμένοι, ἐπαγγελίαις προτραπέντες, Πνεύματι σοφισθέντες· εἶτα τῶν ἀλόγων ἰχθύων ἀλογώτερον τά καθ' ἑαυτούς διατιθέμενοι, μή πειθόμενοι τῷ νόμῳ ὑπεῖκιν;

Οὐ δυνατόν σωθῆναι μή ποιοῦντα τά κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ ἔργα· οὔτε τό παριδεῖν τι τῶν προστεταγμένων ἀκίνδυνον. Δεινή γάρ ἡ ἔπαρσις, κριτάς ἡμᾶς τοῦ νομοθέτου καθέξεσθαι, καί τούς μέν ἐγκρίνειν τῶν νόμων, τούς δέ παραπέμπεσθαι. Εἰ γάρ δεῖ τέλειον εἶναι τόν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον, ἀνάγκη πᾶσα διά πάσης ἐντολῆς καταρτισθῆναι, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος (15E_416 > τοῦ Χριστοῦ· ἐπεὶ κατά τόν θεῖον νόμον κᾶν καθαρὸν ἦ τόν τελούμενον, [ἄν μή τέλειον καί ὀλόκληρον,] ἀπρόσδεκτον εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ.

Θεολόγου. Εἰ μέν οὖν ἐμείναμεν ὅπερ ἦμεν, καί τήν ἐντολήν ἐφυλάξαμεν, ἐγενόμεθα ἄν ὅπερ οὐκ ἦμεν.

Ὡς ἡδῖόν τι μανθάνειν, ἢ διδάσκειν περί Θεοῦ.

Λόγῳ μέν εὐσεβοῦντες ὀλίγα, ἔργῳ δέ πλείονα· καί τῇ τηρήσει τῶν νομῶν μαῖλλον, ἢ τῷ θαυμάζειν τόν νομοθέτην, τό περί αὐτόν φίλτρον ἐπιδεικνύμενοι.

Νόμοις ὑπόκεισαι καί κανόνι Δεσποτικοῖς, καθ' οὓς σε προσήκει ζῆν. Καί τοῦτο ἀπό σαυτοῦ πρώτον κατανόησον, ὅτι καί ἡ ψυχὴ σου πανταχόθεν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπόκειται παραγγέλμασιν. Ἔλαβες καί σῶμα παρά τοῦ Κτίσαντος, πέντε αἰσθήσεων εἰς τὰς τῆς ζωῆς χρεῖας οἰκονομούμενον. Εἰσί δέ οὐδέ αὐταί ἐλεύθεροι καί αὐτόνομοι· ἄλλ' ἐκάστη δούλη νόμων ἐστί. Καί πρώτος ἀκούει ὁ ὀφθαλμός. Βλέπε, φησίν, καί θεώρει ἅ βλέπειν καλόν· καί, βέλτιον ἐκκόπτειν αὐτόν, ὅταν ἄτακτα βλέπη καί ἐπιζήμια. Ἔχει καί ἡ ἀκοή παράγγελμα, καί ἡ γλῶσσα καί αἱ λοιπαὶ ὁμοίως.

Οὔτε πλέοντας παρά τόπον ὀρμεῖν ἀσφαλές, οὔτε ζῶντας παρά νόμον βιοῦν ἀκίνδυνον.

Νόμους φυλάττων, τούς φόβους ἔξω βαλεῖς·

Φόβου γάρ ἔξω πᾶς ὁ τοῦ νόμου φύλαξ.

Δύο μέν τά διάγοντα ἡμᾶς ἐστί· φύσις καί νόμος· κρατεῖ δέ τοῦ νόμου ἡ φύσις.

Χρυσοστ. Ἰσασι καί οἱ νόμοι τά ἐξ ἀνάγκης συγγινώσκουν ἀμαρτήματα.

Εἶδη τῶν νόμων τρία· νόμος ὁ τῆς φύσεως, νόμος ὁ τοῦ γράμματος, ὁ τῷ Μωϋσεῖ δοθείς, νόμος ὁ τῆς χάριτος.

(=977=) Ζαλεύκου. Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης, τούς νόμους τοῖς ἀραχνίοις εἶπεν ὁμοίους εἶναι. Καί γάρ εἰς ἐκεῖνα ἐάν (15E_418 > ἐμπέση μυῖα ἢ κώνωψ, κατέχεται· ἐάν δέ σφήξ ἢ μέλισσα, διαρρήξασα ἀφίσταται. Ἐν τοῖς νόμοις ἐάν ἐμπέση πένης, συνέχεται· ἐάν δέ πλούσιος ἢ δυνατός λέγειν, διαρρήξας ἀποτρέχει.

Σόλων. Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῦνται, ἔφη· Ἐάν μέν οἱ πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, οἱ δέ ἄρχοντες τοῖς νόμοις.

Δημάδους. Τοῖς μέν δούλοις, ἡ ἀνάγκη νόμος· τοῖς δέ ἐλευθέροις, ὁ νόμος ἀνάγκη.

Ἐπικτήτου. Νόμος βούλεται μέν εὐεργετεῖν βίον ἀνθρώπων· οὐ δύναται δέ τοῖς πειθομένοις ἐνδείκνυται τήν ἰδίαν ἀρετήν.

Ὡσπερ τοῖς νοσοῦσιν ἰατροὶ σωτῆρες, οὕτω καὶ τοῖς ἀδικουμένοις οἱ νόμοι.
Νόμοι ἀληθέστατοι οἱ δικαιοτάτοι.
Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ τῷ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.
Τά παρά νόμον γινόμενα, ἀντί μὴ γινομένων εἰσίν.
Δημοσθ. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη, πόλεως εἶναι τήν ψυχήν, τούς νόμους.
Ὡσπερ γάρ σῶμα στερηθέν ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ πόλις, μὴ ὄντων νόμων καταλύεται.
Κύρου. Ὁ αὐτός ἐρωτηθεὶς, Τίνας ἀδίκους νομίζεις εἶναι; Τούς μὴ χρωμένους, εἶπε, τῷ νόμῳ.
Θεοφράστ. Ὀλίγων οἱ ἀγαθοὶ νόμων δέονται· οὐ γάρ τά πράγματα πρὸς τούς νόμους, ἀλλ' οἱ νόμοι πρὸς τά πράγματα τίθενται.
Ἄνωνύμου. Κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν, ἐν ἧ οἱ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τόν νόμον.
Ἄρκεσίλαος. Ἄρκεσίλαος ἔλεγεν· Ὡσπερ ὅπου φάρμακα πολλά καὶ ἰατροὶ πολλοί, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖστοι· οὕτω δὴ καὶ ὅπου νόμοι πλεῖστοι, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἀδικίαν μεγίστην.

ΛΟΓΟΣ ΝΘ΄.

Περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ.

(15E_420 > Λουκ. στ΄. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά

Β΄ Κορινθ. ι΄. Τὰ γάρ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν (=980=) ὀχυρωμάτων· λογισμούς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοήν τοῦ Χριστοῦ.

Παροιμ. ιε΄. Ὅδοί ζωῆς διανοήματα συνετοῦ· ἀπὸ τῶν διανοημάτων αὐτοῦ πλησθήσεται ἀνήρ ἀγαθῶν.

Παροιμ. ιβ΄. Λογισμοὶ δικαίων κρίματα.

Παροιμ. ιθ΄. Πολλοὶ λογισμοὶ ἐν καρδίᾳ ἀνδρός· ἡ δέ βουλή τοῦ Θεοῦ κρατήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

Σιράχ κζ΄. Ἐν σεισμάτι κοσκίνου διαμείνει κοπρία· οὕτως σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ.

Βασιλ. Ἐκ λογικοῦ γάρ καὶ ἀλόγου, κατὰ τὸ Ἑλληνικόν πρὸς φυσιολογίαν πλάσμα, ὥσπερ τινὰ κένταυρον, συνθεῖς ὁ Δημιουργὸς ὅλον τόν ἄνθρωπον τῷ ἀνθρωπομόρφῳ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως στέρνων ἄνωθεν μέρει, τὸ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ ἕως ὀσφύος καθάπερ ἵππου, φύσιν [πρὸς τε τὰς γαστροὺς ἡδονὰς κτηνώδεις ὑπάρχον, καὶ πρὸς τὰς μίξεις ἀλόγως κινούμενον] κάτωθεν φέρον προσήρμοσεν· οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀλόγου μέρους τὸ λογικόν ἐξαπατάζεσθαι βουληθεὶς, ἀλλὰ τῷ λογικῷ ὑποβεβλημένον ἔχοντι τὸ ἄλογον μέρος, ἡνιοχεῖσθαι πρὸς τὰς τῆς φύσεως ἀνάγκας, πανσόφως ἐνθεῖς.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ τὴν θεῖαν ἀπάθειαν κατορθῶσαι σπουδάζων, ἀδούλωτον παντὶ πάθει ὀφείλει φυλάξαι τὸν ἑαυτοῦ λογισμὸν.

(15E_422 > Θεολόγου. Κρείσσων λογισμὸς πράξεων ἢ χρημάτων· τὰ μὲν γάρ τῆς φθορᾶς ἐστίν, ὁ δὲ ἴσταται.

Χρυσοστ. Διὰ τοῦτο πτερά τοῖς στρουθίοις, ἵνα φύγη παγίδα· καὶ διὰ τοῦτο λογισμὸς τοῖς ἀνθρώποις ἵνα ἐκφύγῃ ἀμαρτήματα.

Ὀὐ παύεται λογισμούς ἢ διάνοια τίκτουσα· σύ δέ, τοὺς μὲν φαύλους ἔκτιλλε, τοὺς δέ ἀγαθοὺς γεώργει.

Κλήμεντ. Οὐχ ἢ τῶν πράξεων ἀποχή δικαιοῖ τὸν πιστόν, ἀλλ ἢ τῶν ἐννοιῶν ἀγνεία καὶ εἰλικρίνεια.

Πλουτάρχ. Ἐπισκοτεῖ τῷ μὲν ἡλίῳ πολλακίς τὰ νέφη· τῷ δέ λογισμῷ, τὰ πάθη.

(=981=) Ἐκ μὲν τοῦ ποδός τὴν ἄκανθαν, ἐκ δέ τῆς ἀλόγου ψυχῆς, τὴν ἄγνοιαν ὑπεξελέσθαι δεῖ.

Φιλήμονος. Ὁ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν, τό κακόν ἀφαιρεῖ, τὰγαθόν δέ λαμβάνει.

Ἰσοκράτους. Ἄ ἄν σοι λογιζομένῳ βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.

Δεῖ ὡσπερ ἐξ εὐνομουμένης πόλεως φυγαδεύειν στασιαστήν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα λογισμόν.

Τῷ γάρ πάθει τοῦ σώματος, καὶ τό νοερόν τῆς ψυχῆς συνομολογεῖν ἀνέχεται.

Πυθαγόρου. Αἰσchrόν τοῖς τῶν μελιτῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν, τό τοῦ Θεοῦ δῶρον πικράζειν τὸν λόγον, τῇ κακίᾳ.

Θεάγους. Τό γάρ ἀντέχειν μὴ δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατεῖν δέ τὴν ἡδονήν, οἰκειόν ἐστί τῷ ἀλόγῳ μέρει τᾶς ψυχᾶς· ἃ δέ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς γίνεται, καὶ τῷ λόγον ἔχοντι μέρει τᾶς ψυχᾶς, καὶ τῷ ἀλόγῳ.

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

Περὶ ἀφροσύνης, ἄφρονος καὶ ἀνοήτου, καὶ ἀπαιδευτοῦ καὶ μωροῦ.

(15E_424 > Ματθ. ζ'. Πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ.

Α΄ Κορ. ιδ'. Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε· ταῖς δέ φρεσί, τέλειοι γίνεσθε.

Καρδία ἀφρονος, ὀδύνη τῷ κτησαμένῳ αὐτήν.

Σολομ. ι'. Χεῖλη ἀφρονος καταποντιοῦσιν αὐτόν. Ἀρχὴ λόγων στόματος αὐτοῦ, ἀφροσύνη, καὶ ἐσχάτη στόματος αὐτοῦ περιφέρεια πονηρά.

Παροιμ. ιστ'. Ἀνήρ ἀφρων ὀρύσσει ἑαυτῷ κακά· ἐπὶ δέ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων θησαυρίζει πῦρ.

Παροιμ. ιη'. Οὐ χρεῖαν ἔχει σοφίας ἐνδεῆς φρενῶν· μᾶλλον γάρ ἄγεται ἀφροσύνη.

Σιράχ κβ'. Μετὰ ἀφρονος μὴ πληθύνῃς λόγους, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου.

Σιράχ κβ'. Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γάρ φῶς· καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γάρ σύνεσις.

Σιράχ κβ'. Ἄμμον καὶ ἄλας καὶ βῶλον σιδηροῦν, ἀκοπώτερον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄνθρωπον ἄφρονα.

Σιράχ δ'. Μὴ ὑποστρώσης ἀνθρώπῳ μωρῷ σεαυτόν.

Σιράχ η'. Μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου.

Σιράχ κβ'. Συγκολλῶν ὄστρακον, ὁ διδάσκων μωρόν.

Αἴσχος νόμιζε τὴν φρενῶν ἀκοσίαν.

(15E_426 > Βασιλείου. Ὡσπερ οἱ ἀσθενοῦντες χρῆζουσιν ἰατρικῆς, οὕτω σοφίας ἀφρονες ἐπιδέονται.

(=984=) Θεολόγου.

Αἰσchrόν νέον γέροντος ἀσθενέστερον

Εἶναι, γέροντα δ' ἀφρονέστερον νέου.

Ἦχοι θαλάσσης ἀνδρός ἄφρονος λόγοι,
Θλίβοντες ἀκτάς, οὐ πιαίνουσι χλόαν.

Χρυσοστ. Οὐδέν οὕτω ποιεῖ μωρούς ὡς πονηρία. Ὅταν γάρ ὑπουλος ἦ, ὅταν ἀχάριστος, ὅταν οὐδέν ἠδίκημένος λυπῆ, πῶς οὐκ ἐσχάτης ἀνοίας ἐξοίσει δεῖγμα;

Φίλωνος. Πέφυκεν ἄφρων ἐπὶ μηδενός αἰσθάνεσθαι πράγματος ἢ ἐστάναι· καὶ ἔστιν αὐτῶν ζωὴ πᾶσα κρεμαμένη, βάσιν ἀκράδαντον οὐκ ἔχουσα.

Μεῖζον ἀνθρώπῳ κακόν ἀφροσύνης, οὐδέν ἐστι, τῷ ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ γένους τόν νοῦν ζημιωθέντι.

Πέφυκεν ὁ ἄφρων αἰεὶ ἐπὶ τόν ἀρθόν [ἀργόν] λόγον κινούμενος, ἡρεμία καὶ ἀναπαύσει δυσμενῆς εἶναι.

Οὔτε ἀρρώστου πληγὴν, οὔτε ἀνοήτου ἀπειλὴν δεῖ εὐλαβεῖσθαι.

Πλουτάρχ. Ὅδηγόν τυφλόν λαβεῖν καὶ σύμβουλον ἀνόητον, ἴσον ἐστίν.

Οὐχ οὕτω τοῖς ὄρφανοῖς παισίν, ὡς τοῖς ἀνοήτοις ἀνδράσιν ἐπιτρόπους δεῖ παρεῖναι.

Οἱ ἐλαφροὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ τὰ κενὰ τῶν ἀγγείων, εὐβάστακτοι τοῖς ὠτίοις εἰσίν.

Κακόσιτος ἐστὶ πρὸς τόν συμφέροντα λόγον ἢ τῶν ἀνοήτων ψυχὴ, οὐ παραδεχομένη τόν σῶζοντα νοῦν, ὥσπερ φάρμακον.

Κράτης. Κράτης ἀπέικαζε τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τοῖς τρυπάνοις· ἄνευ γάρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης, μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν.

Σέξτον. Οὔτε ἐν ἰχθύσι φωνήν, οὔτε ἐν ἀπαιδευτοῖς ἀρετὴν δεῖ ἐπιζητεῖν.

(15E_428 > Ζήνων. Τῶν τις ἐν ἀκαδημίᾳ νεανίσκων περὶ ἐπιτηδευμάτων διαλέγετο ἀφρονῶν. Ὁ δὲ Ζήνων, Ἐάν μὴ τὴν γλώσσαν, ἔφη, εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃς, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημελήσεις.

Δημάδης. Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἵκαζεν αὐλοῖς, ὧν εἴ τις ἀφέλοι τὴν γλῶτταν, τό λοιπόν οὐδέν ἐστιν.

ΛΟΓΟΣ ΕΑ΄.

Περὶ ἀσωτίας.

(15E_430 > Λουκ. ιε΄. Καί μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως.

Ἔφεσ. ε΄. Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία.

(=985=) Παροι. κθ΄. Ὅς κατασπαταλᾷ ἐκ παιδὸς ἀσώτως, οἰκέτης ἔσται· ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ' ἑαυτῷ.

Σιράχ στ΄. Τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι ἀσώτως, καὶ τοὺς καρπούς σου ἀπολέσεις, καὶ ἀφήσεις σεαυτῷ ὡς φύλλον ξηρόν.

Βασιλείου. Οὐδέ γάρ φειδόμενα καθάπαξ πλούτου, ἐρριμένους χαμαὶ παρατρέχοντες ἀδελφούς, οὐδέ τοῖς παισίν ἢ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τὴν εὐπορίαν φυλάττοντες, ἀποκλείομεν τοῖς δεομένοις τὰς ἀκοάς· ἀλλὰ τὴν δαπάνην μετατιθέντες ἐπὶ τοῖς χεῖρουσι, καὶ τό φιλότιμον ἀκόμη πονηρίας ποιούμενοι τοῖς ταύτην ἐπιτηδεύουσι. Πόσαι γάρ ἢ πόσοι τῶν ἐνίων περιεστήκασιν τράπεζαν; Οἱ μὲν αἰσχροῖς ῥήμασι τόν ἐστιάτορα θέλγοντες, οἱ δὲ ἀτόποις βλέμμασί τε καὶ σχήμασι τὸ τῆς ἀκρασίας ἐκκαίουσι πῦρ· οἱ δὲ τοῖς εἰς ἀλλήλους σκώμμασι γέλωτα τῷ κεκληκῶτι κατασκευάζειν ἐθέλοντες· καὶ οὗτοι δέ, οὐ τό ἐστιαθῆναι λαμπρῶς μόνον κερδαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας πεπληρωμένας πολυτελῶν δώρων κατάγουσιν.

Θεολόγου. Τῆς αὐτῆς δυσχερείας ἐστὶ, καὶ κτήσασθαί τι τῶν ἀγαθῶν οὐχ ὑπάρχον, καὶ κτηθέν διασώσασθαι.

(15E_432 > Τοῦ μὲν γάρ δαπανᾶν ἢ φιλοδοξία τοῖς πολλοῖς παρέχει τό πρόθυμον· οὗ δέ ἀφανής ἡ ἐπίδοσις, καί τό παρέχειν ἀμβλύτερον.

Χρυσόστ. Εἰ παιδός ἐπιτρόπεις, καί λαβῶν τά αὐτοῦ περιεώρας αὐτόν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄντα, μυρίους ἂν εἶχες κατηγορούς, καί τήν ἀπό τῶν νόμων ἔδωκας ἂν δίκην· τά δέ τοῦ Χριστοῦ λαβῶν, καί οὕτως μάτην ἀναλίσκων, οὐχ ἡ γῆ δώσειν εὐθύνας.

Δίωνος. Μηδέποτε μάτην χρήματα σπούδαζε ἀναλίσκειν, ἐξ οὗ οὐδεμία προσγίνεται εὐκλεία. Πλοῦτος γάρ ἀκριβής, οὐχ οὕτως ἐκ τοῦ πολλά λαμβάνειν, ὡς ἐκ τοῦ μή πολλά ἀναλίσκειν ἀθροίζεται.

Μενάνδρου.

Τούς τόν ἴδιον δαπανῶντες ἀλογίστως βίον,

Τό καλῶς ἀκούειν, ταχύ ποιεῖ πᾶσι κακῶς,

Χίλωνος. Δαπανώμενος ἐφ' ἅ μή δεῖ, ὀλίγος ἔση ἐφ' ἅ δεῖ.

Τό μή κεκτῆσθαι πλοῦτον, βλάβην οὐ κομίζει τοσαύτην· τό δέ τοῖς οὔσι κακῶς κεκρησθαι, ἀπόλλυσιν τόν οὕτως, φασί, κεκρημένου βίον.

(=968=) Πλουτάρχ. Ὁ τῶν ἀσώτων βίος, ὡσπερ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων ἐκφέρεται.

Πλούσιον δέ ἄσωτον θεασάμενος ἐλαίας ἐσθίοντα καί ὕδωρ πίνοντα, ἔφη· Εἰ οὕτως ἠρίστας, οὐκ ἂν οὕτως ἐδείπνεις.

Κυψέλλου. Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν, ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι.

Πλάτων. Πλάτων ὁ σοφός, ἰδὼν μειράκιον εὐγενές ἀσώτως τήν γονικήν οὐσίαν ἀναλώσαντα, καί ἐπί θύραις πανδοχείου ἄρτον ἐσθίοντα καί ὕδωρ πίνοντα, πρὸς αὐτόν ἔφη· Εἰ οὕτως κατά γνώμην ἠρίστας, οὐκ ἂν οὕτως ἐδείπνεις.

Διογένης. Ὁ αὐτός προσελθὼν τινι μειρακίῳ, καταβεβρωκότι τά πατρῶα, ἦτει αὐτόν δέκα δραχμάς. Τοῦ δέ τήν αἰτίαν (15E_434 > ἐρομένου, δι' ἣν παρά μὲν τῶν ἄλλων ὀβολόν λαμβάνει, παρά δέ αὐτοῦ δραχμάς δέκα αἰτεῖ, εἶπεν, ὅτι Παρά μὲν τῶν ἄλλων ἐλπίζω λήψεσθαι πολλάκις· παρά σοῦ δέ οὐκέτι.

Ξενοφῶντ. Οὐ γάρ μή λαβεῖν τά ἀγαθὰ οὕτω χαλεπόν, ὡς τό λαβόντα στερηθῆναι.

Διφίλου.

Ἔργον συναγαγεῖν σωρόν ἐν πολλῶ χρόνῳ,

Ἐν ἡμέρα δέ διαφορῆσαι ῥάδιον.

Ζήνων. Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας, καί λέγοντας, ἐκ πολλοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν· Εἴ που καί τοῖς μαγεύροις συγνώσεσθαι, ἐάν ἀλμυρά λέγωσι πεποιηκέναι τά ὄψα, ὅτι πλῆθος ἀλῶν αὐτοῖς ὑπάρχει.

ΛΟΓΟΣ ΕΒ΄.

Περὶ συνηθείας καὶ ἔθους.

(15E_436 > Ῥωμ. ζ'. Συνήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τόν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δέ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καί αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.

Σολομ. ιδ'. Χρόνῳ κρατυνθέν τό ἀσεβές ἔθνος, ὡς νόμος διεφυλάχθη

Σιράχ ιδ'. Ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὄνειδισμού, εἰς τόν αἰῶνα οὐ μή παιδευθῆ.

Βασιλ. Οὔτε ἐν κηρῶ γράφαι δυνατόν, μή προκαταλεάναντα τοὺς ἐναποκειμένους χαρακτῆρας· οὔτε ψυχῇ θεῖα παραθέσθαι, μή τὰς ἐκ τοῦ ἔθους προλήψεις ἐξελόντα.

Οὐδέν οὕτως ἐπιθυμητόν, ὡς μή τῇ συνεχείᾳ τῆς ἀπολαύσεως εὐκαταφρόνητον γίνεσθαι· ὧν δέ σπανία ἢ κτήσις, περισπούδαστος ἢ ἀπόλαυσις.

Παλαιωθέν γάρ τραῦμα ψυχῆς, καί κακοῦ μελέτη χρόνῳ βεβαιωθείσα, δυσίατός ἐστιν, ἢ καί παντελῶς (989) ἀνίατος, ὡς τά πολλά τῆς ἕξεως εἰς φύσιν μεθισταμένης.

Ἔθους χωρισμός, καί τοῖς ἀλόγοις ἐστί δυσφορώτατος. Καί ποτε εἶδον ἐγὼ βοῦν ἐπὶ φάτνης δακρύνοντα, τοῦ συνόμου αὐτοῦ ὁμοζύγου τελευτήσαντος.

Θεολόγου. Ῥᾶον γάρ ἀπ' ἀρχῆς μή ἐνδοῦναι κακία, καί προσιούσαν διαφυγεῖν, ἢ προβαίνουσιν ἀνακόψαι καί φανῆναι ταύτης ἀνώτερος.

(15E_438 > Δικτύω κομίζειν ὕδωρ καί πλίνθον πλύνειν εὐπετές, ἢ κακίαν φυτευθεῖσαν χρόνῳ πολλῶ ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ ἕξελεῖν δυνατόν.

Χυσοστ. Οὐδέν οὕτως ἰσχυρόν παρά ἀνθρώποις, ὡς συνηθείας παλαιᾶς τυραννίς.

Τινές τῶν ἕξωθεν, δυτέραν φύσιν τήν συνήθειαν ἐκάλεσαν.

Δεινόν ἢ συνήθεια κατασχεῖν πρὸς ἑαυτήν, καί μή συγχωρῆσαι πάλιν διαναστῆναι ἐπὶ τήν πρώτην ἕξιν τῆς ἀρετῆς.

Ψυχὴ ἅπαξ ἀμαρτία σπειραμένη, καί ἀναλγήτως διατεθεῖσα, πολλήν παρέχει τῷ νοσήματι τήν προσθήκην.

Πολλάκις τήν φλόγα περί τήν ἀρχὴν μή σβεννύντες, εἰς μέγα ναυάγιον κατήντησαν. Μὴ ἔχουσα γάρ ἀμαρτία τόν εἰς πρόσω προβῆναι κωλύοντα, ἵππῳ ἔοικε τόν χαλινόν ἀπορρίψαντι καί τόν ἀναβάτην κρημνίζοντι.

Κλήμεντος Ῥώμης. Ὁ γάρ μισεῖ τις διὰ τήν ἐπιούσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν, τοῦτο διὰ τήν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν πράττειν συναγκάζεται, δεινὴν σύνοικον τήν ἀμαρτίαν παρειληφώς.

Βοιωτῶν ἔνιοι τούς χρεώστας οὐκ ἀποδιδόντας, εἰς ἀγοράν ἄγοντες, καθῆσ[θ]αι κελεύουσιν· εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτῶ· ὅς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται. Δοκεῖ δέ τοῦτο πεπονθέναι καί ὁ Εὐριπίδου πατήρ Βοιωτός ὧν τό γένος.

Πέρσαις ὁ μή ποιεῖν ἕξεστιν, οὐδέ λέγουσιν. Ἐάν δέ τις πατέρα κτείνῃ, λιτόν αὐτόν οἶονται· ἐάν δέ τινα προστάξῃ βασιλεύς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ ὡς ἀγαθοῦ τυχών, ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς. Ἄθλα δέ λαμβάνουσι παρά βασιλέως πολυτεκνίας· οἱ δέ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὡσερ μαθήματα τό ἀληθεύειν διδάσκονται.

Φίλων. Ἐγχρονίζον ἦθος φύσεως κραταιότερόν ἐστι· καί μικρά μή κωλύόμενα ἀμαρτήματα, φύεται καί ἐπιδίδοται πρὸς μέγεθος συναυξάνοντα.

Μηδαμῶς τήν φύσιν αιτιώμεθα· πάντα γάρ βίον ἡδύν ἢ ἀηδῆ ἢ συνήθεια ποιεῖ.

(15E_440 > Χαρικλ. Πάθος γάρ ἅπαν, τό μὲν ὀξέως γινωσκόμενον, (992) εὐβόηθητον· τό δέ χρόνῳ παραπεμπόμενον, ἐγγύς ἀνίατου.

Χορικίου. Λαβομένη ἅπαξ ἡδυπαθείας ἢ φύσις, μόλις ἐθέλει πρὸς πόνους χωρεῖν.

Σωκράτ. Οὐδέν ὄντως ἡδύ ἢ ἀηδές τῇ φύσει ὑφέστηκεν· πάντα δέ τῇ συνηθείᾳ γίνεται.

Βίον αἴροῦ τόν ἄριστον· τοῦτον γάρ ἡδύν ἢ συνήθεια ποιήσει.

Μεάνδρ.

.....Ἀμήχανον

Μακράν συνήθειαν ἐν βραχεῖ λύσαι χρόνῳ.

Τό γάρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον.

Πολυαῖνου. Ἔθος ἄρχεται μὲν ἀπό μικρῶν· ἀμελούμενον δέ, τήν ἰσχύν μείζονα λαμβάνει.

Θεοκρίτ. Ἐπίβουλον ἦθος καί κακομηχανώτατον διαπαντός ἔχειν καί κατά πάντων, οὐχί τῆ τοῦ ἀγχινοῦ, ὡς τινες οἴονται, τῆ δέ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθημι.

Ῥάδιον μὲν ἐπαινεῖν, ἅ μή χρή, καί ψέγειν· ἐκάτερον δέ, πονηροῦ τινος ἦθους.

Ἐκ τῶν Σερίνου. Οἱ Περσῶν βασιλεῖς, πρό μὲν τῶν θυσιῶν, περί εὐσεβείας διαλέγονται· πρό δέ τοῦ πίνειν, περί σωφροσύνης· πολεμεῖν δέ μέλλοντες, περί ἀνδρείας.

Ἡροδότ. Ἀγάθουροι, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσί καί χρυσοφόροι τά μάλιστα. Ἐπίκοινον δέ γυναικῶν τήν μίξιν ποιοῦντα, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καί οἰκεῖοι ἔδοντες, μήτε φθόνῳ, μήτε ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους.

ΛΟΓΟΣ ΕΓ΄.

Περί εὐγενείας καί δυσγενείας.

(15E_442 > Ἰωαν. γ΄. Τό γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκός, σὰρξ ἐστὶ καί τό γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμα ἐστίν.

Ῥωμ. θ΄. Οὐ τά τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα Θεοῦ· ἀλλά τά τέκνα τῆς ἐπαγγελίας, λογίζεται εἰς σπέρμα.

Σολ. γ΄. Γενεᾶς ἀδίκου, χαλεπά τά τέλη.

Τέκνα ἐν καταφρονήσει καί ἀπαιδευσίᾳ γαυριώμενα, συγγενείας ἑαυτῶν μολύνουσι τήν εὐγένειαν.

Τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τήν ἀναστροφὴν ἔχοντα, τῶν ἰδίων γεννητόρων κρύψουσι δυσγένειαν.

Βασιλείου. Οὐκ ἔχομεν πατέρας λέγειν καί προγόνους περιφανεῖς. Ὁ γάρ τῆς ἀληθείας νόμος, ἴδια ἐκάστου ἀπαιτεῖ τά ἐγκώμια. Οὐδέ γάρ ἵππον ταχύν ποιεῖ τό ἐκ ταχυτάτων φῦναι. Ἄλλ’ ὥσπερ τῶν ἄλλων ζώων ἡ ἀρετὴ ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖται ἐκάστου, οὕτω καί ἀνδρός ἔπαινος, ὁ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ κατορθωμάτων ἐκμαρτυρούμενος.

(993) Θεολόγ.

Κακός δ’ ἀκούων αἰσχύνου, μή δυσγενής.

Γένος γάρ εἰσιν, οἱ πάλαι σεσηπότες.

Γένους προάρχειν, ἢ λύειν γένος θέλε,

Ὡς καλόν εἶναι σ’, ἢ καλῶν πεφυκέναι

Γρηγορ. Νύσσ. Ἡ εὐγένεια καί ἡ σεμνότης τοῦ ὑπερηφάνου τό συγγενές πρός τήν πλίνθον ἔχει.

Χρυσοστ. Λαμπρόν καί ἐπίσημον, οὐ περιφάνεια προγόνων, ἀλλά ψυχῆς ἀρετὴν ποιεῖν εἴωθε.

(15E_444 > Εὐριπίδ.

Οὐδέν ἡ εὐγένεια πρός τά χρήματα.

Τόν γάρ κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει.

Ὅταν δέ κρηπίς μή καταβληθῇ γένους

Ὁρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους·

Φεῦ, φεῦ, παλαιός αἶνος οὐ καλῶς ἔχει,

Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστός ἐκ κακοῦ πατρός.

Θεοπόμπ. Εὐγενεῖς εἶναι νόμιζε, μή τοὺς ἐκ τῶν καλῶν καί ἀγαθῶν γεγεννημένους· ἀλλά τοὺς καλά καί ἀγαθὰ προαιρουμένους.

Θεσπίδου. Ἐπί προγόνων εὐγενεία μηδεὶς ἐγκαυχάσθω· πηλὸν γάρ ἔχουσι πάντες τοῦ γένους προπάτορα, καὶ οἱ ἐν πορφύρα καὶ βύσσω τρεφόμενοι, καὶ οἱ ἐν πενίᾳ ἀβύσσῳ δαπανώμενοι.

Σκληρίου.

Πολλοῖς, θνητῶν ἢ μὲν ὄψις εὐγενής·

Ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενῆς εὐρίσκεται.

Σώστρατος. Σώστρατος ὁ ἀύλητῆς ὀνειδιζόμενος ὑπὸ τινος ἐπὶ τῷ γονέων ἀσήμων εἶναι, εἶπεν· Καὶ μὴ διὰ τοῦτο μᾶλλον ὠφείλον θαυμάζεσθαι, ὅτι ἀπ' ἐμοῦ γένος ἄρχεται.

Φαλάριδος. Σεμνύνεσθαι μὲν ὡσπερ ἄλλω τινὶ τῶν καλῶν ἐπ' εὐγενεία, οὐκ ἀπεικός ἐστιν. Ἐγὼ δέ μίαν ἀρετὴν οἶδα, τὰ δ' ἄλλα πάντα τύχην. Καὶ γένοιτ' ἄν, ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθός, καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστατος· ὁ δέ ἐξ ἀγαθῶν φαῦλος, αὐτός αὐτοῦ καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστατος. Ὡστε ψυχῆς ἔπαινον αὐχέι, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν.

Ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς, ἐκεῖνος εὐγενῆς εἰκονίζεται.

Δημοσθ. Οὔτε σῖτον ἄριστον ἐκ τοῦ καλλίστου πεδίου κρίνομεν, ἀλλὰ τὸν εὐθετον πρὸς τροφήν· οὔτε ἄνδρα σπουδαῖον (15E_446 > ἢ φίλον εὖνουν, τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς ὄντα γένους, ἀλλὰ τὸν ὑπάρχοντα τῷ τρόπῳ κρείττονα.

Τοῖς εὐγενέσι καὶ καλοῖς μάλιστα κατεπείγει, κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δέ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δέ ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων· χάριν δέ ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν ἔχουσι.

Διογένης. Πυθινομένου τινός, Τίνες τῶν ἀνθρώπων εὐγενέστατοι; Οἱ καταφρονοῦντες, εἶπε, πλούτου, δόξης, ἡδονῆς, ζωῆς· τῶν δέ ἐναντίων ὑπεράνων ὄντες, πενίας, ἀδοξίας, πόνου, θανάτου.

Ζήνων. Ὁ αὐτός ἔφη, μὴ δεῖν ζητεῖν τοὺς (996) ἀνθρώπους, εἴ τινες ἐκ μεγάλων πόλεων εἰσιν, ἀλλ' εἰ μεγάλων πόλεων ἄξιοι.

Ἐπιχάρμου.

Πνίγομ' ὅταν εὐγένειαν οὐδέν ὦν κακῶς

λέγει τις, αὐτός δυσγενῆς ὦν τῷ τρόπῳ.

Τίς γάρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;

Χαρικλείου. Εὐγενείας γὰρ ἔμφασις καὶ κάλλους καὶ ὄψις, ληστρικὸν ἦθος· οὐδέν· οὐδέν ὑποτάττειν καὶ κρατεῖν, καὶ τῶν ἀύχηροτάτων, δύναται.

Σωκράτ. Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, θεασάμενός τινα τῶν μαθητῶν, τοῦ μὲν ἀγροῦ ἐπιμελούμενον, τῆς δέ πράξεως ἀμελοῦντα, Ὅρα, ὦ οὗτος, ἔφη, μὴ τὸν ἀγρόν ἐξημερῶσαι βουλόμενος, τὴν ψυχὴν ἀγριώσῃ.

Πλουτάρχ. Τί γάρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν, εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον, ἢ παλαιὰν δόξαν; οὐδέτερον ἐφ' ἡμῖν ὄν, ἀλλὰ τὰ μὲν τύχης ἀδήλου, τὰ δέ ἀκρασίας χάριν ἀνθρωπίνης. Ὡστε ἐκ δυοῖν ἀλλοτρίων κρέματα τό πεφυσωμένον ὄνομα, ἢ εὐγένεια. Καὶ ὁ πλοῦτος μὲν, οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ· ἀλλ' ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς, ἐκεῖνος εὐγενῆς εἰκονίζεται.

ΛΟΓΟΣ ΕΔ΄.

Περὶ γέλωτος.

(15E_448 > Λουκ. στ'. Οὐαὶ ὑμῖν, οἱ γελῶντες, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

Ἐφ. ε'. Αἰσχροῦ καὶ μωρολογίας καὶ εὐτραπελίας, καὶ τὰ οὐκ ἀνήκοντα, μηδὲ ὀναμαζέσθω ἐν ὑμῖν· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.

Σολομ. ζ'. Ὡσπερ φωνὴ ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέβητα, οὕτως ὁ γέλως τῶν ἀφρόνων.

Σιράχ κζ'. Διήγησις μωρῶν προσόχθισμα, καί ὁ γέλωσ αὐτῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας.

Βασιλείου. Ἄχρι μὲν γάρ μειδιάματος φαιδροῦ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς ὑποφαίνειν, οὐκ ἀπρεπές, ὅσον δεῖξαι μόνον τὸ γεγραμμένον, Καρδίας εὐφραينوμένης, πρόσωπον θάλλει. Ἐκκαχλάζειν δέ τῇ φωνῇ, καί ἀναβράσσεσθαι τὸ σῶμα, οὐ τοῦ κατεσταλμένου τὴν ψυχὴν οὐδέ τοῦ περικρατῶς ἔχοντος ἑαυτοῦ. Βεβαιοὶ γάρ τόν λόγον ὁ σοφώτατος Σολομών, ὅτι Ὁ μωρός ἐν γέλωτι, ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ· ἀνὴρ δέ σοφός μόλις ἡσυχῇ μειδιάζει.

(=997=) Θεολ.

Γέλωσ γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος,

Μάλιστα μὲν πᾶς, τὸ πλεόν δ' ὁ πορνικός.

Γέλωσ ἄτακτος, συλλέγει καί δάκρυον.

(15E_450 > Γέλωτος θυμός ἔμφρων προτιμώτερος· αὐστηρᾶ γάρ διαθέσει προσώπου, κατορθοῦται ψυχῇ.

Αἱ μὲν τοίνυν τῶν σοφῶν ψυχαὶ σκυθρωπάζουσι καί συστέλλονται· αἱ δέ τῶν ἀφρόνων ἐπαιρόμεναι διαχέονται.

Χρυσοστ. Εἰ βούλει δεῖξαι σαφῶς ἡμῖν, ὅτι οὐ χαίρεις αἰσχροῖς φθεγγόμενος, μηδέ ἀκούειν ἀνέχου. Νῦν δέ πότε δυνήσῃ τούς ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης ἰδρώτας ἐνεγκεῖν, κατὰ μικρόν ὑπορρέων ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καί τῶν αἰσchrῶν τούτων ῥημάτων; καί ἀγαπητόν, ἀπάντων τούτων καθαρεύουσαν ψυχὴν δυνηθῆναι γενέσθαι σεμνήν καί σώφρονα.

Οὐ δεῖ φιλογέλωτα εἶναι. Σχεδόν γάρ ὅταν τις ἐφηδυνθεῖ τῷ πολλῷ γέλωτι, ἰσχυράν καί μεταβολὴν τόν τοιοῦτον.

Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου. Τά πολλά δέ τὸ γελᾶν ἀπέστω καί τὸ γέλωτα κινεῖν. Ὀλισθηρός γάρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμόν.

Ὁ γέλωσ μὴ πολὺς ἔστω, μηδέ ἐπὶ πολλοῖς. Δείπνοις τοῖς ἔξω καί ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺ ἀπόταξαι· ἄν δέ γένηται καιρός, φυλάσσω. Ἴσθι γάρ ὅτι ἄν ἕτερος ἢ μεμολυσμένος, καί τόν ἕτερον ἐμπλησθῆναι ἀνάγκη.

Ἰσοκράτ. Μὴ παρά γέλοια σπούδαζε, μηδέ παρά τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαῖρε. Τό γάρ ἄκαιρον, πανταχοῦ λυπηρόν.

Μοσχίωνος. Γελᾶν ὁ θέλων μετὰ μεираκίου, αἰσchrᾶς ὕβρεις κερδήσει καί μέμψιν.

Κάτωνος. Οἱ σπουδάζοντες ἐν τοῖς γελοίοις, ἐν τοῖς σπουδαίοις γίνονται καταγέλαστοι.

Στρατόνικ. Στρατόνικος ὁ κιθαριστής θεασάμενός τινα ἀφυῶς τοξεύοντα, ἀπελθὼν ἔστη παρά τόν σκοπόν. Πυνθανομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, Ὅπως, ἔφη, μὴ πληγῶ.

ΛΟΓΟΣ ΞΕ΄.

Περὶ ἐνυπνίων.

(15E_452 > Ματθ. κζ'. Μηδέν σοί καί τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλά γάρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

Πράξ. θ'. Ἦν δέ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῶ, ὀνόματι Ἀνανίας, καί εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος ἐν ὀράματι· Ἀνανία. Ὁ δέ εἶπεν· Ἰδού ἐγώ, Κύριε. Ὁ δέ Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀναστάς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεῖαν, καί ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα, Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα. Ἰδού γάρ προσεύχεται, καί εἶδεν ἐν ὀράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν εἰσελθόντα, καί ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας ὅπως ἀναβλέψῃ.

Σολομ. λδ'. Παραγίνεται ἐνύπνιον ἐν πλήθει πειρασμοῦ.

Σιράχ ε΄. Ὡς ὁ δρασσόμενος σκιάς καί διώκων ἀνέμους, οὕτως ὁ προσέχων ἐνυπνίους.

(1000) Βασιλείου. Ὡς γάρ ἐπί πολύ, τά καθ' ὕπνον φαντάσματα, τῶν μεθημερινῶν ἐννοιῶν εἰσιν ἀπηχήματα.

Πεφύκασι γάρ πως αἱ καθ' ὕπνον φαντασίαι, ὡς τά πολλά, ἀπηχήματα εἶναι τῶν μεθημερινῶν φροντίδων. Ὅποια γάρ ἄν ἦ τά κατά τόν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα ἀνάγκη εἶναι καί τά ἐνύπνια.

Αἱ νύκτες τάς μεθημερινάς φροντίδας παραλαβοῦσαι, ἐν ταῖς αὐτῶν φαντασίαις ἐξαπατῶσι τόν νοῦν.

Τό κατ' ὄναρ ἰδεῖν τά ποθούμενα, φέρει τοῖς ἀγαπῶσι παραμυθίαν.

Οἱ μέθη καί ἀδηφαγία δεδουλωμένοι, οὔτε ὕπνον αἰροῦνται γνήσιον καί εἰλικρινῆ, οὔτε ὄνειράτων ἀπαλλάττονται φοβερῶν.

(15E_454 > Θεολόγου.

Μή σφόδρ' ἔπεσθαι παιγνίους ἐνυπνίων

Μηδ' εὐπτόητον εἰς ἅπαντ' ἔχειν φρένα

Μηδέ πτεροῦ μοι δεξιοῖς φαντάσμασι·

Λόχος τάδ' ἐστί πολλάκις τοῦ δυσμενοῦς.

Πλουτοῦσι μωροί τοῖς ὄνειρασι πλέον,

Ἡ χρημάτων ἄβυσσον οἱ κεκτημένοι.

Χρυσοστ. Ὁ τοῖς ὄνειροις προσέχων, εἰς ἅπαν ἀδόκιμος.

Ἴων. Κλίμ. Φιλεῖ γάρ τό δαιμόνιον πολλάκις ἀνθρώποις τό μέλλον νύκτωρ λαλεῖν, οὐχ ἵνα φυλάζωνται μή παθεῖν [οὐ γάρ εἰμαρμένης δύνανται κρατεῖν,] ἀλλ' ἵνα κουφότερον πάσχοντες φέρωσιν.

Νείλου. Ὁ τοῖς ὄνειροις προσέχων, ἔοικε τῷ τήν σκίαν αὐτοῦ καταδιώκοντι.

Ὅποταν ἐν τοῖς ὕπνοις τοῖς δαίμοσι πείθεσθαι ἀρξώμεθα, τότε λοιπόν καί ἐγρηγορότας ἐμπαίζουσιν.

Αἰσχίν. Τό πέρα καθεύδειν τοῦ πρέποντος, τοῖς τεθνηκόσι μᾶλλον ἤπερ τοῖς ζῶσιν ἀρμόδιον.

ΛΟΓΟΣ Ἐστ'.

Περί ἀκακίας καί μνησικακίας.

(15E_456 > Ματθ. ιη΄. Ἀμήν, λέγω ὑμῖν, ἐάν μή στραφῆτε καί γένησθε ὡς τά παιδιά, οὐ μή εἰσέλθητε εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ματθ. ε΄. Ἐάν προσενέγκης τό δῶρόν σου εἰς τό θυσιαστήριον, κάκει μνησθῆς ὅτι ἔχει τι ὁ ἀδελφός σου κατά σοῦ, ἄφες τό δῶρόν σου, καί ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καί τότε προσφέρῃς τό δῶρόν σου.

Α΄ Θεσσ. ε΄. Ὁρᾶτε μή τις κακόν ἀντί κακοῦ ἀποδῶ τι, ἀλλά πάντοτε τό δίκαιον διώκετε.

Ἐφ΄. Ὁ ἥλιος μή ἐπιδυέτω ἐπί τῷ παροργισμῷ ὑμῶν.

Γαλ. ε΄. Εἰ ἀλλήλους δάκνετε καί κατεσθίετε, βλέπετε μή ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

(=1001=) Παροιμ. κδ΄. Ἐάν πέση ὁ ἐχθρός σου, μή ἐπιχαρῆς αὐτῷ· ἐν δέ τῷ ὑποσκελίσματι αὐτοῦ, μή ἐπαίρου, ὅτι ὄψεται Κύριος, καί οὐκ ἀρέσει αὐτῷ, καί ἀποστρέψει τόν θυμόν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.

Παροιμ. ιβ΄. Ὅδοί μνησικακῶν εἰς θάνατον.

Παροιμ. κἀ΄. Ὁ μνησικακῶν, παράνομος.

Παροιμ. ιδ΄. Ὁ ἄκακος πιστεύει παντί λόγῳ.

Παροιμ. α'. Ὅσον χρόνον ἔχονται ἄκακοι τῆς δικαιοσύνης, οὐκ αἰσχυνθήσονται.

Σιράχ κη'. Ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καί τότε δεηθέντος σου, αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται.

(15E_458 > Βασιλ. Οὐ δεῖ ἐπί παροργισμῶ ἀδελφοῦ δῦναι τόν ἥλιον, μήποτε ἡ νύξ μεταστήσῃ μεταξύ ἀμφοτέρων, καί καταλίπη ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἔγκλημα ἀπαραίτητον.

Ἦκιστα κακίαν οὐχ ὑφορᾶται, τό κακίας ἐλεύθερον.

Θεολόγου. Ὁ μὲν γάρ κακός τάχιστα ἄν καταγνοίῃ καί τοῦ ἀγαθοῦ· ὁ ἀγαθός δέ, οὐδέ τοῦ κακοῦ ῥαδίως. Τό γάρ εἰς κακίαν οὐχ ἔτοιμον, οὐδ' εἰς ὑπόνοιαν εὐχερές.

Οὐδεῖς κακῶ κακόν ἰᾶται, ἀλλ' ἀγαθῶ τό κακόν.

Χρυσοστ. Ὅταν ἐννοήσωμεν ἅπερ ἐπάθομεν παρά τῶν συνδούλων, λογιώμεθα καί ἅπερ ἐποιήσαμεν εἰς τόν Δεσπότην, καί τῷ φόβῳ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, τόν θυμόν τόν ἐπί τοῖς ἀλλοτρίοις πλημμελήμασι ταχέως ἀπόσασθαι δυνασόμεθα.

Εἰ γάρ δεῖ μεμνησθαι ἁμαρτημάτων, τῶν οἰκείων δεῖ μεμνησθαι μόνον. Ἄν τῶν οἰκείων μνημονεύσωμεν, οὐδέποτε τά ἀλλότρια λογιούμεθα.

Ἄν ἀφῆτε τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, ἀφεθήσεται ὑμῖν. Ἄφες δουλικά ἁμαρτήματα, ἵνα λάβῃς συγχώρησιν δεσποτικῆν ἁμαρτημάτων. Εἰ δέ μεγάλα ἠδίκησεν, ὅσπερ ἄν μείζονα ἀφῆς, τοσοῦτω λήψῃ τήν συγχώρησιν. Διά γάρ τοῦτο ἐδειδάχθημεν λέγειν, Ἄφες ἡμῖν καθὼς ἀφίεμεν· ἵνα μάθωμεν, ὅτι τό μέτρον τῆς ἀφέσεως παρ' ἡμῶν πρῶτον λαμβάνει τήν ἀρχήν. Ὡστε ὅσπερ ἄν ὁ ἐχθρός ἐργάζεται, καί τοσοῦτω μείζονως εὐεργετεῖ. Σπεύδωμεν τοίνυν καί ἐπειγώμεθα καταλλάττεσθαι πρὸς τοὺς λελυπηκότας, ἄν τε δικαίως ἄν τε ἀδίκως ὀργίζονται. Ἄν μὲν γάρ ἐνταῦθα καταλλαγῆς, ἀπηλλάγῃς τῆς ἐκεῖ κρίσεως· ἄν δέ μεταξύ μενούσης τῆς ἐχθρας, θάνατος ἐπιστάς ἀπάγῃ, τήν ἀπέχθειαν μεσολαβήσας, εἰς τό δικαστήριον λοιπόν ἐκεῖνο τό φοβερόν εἰσαχθῆναι τήν δίκην ἀνάγκη· καί τήν ἐσχάτην δώσεις (15E_460 > δίκην ἐπί τῇ ψήφῳ τοῦ δικαστοῦ πάντων ἐκείνων· καί ἀμφοτέροι τιμωρίαν ὑποστήσεσθε ἀπαραίτητον, ὁ μὲν δικαίως ὀργιζόμενος, διά τοῦτο ὅτι ἀδίκως, ὁ δέ δικαίως, διά τοῦτο αὐτό, ὅτι δικαίως ἐμνησικακήσεν

(=1004=) Ὁ τοίνυν διά νηστείας, διά ὀδυρμῶν καί εὐχῶν, καί σάκκου καί σποδοῦ καί μυρίας ἐξομολογήσεως μόλις ἕτεροι κατορθοῦσι, τό τά ἁμαρτήματα ἐξαλείφειν λέγω τά ἑαυτῶν· τοῦτο ἔξεστιν ἡμῖν ῥαδίως ποιεῖν χωρίς σάκκου καί σποδοῦ καί νηστείας, ἄν μόνον ἀπό τῆς διανοίας ἐξαλείψωμεν τήν ὀργήν, καί μετὰ εἰλικρινείας ἀφῶμεν τοῖς ἠδικοκόσιν ἡμᾶς.

Παντός ἁμαρτήματος τό μνησικακεῖν χειρόν.

Τό κακίας ἐλεύθερον, καί ὑφορᾶσθαι κακίαν ἀργότερον.

Ὅταν ἴδῃς τόν ἐχθρόν ἐμπεσόντα εἰς τὰς χεῖρας τὰς σὰς, μή νόμιζε τιμωρίας, ἀλλά σωτηρίας ἐκείνον εἶναι τόν καιρόν. Διά τοῦτο τότε μάλιστα δεῖ φεῖδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ὅταν αὐτῶν γενώμεθα κύριοι.

Ἐλύπησέ τις; μή ἀντιλυπήσῃς· ἐπεὶ γέγονας ἐκείνω πάλιν ἴσος. Οὐδεῖς γάρ κακόν κακῶ ἰᾶται, ἀλλ' ἀγαθῶ τό κακόν.

Νείλου. Ὅς ἀνταδίδωσι κακά ἀντί ἀγαθῶν, οὐκ ἐξενεχθῆ κακά ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Φίλωνος. Συγγνώμην αἰτούμενος ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καί αὐτός τοῖς εἰς σέ πλημμελοῦσιν· ὅτι ἀφέσει ἀντιδίδοται ἄφεις, καί ἡ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡμῶν καταλλαγῆ, τῆς θείας ὀργῆς γίνεται ἀπαλλαγῆ.

Εὐαγρ. Μνησικακίαν σβέννυσι δῶρα· καί πειθέτω σε Ἰακώβ τόν Ἡσαῦ δόμασιν ὑπελθών μετά τριακοσίων εἰς ἀπάντησιν ἐξελθόντα. Ἄλλ' ἡμεῖς πένητες ὄντες τραπέζη τήν χρείαν πληρώσωμεν.

Μαρτίνου ἀναχωρητοῦ. Ὁ δαίμοσι μνησικακῶν, ἀνθρώποις οὐ μνησικακεῖ· εἰρηνεύει δέ μετά δαιμόνων, ὁ τῶ ἀδελφῶ μνηιῶν.

(15E_462 > Κροῖσος. Κροῖσος τῶ παιδοφόνῳ τήν ὀργήν ἀφεῖναι λέγεται, ἑαυτόν παραδόντι εἰς τιμωρίαν· καί Κύρος ὁ μέγας αὐτῶ τῶ Κροίσῳ φίλος γενέσθαι μετά νίκην.

Μοσχίωνος. Ἐν οἷς πλήττειν ἄλλους ἐθέλεις, ἐν τούτοις βλάβην ἔλπιδε τήν μείζονα.

Ἐπικούρου. Ἐχθροῦ δεηθέντος μή ἀποστραφῆς τήν ἀξίωσιν· πλήν ἀσφαλίζου σεαυτόν. Οὐδέν γάρ κυνός διαφέρει.

Θεοπόμπου. Σπούδαζε τάς μέν ἔχθρας, ὀλιγοχρονίους ποιεῖσθαι· τάς δέ ἀγάπας, πολυχρονίους.

Αἰσχίνης. Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ, μετά τό Ἀθηναίους αὐτοῦ καταψηφίσασθαι, Δημοσθένους αὐτῶ μυρίας Ἀττικὰς πέμψαντος, καί γενναίως τήν περίστασιν φέρειν παρακαλοῦντος, καί πῶς, ἔφη, δύναμαι μή λυπεῖσθαι τοιαύτης ἐκβαλλόμενος πατρίδος, ἐν ἧ οἱ ἀδικηθέντες καί προσωφελοῦσι τούς ἀδικοῦντας;

ΛΟΓΟΣ ΕΖ΄.

Περί βίου ἀνωμαλίας.

(15E_464 > Ἰωάν. ιστ΄. Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, (=1005=) ὅτι κλαύσετε καί θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δέ κόσμος χαρήσεται· ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαράν γενήσεται. Ἡ γυνή ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δέ γεννήσῃ τό παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διά τήν χαράν, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τόν κόσμον.

Α΄. Τιμ. στ΄. τοῖς πλουσίοις ἐν τῶ νῦν αἰῶνι παράγγελε μή ὑψηλοφρονεῖν, μηδέ ἡλικικέναι ἐπί πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐν τῶ Θεῶ τῶ ζῶντι.

Σολομ. β΄. Καπνός ἡ πνοή ἐν ῥίσις ἡμῶν· καί παρελεύεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης. Σκιᾶς γάρ ἀάροδος ὁ βίος ἡμῶν.

Σολομ. ε΄. Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία ἡμῶν; Τί ὁ πλοῦτος μετά ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; Παρήλθε πάντα ἐκεῖνα ὡς σκιά, καί ὡς ἀγγελία διατρέχουσα· ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὐρεῖν, οὐδέ ἀτραπόν πορείας αὐτῆς ἐν κύμασιν, ὡς ὀρνέου διαπαντός ἀέρα οὐδέν εὐρίσκειται τεκμήριον πορείας.

Σιράχ ια΄. Πολλοί τύραννοι ἐκάθισαν ἐπί ἐδάφους· ὁ δέ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδημα·

Βασιλείου. Ὡσπερ οὖν θάλασσαν ἀμήχανον ἐπί πολύ τήν αὐτήν διαρκέσαι· ἦν γάρ νῦν λείαν καί σταθεράν, μικρόν ὕστερον ὄψει βίαις ἀνέμων τραχυνομένην· καί πάλιν τήν ἀγριαίνουσαν καί βρασσομένην τῶ κλύδωνι, βαβεῖα γαλήνη κατεστόρεσεν, οὕτω καί τά τοῦ βίου πράγματα ῥαδίως λαμβάνει περιστροφάς ἐφ' ἐκάτερα.

Θεολόγου. Φύσει μέν οὐδέν τῶν ἀνθρωπίνων (15E_466 > βέβαιον οὐδέ ὀμαλόν οὐδέ αὐταρκες· ἀλλά κύκλος τις τῶν ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλας ἐπί μιᾶς ἡμέρας πολλάκις, ἔστι δέ ὅτε καί ὥρας, φέρων μεταβολάς· καί αὖραις μᾶλλον ἔστι πιστεύειν οὐχ ἰσταμέναις, καί νηός ποντοπορούσης ἴχνεσιν, καί νυκτός ἀπατηλοῖς ὀνειράσιν, ὧν πρός ὀλίγον ἡ χάρις, καί ὅσα κατά ψάμμον παῖδες τυποῦσι παίζοντες, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίας.

Χρυσοστ. Ὡσπερ γάρ ἡ τῶν πλουσίων ὑδάτων φορά, δεξαμένη τό ἐπιρρέον, πομφόλυγας διανίστησι· καί αἱ μέν αὐτῶν ἅμα τῷ γενέσθαι ἐρράγησαν, αἱ δέ πλεῖον ὀγκωθεῖσαι, μετέπειτα καί αὐταί ἐρράγησαν· τόν αὐτόν τρόπον ἡ θάλασσα τοῦ βίου τούτου, τοὺς μέν ὀλίγον φανέντας ἐκάλυψε, τοὺς δέ ἐπιπλεῖον διαρκέσαντας καί αὐτούς κατεπόντισεν.

(=1008=) Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευδοιμένων, ἐκδέχου μεταβολήν· καί πάλιν ὑπό τῶν ἀπροσδοκῆτων συμφορῶν κυκλούμενος, ἔλιπε τά χρηστά καί κρείττονα.

Νεκρῶν ἀχρηστότερα τά λαμπρά τοῦ παρόντος βίου.

Ἐν τῇ εὐδία ὧν τοῦ βίου, ἐκδέχου ποτέ καί χειμῶνα πραγμάτων.

Τό περί τά φαινόμενα τήν σπουδήν ἔχειν, ἴδιόν ἐστιν τοῖς μηδεμίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἑαυτοῖς ὑποτιθεμένοις ἐλπίδα.

Νείλου. Μή ἐξαπάτω ἡμᾶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ περιφανῆ καί λαμπρά δεικνύμενα πράγματα. Παρέρχεται γάρ πάντως, καί οὐδέν τῶν φαινομένων στάσιμον.

Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευδοιμένων, ἐκδέχου ζημίαν.

Δίωνος Ῥωμαίου. Πολλοί μέν ἐπί τοῖς ἀμείνοσιν ἀλγοῦσι, πολλοί δέ καί ἐπί τοῖς χείροσι χαίρουσι. Πόσοι μέν γάρ πλουτοῦντες ἄχθονται! Πόσοι δέ πενόμενοι ἡδονταί! Ἄλλους κάλλος καί ἰσχύς ἔβλαψεν, ἄλλους αἰσχος καί ἀσθένεια ὠφέλησεν. (15E_468 > Ἔτεροι τήν εἰρήνην πρό τοῦ πολέμου τιμῶσιν, ἔτεροι πολεμεῖν μᾶλλον ἢ εἰρήνην ἐθέλουσι. Τί δ' οὐκ αἰεὶ τυραννοῦντές τινες ὀλοφύρονται; Καί τό μέγιστον, πλεῖστοι μέν ὅσοι ἀηδῶς ζῶσιν· πλεῖστοι δέ ἠδέως ἀποθνήσκουσιν.

Σωκράτης. Ταυτόν ἐστιν ἐπι εὐτυχία μέγα φρονεῖν, καί ἐπί ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν.

Ἀριστωνύμ. Ἔοικεν ὁ βίος θεάτρῳ. Διό πολλάκις χεῖριστοι τόν κάλλιστον ἐν ἑαυτοῖς κατέχουσι τόπον.

Δημοκρίτ. Ταῖς τῶν καιρῶν μεταβολαῖς, καί οἱ σφόδρα δυνατοί τῶν ἀσθενεστέρων ἐνδεεῖς γίνονται.

Ἰπποθοοῦντ. Ἄνθρωπος ὧν, μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

Ἰσιδώρου. Θνητός πεφυκώς, τά ὀπίσω πειρῶ βλέπειν.

Εὐριπίδου.

Βέβαιον οὐδέν ἐστιν ἐν θνητῷ γενεῖ,

Βιοῖ γάρ οὐδεῖς ὄν προαιρεῖται τρόπον.

Ἄωνύμου.

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνήρ εὐδοκιμεῖ.

Εἶναι δ' ὑπόλαβε καί σέ τῶν πολλῶν ἕνα.

Διογένους.

Ὁ θνητόν ἀνδρῶν καί ταλαίπωρον γένος,

Ὡς οὐδέν ἐσμεν πλήν σκιαῖς ἐοικότες,

Βάρος περισσόν γῆς ἀναστροφώμενοι.

Ὁ Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος ἐρωτηθεῖς, διατί τήν Τύχην καθημένην ἔγραψεν, εἶπεν, Οὐχ ἔστηκε γάρ.

Βίας. Ὁ αὐτός ἔλεγε, τόν βίον οὕτω μετρεῖν, ὡς καί πολύν, καί ὀλίγον χρόνον βιωσόμενος.

(=1009=) Σοφοκλ. ἐν Αἴαντι.

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν,

Οὕτως ἅπαντα τά ἀνθρώπινα.

ΛΟΓΟΣ ΕΗ΄.

Περί τοῦ, ὅτι δεῖ τιμᾶν ἀρετὴν καὶ κολάζειν κακίαν.

(15E_470 > Ἰωάν. ε΄. Ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

Β΄ Πέτρ. β΄. Οἶδεν Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι· ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν.

Παροιμ. κβ΄. Πανοῦργος, ἰδὼν πονηρόν τιμωρούμενον, κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται.

Σιράχ ι΄. Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχόν συνετόν, καὶ οὐ καθῆκον δοξάσαι ἀμαρτωλόν.

Βασιλείου. Ἐάν οἱ σωφρονοῦντες τούς φαύλους ἴδωσιν ἀτιμαζομένους, πολὺ προθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται.

Ἄλλος μὲν οὖν εἶη περὶ ταῦτα τολμηρὸς καὶ γεννάδας· μᾶλλον δὲ εἶη μηδεὶς. Ἐγὼ δὲ ὀκνῶ κακία δοῦναι πάντων τὴν ἐντεῦθεν κόλασιν, ἢ εὐσεβεία τὴν ἄνεσιν. Ἄλλ’ ἔστι μὲν ὅτε καὶ πρὸς τι χρήσιμον, ἢ κακίας ἐγκοπτομένης, δυσπάθεια τῶν πονηρῶν· ἢ ἀρετῆς ὁδοποιουμένης, εὐπάθεια τῶν βελτιόνων· οὐκ αἰεὶ δέ, οὐδέ πάντως· ἀλλ’ εἶναι τοῦτο μόνον καιροῦ τοῦ μέλλοντος, καθ’ ὃν οἱ μὲν τὰ τῆς ἀρετῆς ἄθλα, οἱ δὲ τὰ τῆς κακίας ἐπιτίμια δέχονται.

Χρυσοστ. Δὸς τῷ δεομένῳ, καὶ μὴ δῶς τῷ ὀρχουμένῳ, ἵνα μὴ μετὰ τῶν σῶν χρημάτων καὶ τὴν ψυχὴν (15E_472 > ἀπολέσῃ τὴν ἐκείνου. Σὺ γὰρ αἴτιος εἶ τῆς ἐκείνου ἀπωλείας, διὰ τῆς ἀκαίρου φιλοτιμίας. Εἰ γὰρ οἱ ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας ἤδεσαν, ὅτι τό ἐπιτήδευμα αὐτοῖς ἀκερδὲς ἔμελλεν ἔσεσθαι, πάλαι ἂν ἐπαύσαντο ταῦτα ἐπιτηδεύοντες.

Ἡσαΐ. γ΄. Ἀδικεῖ τούς ἀγαθούς, ὁ φειδόμενος τῶν κακῶν.

Ὅσοι τούς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τούς ἄλλους ἀδικεῖσθαι κωλύουσιν.

Ὁ ἀρετὴν τιμῶν, πρῶτην ἀλήθειαν τιμᾶ, καὶ μάλιστα ὡς ἀγαθοῦ παντός ἡγεμονεύουσαν.

Σόλων. Σόλων ὁ σοφός, ἐκείνην εἶπεν ἄριστα οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν, ἐν ἣ τούς ἀγαθούς συμβαίνει τιμᾶσθαι· κάκιστα δὲ οἰκεῖσθαι, ἐν ἣ τούς κακούς.

Σέξτου. Δύο ἀφορμαὶ κινοῦσιν ἄνθρωπον εἰς Θεοῦ ἐπιμέλειαν· τιμωρία δυσσεβείας, καὶ γνώμης εὐσεβοῦς ἀμοιβαί.

Ἀφόρητος γίνεται κακία ἐπαινουμένη.

Προκοπίου ῥήτορος. Μὴ τιμωμένης ἀρετῆς, ἢ κακία παρῤῥησιάζεται.

(=1012=) Φίλωνος. Εἰ βούλει διττῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τούς κάλλιστα ποιοῦντας προτίμα, καὶ τούς τὰ χεῖρονα πράττοντας ἐπιτίμα.

Σωκράτης. Ἐρωτηθεὶς ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται, ἔφη, Ἡ μετὰ νόμου ζῶσα, καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιούσα.

ΛΟΓΟΣ ΕΘ΄.

Περί φιλαυτίας.

(15E_474 > Ἰωάν. ιβ΄. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν αὐτήν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.

Β΄ Κορινθ. ι΄. Οὐχ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ’ ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.

Φιλιπ. β΄. Οἱ πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ.

Σιράχ λξ΄. Τέκνον, ἐν τῇ ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχὴν σου, καὶ ἴδε τί πονηρόν αὐτῇ, καὶ μὴ δῶς αὐτῇ· οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει.

Παροιμ. κα'. Πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος· κατευθύνει δέ καρδίας Κύριος.

Παροιμ. κζ'. Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας, καί μή τό σόν στόμα· ἀλλότρια, καί μή τά σά χεῖλη.

Βασιλ. Ὀνειδος γάρ ἀνδρί, τῷ γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίω, καλλωπιστήν καί φιλοσώματον εἶναι, ἢ πρός ἄλλο τι τῶν παθῶν ἀγεννῶς διακεῖσθαι. Τό γάρ τήν πᾶσαν σπουδήν εἰσφέρεισθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα αὐτοῦ τό σῶμα ἔξοι, οὐ διαγινώσκοντος ἑαυτόν ἐστιν, οὐδέ συνιέντος τοῦ σοφοῦ παραγγέλματος.

Χρυσοστ. Οὐδεῖς φίλος, οὐδεῖς ἀδελφός. Τά ἑαυτῶν σκοποῦμεν ἕκαστος. Διά τοῦτο καί τά ἑαυτῶν κολοβοῦμεν, καί ἀσθενεῖς καί εὐκαταγώνιστοι καί ἀνθρώποις καί διαβόλῳ ἐσμέν, ἐκ τοῦ μή συνασπίζεῖν ἀλλήλους. Καί γάρ ἐν πολέμῳ καί (15E_476 > παρατάξει, ὁ πρός τοῦτο μόνον ὄρων στρατιώτης, ὅπως ἑαυτόν διασώσῃ φυγῶν, καί τούς ἄλλους μεθ' ἑαυτοῦ συναπόλλυσιν· ὡσπερ οὖν ὁ γενναῖος, καί ὑπέρ τῶν ἄλλων τά ὅπλα τιθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων καί ἑαυτόν διασώζει.

Ὁ μή καταδεχόμενος τήν παρά τοῦ ἀδελφοῦ θεραπείαν προσαγομένην αὐτῷ, ἀσύμφωνός ἐστι καί αὐτός ἑαυτῷ.

Θεολόγου. Πάντες μὲν εὐσεβεῖς ἐξ ἑνός τοῦ καταγινώσκειν ἀλλήλων ἀσέβειαν· τῶν μὲν ἰδίων πρᾶσι κριταί, τῶν δέ ἀλλοτρίων ἀκριβεῖς ἐξετασταί.

Συνῶμεν ἀλλήλοις πνευματικῶς· γενώμεθα φιλάδελφοι μᾶλλον ἢ φίλαυτοί.

Φίλων. Οἱ ἑαυτῶν μόνον ἔνεκα πάντα πράττοντες, φιλαυτίας μέγιστον κακόν ἐπιτηδεύουσιν.

Κριτίου.

Δεινόν δ' ὅταν τις μή φρονῶν δοκῆ φρονεῖν.

Ἄγαθοί δέ τό κακόν ἐσμεν ἐφ' ἐτέρων ἰδεῖν·

Αὐτοί δ' ὅταν ποιῶμεν, οὐ γινώσκομεν.

(=1013=) Οὐδεῖς ἐπ' αὐτοῦ τό κακόν συνοραῖ, Πάμφιλε,

Ἐτέρου δ' ἀσημονοῦντος, σοφῶς ὄψεται.

Διογένης. Διογένης ἐρωτηθεῖς, Τί χαλεπώτατον; Τό γινώσκειν ἑαυτόν, ἔφη. Πολλά γάρ ὑπό φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτῷ προστιθέναί.

Ὁ αὐτός, τῶν ἀνθρώπων ἐνίους ἔφη τά δέοντα λέγοντας, ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν· ὡσπερ καί τὰς λύρας καλόν φθεγγομένης οὐκ αἰσθάνεσθαι.

Πλάτων. Τό ἐξαπατᾶσθαι αὐτόν ὑφ' αὐτοῦ πάντων χαλεπώτατον. Ὅταν γάρ μή μικρόν [μακρόν] ἀποσταθῇ, ἀλλ' αἰεὶ παρῆ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

ΛΟΓΟΣ Ο΄.

Περὶ τοῦ, ὅτι εὐκόλος ἡ κακία, καί δυσπόριστος ἀρετή.

(15E_478 > Ματθ. ζ'. Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καί εὐρύχωρος ἡ ὁδός ἡ ἀπάγουσα εἰς τήν ἀπώλειαν.

Ἐβρ. ἰβ'. Πᾶσα παιδεία, πρός μὲν τό παρόν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλά λύπης· ὕστερον δέ, καρπὸν εἰρηνικόν τοῖς δι' αὐτῆς ἐγγεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν.

Παροιμ. ιστ'. Ἔστιν ὁδός, ἢ δοκεῖ παρά ἀνθρώποις ὀρθή εἶναι, τά δέ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ἄδου.

Βασιλείου. Τί τῶν ἀγαθῶν εὐκόλον; Τίς καθεύδων τρόπαιον ἔστησεν; Τίς τρυφῶν καί καταυλούμενος, τοῖς τῆς καρτερίας στεφάνοις κατεκοσμήθη; Οὐδεῖς μὴ δραμῶν ἀνεῖλετο βραβεῖον. Πόνοι γεννῶσι δόξαν· κάματοι δέ προξενοῦσι στεφάνους.

Πολλοί πολλά συναθροίσαντες ἐκ νεότητος, περί τά μέσα τοῦ βίου γενόμενοι, ἐπαναστάντων αὐτοῖς πειρασμῶν ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, οὐκ ἤνεγκαν τοῦ χειμῶνος τό βάρος, διά τό τήν κυβέρνησιν αὐτοῖς μή παρεῖναι· ἀλλά πάντων ἐκείνων τήν ζημίαν ὑπέμειναν.

Οὔτε γάρ πῦρ εὐκαταπρήστου ὕλης ἀψάμενον, δυνατόν μή οὐχί ἐπί πᾶσαν αὐτήν διαβῆναι, ἄλλως τε κἄν ἐπιτύχη πνεύματος ἐπιφόρου τήν φλόγα διακομίζοντος· οὔτε τήν ἀμαρτίαν ἐνός ἀψαμένην, μή οὐχί ἐπί πάντας τούς ἐγγίζοντας διελθεῖν, ἐξαπτόντων αὐτήν τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας.

(15E_480 > Θεολόγ. Δυσκατόρθωτος ἡ ἀρετή, καί οὐ μικροῖς ἀλίσκεται πόνοις.

Σπάνιον ἡ τοῦ ἀγαθοῦ κτῆσις καί πρόσαντες, κἄν εἰ πολύ τό μεθέλκον εἶη καί προκαλούμενον.

Πρόχειρον πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καί οὐδέν οὔτω ῥάδιον ὡς τό γενέσθαι κακόν.

Τῆς αὐτῆς ἐστὶ δυσχερείας, καί κτήσασθαι τι τῶν ἀγαθῶν οὐχ ὑπάρχον, καί κτηθέν διασώσασθαι. (=1016=) Πολλάκις γάρ ὁ μὲν σπουδῆ προσέλαβε ῥαθυμία διέφθειρεν· ὁ δέ ὄκνος ἀπώλεσεν, ἀνεκαλέσατο ἐπιμέλεια.

Κακίας ῥᾶον μεταλαβεῖν, ἢ ἀρετῆς μεταδοῦναι.

Δύσληπτον μὲν τό ἀγαθόν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὡσπερ καί τό πῦρ ὕλη τῇ ὑγροτέρα· ἔτοιμοι δέ πρὸς τήν τοῦ κακοῦ ἐργασίαν οἱ πλεῖστοι καί ἐπιτήδειοι.

Τό ἐν κακίᾳ περίβλεπτον, πολλοὺς εἰς τόν ὅμοιον ζῆλον τῶν εὐολισθήτων ἐφέλκεται.

Πρόχειρον ἡ πονηρία τῷ κακῷ μᾶλλον ἀκολουθεῖν, ἢ ὑπό τοῦ κρείττονος ἀνακόπτεσθαι.

Ῥᾶον γάρ ἀπ' ἀρχῆς μή ἐνδοῦναι κακία καί προ«οῦσαν διαφυγεῖν, ἢ προβαίνουσαν ἀνακόψαι καί φανῆναι ταύτης ἀνώτερον· ὡσπερ καί πέτραν ἀπ' ἀρχῆς αἰρήσαι καί κατασχεῖν, ἢ φερομένην ἀνώσασθαι.

Πολλή μὲν ἡδονή τῇ κακίᾳ, πολὺς δέ τῇ ἀρετῇ συνέξενκται πόνος καί ἰδρώς. Καί ποία σοι χάρις ἦν; Τίνα δ' ἄν ἔλαβες μισθόν, εἰ μή ἐπίπονον τό πρᾶγμα ἦν; Καί γάρ πολλοὺς ἔχω δεῖξαι, φύσει τό μίγνυσθαι γυναικί μισοῦντας. Τούτους οὖν σώφρονας καλέσομεν ἢ στεφανώσομεν; Οὐδαμῶς. Σωφροσύνη ἐστὶν ἐγκράτεια, καί τό μαχόμενον περιγενέσθαι τῶν ἡδονῶν.

Γρηγ. Νύσσο. Πολλή πρὸς τήν κακίαν ἐστὶν ἡ εὐκολία, καί ὀξύρροπος ἐπί τό χειρὸν ἡ φύσις.

(15E_482 > Ἰων. Κλίμ. Κόπω πολλῶ καί μόχθω καί ἰδρῶτι κατορθοῦται ἐν ἡμῖν ἦθος χρηστόν καί εὐκατάστατον· καί τά πολλῶ μόχθω κατορθούμενα, δυνατόν ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπή ἀπολέσαι.

Διογένης. Ἡμέρας ποτέ λύχνος ἄψας πειρῆει· πυνθανομένων δέ τινων πρὸς τί τοῦτο, ἔλεγεν ἀνθρωπον ζητεῖν.

ΛΟΓΟΣ ΟΑ΄.

Περὶ τοῦ, ὅτι οὐκ αἰεὶ τό πλεῖστον ἄριστον.

(15E_484 > Λουκ. κ'. Ἀναβλέψας δέ ὁ Ἰησοῦς, εἶδεν τούς βάλλοντας τά δῶρα αὐτῶν εἰς τό γαζοφυλάκιον πλουσίου. Εἶδε δέ καί τινα χήραν πενιχράν, βαλοῦσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, καί εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν. Ἀπαντες γάρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τά δῶρα τοῦ Θεοῦ· αὕτη δέ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τόν βίον, ὃν εἶχεν, ἔβαλεν.

Α΄ Κορινθ. ιδ'. Ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διά τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσει.

(=1017=) Σολομ. δ'. Ἀγαθόν πλήρωμα δρακός ἀναπαύσεως, ὑπὲρ πληρώματος δύο δρακῶν ἐν μόχθῳ.

Σιράχ ιζ'. Κρεῖσσον εἷς δίκαιος, ἢ μύριοι παράνομοι· καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον, ἢ ἀσεβῆ τέκνα ἔχειν.

Ἄπο ἑνός συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις· φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται ἐν τάχει.

Βασιλείου. Πολλάκις γάρ ὁ ἐν τῷ μέσῳ μικρόν τι κατορθώσας, μείζων ἐστὶ τοῦ ἐν ἀφθονίᾳ τὸ πᾶν κατορθώσαντος.

Εἰ γὰρ ἄρτος τὴν καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει, οὐ δεῖ πλέον τοῦ ἀναγκαίου τῆς τροφῆς τὸ προσόψημα ἀλόγως προσφέρεσθαι.

Θεολόγου. Κρείσσων ὀλιγοχρόνιος βασιλεία μακρᾶς τυραννίδος, καὶ ὀλίγη μερίς τιμῆς, πολλῆς κτήσεως ἀτίμου καὶ σφαλερᾶς, καὶ πολλοῦ σκότους ὀλίγον φῶς.

(15E_486 > Χρυσοστ. Οὐ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων ἐλεημοσύνη κρίνεται, ἀλλὰ τῇ δαψιλείᾳ τῆς γνώμης.

Ἐν ἀμίλλαις πονηραῖς ἀθλιώτερος ὁ νικήσας, διότι ἀπέρχεται τὸ πλέον ἔχων τῆς ἀμαρτίας.

Πλάτωνος. Τοῦ πλείονος βίου καὶ φαυλοτέρου, τὸν ἐλάσσῳ καὶ ἀμείονα ὄντα παντὶ πάντως προαιρετέον.

Ἰσοκράτ. Προαιρετέον μέτριον μετὰ δικαιοσύνης μᾶλλον, ἢ μέγαν πλοῦτον μετ' ἀδικίας.

Δημοσθ. Οὗτος θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ μέγα βοῶντα, ἔφη, Ἄλλ' οὐ τὸ μέγα, εὖ ἐστὶ· τὸ δὲ εὖ, μέγα.

Ἐπικτήτου. Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει.

Ἀλέξανδρ. Ἀλέξανδρος ἀκούσας ὅτι Δαρεῖος τριάκοντα μυριάδας εἰς παράταξιν ἄγει, ἔφη· εἷς μάγειρος οὐ φοβεῖται πολλά πρόβατα.

Ὁ αὐτός, κατασκόπου λέγοντος αὐτῷ, πλείους εἶναι τοὺς Δαρεῖου, ἔφη· Καὶ τὰ πρόβατα πλείονα ὄντα, ἑνός ἢ δευτέρου λύκου χειροῦνται.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΙΟΤΑΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΟΝ ΑΧΡΙΔΗΝ *

Ἐκ τῶν ζγ') ἀπόρων, Πρὸς τὸν θειότατον βασιλέα τὸν Ἀχριδῆν.

(15E_488 > Τὸ γάρ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡσπερ φύσει κατ' οὐσίαν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, οὕτως καὶ τοῦ Υἱοῦ φύσει κατ' οὐσίαν ὑπάρχει, ὡς ἐκ τοῦ Πατρός οὐσιωδῶς δι' Υἱοῦ τοῦ γεννηθέντος ἀφράστως ἐκπορευόμενον. Οὐκ ἔστιν οὖν ἐπινοῆσαι τομὴν ἢ διαίρεσιν κατ' οὐδένα τρόπον, ὡς ἢ τὸν Πατέρα χωρὶς τοῦ Υἱοῦ ἐπινοηθῆναι, ἢ τὸν Υἱὸν χωρὶς τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ἔστι τις ἄρρητος καὶ ἀκατανόητος ἐν τούτοις καὶ ἔνωσις καὶ διαίρεσις, οὔτε τῆς τῶν ὑποστάσεων διαφορᾶς τὸ συνεχές τῶν φύσεων [φυσικῶν] διασπώσης, οὔτε τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν συναφείας τὸ ἴδιον τῶν γνωρισμάτων ἀναχεούσης· καὶ ἔστιν ἐπὶ τούτων. . . διάκρισις συνημμένη, καὶ διακεκριμένη συνάφεια. Προκείμεται δὲ καὶ τι πρὸς ἐπίγνωσιν ἀμυδρὰν ὑπόδειγμα· μᾶλλον δὲ σκιά τῆς ἀληθείας, ἢ πολύχρονος ἴρις. Πάντων γάρ τῶν ἐν ταύτῃ χρωμάτων αἱ αὐγαί, καὶ διακεκριμέναι φαίνονται, τῷ τηλαυγεῖς εἶναι,

* Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} (τὸ δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μετ' τὸ κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, τόμος 15 Ε.

καί συνηνῶσθαι δοκοῦσι, τῷ λανθάνειν τὰς ὄψεις ἡμῶν τοὺς ὄρους τῶν μίξεων, τοὺς διακρίνοντας τὰς τῶν χροῶν ἑτερότητας· ὡς ἀμήχανον ἐξευρεῖν, μέχρι τίνος ἔστηκε τό πυραυγῆς ἢ σμαραγδίζον ταῖς αἴγλαις, ἢ χλοάζον ταῖς λαμπηδόσι [τὰς λαμπηδόνας], καί ἐπί τίνος ἄρχεται· παιδεύοντος, οἶμαι, τοῦ, λόγου καί διά τῆς κτίσεως ἡμᾶς, μή καινοπαθεῖν τοῖς περί τῶν δογμάτων λόγοις, ὅταν εἰς τό δυσθεώρητον ἐμπεσόντες, πρὸς τὴν συγκατάθεσιν τῶν λεγομένων ἰλιγγιάσωμεν. Ὡς γάρ ἐπί τῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς φαινομένων κρείττων λόγου ἢ πεῖρα, οὕτως καί ἐπί τῶν ὑπερναβηβηκότων δογμάτων κρείττων ἢ πίστις ἔστω τῆς διά τῶν λογισμῶν καταλήψεως.